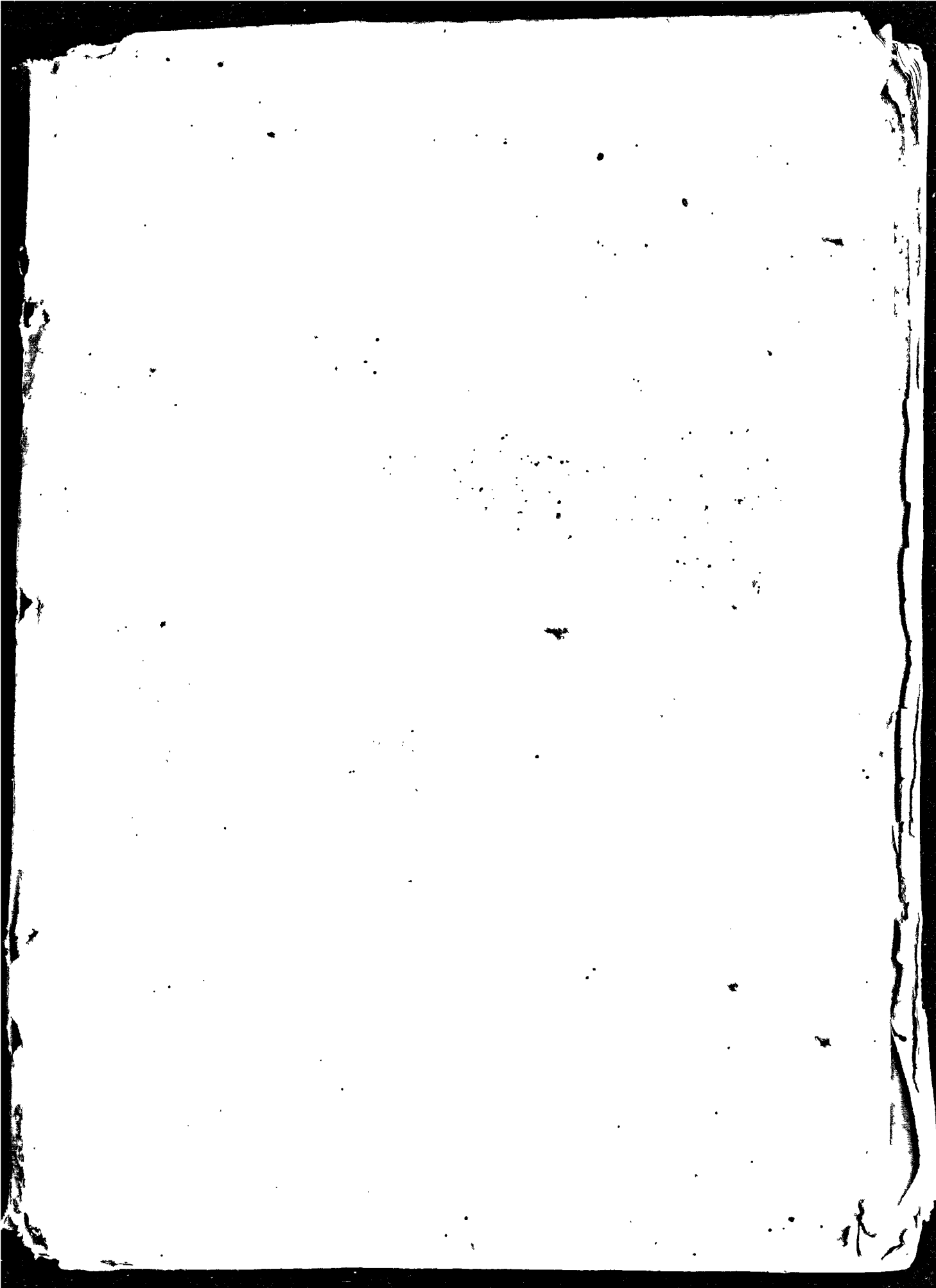
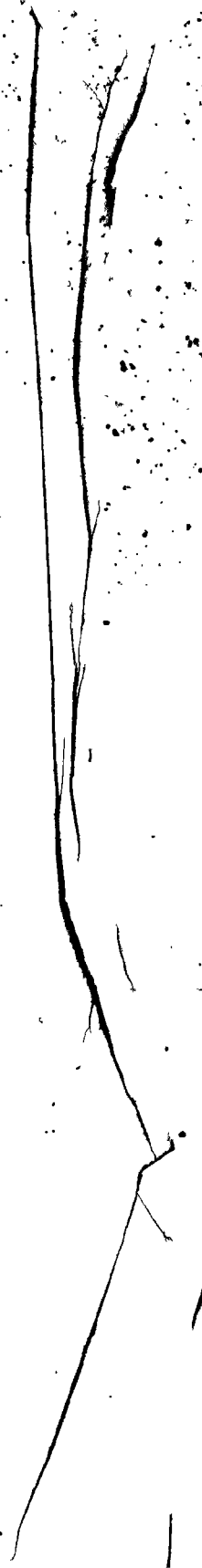

$\frac{5}{8}$ B
- Sam

SCAEVOLAE
SAMMARTHANI
POEMAT.A.

RECENS AVCTA ET IN
libros quindecim tributa.

AVGVSTORITI PICTONVM.
Ex Typographia IOANNIS BLANCETI.

Anno MDXCVI.

EX EPISTOLA P. RONSARDI
ad J. Ant. Baïsum.

Dii boni, quem mihi librum misisti à nostro Sammarthano conscriptum ! non liber est, sunt ipsæ Musæ: totum nostrum Heliconæ testem appello. Quin & si de eo iudicium mihi concessum sit, velim equidem illum omnibus huius seculi poëtis antepondere: vel si Bembus, Naugerius, diuinusque Fracastorius ægrè laturi sint. Dum enim perpendo quàm aptè suauitatem carminis puræ tersæq; dictioni, fabulam historiæ, philosophiam arti medicæ coniunxerit, libet exclamare, - deus deus ille Menalca, seculumque istud felix dicere, quod nobis talem, tantumque virum protulerit.

EX STEPHANI PASCASII
quarto Epigrammatum libro.

SEV *Latios scribat, seu Gallos Scæuola versus*
Nil Latia aut maius Gallica terra tulit.
Roma suum iactet, miretur Gallia nostrum.
Cur ita? pro patria vouit uterque manum.

Ad Scæuolam Sammarthanum.

CVI *datum à Superis utrâque lingua*
Dextrè scribere, Gallicè & Latinè,
Atque utrinque parem referre palmam,
Non est Scæuola, sed mage ambidexter.

N. RAPINYS.

ODA IANI DOVZAE FILII.

PHOEBEVS, ô, cui fervor inæstuat
Imis medullis, SCAEVOLA, non manus
Sed pectora exurens eorum,
Quos tuus attonitos Apollo
Attraxit ad se, more ruentium,
Ventis ubi aër concitus, ignium,
Quos nubibus scissis vapores
Fulguris excutiunt corusci:
Dilecte Musis & Charitum choro;
Risit sereno lumine cui Venus
Formosa, stillavitque rores
Crine recens madido fluentes,
Quum se è maritis extulit imbribus.
O vena dulcis, Castalin aureo
Liquore ditans, suggerensque
Pegasus alimenta riuis:
Quantum incitantis conscia se Poli
Auxere vestri fluminis agmina,
Dum sese inundant in tam amicum,
Calitibus caput atque cælo;
Quem numinis supremi adamantino
Thorace tectum in turbine Martio
Mars obtupescit ipse, quaquâ
Limitem agit radiante ferro:
Quem intenta non læsere tot hostica
Tela, ac benignæ Cypridos impio
Tutela Gradiuo refulgens

Eripuit, volucrisque fati
 Incidit alas: horrida nec Deam
 Terrere nudi tunc potuit seges
 Ferri, nec armorum corusca
 Lux teneros feriens ocellos.
 Sed bellicosa robora dextera,
 Et clara virtus icta volubilis,
 Non pressa, Fortunæ procellis
 Materies magis apta vestris
 Futura chordis, SCAEVOLA, qui potes
 Sacrare cælo Pieriis modis
 Cum laude victores, & vda
 Tollere humo, fugiente pennâ;
 Nec usitato pectine lubricos
 Aptare flexus ad citharæ modos,
 Quæ siderum olim auctura flammæ
 Sidereæ nova ciuis æthræ,
 Vt saxa nunc & flumina, sic Poli
 Conuexa ducet, ceu lyra temperat
 Phæbea cælum, quâque fama est
 Per populos scopulosque cantus
 Senisse dulces Orphea Thracium.
 Illam sonantem Nereides procul
 Exaudient, omnisque Phorcj
 Ad numerum exsiliens cæterua,
 Cum linquet æquor; at simul altius
 Euecta; summo hærebit in æthere,
 Strictum nec Orionis ense
 Pleiadum chorus expanescet;
 Tunc sustinebit præcipites equos

*Sonore captum carminum amabili
Vulgusque stellarum, & nitentes
Luna premet stupefacta currus.*

GERMANVS AVDEBERTVS
D. Marci eques Torquatus.

AMBIGVAM faciūt palmam tua Galla Latinis
SAMMARTHANE tuis carmina carminibus.
Et tua nil Gallæ cedit Romana Camœnæ
Musa, nec æquali sustinet ire gradu.
Hæc siquidem magnum rediuiua mente Maronem,
Ronsardum ingentem nec minus illa refert.
Horum maior uter, vel uter minor? Ipse sibi par
Ronsardus soli est, Virgiliusque sibi.
Ecquis erit iudex tantorum? Cynthius ipse
Cui potius primas deferat, in dubio est.
Si minor est neuter, si neuter maior habendus,
Nec tu te maior, nec minor esse potes.
Quin potius tu te maior, tu te quoque vincis
Et Latia & Galla, Scauola magne lyra.

NIC. AVDEBRTVS GERM. F.
Senator apud Arm.

EST tua docta Chelys, saga est quoque filia Phœbi,
Mutat & hæc homines, mutat & illa feras.
Circe iudicium & mentem sapientibus aufert,
Et iubet immundæ terga subire suis.
Sed tua docta Chelys mentem clementibus addit,
Déque feris homines Palladis arte facit.

LOD. SAMMARTHANVS prouinciæ
Pictonicæ Profeneschallus,

AD SCÆVOLAM FRATREM.

COrporis atque animi speciem compegit utrinque
Natura ut rectus perficeretur homo.
Firma valetudo corpus mortale tuetur,
At coelestem animum vota precesque fouent.
Tu quoque, quem melior natura beauit utroque,
Alterno varians carmine utrumque colis.
Ex Pædotrophia morbis medicina paratur,
Flectunturque hymnis numina sancta tuis.
Dumque tuis ita præluces, clarissime Frater,
Nostrum stemma tuæ pars mihi laudis erit.
Si tibi primigeno debetur gratia major,
Ut primus veteri lege propheta iubet,
Non tamen hinc animum abijcio, nam cætera victus
Fraterni saltem victor amoris ero.

AD SC. SAMMARTHANVM
Thesaurarium Franciæ.

Quæ tibi thesauri de nomine functio, certat
Cum Musa ut decoret munere quæque suo.
Res pretiosa, auro contra venire refertur,
Atque auro supra quæ pretiosa magis.
Functio quod tribuit nomen, circumspicit aurum,
At supra est Musæ quod tribuere nouem.
Nil auro hîc infra, quippe unio, gemma, lapilli
Sunt totidem, versus quot numerare queas.

BON. IRLANDI Antecessoris primicerij, &
Consiliarij Regij in iuridico præfidaliq;
Confessu apud Pictauos.

IN SCAEVOLAE SAMMARTHANI
Poëmatum Libros.

ODE.

HIC Musa sylvas perpetuùm comâ
Latâ virentes, inter & herbida,
Semper recente prata flore,
Prouocat Aoniam canendo.
Hic in reductis vallibus abdita
Crypta latebis mistus Oreadum,
Festis choreis, Najadûmque.
Hic saliens Heliconis vnda
Nouum Poëtæ robur, & ingeni
Vires inhalat, fortia Principum,
Seu gesta partitur virorum,
Æoliæ fidibus camcenæ:
Seu dulcè ridens Phyllis in angulo
Prodit latebras indice se suas,
Et lubrico vultus hiantem,
Insidiosa procum moratur:
Seu thyrsus acri liberior ioco
Catullientem ludit anum: iocis
Seu Dorium melos relictis
Fert animus grauiore plectro
Sonare, cantus Isacidûm pios
Donat Latina psallere tibia,
Vt numinis laudem erudita,
Carminè posteritas loquatur.
Vt hæc se uero pectine Barbitos

Pulsauit, agris pharmaca mentibus
Amica, Naturæ latentes
Persequitur calamo recessus.
Infantulorum parua crepundia,
Morbos, medelas, pectora, corpora
Canendo format, utriusque
Artificem studij peritus
Æquare Phœbum, qui medicæ præest
Et musicæ dux, author, & arbiter,
Myrto caput laurôque cinctus,
Et croceis hederæ corymbis.
Videbis vno Pindarici libro
Cæique dulcem carminis alitem:
Videbis Ascræis vagantem
Collibus Hesiodi camœnam.
Redux Olympo nobilis Orphej
Fluenta sistit, saxa mouet lyra,
Mulcet Tigris, superba dulci
Colla iugo subigit Leonum.
Quæris Maronem? Quæris Horatium?
Vterque viuos hic genij sui
Prodit lepôres: hic & ipse
Nomen Apollo suum sacrauit.

ADAMI BLACVODAEI
Pictauensis Consiliarij.

**

Quod doctos, lepidos, piósque versus
Sammarthane tuos vetas perire
Collectos, & in ordinem redactos,
Næ tu rem facis omnibus Latinè
Doctis, & lepidis, piúsque gratam,
Ludi præcipuè bonis magistris,
Et castis pueris puellulisque,
Qui te carmina casta vate discent.
Nam castum esse decet pium poëtam,
Non ipsum modò, censeat ut Catullus,
Sed versum magis ipsius, magisque,
Qui si sit similis Catullianis,
Plus quàm mille cinadi obest Catulli.

Io. Auratus Poëta Regius.

INDEX POEMATVM.

Pædotrophix lib. III.

Siluarum lib. III.

Lycorum lib. II.

Epigrammatum siue Lufuum. lib. II.

Elegorum lib. II.

Canticorum lib. II.

Pfalorum ex Dauide lib. I.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

S C A E V O L A E

S A M M A R T H A N I

P Æ D O T R O P H I Æ

Liber primus.

AD HENRICVM III.

Galliæ & Poloniæ Regem.

NO S licet illæsi studium immortale pu-
doris

Dulcia nosse vetet genialis fœdera lecti,
Et sentire pium tollendæ prolis amorem.

Hic tamen Aonides (quid enim sine numine vestro

Fas audere mihi?) hîc etiam vestri aura fauoris

Optanda, hæc vestro quarendæ est munere laurus,

Carminè dum tenui refero quis cultus alendæ

Sit soboli primùm in cunis, cùm debile corpus

Pabula iam exposcit vino tradenda calori,

Queis vegetum tenera gliscat compagine robur

Paulatim, & graciles sese diffundat in artus.

Tu quoque (nam quæcunque vigent te dante vigorem

Accipiunt) rege cantantem tua munera vatem

Phæbe pater, Geniûmque meo concede labori.

Fors erit ut maiora canam, cùm tristis Enyo

Defierit cecos armare in mutua Celtas

A

*Vulnera, & externo quæsitus ab hoste triumphus,
Auspicijs HENRICE tuis fortissime Regum
Materies aderit nostris accepta Camænis.*

*Ecquis enim patriæ nasci de funere vates
Gaudeat, & proprio sua sanguine carmina fœdet?*

*Tunc ego siue trahes captos in vincula Persas,
Siue ferum Eoo pelles de litore Turcam,
Maometisque domos & fana incesta reuelles,
(Nam neque tantus amor laudis, nec tanta cupido
Augendi latè imperij tua pectora turbet,*

*CHRISTI etiam ut sacro signatas nomine gentis
Impetere, & fœdus fraternum abrumpere malis)
Quicquid ages, tua facta canam, testisque laborum
Te sequar, & longæ tradam per secula famæ.
Ipse pater placidis lætum caput exeret undis
Iordanes, plausumque suo de litore reddet.*

*Ipse à palmiferis mihi respondebit Idume
Saltibus, & Syrii refovent mea carmina colles.
Interea cali venientem in lumina Musam
Nunc prima ex ipsis inuuet incunabula cunis
Sumere, & imbelles teneram tractare puellus.*

*Tu verò, mihi quam fausta Iunone dicauit
Sanctus Hymen, sanctisque comes concordia votis,
Grata animo coniux, vitæ socia addita nostræ,
Me quando optata fecisti prole parentem,
Nec sinit alma Venus dentas frigescere tædas,
Accipe fœcundi communia pignora lecti
Qua tibi sit seruare via: ne pallida quando
Membra animus tenuis linquet diuersus in auras
Omnino toti moriamur, at optima nostri*

*Pars superet, gelido exutos quæ corpore manes
Componat lacrimans, & iusta nouissima soluat.*

*Imprimis venerare hominum, Diuūmq; parentem,
Qui tua non sterili turgescere semina campo
Concedat bonus, & florentem exornet amœna
Prole domum, in seræ solatia blanda senectæ.
Huic tu ritè pio memores age pectore grateis
Sacra ferens : teneram pacato numine plantam
(Ne dubita) infesti nulla inclementia cæli
Auferet ante diem, speratæue gaudia vertet.
Sed semper tepidas Zephyris mulcentibus auras
Præstabunt nitidi soles, & nubila pellent.
Tu modò cultum adhibe uigil, actutūque benigno
Lacte riga, & niueis crescentem prolue riuis.*

*Nec mihi displiceat quisquis fuit ille sophorum,
Qui quondam edixit iucundi ut lactis amicos
Haud alio potius quàm matris ab ubere rores
Exugat puer, atque alimenta beata capeſſat.
Hoc adeò rerum illa parens, hoc optima poscit
Natura, officijque pias in tempore matres
Admonet, & soboli prudens accingit alenda.
Quippe simul grauida genitale resedit in aluo
Semen, & informis cæpit coalescere moles,
Augentur geminæ felici nectare mammæ,
Collectamque penum venturo & pabula seruant.
Post ubi iam aduenit, vagitūque oris acuto
Impleuit cunas miser, auxiliūque petiuit,
Flicet exundans claustris erumpere gestit
Humor, & infirmæ infantis succurrere vitæ.
Si prohibes, furit in mammis, turbasque dolorum.*

Miscet, & ingrata pœnas à matre reposcit.

Præterea cùm res ab eodem semine cretas
Dulcior humorum concordia misceat ultro,
An cibus esse potest naturæ acceptior ullus,
Ipse suo quàm si de sanguine sanguis alatur?
Sponte fluunt alimenta suis accommoda rebus,
Cognatùmque bibunt membra haud inuita liquorem.
Non illum aduerso pugnans humore moratur
Temperies, via sed facilis se pandit eunti
Ocyus, & letos meliorem educit in artus.

Aspicias ut mollem ætatem quæ plurima ledunt,
Sæpe mala ad solitas pellant si quando querelas,
Maternæ tantùm (dictu mirabile) mamma
Leniter admota puerilia ad ora papilla
Confestim sileat dolor, in ventosque faceffat?
Scilicet ipse suo tanquam de fonte medelam,
Haurire, & propria se mergere gaudet in unda.
Huic etenim iam tum assæcuit, cum luminis orbis
Impleret tumidi latebrofa ergastula ventris,
In quibus ille idem qui nunc quoque corpus alebat
Humor, & exiles augebat sanguine venas.
Diuersus tantùm color est. nam sede relicta
Sanguis ubi calido exiliens se pectore miscet,
Et sursum niueis loca glandibus alba pererrat,
Purpureum ascito mutat candore ruborem,
Coctior, hincque nouum sibi lactis nomen adoptat:
Res tamen una manet. Ceu cùm Vulcania pubes
Urget opus, rapidùmque incendit follibus ignem,
Plurima in ardenti candescit pruna camino.
Quam si fortè auidis libeat subducere flammis

*Fumantem, & liquida totam perfundere lymphæ,
Apparet mutata oculis, positoque rubore,
Nigricat obscura tinctus ferrugine carbo:*

Materies penitus tamen immutata remansit.

*Ille color porrò, quo non est mundior alter,
Conuenit infanti niueus, ne more ferarum
Ora tenella cruor, tanquam de cade recenti
Tingat, & à primis sitis impia sanguinis annis
Inspiret crudelem animum, sed amabile nectar
Mitiget & doceat candori assuescere candor.*

*Ipsæ etiam Alpinis villosæ in cauitibus vrsæ,
Ipsæ etiam tigres, & quicquid ubique ferarum est,
Debita seruandis concedunt vbera natis.
Tu, quam miti animo natura benigna creauit,
Exuperes feritate feras? nec te tua tangant
Pignora, nec querulos puerili è gutture planctus,
Nec lacrimas misereris, opémque iniusta recuses,
Quam præstare tuum est, & quæ te pendet ab una?
Cuius onus teneris hærebit dulce lacertis
Infelix puer, & molli se pectore sternet?
Dulcia quis primi captabit gaudia risus,
Et primas voces, & blæsæ murmura linguæ?
Tunc fruenda alij potes ista relinquere, demens,
Tantique esse putas teretis seruare papillæ
Integrum decus, & inuenilem in pectore florem?*

*Felix illa animi, quam non tenet impius error,
Cui nec amatorem tam cæca libido mereri est,
Posthabita sobole, ut verum malè-sanus amorem
Vincat amor, matrísque affectus exigat omnes.*

Tu, cui concedunt meliorem numina mentem,

S me ultro quodcunque opera, quodcunque laboris,
*U*t serues opus ipsa tuum, & pia munera præstes.
*Q*uin age (nam me operis digressum à limine primo
*N*on piget hîc retro, quò res vocat ipsa, referri)
*N*e moneo expectes dum clâustro exiuerit infans:
*S*ed simul extiterint concepti plurima fœtus
*S*igna, velut solito iam non redeuntia fluxu
*M*enstrua, mammarûmq; tumor, laxandaq; demum
*C*ingula, quæque notant prægnantes omnia matres,
*I*ncipe iam tum operam firmanda impendere proli,
*N*e tua fortè illam remoretur culpa, necisque
*C*ausa eadem fias, vitæ quæ causa fuisti.

*P*recipue angusto ne comprime corpus amictu,
*Q*uo cingunt se more nurus quas Gallia nutrit,
*N*eu miserum infantem vitæ iam à limine torque
*C*rudelis, gracili dum te præbere videndam
*C*orpore aues, pœnâsque tui luit ille furoris.
*N*ec tibi non etiam ipsa nocet, corpusque coactum
*L*edis, & hinc illum grauiora prioribus urgent,
*U*sque mala insontem, quâdo ipso in ventre necesse est
*M*atris ut affectus proles captiua sequatur.

*E*rgo tibi ratio curandi prorsus habenda est
*C*orporis, inclusum gestas dum corpore fœtum.
*E*t quoniam morbis animi tanguntur & ipsa
*C*orpora, nempe aliò Naturæ abducta facultas
*C*um vacat, & solito prohibetur munere fungi,
*U*nde intemperies, crudique grauiissima succi
*N*ascuntur damna, & membrorum fœdera soluant,
*V*ince æstus animi, nec te immoderata cupido
*T*ristitiæque, metusque agitent, aut noxia sæpe

Gaudia, & infirmam turbant quæ pluxima mentem.
 Sed semper placidum traducas leniter auium,
 Quæ potes, & placidi custos blandissimus æui
 Præbeat in vacuo facilem se pectore somnus:
 Ille quidem haud nimio torpentia tempore membra
 Qui teneat, sed enim quantum satis esse videbis
 Utere, dum fessos recreauerit optimus artus,
 Pellatûrque labore quies, labor ipse quieti.
 Cedat, & alternis ambo sua munera præstent
 Nec nulla interea nimia sunt damna quietis,
 Quippe ubi, & obstructas vitioso sanguine venas
 Implet, & ingentes humorum colligit imbres,
 Ac viuum densa restinguit mole calorem.
 Nonne vides crassus residet quæ pigra lacunis,
 Ut putrescat aqua & fœtentem exsuscitet auram,
 Lucida sed vitreo quæ flumine labitur vnda,
 Sufficiat blandos in pocula grata liquores?
 Quare, aliquo penitus tibi membra labore fouenda.
 Motus enim, motûque calor stimulat ab ipso
 Absumet facile graue si quid, inutile si quid
 Officiat, prolésque nouas cum erumpet in auras
 Te leuiora manent partus tormenta, neque illam
 Colluuias humorum ingens retinebit euntem,
 Et valida integro superabunt corpore vires,
 Eniti quibus, & maturum carcere fœtum,
 Téque simul longa valcas exoluere cura.
 Ille tamen labor esto lenis quemcunque capeffes,
 Franget enim haud dubiè nimius, vrésque resoluet.
 Quo fit ut assuetis interdixisse choreis
 Inducar facile, hæc nuribus licet una voluptas,

Omnibus una ferè est, omnique ætate palaestra:
 Fors olim toleranda, grauis dum more Sabinae,
 Seu ludos, positis agerent seu seria ludis,
 Perpetuum haud ulla temerabant parte pudorem,
 Atque ipsi intererat seruata modestia ludo.
 Nunc modus omnis abest, penitusque insana puellas
 Vis agit Euantes, mentisque intercipit usum.
 Bacchari credas, neque cum vinoſa Lyæi
 Festa vocant alio lymphata furore Mimallon
 Membra mouet, pedibusque sonantia percutit arua.
 Ne ſatis exemplis non conuenientibus utar,
 Crediderim obſcæno ſi qua olim turba Priapo
 Sacra fuit, crotalis ubi cymbala miſta crepabant,
 Turpia non alio vibrari corpora motu.
 Sic tota exiliunt, ſic dum veſania feruet,
 Penè ſua excutiunt nudis velamina membris,
 Sollicitantque viros, connexaque brachia ſtringunt,
 Atque ipſa ante oculos tantum non corpora miſcent.
 (Proh pudor!) & Venerem interea, quæ peſtis acerba
 Prægnantum eſſe ſolet, ſtimulo pungente laceſſunt.
 Vos venerem immodicam, ô matres, ſi cura ſalutis,
 Vos venerem vitate: ſibi nocet ipſa, ſuumque
 Sæpe retextit opus: cordati qualis Ulyſſis
 Uxor amatorum turbam dum fallit hiantem.
 Hinc igitur nimij dum ingens violentia ſaltus,
 Illinc & prurigo ſuas agit improba partes,
 Sæpe fit ut crudo mater vexetur abortu.
 Haud equidem certè immeritò: ſed enim ille miſellus
 Quid meruit, fædi penitus qui criminis inſons,
 Necdum ulla ignoti traxit contagia mundi?

Qui

Qui fortasse (potens ut Sors agit omnia) magnæ
Summa olim caperet victor moderamina terræ,
Aut etiam arcanas naturæ querere causas
Doctus, inaccessumque animo peruadere calum,
Spargeret ingentem studiis illustribus orbem:
Fata modò impleret, neque in ipsis poneret orsis,
Quam nequedum accepit materno crimine vitam.
Utque in plebeio lateat sine nomine cæno,
Ille tamen tua, si nescis, quem viscera portant,
Ille Dei mundum imperio torquentis imago est,
Omnia cui parent animalia, cuius in usum
Quicquid alunt freta, quicquid humusq. & mobilis aër
Formauit pater, & se illi submittere iussit.
Et tu depositum hoc non tota mente cauebis
Ne pereat, quo non aliud præstantius ullum est?
Quod superest, tibi sit potus, tibi cura legendi
Summa cibi, & quodcunque legis tamen utere parcè.
Improba ne fortè ingluuias etiam optima quæ sunt
Corrumpat, nimia infirmus cum mole labore,
Ventriculus, nec iam possit satis esse coquendo.
Cruda nocent genus omne, nocent & salsa, malâmque
Si quid amaritiem sapit, ingratumque palato est.
Mollior esca eadem est melior, Cythereia qualis
Ales, & ingenij faciens ad acumina turtur,
Perdicæque, capique, & cui dat nomina Phasis,
Et vitulus tener, & lactens sine cornibus hædus.
Quòd si larga sinu tellus quæ diuite promit
Oblectant minùs, & mutari prona voluntas
Appetit aquoreis veniunt quæ obsonia regnis:
Mollis arenosa potiùs queratur ab unda,

Saxa inter, refluoque alti de litore ponti,
 Quàm qui limoso lentescit flumine piscis
 Crassior, & visco torpentes oblinat artus.
 Pelle fitim lymphis, vel amico pelle Lyæo,
 (Præstat enim) et tamē hūc multis quoq. dilue lymphis.
 Nec minus arboreis molles cum fœtibus herbæ
 Arida sæpe iuuant iucundo corpora succo,
 Sit modò delectus, sempérque tenendus in omni
 Re modus: at seruare modum vix contigit ulli,
 Vix grauidæ possunt animos compscere matres.
 Sæpe etiam has monstrosa fames incessit edendi
 Non tantum viridi immaturos cortice fructus,
 Vilia sed lapidum ramenta, lutumque, fœnumque,
 Et cinerem immundum, & cariosi fragmina trunci,
 Et quæ præterea vitiosa cibaria mille.
 Naturæ haud quadrant, aliósque parantur in usus.
 Vidi ego quæ trepidis cristatæ matris ab alis.
 Nequicquam arguto crepitantes gutture pullos
 Corriperétque ferox, & crudos protinus artus
 (Sicut erant) auido crudeliter ore voraret.
 Spumabant labra, & mistis cum sanguine plumis.
 Squallens in gremium sanies horrenda cadebat.
 Non alia est toruæ facies truculenta leonæ,
 Cùm pellit rabiosa famem, rictuque cruento
 Sanguinolenta vorat Libycos armenta per agros.
 Dic mihi, Phœbe parens, tanti quæ caussa furoris,
 Quòue modo (nam scire tuum est) quâue artè mederi.
 Sit fas, ne miseram perdat cum prole parentem.
 Et vos Hippocratis florentes patris alumni,
 Felices animæ, sese quibus optima pandit.

*Natura, & certas morborum noscere causas
 Indulget, fragilique hominum succurrere genti,
 Ne vestris adytis sacrum prohibete Poëtam,
 Cui mouet idem ille ora deus, quem vestra verentur
 Sacra unum patrémque lyræ, authorémque medendi.
 Principio, quæcunque vigent, fusæque per artus
 Augescunt anima, atque aliquo de semine manant,
 Vitale auxilium & recreantia pabula poscunt.
 Atque equidem ipsa suo hærentes in corpore stirpes
 Blanda fouet tellus, & (ne modò desit amici
 Auræ poli) præsens alimentum haud parca ministrat
 Radicum officio, trahitur quibus utilis humor
 Paulatim, & toto hinc plantæ se corpore miscet:
 Vnde suus foliis vigor, & viridantia rident
 Gramina, & ærias frondens subit arbor ad auras.
 Quæ verò propriis animalia nata moueri
 Sensibus, haud ullis affixa in sedibus hærent,
 Cum diuisa solo vitalem hinc carpere rorem
 Non possint, aliunde petant alimenta necesse est.
 Hic autem illa parens longè ditissima rerum
 Pro locuplete penu ventrem Natura parauit,
 Hic ubi congestasque dapes, externæque condant
 Auxilia, infirmæque adsint in tempore sorti.
 Quippe etiam hinc tenues se membra in viuida venæ
 Diffundunt, radicum instar, quibus ille ciborum
 Fit succus, fessamque instaurat sanguine vitam.
 Nec modus aut requies auidis ante omnia venis,
 Dum quicquid succi est sitis hauriat improba, & omnes
 Ventriculi consumat opes, vacuumque relinquat.
 Quinetiam absumptis opibus, mox impetit ipsum*

(Tantus amor) suctûque agrum diuellit iniquo.
Ille suis damnis dolet, optatûque ciborum
Subsidium esuriens tanto in discrimine quærit.
Hinc ille est vacuo nascens in corpore sensus,
Appetere est cuius proprium, quique acer inani
Sese infert stomacho, & vescendi inspirat amorem.
Cui si fortè loco vitiosus inhereat humor,
Protinus ipsa loci pro conditione libido
Appetit & vitiosa, malique ab imagine pendet.

Ergo ubi concepit mulier, quæque antè fluebant
Menstrua crescentis fœtus retinentur in usum,
Ille tamen, donec firmarit tertia Phœbe,
Vix horum exiguam potis est depascere partem,
Quod reliquum est, superas parteis ipsumque redundat
In stomachum, & praua suffusum vligine tingit.
Non aliter quàm si opposito pater obice Clanus
In caput ipse suum refluat, vicinâque latè
Oblinat exundans informi iugera limo.

Atque ita cùm imbutus corrupto humore labore
Pregnantum stomachus, vitiosa hunc sæpe libido
Corripit, unde malum Graijs hoc Citta repertum
Exoritur (nostri Picam vertere vocantes)
Quando uteri mulier sub primum sæpe timestre
Multa inhiat, cæcòque furore ardescit edendi
Quæ neque congrua sunt, neque rectus postulat usus.
Ni faciat, desiderij (mirabile dictu)
Hæreat insigne infanti, maculâque relinquat.
Quòdque magis mirere, auido dum pectore flagrat,
Qua se parte sui mulier malè prouida fortè
Scalpserit, ipse sui expressam feret editus infans

*In simili quoque parte notam: grauis unde puellis
Sæpe dolor, nuneo quas turpis in ore figura
Fædat, & in pulcro deformes corpore navi.*

*Et quoniam secreta semel recludere cœpit
Se natura mihi, libet hanc euoluere totam,
Insignisque notæ veras depromere caussas.
Hanc utique optati vehemens molitur imago,
Tota ubi vis collecta animæ est, cui plurima seruit,
Spirituum turba, & partem glomeratur ad illam,
Qua tactus ciet, atque rei secum ipsa cupita
Quam gerit effigiem subiecto in sanguine figit.
Dumque adeo clausa fœtus latet abditus aluo,
Maternoque idem est illi cum sanguine sanguis,
Singula ab alterutro conspirant corpore membra:
Quo fit ut in matrem pariter, matrisque puellum
Spiritus intus agat: sed cum sit durior illi,
Mollior huic cutis, obsequitur, solusque tenellæ
More capit ceræ facilis quamcunque figuram.*

*Nunc age, quæ grauidas tanto à discrimine matres
Vindicet ars simul & pueros, aduerte, docebo.*

*Multum adeo prodest (modò ne sint illa venenum
Quæ cupit impatiens mulier) concedere tandem
Nonnihil, & misero paulum indulgere furori.
Dum fit enim voti compos, fruiturque petito
Læta cibo, hinc totum pertentant dulcia corpus
Gaudia, natiuumque agitant per membra calorem,
Qui coquat humorum omne genus, factoque meatu
Dissipet in crudo quod corpore lentius hæret.
Deinde acida imprimis, vel acerba, vel acria cum sint
Quæ fermè optantur, stomachum his abstergere quidni*

Fas sit, & infixam petuita anellere pestem?
 Capparitis ante omnes, & amara succus oliuæ,
 Quæque micant rutilis duro sub cortice granis
 Punica mala iuuant, & quæ tulit inclita Crete.
 Quod si adhibenda placent & pharmaca, tu licet illis
 Utare, & lapidem moueas haud segniter omnem,
 Dummodo non desit consulti fida medentis
 Cura tibi: at nugas procul amolitor anileis.

Omnibus his cacam poteris depellere pestem,
 Et secuta mali partum expectare futurum.
 Qui cum aderit, magna ter voce vocare potentem
 Lucinam esto memor, totaque incumbere cura
 Ut saluum emittas nullo discrimine factum.
 Adsit & obstetrix, quæ voce, manique laborem
 Subleuet, & socio contendat sedula nixu.
 Tum leni ventrem unguento, genitaliæque ipsa
 Oblinat, & blando resoluta tepore relaxet
 Claustra uteri, & puero venienti limina pandat.
 At tu, siue toro decumbes, siue patenti
 Sessilis hærebis cathedra (quippe utraque tuta
 Est via) quo te cunque loco paritura locabis,
 Forti vince animo quæ tormina multa vigorem
 Frangere consuerunt, partumque dolore morari.
 Quod si tantæ alacri superent in corpore vires,
 Stare etiam ut pedibus valeas, erit optima stantis
 Conditio: nam sic patulæ planissima portæ
 Fit via, qua nullo anfractu nouus exeat infans.
 Tu modo diductis extremam cruribus aluum,
 Et genibus paulum inflexis expandere porro
 Ne dubita, rigidisque intendere brachia neruis

Interea, & valido subnixâ incumbere fulcro.

Tantâ molis erit perituram educere prolem!

*Hæc autem meruit primæ vesana parentis
Ambitio pœnas, & iusti numinis iram.*

Ille etenim verbo omnipotens qui condidit uno

Omnia, fons rerum atque æui nascentis origo,

Cùm mare, cum pictum numeroso sidere cælum,

Libratâque suo fundasset pondere terram,

Et quæcunque vigent ex ipsa orientia terra,

Omnibus unum hominem præfecerat, omnia solus

Qui regeret, mundumque sua ditione teneret.

Huic etiam dulcis rerum comes addita, quicum

Florentis vitæ plenissima gaudia tutò

Partiri, & longas posset componere luces.

Hortus erat, rosei quâ lucida pandit Eor

Se regio (Edenem dixerunt nomine patres)

Dulcibus & pomis, & dulcibus utilis herbis.

Lenis ubi Zephyri molles tranquilla per umbras

Aura susurrabat semper, cæloque sereno.

Perpetuum tepidi servabat Veris honorem.

Hanc sedem, hæc illis viridaria læta benignus

Indulxit genitor, lectosque induxit in agros

Primum hominem, verbis simul hunc affatus amicis,

I, decus atque operis meritò summa ultima nostri,

Quæ tibi nunc habitare damus felicia rura

Ingrederere, & nostris actutum vescere donis,

Quæ fecunda tibi, & male-grati nescia cultus

Terra feret, caræ incunda in munera vitæ.

Tantam (si qua tuæ tangit te cura salutis)

Huic uni memorem iubeo te parcere pomis.

Dixit, & ostendit pendentes arbore fœtus,
 Quorum à viuifico rerum orta scientia succo
 Manabat primum, & studia inconcessa docebat.
 Ille Dei monitis & amico numine plenus
 Ibat, & vnanima cum compare latus agebat.
 Vna illis cura ætherium laudare parentem,
 Oblatisque bonis & libertate fruisce.
 Nondum turpe scelus, sceleris nec debita merces
 Prodierat labor, & queruli denso agmine morbi,
 Et curæ vigiles, & ineuitabile fatum.
 Sed simplex animos candor, sed molle fouebat
 Corpus certa quies, & vtrunque erat aqua voluptas.
 Felices ambo, nisi iam tum infesta maligni
 Dæmonis ars nullum humanis durabile rebus
 Esse bonum, nullam pateretur viuere pacem.
 Hos ille immemores violato vt fœdere perdat
 Aggreditur vaser, atque dolos se vertit ad omneis.
 Ac velut aduersis fœtam legionibus arcem
 Captat ubi egregius tacito molimine ductor,
 Obseruat muros oculis, & singula lustrat,
 Num qua parte minùs firmo se mœnia vallo
 Militibus præstent cupidis, aditùsque patefcant,
 Atque illuc toto irrumpens conamine tendit.
 Sic hominum insidians generi teterrimus hostis,
 Pectore quòd mulier fragili magis esset, ab illa
 Ordiri, & primum placuit facere inde periculum.
 Nec mora, cærulei forma sc callidus anguis
 Dissimulat: non ille ferus qui stridula vibret
 Sibila, tabificòue minax liuore tumescat:
 Sed blando semsim irrepens per gramina lapsu.

Arboris

*Arboris infauſta ramis fatalibus hæſit
 Arduus, implicito per mille volumina trunco.
 Tum molles aditus & tempora fraudibus apta
 Legit, & humanis demum ſic vocibus inſit.*

*Nam quis te mulier tam vanus detinet error,
 Vt quos natura dedit indulgentia fructus
 Ipſa tibi inuideas demens, veſcique recuſes?
 Egregium verò imperium, memorandaque iura
 Ille parens, vni cui cuncta accepta refertis,
 Atque tibi atque tuo conceſſerit antè marito,
 Si vobis genus omne auium, genus omne ſerarum,
 Atque adeò ingentem penitus ſubiecerit orbem:
 Vos autem rerum dominos ſubiecerit vni
 Arboris intaëta pomo, nec mandere ſit fas.
 Cuius partem imo tantum ſi admoueris ori,
 Protinus obſcuram videas vaneſcere nubem
 Ex oculis, victaque iubar caligine oriri,
 Vnde boni atque mali diuina ſcientia vobis
 Prodeat, inſignèſque nouo iam lumine ſpargat.
 Atque hinc (ſi neſcis) iniuſti numinis illa
 Inuidia eſt, dum vos conſortes laudis habere
 Abnuitt, & pomis ideo præſtantibus arcet.
 At tu pone metus, & inania deſpice iuſſa,
 (Nam potes) erectoque iugum ſemel excute collo.
 Aſpicias vt prona demiffus ab arbore factus
 Se virides inter tibi ramos offerat ultro
 Arridens, tangique tuo deſideret ore?
 Carpe age, & oblatis ne reſpue muneris uſum.
 Sic ait, occultoque implet muliebri veneno
 Pectus, & illicitum veſcendi inſpirat amorem.*

Illa leui iam tum ingenio malè-prouida paret
 Ocyus & vetito sese contaminat esu.
 Nec satis hoc: simili incautum capit arte maritum,
 Et vocat in partem culpæ. exitialibus ambo
 Indulgent epulis miseri, numénque laceffunt.
 Atque hinc prima mali ventura in secula labes,
 Dum pater indignans hæc lumine cernit iniquo
 Omnia, & infandos ulcisci accingitur ausus.
 Ergo florifero primùm expelluntur ab horto,
 Succeduntque solo tristi, & pro mitibus aruis
 Accipiunt duro fodiendam vomere terram.
 Hic ubi protinus irrumpunt asperrima in illos
 Quaque mala, & diræ circumstant undique pestes,
 Efferaque imprimis ventura Mortis imago
 Imminet, & iam tum trepidantia pectora vexat.
 Nec spes ulla fugæ, nec amœna in septa reuerti
 Jam licet. occludunt aditus in limine fratres
 Aligeri, & stricto venientibus ense minantur.
 Vox etiam infensi tenebrosa è nube Tonantis
 Fulgure cum horrendo superas audita per auras,
 Quæ non tantùm illos, sed ab illis omne futurum
 Damnaret genus æternis pro crimine pœnis.
 Atque adeo infelix tantorum caussa malorum
 Supplicium luit hoc admissa femina culpæ,
 Ut quoties pareret, parientem mille dolorum
 Urgerent species, infestarentque pusillum
 Robur, & optati turbarent gaudia partus.

SCAEVOLAE SAM-
MARTHANI PÆDOTRO-
PHIÆ LIBER SECVNDVS.

ED iam utero exiuit, vagitûque oris
acuto
Impleuit cælum puer, auxiliûmque peti-
uit.

*Vos agite ô similis miserata incommoda sexus
Ferte simul vestram huc operam, vestrûmque laborem
Ferte nurus, notæque alacres incumbite curæ.
Pars fessam optato genitricem imponite lecto,
Pars tenerum infantem tepidis inuoluite pannis,
Hæc nitidum statuât repetenda in balnea labrum,
Illa paret cunas, opere omnis ferueat ades.
Tûque adeò gnauæ dux præstantissima turbæ,
Tu fida obstetrix educti ante omnia fœtus
Scinde vigil media qui pendulus exit ab aluo
Omphalus, & turpi nona pondere membra fatigat.
Utilis antè quidem, dum nutrimenta per illum
Captaret puer, in partes & dideret omnes:
Nunc autem informis, penitûsque superflua toto
Corpore pars, postquam iucundæ in munera lucis
Peruentum, & melior vescendi suppetit usus.
Ne tamen accepto puerilis vulnere sanguis
Profluat, aut tenues vaneſcat multus in auras*

*Spiritus, augenda cui vis est insita vitæ,
Stringe prius lana molli, casum inde recentis
Colline mastiches & olentis puluere myrrhæ.*

*Hac olim, ut perhibent, hauserunt parte gemelli
Fœmina virque simul, duplicique in corpore corpus
Vnum erat: exempto dehinc singula corpora nexu
Quæque suos habuere artus & libera membra.
Usque adeò humanæ nulla est constantia sortis.*

*Nec minus interea inuet hîc prudenter acuto
Seruare obtutu quæ plurima signa futuram
Nascentis pueri vitam manifesta notabunt.
Debile nescio quid querulo si vagiet ore
Languidus, et lenti fugitiua subinde facesset
Vis animi, hinc illum inualido de semine cretum
Conijcias licet, aut captiuum alimenta bibisset
Noxia, materna vel cùm prodiret ab aluo
Collisum nimis infirmos nisibus artus.
Omnia quæ instantis præsagia certa pericli
Matribus esse solent: tu fessa amplectere amico
Membra sinu, infestumque caue pro tempore cælum.
Si sit hiems, succede foco: si sæuiat æstas,
Quære leui Zephyro loca peruia, & utile præsens.
Antidotum interea puerilibus insere labris.
Quale quod inuentum est magni memorabile Regis,
Pontica quo viguit virtus, multosque per annos
Romuleum ancipiti remorata est Marte triumphum.*

*Nec frustra faciunt qui dulci mollia vino
Labra rigant, vino antidotum vix certius vllum est.
Tu verò faciem si languescantis anbelo
Ore foues, animaque tepens afflante vaporas,*

Forſitan hac illi ante omnes ratione mederi,
 Collapſumque animæ poſſis recreare vigorem.
 Quoque magis patuli ſe temperet halitus oris,
 Quàm prius incipias leniſſima pectore ſlabra
 Ducere, & in pueri torpentes mittere vultus,
 Cinnama, vel ſi quid, quæ cinnama, ſuavius uſquæ eſt,
 Dente tere, & purum hinc fragrantior aëra mulce.

Quæ ſi nil proſunt, paruoque à corpore vires
 Abſcedunt magis atque magis, penitùſque fatiſcunt,
 Haud dubiè pallens ipſo iam in limine Parca
 Inſtat, & horrifico venientem deſtinat Orco.
 Quem tu cunque illi impendes ſtudioſa laborem
 Effluet incaſſum, & ſpem euentu eludet inani.
 Sin vitalis erit partus, iucundaque vitæ
 Nutrimenta aliquo laterum iam robore poſcet,
 Eia age ne grato incumbens hîc parce labori.

Ac primùm quoniam immundo de carcere ventris
 Contraxit toto hærentes in corpore ſordes,
 Balnea ſunt adhibenda, quibus purgata colorem
 Accipiat cutis, & poſito ſqualore niteſcat.
 Non quo more tamen (ſi vera eſt ſama) ſolebant
 Germani veteres, rigido gens una labori
 Dedita, quæ teneris Martem ſpirabat ab annis.
 Namque recens natos, matrîſque à ventre calentes
 Protinus in gelido glacialis gurgite Rheni
 (Haud ſecus ac viuo candens in flumine ſerrum)
 Mergebant, calique minas, inimicæque miti
 Frigora Natura à prima iam ætate docebant
 Spernere, & humanos durare immaniter artus.
 Quod quicumque pati potuere, neque algida membra

Deseruit subito viuus calor, ilicet illos
 Caucaſeis ortos de rupibus eſſe fatendum eſt.
 Non illis ego femineas concedere mammas
 Suſtineam: tales Gangetica Tigris alumnos
 Vindicat, & duris geſtit nutrire ſub antris.
 Tolle ferum morem, & meliores elige ritus.
 Ipſa etiam doctis iamdudum exculta Camænis
 Hunc fugit, atq; animos Germania damnat auorum.
 Quàm melius tepida infantem luſtraueris vnda!
 Atque equidem hac ſatis eſt, nec me non iudice multi
 Quæ miſcere ſolent contemnere cætera debes.
 Tantùm, ſi tenero viſ fortè illata puello
 Liuentes inter pariendum oppreſſerit artus,
 Adde roſas molles, & amœni Veris amicam
 Anthemida, & viridi naſcentem in cortice muſcum:
 Et quæ præterea membris magis apta leuandis
 Eſſe ſolent, nimio ſi quando labore graueſcunt.
 Interea exiguas paruis cum naribus aures,
 Atque oculos, ipſumque manu purgare palatum
 Expedi, & leni digitorum abſtergere preſſu,
 Atque rudes animæ imprimis aperire meatus.
 Dùmque adeò egelidis reſoluta liquoribus ipſa
 Molleſcunt membra, & dedunt ſe mitibus vltro
 Obſequiis, lentæ in morem tu flectere cere
 Sis memor, & recta quæque ex æquare figura
 Perpoliens, ut primi hominis cùm duceret olim
 Diuinam effigiem (quiſquis fuit ille Prometheus)
 Spirantem artifiçi læuabat pollice terram.
 Ni facis, incaſſum hoc ſtudio tentabis inani,
 Poſtquam obduruerint annis venientibus artus.

Quinetiam tibi mox durari primula debet.
 Arte cutis, calido ne fortè recenter ab antro
 Editus insueti frigus penetrabile cæli
 Non ferat, & totis miser artubus horreat infans.
 Ceu Libyes olim sitienti è rure viator
 Cùm petit Arctoos mutato sidere tractus,
 Horret ad algorem insolitum, & Borealia flabra
 Ferre nequit, denso nisi tegmine muniat artus.
 Ergo cutem ut raram post mollia balnea densas,
 Hanc totam salis albiduli continge minuto
 Pulvere, nec prima interea cunabula desint,
 Linteæque & panni, & leuibus super addita pannis
 Fascia, multiplici quæ molle volumine corpus
 Vinciat, æqualique super discrimine serpat.
 Iámque fatigatum tantisque laboribus ægrum
 Tempus erat puppum optato permittere somno.
 Sed quia difficilem ieiuno ventre soporem
 Esse docent vacuo errantes in corpore vanæ
 Umbrarum species, & inania somnia veri,
 Pasce aliquo prius ora cibo: neque dum tamen ista
 Sit ratio, ut quod alat multùm spectare labores.
 Elige quod purget potius, præque omnibus unum
 Elige mellificæ vario quem è flore volucres
 Diuinum aërii concinnant roris honorem.
 Nectantùm Hybla tibi, nec tantùm pulcher Hymettus,
 Aut quæ melliferas felix alit India cannas
 Mel dabit eximium & cælesti munere pascet.
 Ipsa etiam ex omni quæ parte beata superbit
 Gallia (præsertim quæ diti Martius ora
 Dat nomen Narbo & Genium cum nomine seruat)

*Sufficiet, quo non aliæ preciosus ullum
Fundunt nectar apes, nivei seu cura coloris,
Siue saporis erit qui sacchara dulcia vincat.*

*Corpore purgato, superest mandare quieti,
Molliter & stratis ad somnum imponere cunis.
Tu verò pariter suge frigoris atque caloris
Expertem thalamum: nimio de frigore manant
Rheumata, spiritibus calor officit, omnia iniquo
Sunt extrema loco, medio via tramite tuta est.*

*At muliebri modo ingenium cùm nesciat vti,
Parte ferè hac peccare solet, dum infantis ineptam
Curam agit, ut plusquam satis est loca frigida vitet
Semper, & immodico nova membra calore resoluat.
Vnde graues matrum gemitus, cùm dulcis adempta
Spes perit actutum generis, viduâsque relinquit.*

*Auctus erat sexus melioris prole cupita
Franciscus, quem magnanimi gens Martia Bruti
Extremum est venerata ducem, quâ flumine largo
Labitur Andinæ Ligeris fœcunda relinquens
Arua plagæ, pontumque subit pulcherrimus amnis.
Successuque nouo lati sacra templa parentes,
Et celebres donis onerabant grandibus aras,
Heredemque senes patrij spectare iuuabat
Imperij, & seros quod nomen abibat in annos.
At puerum nimia dum sedulitate tuetur
Cæcus amor, neu sopitum fortè aspera lædant
Frigora, liberiore frui vetat aëris haustu,
Perdidit heu miserum infelix! & mersit acerbo
Funere, spemque simul seruandi nominis omnem
Amisit: quippe orba illis superauit in aula*

Feminei

*Femineî tantum neglecto ex ordine sexus
 Externos olim soboles aditura Hymenæos.
 Nempe importuni sensim traxere calores
 Spirituum intus quicquid erat, vitâque fouebat:
 Qui dum abeunt, vini simul eduxere caloris
 Natiuos ignes, neque iam vdi tempore somni
 Affuit infirmo stomacho satis vnde caleret:
 Atque ita cùm graciles corrupto sanguine venas
 Crudior impleret succus, fugitiua reliquit
 Languidulos artus anima, in ventosque recessit.*

*Ilum adeo indigna claudentem lumina morte
 Oceanus pater ut vicino è gurgite vidit,
 Ingemuit, luctumque ducis comitatus amici
 Non tenuit lacrimas Deus, indulisitque dolori.
 Ilum & Armorica fusæ per tristia Nymphæ
 Litora lugubri cum carmine defleuerunt.
 De quibus una, Quid ô tamen hæc lamenta sorores
 Funditis, & vano turpatis lumina fletu?
 Scitis enim (nec cæruleas caelestia fallunt,
 Fata Deas) quanta hoc damno sors æqua rependat,
 Commoda, se quibus Armoricum super ardua nomen
 Astra ferat, nostrumque nouis successibus æquor
 Crescat, & Adriacis meritò se præferat undis.
 Nempe dies erit, elato cùm sola superstes
 Anna patri, egregio pulcherrima corpore Nymphæ
 Francorum augustum Regem felicibus vrat,
 Ignibus, & tanti mereamur coniugis esse
 Digna comes, seque illius sub iura, suumque
 Imperium placito populorum fœdere tradat.
 Vnde genus, mistaque olim de gente nepotes*

Subcreſcent Vallæſiada, longè optima bello
 Pectora, nec ſacri non obſervantia Phœbi:
 Quorum per varios virtus inuicta labores
 Antiquæ Auſoniæ tumidos premet amula faſtus.
 Totâmq; ipſa ſuo ſubdet ſibi tempore terram.
 Et nos tantorum decorum, laudisq; futuræ
 Partem aliquam inuet eſſe, neque hac mercede potenti
 Dotalis pigeat Celta ſeruire Britannos.
 His dictis erecti animi, curæq; remota.
 Ille tamen iacet interea, teneroſq; per artus
 Marceſcit, flos vt nimio deiectus ab imbri,
 Quem gremio vixdum ediderat mitiſſima tellus.
 Ergo, ne ſimilis tua caſus gaudia turbet,
 Ducentem placidos exili pectore ſomnos
 Ne penitus prohibe infantem felicibus auris.
 Dum porro ducit ſomnos, age, provida mater,
 Corpore quos toto partus fecere labores
 Paulatim requie blanda compone tumultus.
 Ut iam experrectum, lactisq; alimenta petentem
 Tutius ipſa tuo non ingrata ubere paſcas.
 Donec enim fuerit luxatis reddita membris
 Temperies, nunquam id tuto præſtare licebit.
 Nec verò, niſi iam pietas in pectore nulla eſt,
 Languida ſic cæcæ caligant lumina mentis,
 Ut fidei manûs alienæ pignus alendum
 Crederè, quòdque negas mater venalibus illud
 Sperandum eſſe putes, de mens, nutricis ab ulnis.
 Si tamen optato prohiberis munere fungi,
 Siue quòd ægra negas oneri ſatis eſſe ſerendo,
 Siue quòd ipſe dolet puer, & fortasſe verendum eſt.

*Morbida ne infirmi ledant contagia matrem,
Quæ tibi sit nutrix aliunde petenda docebo.*

*Elige quæ media est inter iuuenemque senemque:
Quæ gracilis, nec macra tamen: cui viuidus oris
Est nitor, & sano veniens in corpore robur:
Brachia longa, patens pectus, proceræque cervix,
Quæque rubent teretes extanti tubere mamma,
Vnde pluit niuei quantum satis imbris, & illi
Delectus suus est, ratioque haud omnibus una.
Optimus est dulcis lactis sapor, optimus albi
Est color, ingratum fugio quod spirat odorem,
Et quod, si ungue probes, aut crassum lentius hæret,
Aut fluidum cadit. illud item memor aspice pondus
Ne nutrix gerat, exacti neu tempora fœtus
Longè absint, neu crudum agra proiecerit aluo:
Denique non animo, non corpore sordida honestè
Sese habeat, durumque hilari fuget ore rigorem.*

*Forsthan & puerum procul amandabis ad illam.
Nempe tibi infirmæ ætatis ne incommoda mille
Suaves abrumpant somnos & gaudia turbent.
At saltem, nisi iam affectus planè exigit omnes,
Quæ miseræ soboli carpenda sit æris aura,
Querere ne pigeat matrem, ætatiq; tenellæ
Prospicere, atque grauis vitare pericula cæli.
Quale ferè est qua pigra palus, limosaque circum
Stagna sedent, crassasque exhalant fumida nubes.
Sed neque tuta satis domus, optandine penates
Hic ubi siderei radiis malè peruia Phœbi
Conuallis densos inter iacet infima colles.
Illa placet, campi quæ sese attollit aperto*

*Æquore, cui ridet tranquillis aura serenis,
Cuius & Eoa cùm primùm emerſit ab unda
Sol nouus albenti lucentes manè fenestras
Intrat, & aurato perfundit lumine tectum.*

*At quæcunque noui curam meditare puelli,
Seu mater, seu tu nutrix aliunde petita es,
Abſtineas Venere & Baccho, nec iniqua laborum
Tædia, nec tristes animi non effuge curas.
Ne tamen interea nimia ne crede quieti,
Lata ſed exerce moderata membra palæſtra,
Et virides interdum hortos loca dulcibus auris
Grata pete, ante epulas & primæ tempora menſæ.
Nec pudeat famulas inter ſecreta latentem
Munia obire domi, ſeu molles ſternere lectos,
Seu ſit opus vili purgatam furfure maſſam
Pulueræa in maſtra nudis verſare lacertis,
Aut tenues ſtuppas, aut album pectere linum.*

*Cùm verò accinges te operi, laticémque recludes
Dulciſſum, teneroque alimenta parabis alumno,
Primula ne infelix ad pocula naſcet infans,
Si quæ fortè vdo contractæ à tubere ſordes
Inſecere ſinum, has tepidis ante omnia lymphis
Elue, quódque tibi manabit ab ubere primum
Proijce lac: primi iactura facillima lactis:
Quippe cutis ſummæ extremis quod partibus hærens
Longius à viuo natiui fonte caloris
Diſtat, & impuro muceſcit inutile fuceo.
Quoque rudem edoceas magis, ignarúmque bibendi,
Rore riga niueo inuitans, & mollia in ora
Fontibus è geminis purum eiacularè liquorem.*

Arripiet mox ipse avidis libata labellis
Pocula: neu parua, noua dum vix incipit ætas,
Deficiant vires, & frustra optata capeffant,
Profuerit leni turgentes pollice mammas
Interea premere, auxiliumque afferre trahenti.
Non tamen ut penitus largo se proluat haustu
Crediderim fas esse: epulas moderare fluentis,
Et concessa nega, & rursum concede negata
Ubera, paulatimque avidum compefice morando.
Qualiter accipitrem dum sedulus educat olim,
Sive Rhodi, siue æquoreus celsæ incola Cretes
Pastum interpellat remorans, quasque obtulit aufert,
Ablatasque subinde dapes & pabula reddit:
Ne forte immodica volucris se ingurgitet ardens
Ingluue, & bene vix gustatam deuoret escam.

Præterea vigili studio perpende, quid ætas
Quæque ferat, quid temperies non omnibus una.
Nempe recens natis primoque fruuentibus æuo,
Aut quibus est tenue infirma compagine robur
Parcius indulgere velim, quàm puscula si sint.
Tempora, & in vegeto non desint corpore vires.
Nec tibi quòque die lactandi certa puelli
Tempora præscribo: ipsa sibi Natura magistra est,
Hanc sequere, & quoties queruli vagitibus oris
Poscet opem miser, huic fer opem haud inuita roganti.
Nec pigeat strophio toties nudare soluto
Rorantes mammas, & te præbere bibendam.

Non illum non usque tuo sola ubere pasces,
Adueniet tempus, nec te mora longa manebit,
Postquam Luna suum bis quarta impleuerit orbem,

Cùm primi incipient crescenti emergere dentes,
Qui solidas adhibere epulas, lactique subinde
Parcere, & alternis pastum variare monebunt.

Hic autem grauibz multùmque valentibus vti.
Nolo cibus molli stomacho ne forte tumultum
Commoueas, largo neu plenæ sanguine venæ
Spirituum occludant aditus, & corpora turbent.

Illa etiam suauis quæ sunt iucunda sapore
Sæpe nocent, blandaque ipsam dulcedine fallunt
Naturam grati quæ tacta libidine succi
Quàm prius acceptam stomachus confecerit escam,
Arripit hanc avidè, & venas partitur in omnes.

Quid quod & in bilem facilè se dulcia vertunt,
Et varios generant vermes, nisi iustus eorum
Sit modus? at seruare modum mortalia nunquam
Ingénia, aut iustum quid sit perpendere norunt.
Cùmque ferè tales cupidissimus appetat infans
Ore dapes, tenera his ultro corpuscula replent.

Illum ego mutati sub primula tempora victus,
Laudo cibum ante omnes, lacti quem nòueris ipsi
Persimilem. neque enim subito quæcunque nouantur
Vsq; adeò sunt tuta, nisi his assuescere discas
Arte aliqua, & mediis paulatim extrema petantur.
Hinc usum & liquidi commendant iuris, & ipso
Panem è iure probant, mollémque ante omnia pulcrem,
Sedula quam nutrix diluta lacte farina
Condit, & igne coquit, summòque subinde calentem
Attollit digito, & tepida flans temperat aura,
Vt patulo cupidi mox ingerat ore puelli.

Nec minus in teneras panem diffringere micæ

*Sæpe solent, pinguique aliquo seu iure placebit,
 Seu lacte, aut oleo Græcæ nucis, aut butyro
 Incoquere, & teneris epulandum inferre labellis:
 Dum parvæ incipiant paulatim accedere vires,
 Et solida carnis profit vescientibus usus.
 Quam nitido minuens cultello in frusta secabis
 Tenuia, gingivæque operam præbebis inermi.
 Nunc ergo è geminis deducto fonte corymbis,
 Nunc quæsito aliunde cibo saturabis alumnum.
 Cùmque tibi duplex pascendi copia largè
 Suppetat, huic succurre lubens alimenta petenti,
 Dummodo fallaci non decipiare querela:
 Sæpè etenim non ipsa sitis, non ardor edendi,
 Sed lacrimas crudis ægri mouere dolores.
 Ah ne pascendi teneat te tanta cupido,
 Intempestiuus oneres ut debile corpus
 Importuna cibus, & quod rerum optima nutrix
 Crescentis vitæ natura parauit ad usus,
 Perniciem in summam & vitæ discrimina vertas
 Hinc etenim ingrati vomitus, & cætera secum,
 Quæ grauis apportat satias incommoda surgunt.
 Ergo vide quanto à pastu iam tempore distes,
 Num tumeat duro distentus pondere venter,
 Crudus an albiduli saccati appareat humor.
 Quæ tibi si comperta, licet puerilis ad aures
 Usque sonet clamor, tamen hunc fuge pascere porro,
 Donec confectas penitus deprnderis escas.*

*Nec nulla interea est moderati gratia fletus.
 Purgat enim in cerebro si quid graue, si quid aquosum est:
 Dumque animam pulmo pueri distentus anhelat,*

*Pectora dilatat clamor viuûmque calorem,
Incendit stomacho, studiûmque irritat edendi.
Ne tamen & nimio tenerum conamine corpus
Rumpat, & affectus animi iam sentiat agros,
Illum demulce oblectans, placidûmque soporem
Concilia motis ad blandula carmina cunis.*

*Tu verò grauis interea fuge damna veterni,
Tu fuge torporem, neque dulci fide veneno.
Scilicet hoc omni iam tum ratione cauendum est,
Paruula ne multo membra ex humore laborent.
Hinc ut manè nouo fugit sopor, humida laudant,
Balnea, nec tantum his abigunt à corpore sordes,
Imbecilla quibus temerè sese inquinat atas,
Sed tenerum exercent corpus, dum creuerit infans,
Et sua iam pedibus certis vestigia figat.*

*Nec minus inde agita, sublatâque mollibus vlnis
Interdum exerce leni corpuscula motu,
Multa hilari simul ore iocans: neque clausa reconde
Vsque domi in latebris, sed apertas defer in auras,
Dum nulla sudo nebula, dum purior æther,
Et nitidum lenes ludunt per inane Fauonj:
Ut caelo & varia gauisus imagine rerum
Assuescat luci puer, authorémque potentem,
Quà potis, admirans primis agnoscat ab annis.*

*Verum age, ne te vlla nō doctam in parte relinquam,
Dicendum & noto lactantis ab ubere matris
Tempore quo potius diuellere fas sit alumnum.
Nulla quidem incertæ præscribi regula vitæ
Certa potest, ita sors mutabilis omnia versat,
Spēsque hominum dubias, & inania pectora ludit.*

Quod

Quod si sponte mea dii me componere curas
 Fortè sinant, fœda neque victa libidine nutritrix.
 Intempestiui turgescat pondere fœtus,
 Funere nec propero, nec abortis languida morbis
 Deficiat, sanè tenerum non ante puellum
 Ab lactem, gremio altricis non antè reuellam,
 Quàm sua bis vertens vestigia secerit annus.
 Tunc etenim paulò iam firmior incipit ætas,
 Tunc opus innatos nutrire valentiùs ignes,
 Et potiore cibo lactis mutare liquorem.

Ah quantos animi, quantos & corporis æstus
 Parue feres! quanto gemitu cælum omne replebis
 Flebilis, ereptos cùm suspirabis amores!
 Non aliter vinco sociata puella iugali
 Publica fortè virum si res in bella vocavit,
 Longinqua inuitum, & cupidis diuulsit ab vlnis,
 Amissæ desiderio dulcedinis agra,
 Mæstoque absentis miserè deperdita luctu.
 Liquitur in lacrimas, & questibus omnia complet.

Disce pati, puer: ætherias hac lege sub auras
 Nascitur infelix hominum genus, ut mala semper
 Dura ferat, tristèsque in luctibus exigat annos.
 Atque hoc (si memores) iam tum te fata monebant,
 Cùm fessam exonerans decimo sub mense parentem
 Signasti querulis primos vagitibus ortus.

Ergo modum ut possint venturo afferre dolori,
 Se remouent oculis ac rariùs vbera promunt,
 Atque sui altrices paulatim obliuia præbent.
 Sæpe etiam ingrato contingunt felle papillas,
 Tristis ut à suctu sitientem auertat amaror,

*Jàmque alios adhibent potûs, & lacte remoto.
 Prospiciunt aliunde, suus ne deserat humor
 Corpora. nec verò me indice mollibus annis.
 Conuenit igniti penetrabile nectar Iacchi.
 Sed pura potius lymphæ liquor, unde receptæ
 Mollescant epulæ stomacho, seseque resoluant,
 In gracilesque fluant nullo discrimine venas.*

*Nec mora iam vegetum cernes adolescere corpus,
 Iam signabit humum pedibus, iam reddere voces,
 Teque duce incipiet tum res, tum nomina rerum.
 Discere, & ipse suas depromere pectore curas.*

*At quoniam ex affectu animi mortalia pendent
 Corpora, te si tangit honos crescentis alumni,
 Diuinum imprimis animum rege, nec sine porro
 Delabi in vitium, verget quo debilis atas.
 Quin magis ipso usu Naturæ ut semina vincas,
 Lentum urge, tristem exhilara, moderare calentem,
 Blandicijs non vi, ne dum contraria vertis
 In studia inuitum, simul ægra in tædia pellas.*

*Atque equidem egregijs ni Mars ferus obstrepat orsis,
 Et vetet inceptos longè producere cantus,
 Non exat hîc vati ratio solius habenda
 Corporis, at rectos etiam componere mores,
 Et meliorem hominis partem curare decebat.
 Hoc meus hortatu iamdudum exposcit amico.
 Ille sui flos æui heroum è semine cretus
 Scaliger, unanimi mecum quem fœdere iunxit.
 Ipsa olim virtus teneris utrique sub annis.
 Culta diu, & nulla gaudentes fraude Camæna.
 Scilicet & tempus veniet cùm talia dicam,*

Si modò grata meis aliquis Deus ocia rebus
 Afferet, & faciles venient ad vota sorores,
 Quæ me Pierio infantem lauere liquore,
 Necdum adeò tentatam ulli fœcunda tot inter
 Ingenia, & summos aluit quos Gallia vates,
 Promisere mihi integra de fronde coronam.
 Vix tamen interea quicquam sum grandius ausus.
 Ecquis enim esse suæ potuisset sponis iniquo
 Tempore ciuilem grauiam inter tædia motus?

Quippe simul solio infelix successit auito
 Carolus, & fletu præsago regia tinxit.
 Sceptra puer regni auspiciis lugubribus usus,
 Illicet infernis tristissima venit ab antris
 Tisiphone, & cæco turbauit cuncta tumultu.
 Cuius pars nonnulla fui, sic dura ferebat
 Tempestas, rerumque vices, Phæbique remissus
 Ardor, & in pretio quæ tunc erat altera laurus.
 O quantum ætatis damna inter talia, quantum
 Ingenij nobis periit! dum incerta sequentes
 Irrita nunc palpant fugitiuæ fœdera pacis,
 Nunc infesta premunt rediuiui tempora belli!
 Sic hieme in media, dubij si languida Solis
 Lumina fortè micant, minimo vix tempore durat
 Fulgor, & incerto redeunt sua nubila celo.

Quid quod & illū, animæ pars qui dulcissima nostræ
 Nuper erat, quem ipsis oculis, ipsoque ferebam
 Pectore, qui me oculis vnum qui mente ferebat
 Flore aui in medio (proh Iuppiter!) impia bella
 Damonem rapuere? meas, carissime Damon,
 Tecum delicias, mea tecum tota tulisti

Gaudia, nec nostrum sine te iam viuere vita est.
Aspicias ut desiderio turbatus inani
Languida membra traham, festinatósque molestæ
Ante diem incipiant canos accersere curæ?
Illæ etiam quam tu quondam laudare solebas
Muta silet chelys, aut querulis si fortè quid audeat
Carminibus, solùm tua tristia fata retractat
Jllacrimans, neque sanguinei discordia Martis
Prelia sic illam, tua quantum funera turbant.
Qualis ubi amissos caræ telluris honores
Imbribus hibernis defleuit nubilus æther,
Si quis in aprico seruetur flosculus horto,
Qui nondum infestas hiemes & frigora sensit.
Illum omnes fixis unum admirantur ocellis
Lucentem, exactique subit noua veris imago:
Sic interfœda impuri contagia sæcli
Castum illibata seruans probitatis amorem,
Antiquum niueis renouabas moribus æuum.
Cùmque tibi summos apud esset maxima reges
Gratia, tu carum interea fidumque sodalem
Ornabas bonus, & fortunæ in parte locabas.
Auspice te à rebus quæ mens aliena gerendis
Aonia longùm defederat abdita silua,
Vtilis ipsa suo gaudet nunc munere fungi.
Hinc adeò me nec natalis linquere terræ
Dulce solum, & tenues mecum aduectare penates:
Pictanium, huc quando me publica cura vocabat,
Nec stabilem electo piguit lare figere sedem.
Parce tamen desiderio. suauissima parce
Juliadum tellus (patrius nam te quoque nostri

Tangit amor) faxo nobis te prima dedisse
 Nunquam ut pœniteat incundæ exordia lucis.
 Te licet insigni popularis honore Macrinus
 Ornarit pridem Æolia notissimus ille
 Arte senex, Latiae qui per vestigia gentis
 Primus ijt, lyricique fuit laus altera plectri:
 Non tamen è nostro nullum tibi carmine nomen
 Spero fore auspicius superis: mea stamina tantum
 Lanificæ ante diem parcant abrumpere Parca.
 Iámque (sed haud illi sum credulus) inclita vatem
 Gallia me dicit, patrio seu ludere tractu,
 Siue per Ausonia campos libet ire Camœnæ.
 Tu modo (nam famæ ius te penes omne perennis)
 Grata faue mihi Posteritas, quémque auspice Phœbo
 Non sine felici tibi mandant omine Musæ,
 Accipe mansurum ventura in secula vatem.

FINIS LIBRI II.

SCAEVOLAE SAM-
MARTHANI PÆDOTRO-
PHIÆ LIBER TERTIVS.

I N C ego quæ dubiæ iam primo à limi-
ne vitæ
Debilia infantum subeant corpuscula
pestes
(Quandoquidem hac nostræ superat pars ultima cura)
Expediam, & teneris quæ sit medicina docebo.
Pauca tamen sequar. ignotum ne fortè per aquor
Longius errantem externo sub sidere nautam
Insani abripiant Euri, pellântque latenteis
Incertum in scopulos & vasto gurgite mergant.
Tu mihi seu Deli materna cacumina seruas,
Sive iterum humanæ correptus imagine formæ
Demulces querula Penciæ litora canna,
Huc pater ô Thymbræ (tuas hîc pandimus artes,
Ipsa parens medicas tibi Tellus educat herbas,
Te tristes fugiunt morbi, tibi semper adhæret
Fida Valetudo comes, & incunda Voluptus)
Huc ades, ignarumque viæ ne desere vatem
O pater, audentemque animis atque alta petentem
Dirige, neu pigeat toties in vota vocari.
Ecce mihi assurgunt passim applauduntque canenti
Matres atque viri, quorum pia pectora tangit

*Proles amor, quernaque intexunt fronde coronam,
 Servanti ciues, & funera acerba moranti.
 Ne desint patriæ exhaustæ qui publica damna
 Informesque olim possint sarcire ruinas,
 Impia quas rabies & ciuicus edidit ensis:
 Dum fas atque nefas vertere insana potentum
 Dissidia, & cæcos populo iniecere furores.
 Quorum si nullus modus est, nostrumque cruorem
 Mars auide sitit, & Gallorum euertere gentem
 Immeritam parat, ac ciuili excindere ferro,
 Quid tandem iuuat has pueris impendere curas,
 Et velut ad cadem innocuas seruare bidentes?
 Scilicet ut matura viros ubi fecerit ætas,
 Mutua in arma ruant morituri & sanguine fuso
 Sufficiant belli furis & pabula præstent!
 At certè meliora manent nos fata, neque augur
 Fallor ego, & letum video mox affore tempus.
 Cum fessis redeat pax optatissima Gallis,
 Auræque exurgant HENRICO Principe secla:
 Quem celo nobis iuuenem pater ipse Deorum
 Misit, ut afflictis veniat succurrere rebus.
 Nos igitur magnis quo iam processimus ausis
 Inceptum pergamus iter, gratumque laborem.
 Hei mihi quam variæ circumstât me undique pestes!
 Non secus ac vastis Libyæ torrentis in oris,
 Bagrada quæ steriles findit sinuosus arenas,
 Olim ut forè viam deserto in litore carpsit
 Venator Numida, aut saltus se immisit in altos,
 Mille illi occurrunt facies & mille ferarum
 Agmina, nunc toruis oculis leo, nunc fera tigris*

Emicat, hinc pardus celer, hinc ardentia pictus
 Terga draco, & multus non uno è semine serpens.
 Ille animi dubius partes se vertit in omnes,
 Nec bene scit tanto è numero, quod denique primum
 Aut petat, aut caueat monstrum: perterritus hæret.
 Sic mihi morborum subeunt examina mille,
 Nec quæ prima meis, quæ debeat ultima telis
 Præda peti certum est: dubio mens fluctuat æstu.
 Atque equidem sine lege ut apes quæ proxima libant
 Rura vagæ, mihi sic morborum ut quisque canenti
 Se fortè obtulerit (quid enim est incertius illis?)
 Hunc referam, nullûsque mihi seruabitur ordo.

Jàmque adeò ne te per longa exorsa moremur,
 Sæpe recens natis media qui abscinditur aluo
 Omphalus, acceptæ incunda exordia lucis
 Turbat, & haud unum accersit per membra dolorem.
 Sive recens vulnus, seu non seruata ligandi
 Vulneris apta satis ratio pressum arctius urit:
 Seu queruli fletus, aut tussis anhela fatigat,
 Infirmumque agitat crebro luctamine corpus.
 Vnde fit humorum partem concursus ad illam,
 Quæ dolet, atque ipsum testata rubore dolorem
 Tota tumet, rapidoque ardens incenditur æstu.
 Quandoquidem duce natura velut agmine facto
 Spiritus huc sanguisque ruunt, affectaque membra
 Pro se quisque iuuare malumque euincere certant.
 Copia tum verò ipsa nocet, dum vulnera circum
 Feruet, & insanos mouet importuna tumultus.

Sæpe etiam, clauso quoniam dum ventre lateret,
 Captiuus puer hac humorem parte solebat

Reddere

Reddere, in id porro insistit Naturaque moris
 Nondum oblita sui quo cœpit tramite pergit.
 Hinc item tumido inflatu distenditur ager
 Omphalus, & vitrea turget pellucidus unda.

Quid quod & hunc aliquis læsit si fortè tenellum
 Casus, ut humanis incommoda plurima rebus
 Eueniunt, tota plerunque is prominet aluo
 Prociduus, tenerumque infesto pondere corpus
 Affligit miserè, & tanquam grauis hernia vexat?

Has ergo ut valeant aegris auertere curas,
 Florentem medici Nardum, cui Celtica nomen,
 Tundere præcipiunt, & factò puluere miscent,
 Resina Terebinthe tuæ, intritasque liquenti
 Græcæ oleo nucis excipiunt, cui dulcis in ore
 Sit sapor, & leni demulcent unguine vulnus.
 Inde etiam tenues flammis graueolentibus urunt
 Panniculos, cineremque legunt, & amara lupini
 Semina, quæ ut rubro diluta fuere Lyæo,
 His bibulas saturant stuppas, adhibentque dolenti.

Nec minus & linguæ imprimis tibi sedula habenda
 Estratio, quando haud aliud præstantius ullum
 Concessere hominum generi pia numina munus.
 Adde quod in magno hæc pueris lactentibus usu
 Esse solet, niveos dum fugit ab ubere rores.
 Quam si qua impediunt, curuòque volumine torquent
 Implicitam, & rigido cohibent retinacula nexu,
 Non satis officio est, frustra que tumentia captat
 Ubera, nec presens potis hinc educere nectar.
 Unde siti perit in mediis, ceu Tantalus, undis
 Infelix puer, & ieiuno corpore languet.

*Has ergo, si quæ fuerint, abscindere tricas
 Expediit, & curtos quamprimum exsoluere nodos,
 Sive tibi hoc habili chirurgus forcipe præstet.
 Molliter excidens, sive obstetricis acuto
 Ungue manus, modò quisquis erit qui talia curet
 Vicinas linguae caueat contingere venas.*

*Illà etiam haud temerè fecit cui Ranula nomen.
 Barbarus (instar enim ranæ est si exemeris artus)
 Pernicies longè teterrima, quando sub ipsa
 Exoritur lingua, calidoque exæstuat ardens
 Igne tumor, nimia mortem qui mole minatur
 Interdum, paruoque animam præcludit alumno.*

*Cui simile id morbi est, cùm saua ardentia flamma
 Gingiua sæpe in molli tubercula crescunt,
 Pèrque genas collumque, & tota subinde per ora
 Purpureum latè spargunt incensa ruborem,
 Et faciunt febres, & membra doloribus angunt.*

*Nec multùm his adeò differre videtur & illa,
 Quæ pueri fauces grauis inflammatio vexat.
 Nonnunquam, patribusque solet se prodere signis,
 Quà teneræ linguae penitis radicibus hærent.
 Exiguæ glandes: veteres dixere Latini
 Tonsillas, & ab his sua morbus nomina sumpsit.*

*Quæ mala corrupto cum fermè à sanguine manent,
 Ipse autem impuri damnofo lactis ab haustu
 Accipiat sanguis vitium, quod acuta redundet.
 Bilis, & inde acri scatent salsugine venæ.
 Hæ tibi præcipuè partes, tibi sedula nutrix
 Hoc incumbet onus, proprio de fonte venena.
 Exigere, & prauis noxam depellere lactis.*

*Quare age, quæ pueri teneros depascitur artus,
 Visceribus finge ipsa tuis hanc gliscere febrem,
 Nec pigeat tanquam ægotum curare libenter
 Corpus, & hinc dulcem puppo instillare salutem.
 Ille autem rapida dum sæua incendia febris
 Mitescant, bibat Idalijs fragrantia siluis
 Citria quem mittunt aut Punica mala liquorem:
 Si prius Eoæ succis medicabere cannæ
 Incoctum, & pura miscebis largiùs unda.
 Tum blando violarum oleo, quod ab igne tepe scat,
 Collum ipsum læuésque genas, & mollia inunge
 Tempora, & exiguas infunde dolentis in aures
 Eiusdem pauxillum olei, qua parte laborat,
 Præcipuè, ardentémque ægro iacit ore ruborem.
 Nec minus interea, reddunt quam trita farinam
 Hordea, præcipiam candentis flumine lactis
 Incoquere, & totum emplastris obuoluere mentum.*

*Fors etiam grauiora dabunt hæc rædia cura
 Cùm suppuratis abscessibus acria fient
 Vlcers, quæ toto serpent infesta palato,
 Depascentque ipsas rabida prurigine fauces,
 Tu nisi letiferi properas extinguere morbi
 Semina, gliscentémque altè compefcere labem.
 Quanquam alia esse potest huius quoque pestis origo
 Lac ipsum, ex aliqua quod contigit esse serosum
 Parte sui, & crebro gingiuam erodere fluxu,
 Aut vitium capere in stomacho, se plurimus unde
 Attollit vapor, & puerilia fumidus vrit
 Oscula. Nec modus est vnus ratioque medendi:
 Multa adeò humanæ reperit solertia mentis.*

Nulla tamen potior moderata cura diæta est.
 Hac tu corrige lac vitiosum, nec minus inde
 Vel violis melle intritis, vel Orontide Myrrha,
 Et Galla tenui, & Nabathæi cortice thuris
 Vince ulcus durum, & serpentina siste venena.

Atque hæc præcipue pueros discrimina tangunt.
 Omnia, quo teneris erumpunt tempore dentes,
 Dum sibi vi dens ipse viam molitur, & acri
 Humore, ut terebra, gingivis mollibus instat,
 Improbis, & punctu assiduo retinacula frangit,
 Sæuosque interea toto mouet ore dolores.
 Quæ tamen immitis tanta inclementia cæli est?
 Siccine quod vitam foueant, stomachoque ministrent
 Confectas epulas alimentaque mollia dentes,
 Inde fit hos tanti ut cælestia numina vendant?
 Ille quidem fluido querulus puer admouet ori
 Exiles digitos, & quæ pote se inuat ipsum.
 Tu tamen hunc melior nisi inueris ipsa laborem,
 Nullus erit. sed enim digitos prius illine molli
 Vel cerebro leporis, Siculæ vel roribus Hyblæ.
 Tum leni humorem affrictu sensim elice, donec
 Præuius exierit, factoque foramine demum
 Dens nouus emergat, perque ora rubentia candens
 Emicet, ut rubris inclusum fortè corallis
 Candet ebur, facili arte manus quod Dædala rasit.
 Quodd si incrudescat porro dolor, ablue summum
 Rore caput tepido aspergens, liquidisque rosarum
 Imbribus, ac niuea totum superintege lana.

Et tamen ipsa suo nisi munere fungitur aluus
 Nil agis, insano dabit incrementa dolori.

*Dura igitur quoties fuerit, soluenda liquentis
 Mellis ope. hoc adeo multos conducit ad usus
 Egregium inuentum, quod amico ex athere fluxit.
 Siue id ieiuno libauerit ore puellus,
 Seu balani in formam postico exceperit ano.
 Vel si diuini defecit copia roris,
 Ipsa manu læui nutrix fidissima caulem,
 Betámue, aut viridis radicem ingessit hibiſci.*

*Quod tamen huic morbo proprium est, si fusior aluus
 Profluat, & gracili decedant corpore vires,
 Quo magis hanc firmes adhibenda papaueris albi
 Semina, nec desint metuentis frigora myrti
 Acceptæ Veneri bacca, bicolorque cyperus.
 Quæ simul intrita, & lactis diluta liquore
 Parua salutifero recreabunt corpora potu.*

*Sin dira excruciant ipsum quoque tormina ventrem,
 Et velut infesto vellunt præcordia morsu
 Inuerit imprimis calida qui fouerit vnda,
 Quique oleo anthemidis simul aut fragrantis anethi
 Vnixerit, aut veteri quod ab igne caleſcat oliuo.
 Nam cutis hinc raræ per aperta foramina transit
 Paulatim insinuans calor, & collecta sub ipsis
 Frigora visceribus pellit, ventosque latenteis
 Dissipat, & morbi causas & crimina tollit.*

*Quid tibi nunc simili notos discrimine vermes
 Persequar, inuisos vermes genus acre veneni
 Imbecilla feris qui morsibus ilia pungunt?
 Namque mala ingluvie lactis cum largius hausti
 Putrescunt latices, crudamque quod exit in aluum
 Visceribus muscosum hæret, pellicque recusat:*

Tunc prudens Natura suas se vertit ad artes,
 Quôdque abigi non posse videt, absumere porro
 Id satagit, variôsq; ideò de sordibus istis
 Lumbricos creat, interno qui viscere serpunt,
 Materiâque, unde est illis genitalis origo,
 Depopulant ipsi, & cognata alimenta capeffunt.
 Ceu quibus est ortus foliis depascitur illa
 Vere nouo celer & variis spectabilis alis
 Papilio, damnûmque data pro luce rependit.

Verùm ubi pestis edax iam parte vorauit ab omni
 Quicquid erat, si fortè dapes & pabula desint,
 Huc illuc se agit impatiens, vacuîsq; latebris
 Errat, & infesto morsu in præcordia sæuit.
 Signa patent manifesta mali. nam fœtor in ore est
 Plurimus, interdumque animi vis agra fatiscit.
 Dormitat puer, & tremulis conniuet ocellis,
 Nec faciles carpit somnos, temerèque sopore
 In medio tremit exiliens, quatit arida tussis
 Pulmonem, & nares prurigo molesta fatigat.

Quare age dede neci, aut quauis ratione latentem
 Pelle foras hostem: fugiet modò si quid amari
 Porrigis, imprimisq; illud quod nomine vermes
 Signauere suo semen, seu mitia poma,
 Seu pultem, aut alias hoc puluere sparseris escas.
 Felle etiam tauri pallens coniunge cuminum,
 Et leni summum emplastro superintege ventrem:
 Pernicies hinc certa fera: nam cætera mitto
 Plurima quæ præsci variè sanxere medentes.

Ecquid enim numeris includere singula coner,
 Materia cùm multiplici mihi carminis ordo

Crescat, & exacto subeat labor usque labori?
 Non mihi si centum dederint in carmina linguas,
 Centum ora Aonides, mala dicere singula possim,
 Quæcunque humanam vexant infesta quietem
 Certatim, insidiâsque parant, letumque minantur.
 Hinc tristes vomitus, hinc exilit aspera tussis,
 Hinc paruas animas quæ nigra insomnia terrent,
 Hinc vigil irrequies placidos quæ carpere somnos
 Non sinit, illa quidem ex uno manantia fonte
 Omnia, cum nimio se lacte ingurgitat infans,
 Nec pote in exiguo stomacho vis tanta teneri,
 Aut certè negat illa coqui crudumque fatigat,
 Plurimus unde vapor leuibus sursum euolat umbris.
 Turbidus, & vana deludit imagine mentem.
 Qui, quoniam molli vis est innata cerebro
 Frigida, densatur liquidumque coactus in imbrem
 (Non secus ac pluuio concreta ex aëre nubes)
 Labitur, & fluida teneras vligine fauces
 Radit, & irritat quatientem pectora tussim.
 Hanc ergo reprime ingluuiem, sedabitur omnis
 Atutum dolor, & morbi mala semina cedent.
 Quid loquar & mollis plerunque ut procidat anus
 Proluue ventris nimia, cum proximis illi
 Musculus humescit iam laxior, & sua porro
 Munia obire negat, sursumque leuare cadentem?
 Tu modo quæ possint adstringere plurima misce,
 Decoctisque fove: sed & hunc ante omnia laui
 Pelle reluctantem licet, egressumque minantem
 Pelle manu insinuans, atque in sua claustra reconde.
 Nec referam fædos qui tempore lactis achores

Per teneri caput erumpunt, faciémque puelli,
 Et sanie tabóque fluunt, squalentiaque ora
 Pinguibus obducunt crustis, locáque omnia complent.
 Quippe & sponte sua cedunt ultróque faceffunt:
 Et si non cedant, aliquis tamen usus in illis,
 Cùm cerebri educant sordes & corpora purgent.

Verùm illas dicam papulas, quæ corpore toto
 Rumpentes rapida faciunt incendia febris
 Interea, niueósque artus infantis & ora
 Deturpant, & longa sui vestigia lingunt:
 Siue cute emineant summa, morbiq̃ue per omnem
 Decursum ardentes rutilo velut igne coruscent:
 Seu gelidi humoris lento torpore grauata
 Subsident, primò quæque antè rubebat in ortu
 Pustula, paulatim albescat, latéque vagata
 Desinat in densas maturo tempore crustas.

Nam gemina morbi (quanquam discrimine paruo)
 Sunt species, vno quas Exanthemata dixit.
 Nomine Pæoniis fœcunda nepotibus Hellas.

Causa mali impuro feruentes sanguine venæ,
 Menstrua quem materna, puer dum ventre lateret,
 Infecere, luisque bibens hinc semina traxit.
 Paruulus, aut bas proluuias in carcere fœdo
 Accepit bibulis membris, seruatq̃ue venenæ
 Reliquias, Natura suo quas tempore pellit.
 Ac veluti totis olim fumantia cellis
 Feruescunt noua vina, cadisq̃ue erumpere certant,
 Dum quas contraxit spumans vindemia fœdes
 Eruclat, purique fluant è vase liquores.
 Non aliter nouus ingenti luctamine sanguis

Æstuat,

*Æstuat immundum humorem dum eiecit in auras,
Et penitus toto purum se corpore fundat.*

*Nec desunt alias alij qui querere causas
Malint: quicquid erit, certè grauis imminet inde
Pernicies puero, neque pestis acerbior ulla est.
Heu quoties fletu arguto nutricis amicam
Poscet opem! non lactis amor, non cura epulanda
Pultis erit, nulli venient in membra sopores.
Ipsa diu ad cunas miserè deiecta iacebis
Roranteis oculos, & tundes pectora planctu.
Perfusosque rosas illos, adeoque nitenteis,
Tu quibus antè auidis figebas oscula labris
Obscenos fluido miraberis ulcere vultus,
Nec dicenda loquere. Sed hoc non questibus istis
Tempus eget, querenda via est qua tristia cedant
Vulnera, letiferique mali contagia sistas.*

*Continuò incensos auertere profuit æstus
Porrectis gelida riuis, quæ frigeret intus
Viscera, sed primo vix id contingat ab haustu.
Ergo redintegrant lymphas, vomitūque frequenti
Efficiunt, ne fortè nouo non usque liquori
Sit locus, & potu repetito incendia sedant.
Additur & victus ratio: nam dulcia vitant,
Fructūsque immodico quicunque humore putrescunt,
Tum Syrio rore, aut casia medicata propinant
Pocula, quæ inualidi nutrix vice sumat alumni.*

*Si tamen haud ideo tetri vis improba morbi
Cessat, & ardentem nequicquam extinguere febrem
Niteris, indomitōque luis pugnare furori:
Cede malo, puerūque, semel quod ferre necesse est,*

*Ferre iube : tantùm hoc moneo ne publicus error
 Te teneat, qui non fallit muliebria tantùm
 Pectora, verùm ipsos etiam plerùmque medentes,
 Omnia dum faciunt ut quantuncunq̃ veneni
 Intus inest penitus se in apertas proferat auras.
 Quippe adeò plena ingentis res illa pericli,
 Erumpat ne vi nimia, nec in extera tantùm
 Sæuiat effusa largissima copia pestis:
 Verum ipsas etiam numerofo vulnere fauces
 Occupet, obsecræque animæ spiracula claudat.
 Ille mihi (ah! memini) nuper malus error acerbo
 Funere quadrimum Carolum, trimamque Dianam
 Abstulit, & gemino spoliavit honore penates.
 Dij, si qua est pietas & vatum cura sacrorum,
 Cetera vos seruate tori suauissima nostri
 Pignora, & inuisam teneris auertite labem.
 Quæ si quando tamen caros inuasit artus
 (Hoc ætas ferat, & non subsit caussa timendi
 Ne loca iam erumpens reuocetur ad intima virus)
 Ausim equidem agroti salientem incidere venam,
 Humorisque aliò nonnullam auertere partem.
 Ne tamen interea restat quod sanguine in ipso
 Corrupti non eijciat Natura iuuanda est
 Auxiliis, terra alma sinu quæ diuite promet,
 Plurima, téque adeò ante omnes quæ nomen ab ulmo
 Herba capis, veterum priscis ignota parentum
 Temporibus, nostri decus & noua gloria secli.
 Insita quippe tuo vis admiranda liquori
 Sudorem elicere immundum, sædámque soluto
 Corpore contagem aërias educere in auras.*

Dum porrò incipient heic passim emergere & illic
 Florentes papulæ, vigili tunc mente cauendum est
 Ne fortè aut oculos narésue, aut tenuia puppi
 Gutturæ, pulmonésue, aut intima viscera tangant.
 Has etenim in parteis etiam teterrima sæuit
 Pernicies, damnúmque ægris letúmque minatur.
 Turgidulos ideo conspergunt luminis orbes
 Sive rosæ, nivei seu puro flumine lactis,
 Quod leniter pressò iaculatur ab ubere nutrix,
 Coryciónæ croco vultus & lumina tingunt.
 Sed neque tutandis oculis non utilis humor
 Punicus, illæsum qui seruat & ipse palatum,
 Ore puer molli si grana rubentia carpat,
 Mansorúmque auido detergat guttura succo.
 At nares fouet acris odor porrectus aceti,
 Pulmonémque iuuant qui Barbaricæ Tragachantæ
 Somniferum miscent tenui cum lente papauer,
 Et recreant fessos confecto eclegmate folles.
 Nec minus ipsius decoctæ vligine lentis
 Læuia ab inuiso defenderis ilia morbo.

Qui postquam exeruit sese, multaque repleuit
 Labe cutem, & turpes papulis graue-olentibus artus,
 Carpe manu actutum violas, quibus adde virentem
 Anthemidem, & faciles maluas & furfura misce:
 Omnia quæ postquam tepidis incoxeris undis,
 Turpia membra foue, & totum superablue corpus.

Iamque ô parce puer lacrimis, parce optima mater,
 Tempus adest, mora nulla, mali cùm victa faceffat
 Effera vis tandem, & decedat corpore languor.
 Asspicias ut matura suo se tempore prodant

Ulcera paulatim eiecto manantia tabo?
 Si qua tamen rumpi dura cute fortè recusent,
 Aureola fodiamus acu, saniemque latentem.
 Ducamus, dum tota fluat, dum nullus abundet
 Humor, & horridulis arefcant vulnera crustis.

Quas ubi purpureâque rosa myrtoque virenti
 Foveris, atque oleo cerusæ illeueris omnes,
 Flicet has toto de corpore sentiet infans
 Effluere, & toto sparsas horrefcere lecto.
 Sic ubi iam reducis brumæ nouus horror adussit.
 Humoris vacuas frondes, arentia passim
 Labuntur folia arboribus, nudâsque relinquunt.

Postremò (nec enim labor aspernandus & ille est)
 Plurima deformi ne restet in ore cicatrix,
 Tu quem turgidulo in vitro si coxeris olim
 Lilia, florentesue fabæ, cannæue palustris,
 Aut salicis lentæ serpentes humida circum
 Litora radices extillauere liquorem
 Quære tibi: sed & illum adhibent, quem assata capellæ,
 Lanigeræ aut pecudis sudauerit ungula rorem.
 Nec minor & timidi leporis taurique cruori
 Indita vis (dum feruet adhuc à cæde recenti)
 Horridulam leuare cutim: tu quolibet horum
 Vtere, non opis hîc tibi suppetit vnus usus,
 Non hac multa tibi desunt in parte reperta.
 Tantus amor, tanta est seruandi cura decoris!
 Et meritò: quis enim duris nisi cautibus ortus
 Diuina eximia non laudet munera formæ?

Sed iam acti cursus meta exoptata propinquat:
 Nunc ego te immanis gelidæque simillima morti.

Exequar, & summo percurram carmine, labes,
 Conuentus populi Romæ cui nomina fecit,
 Dixere à pueris Graij, quod cuilibet æuo
 Cum noceas, tamen humidulos tua damna puellōs
 Pracipue exercent inceptæ à limine vitæ.
 Tu penitus toto distentis corpore nervis
 Affligis subita labentia membra ruina,
 Mentemque interea & sensus intercipis omneis.
 Ille diu iacet exanimis, altoque sepultum
 Esse putes somno, nisi quod fœdumque fluentes
 Ore vomit spumas, inclusaque murmura reddit
 Stridulus, & tremulo iactantur brachia motu.
 Sed neque perpetua est subiti violentia casus,
 Itque reditque viam, & post ceca obliuia rerum
 Nube dies pulsa redit, & sibi redditur æger.

Vnde adeo morbi mirum genus? anne quod vnum
 Si quando cerebrum pituitæ viscidus humor
 Largius infarcit solito, iam non patet ulla
 Spiritibus via, qui magno molimine nixi
 Contendunt, claustrisque leues euadere certant?
 Ipsæque nervorum, ut sibi quæ sunt noxia pellat,
 Concussu ingenti simul obluctatur origo?
 An potius gelidi quædam latet aura veneni,
 Quæ sese intus agens tacitisque meatibus errans
 Progreditur furtim & summam peruadit ad arcem,
 Ut cerebro paret insidias, quod utique repellit
 Inuisam, & sese infando defendit ab ictu?
 Hinc & quo tenui mage subtilique cerebro
 Quisque viget, magis infestæ penetrabilis aura est,
 Præstantesque viros hæc sæpe ruina profudit.

*Quid memorem dio Veneris de sanguine natum
 Romulidem, imperij primus qui flexit habenas?
 Quid qui hominum mentes mentito numine lufit,
 Vanus Arabs, lateq; Afiam Libyamque per omnem
 Regnat adhuc media mundi plus parte potitus?
 Ipse etiam nostras olim dum carperet auras
 Quàm prius Oetais corpus mortale paffet
 Ignibus & patrio Deus accessiffet olympto
 Ingentis columen cali, domitorque ferarum
 Alcides cura fuit haud immunis ab ifta.*

*Fortè Cleonæo quondam è certamine victor
 Dum redit, atque fera exuias indutus oberrat
 Et quà alta Nemees forti vicina Phliunti
 Latè filua viret, & qua via nota Corinthum
 Ducit, ubi gemino brevis equore stringitur Isthmos,
 Illum adeò improuifa lues nil tale timentem
 Fudit humi. herois gemuit sub pondere tellus,
 Vicinúmque nemus, vicinâque litoris ora
 Accepit fonitum, & vocis respondit imago.
 Ceu quondam filua in media, cùm naus in vsum,
 Siue iugis, magna Ida, tuis, feu Pelio in alto
 Sternitur arata pinus labefacta bipenni,
 Dat fonitum late ingentem, saltúsque remugit
 Frondeus, & rupes, & in altis rupibus antra
 Caca fonant, refonâtque canis è vallibus Echo.*

*Quem pulchra vt viridi collis de vertice vidit,
 Fortè manu plena medicas dum colligit herbas
 Pæonis, intonfi virgo de femine Solis
 Educta indigenas inter celeberrima Nymphas:
 Hunc miferans (agnouit enim certiffima tanti*

Signa mali) angustamque viri mirata figuram,
 Aduolat actutum, si qua succurrere lapso
 Sit potis, & membris inimicum auertere virus.
 Nam pater ipse suas arteis & munera Paon
 Edocuit, Phæbo Paon genitore creatus
 Doctrina ante alios medicus præstantior omnes.

Primum igitur spumis fluitantia turpibus ora
 Tergere lintcolo molli, caput inde iacentis
 Tollere, & inserto dentes diducere ligno.
 Mox & colla manúsque ambas, & denique diri
 Contraxit quasunque mali vis improba partes,
 Græcæ oleo nucis, in sacra quod fortè gerebat
 Pyxide, collinere & leni componere frictu.
 Tum virides rutas, aut si quid olentius illis,
 Offerre ad patulas nares, dum noxius acri
 Pulsus odore vapor tenues exiret in auras,
 Defereretque artus & sensus redderet agro.
 Qui postquam pariter Nympham cum luce medentem
 Conspectit, pulsa horrendæ caligine labis,
 Attonitus, longo post tempore talia fatur:

O quis te superum nobis pulcherrima virgo
 Misit, ut infandum eriperes miserata dolorem?
 Dij te, quæcunque es, tali pro munere seruent.
 Ipse ego si verus vitæ mihi Iuppiter author,
 Mæque suos inter cæli quoque regia ciues
 Expectat, nec vana animum præsagia fallunt,
 Tempus erit tibi digna memor cum præmia reddam.
 Interea ne me miserum tam fœda ruina
 Percellat toties, & cæpta ingentia turbet,
 Qui modus, aut quæ sit seruandæ cura salutis

Dic precor, & sœua me (nam potes) exime pesti.
 Sic tua, quod meruit, longinquas fama per oras
 Exeat, & sera æternum per secula crescat.
 O mihi quodcunque hoc aui traducere tecum
 Si liceat, firmo inter nos & fœdere iungi,
 Nulla equidem tristis formidem incommoda casus.
 Verum aliò nunc fata vocant, odiùmque nouercæ
 Urget, & iniustos me cogit adire labores.
 Sic ait, & placita vultus in virgine figit.

Excipit hæc, Equidem Alcide (nam te tua nobis
 Dicta satis produnt, & fortis robora clauæ
 Iamdudum, & cæsi exuuias agnosco leonis)
 Percipio fructum ingentem, nec pœnitet huius
 Me studij, si quid (quod Diique Deæque secudent)
 Tantum heroa iuuo, & vitæ in discrimine seruo.
 Quare age, & hæc nuper quæ me pater ipse docebat
 Phœbeus Pæon, quo non præstantior alter
 Vincere pallentes morbos, & fata morari,
 Accipe, constantique memor sub pectore serua.

Principio, id morbi generet cum plurimus humor,
 Profuerint quæcunque calent, are scat ut inde
 Causa mali, & sicco penitus de corpore cedat.
 Ergo te ratio fugiat ne congrua victus,
 Ut quodque est vdim magis aduersumque calori
 Hoc fugito: sed nec suavis te oblectet Iacchi
 Copia, non largos impunè iteraueris haustus.
 Nec tremulis porrò labentia flumina lymphis,
 Aut si quid rapida vertigine fertur in orbem
 Te spectare velim temerè, nudâue soporem
 Carpere humo, aut crassi nebulis assuescere cæli.

Nec

*Nec minus interea grauium fuge quicquid odorum
 Naribus ingratum est, & ab omni tristia mente
 Tædia, & immundas expelle à corpore sordes.
 Neu tibi opis medicæ labor atque industria desit,
 Vidist'ne unquam gelidæ quod sidere brumæ
 Fronde noua solet in siluis pubescere viscum?
 Hoc lege quod veteris circumdet brachia quercus.
 Nulla medela tibi potior, seu dulcia iungis
 Cinnama, diluto & vini latice excipis albi
 Confundens, plenoque nouum bibis ore liquorem.
 Seu combustam hominis caluam, ramosaque cerui
 Cornua comminuis, & facto puluere misces
 Adiungens Arabum suauis ante omnia succos,
 Scilicet ut nullus comedentem auertat amaror.
 Tantum hæc manè, prius quàm epulas & pocula carpas
 Alternis iubeo te sumere, menstrua donec
 Luna suum cursu exacto compleuerit orbem.
 Nulla mora, inuisi vaneſcent semina morbi,
 Et tecum alma Salus terras comes ibit in omnes.
 Tu modò, grata hominum si quid benefacta merentur,
 Viue memor nostri. nec plura effata recessit.*

*Ille oculis sequitur fugientem, & corda recenti
 Saucius aspectu tantæ meritisque puellæ
 Paulatim ardescit, pulsoque priore veneno
 Longè aliud sentit tacito sub pectore vulnus.
 O quoties flagrantem animum vaſana libido
 Inceſſit temerè quascunque eat illa per oras
 Velle sequi! sed enim qui monstra domare solebat
 Cætera, in id tempus domuit quoque victor Amorem
 Felix, ô nimium felix, si nullius unquam*

Forma Ioles cæcis mutasset pectora flammis!

Nòn tamen affectu ille pio curæ pepercit:

Verùm ubi pòst longo iam tempore summa relatus

Astra super diuùm in numerum, suprema puellæ

Tempora vidit adesse (vident quippe omnia diui)

Antiquos animo reuocauit gratus amores,

Dilectòsque sibi putrescere noluit artus

Humanum in morem, at meliori sorte beauit.

Nec mora, quæ fuerat formoso fæmina vultu,

Herba fuit, forma reliquas quæ vinceret herbas,

Pæoniam dixere, nec ulla salubrior usquam est.

Nam memor officij Deus, acceptæque salutis,

Indidit has vires, ut quam sanauerat herbis

Ante luem, ipsa suo sanet nunc optima succo.

Addidit & meriti monumentum insigne fauoris,

Vt cuicumque recens felix pendeat herba

De collo radix, tali (mirabile dictu)

Nunquam peste cadat, voluit quod Delius ipse

Esse ratum, gnarique obseruauere minores

Hactenus, & tanti narrant miracula facti.

Nec piguit memorare, meisque intexere chartis,

Quando etiam ficto variarunt seria ludo

Sæpe sacri vates, & amant figmenta Camænæ.

Hæc ego Pictonicis olim secretus in agris

Buxiferos inter colles & confraga saxa,

Numen ubi dabat ipse loci gratissimus horror,

Cantabam exili quæ se vagus amne per herbas

Clanus agit sensim & sinuoso litore serpit,

Tempore quo veteri deductus ab Hectore sanguis

HENRICVS, noua spes hominũ, noua cura Deorum,

Gallica Sarmaticis forti coniuncta gerebat
 Sceptra manu, & creperi post caca pericula Martis
 Optata unanimes renocabat ad otia Gallos.
 Cùmque suos sacris pius instaurasset honores
 Poscebat prolem superos, & supplice voto
 Coniuge cum unanimi, qua nil augustius usquam est,
 Quasque sacras ades, quæque indefessus adibat
 Tempia Deum, castas & dona ferebat ad aras.
 Non hiemis, non illum æstus cura vlla tenebat,
 (Tantus amor) non qui mediis sæpe imber in agris
 Fœdabat peditem, atque iter occludebat eunti.

Vos ô, si qua pios respectant numina Reges,
 Cælicolæ, si quid sancti meruere labores,
 Este boni, facilèmq; piis date questibus aurem:
 Este boni, tandèmq; altam fundate beata
 Prole domum, & letos natis augete parentes.

O mihi fatalem Lachesis si differat horam,
 Dum liceat spectare diem, cùm mascula proles
 Spes generis tanti superas in luminis oras
 Existat sacro ex utero, cùm Regia tota
 Personet ingenti plausu, cùm incensa per urbes
 Undique festiuis celebrentur compita flammis,
 Latitiæque fremat populus, spemque omine fausto
 Concipiat fore, iam ut dubiæ discrimina sortis
 Nulla ferat, placida sed longùm in pace quiescat.
 Quodque colunt ultro per tot iam secula nomen
 Florentes latè populi, quos alta Pyrene,
 Quos & magna Thetis, magnique sonantia Rhenj
 Flumina, & aëriis includunt montibus Alpes,
 Usque colant, seruètque suum fors leta tenorem.

*Tunc neque Natura penetrasse arcana latentis,
Nec tantum huic operi nos impendisse laborum,
Pæniteat, nostro si munere regius infans
Educendus erit, si non solùm ista capeissent.
Plebeia præcepta nurus, sed regia nutrix
Ipsa etiam colet, ac memori sub mente recondet,
Nostrâque ad angustas iterabit carmina cunas.*

FINIS.

SCAEVOLAE SAM-
MARTHANI SYLVARVM
LIBRI TRES.

A D

AMPLISS. VIRVM PHILIPPVM
HYRALTVM CHEVERNIVM
Franciæ Cancellarium.

MAGNE Heros, veteri cui ductus origine sanguis
Armoricos longo stemmate iactat auos.
Cuius & in dubiis Regi prudentia rebus
Cognita, & aduerso tempore certa fides,
Supremum hoc meruere decus, regniq̃ue labantis
Molem ingentem humeris imposuere tuis.
Si vacat, & grauium magna inter pondera rerum
Aonij memorem non piget esse chori,
Hos etiam exigua tibi quos damus arte libellos
Sume lubens, vatis dulce tocantis opus.
Quid vetat ingenuis post seria lusibus uti,
Ingratasque hilari pellere fronte minas?
Dura tot humanam vexent cum tædia vitam,
Tristia qui letis temperat, ille sapit.

SCAEVOLAE SAM.

MARTHANI SYLVARVM

LIBER PRIMVS.

In Reditum HENRICI Gallia &
Poloniae Regis.

*Quicumque avidum vera virtutis amo-
rem*

*Concipis, abiectique fugis vestigia vulgi
Arduus, & patrio reditu moliris Olympo,*

Mollia ne speres tranquilla tempora vita,

Nec facilem rerum tibi polliceare tenorem.

Nam quod & immeritis fortuna benignior ultro,

Largaque munifici dabit indulgentia caeli,

Mille per hoc casus tibi erit, per mille labores

Quaerendum, fortisque animo toleranda Deorum

Invidia, & duri superanda iniuria fati.

Usque adeo certus virtutis in omnia sudor

Est comes, ignavisque fouent blanda ocia mentes.

Quam nisi fixissent mundo fatalia legem

Stamina, pro meritis fors si foret omnibus aequa,

Non te detineant alio sub sidere longa

Interualla via, ignotique incommoda caeli,

Diuisum dulci a patria, aspectuque tuorum,

O decus HENRICE imperij quem debita nostri

Sceptra vocant, poscuntque suo sibi tempore regem.

*At non præteritos, quoscunque prioribus annis
Ordine perpetuo venerata est Gallia reges
Vexauit simili fortuna indigna tumultu.
Vsq̃ue nec à prima nascentis origine regni
Contigit, ut rectore suo ratis antè careret,
Gallica: quin simul ac rapido fera turbine Parca
Deiecit sublimi aliquem de puppe sedentem,
Protinus emicuit, qui nantis in æquore classis
Debitus acceptas regeret successor habenas.
Ac velut Arctoï longè trans litora ponti,
Vltima semotos quæ porrigit insula tractus,
Esse plagam fama est, certis quæ mensibus anni
Nunquam Sole caret, sed ab vna parte cadentem,
Dum videt, ex alia paulatim albescere notos
Nascentis radios, & primula lumina cernit.
Sic nunquam antè suum Mauortia Gallia regem
Visa fuit sensisse mori. vix occidit vnus,
Cum subitò exortus, qui nubila pelleret, alter,
Grataque sedato repararet gaudia luctu.
Tu solus, sceptris quo nullus dignior vnquam
Exstitit inuersasque vices, mutataque sentis
Fata patrum, soliôque diu prohiberis auito.*

*Quid faceres? non te propria fat sorte beatum,
Quem magni in partem regni fraterna vocabat
Gratia, quem socium summis in rebus habebat,
Ambitio leuis, aut regnandi vana libido
Abstulit hinc, notam inusitque relinquere terram.
Sed tua, quæ factis celsum feriebat Olympum
Fama, tot à tenera partos atate triumphos,*

Tot

Tot captas memorans urbes, tot missa sub Orcum,
 Agmina, quasitamque armis te vindice pacem,
 Impulit extremo gentes ex orbe remotas
 Usque à Sarmatico glacialis litore ponti
 Te petere, & cupidis dominum sibi poscere votis.

Vix bene contigeras oblati limina regni,
 Cum medios inter plausus, & publica gentis
 Gaudia, certatim tibi quæ omnis sexus & ætas
 Promit, & auditis longè maiora tuendo,
 Miraturque libens, conceptumque auget amorem,
 Nuncius ecce tibi patria lugubris ab ora
 Aduolat, immiti fratrem qui funere mersum
 Nunciet, atque noua dominum te voce salutet.
 Addit & impexis truculentam errare capillis
 Perque feras Bellonam urbeis, perque horrida passim
 Arua, audis que animis dirum inspirare venenum.

Quis tibi tunc, pie Rex, generoso in pectore sensus,
 Cum pendentem animi, tanto in discrimine rerum
 Urgeret patriæ te suspirantis imago?
 Nempe licet firmo te blanda Polonia nexu
 Stringat, & auelli iucundo regis amati
 Amplexu neget, auspiciis tamen atque Deorum
 Numine, qui maiora vocant te ad pondera rerum,
 Stat reuocare gradum, patriasque reuifere sedeis.
 Sic pius Æneas regni melioris amore
 Sidonias arces, agramque relinquit Elisam,
 Et dulce in Latium, promissaque peruenit arua.
 Sed desiderium gentis miseratus amica,
 Consilium, mentemque tegis, tacitumque quietæ
 Nocte capeffis iter, dubia te credis & umbræ.

*Æterni calorū ignes, tūque aurea Phœbe,
Cuius adoptiuum nocturno tempore lumen
(Quā licet) exacta reparat dispendia lucis,
Este boni, & vobis immensi nobile mundi
Depositum seruate decus, dum debita quærit
Imperia, afflictisque venit succurrere Gallis.*

*Interea, qualis vœua Minois in acta,
Mane nouo, ut primū lento experrecta sopore
Sensit abesse sui pulcerrima principis ora,
Nec spes optato iam pascere lumina vultu,
Flebilis, incompertisque diu resoluta capillos,
Et mæsto absentis miserè deperdita luctu
Dicitur hos cælo misisse Polonia questus,*

*O quis te nostris oculis, carissime princeps,
Abstulit, atque nouis turbauit gaudia curis?
Ergo ego, sublimi quæ vertice nuper adibam
Sidera, nec Scythicas HENRICO principe turmas,
Sæua nec Herculei metuebam tela Geloni,
Nunc subito absentem queror externata dolore!
At non hoc Superi miseram sperare iubeant,
Cum longum permensus iter, patrio orbe relicto,
Scilicet immodico nostri correptus amore
Me petis, & cupidis cupidam complecteris vlnis,
Sed fore perpetuum hoc ventura in tempora fœdus.
Quæ noua nunc primam vertit sententia mentem?
Mène fugis? nunquam hoc, nūquam mihi credere de te
Fas fuerit, mihi nota fides, mihi nota voluntas.
Nec rabidæ Tigres infantem lacte ferino
Te sub Caucaseis enutriuere cauernis,
Nec nisi te tua fata trahant, monitisque Deorum,*

Sustineas accepta oculos auertete terra.

Saltem uiue memor, neu curam desere nostri,

Absentémque absens (te quando carere necesse est)

Auspiciis tutare tuis, & numine firma.

Certè ego (quæ me cunque manet fortuna) manebo

Fida tibi: non ullo alius mihi tempore princeps

Jura dabit: non si solio pater ipse relicto

Me velit, & superis mutet Saturnius astris.

Sic ait: accurrunt querula ad lamenta sorores

Russia, Massouia, & flauente Podolia crine,

Et Dryadum intonsis Lituania cincta coronis,

Prussiaque, & Graium cui dat vetus insula nomen,

Femineoque omnes pertundunt pectora planctu.

HENRICVM totis formosus Vistula ripis,

HENRICVM saltus, HENRICVM tristia latè

Rura sonant, resonatque cauis è vallibus Echo.

Ille viam vorat, & mox Cæsaris usus amici

Hospitio Italiam, cognatâque tendit in arua.

Excipit ingenti Venetum studiosa paratu

Urbs superi Regina maris, quæ diuite sumptu

Aërias arces medijs attollit in undis.

Fungunt se Ausonij proceres, blandisque volentem

Pro se quisque iuuant studiis, certantque merendo:

Iactatumque diu, longisque laboribus agrum

Imponunt nitidi Eridani lucentibus undis.

Demumque eximius, superatis Alpibus, heros

Post tantos animi, tantos & corporis æstus.

Succedit regnis, gressumque in iimine ponit.

Felices nimium montes, felicia culta

Allobrogum, quibus infestæ post nubila sortis

Illuxere sacri primùm aurea lumina vultus!
Et tu, Romulidæ quæ debes mœnia Planco,
Vrbs gemino vetus amne tumens, vestigia regis
Sentis prima tui, solennes prima triumphos
Instauras, hilarique adeuntem voce salutas.

Nec si etiam tacitè labentis ad herbida Clanj
Litora nos reducis diuino regis ab ore
Diffita seiungunt longè loca, durus acerbi
Quæ malè iamdudum belli pavor undique vexat,
Idcirco minùs officium præstare merenti,
Absentique pio faustam clamore salutem
Dicere nos, gratosque procul iuuet edere plausus.
Ergo agite, ô vestro fidissima pectora regi,
Dicite iô ciues, bona cuncti dicite verba:
Omnis latitiæ sexus vacet, omnis et ordo,
Nec pateant vlla festina luce tabernæ,
Quæque prius belli horribiles clausere tumultus,
Nunc potior iubeat ratio fora clausa silere.
Ite, et odoratos per compita spargite flores,
Et festos de more choros indicite læti,
Fumidâque oblati onerate altaria donis.
Ipse ego. pars vestræ quamquam tenuissima turba,
Conspiciuus, laurôque caput redimitus olenti
(Nam me etiam ætheriis sacer ignibus implet Apollo)
Dum ritè excelsis operatur cernuus aris,
Votâque pro reditu soluit suscepta sacerdos,
Carminè plausibili celebres redeuntis honores,
Virtutésque canam vates, et fortia facta.
Scilicet Aoniis veniens ut Naïs ab antris
Hunc olim egressum materna exceperit aluo,

Crescentisque sibi teneros assumpserit annos.
 Mox, cum rara genas nequedum lanugo notaret,
 Ipse suos animos generosa in pectora Maiores,
 Vincendi que acrem ferus inspirarit amorem.
 Hinc pro fratre pio pia cum ter sumpsit arma,
 Ter retulit fracto speratum ex hoste tropaeum,
 Ter votiva dedit servatis munera templis.
 Quid delata loquar sacrae moderamina classis,
 Quam faciunt CHRISTI signata nomine gentes
 Vnanimi consensu omnes, atque agmina iungunt
 Impia belligeri contra molimina Turcae?
 Quod nisi quae saevis tunc arsit Gallia bellis
 Hunc remorata suos merito servasset in usus,
 Non una audacem repulisset palma tyrannum,
 Libera sed priscos reuocaret Graecia cultus.
 Tu victor, tu bellipotens, tu gloria regum.
 Tu rursum orbis amor, populi tu summa voluptas.
 Et tua, quae mundum radiis illustribus implet,
 Absenteis etiam virtus tibi iungit amicos.
 Te rigidi stupuere Getae: te, maxime ductor,
 Inclita quos gremio procures Germania nutrit.
 Mirati augustae regalem frontis honorem,
 Mirati ingenium praestans, fandique lepores
 Optauere suis socium contingere regnis,
 Equae breui hospitio longum deducere foedus.
 Salve Dardania spes optima maxima gentis,
 Magne armis, magne ingenio, qui solus utraque
 Laude viges, totumque uni tibi poscis Homerum.
 Aecides dudum alter eras victricibus armis,
 Nunc Laertiades, peragratis gentibus, alter.

*Neu tibi quid desit, referas ut totus Vlysses,
Te non agnoscent quidam fortasse tuorum.
At nos, dulce quibus pro te, mitissime regum,
Oppetere, & fidei tibi testem effundere vitam,
Te colimus, tibi res, tibi nos submittimus ultro.*

*Sis bonus ô, populûmque iuues miseratus egenum,
Certa sequens dignæ imperio vestigia matris,
Cuius fidus amor te nos absente tuetur,
Tu rege nos, tu pace bea. Sic tempus in omne
Cura Dei stabilem tibi feruet amica tenorem.
Sic ubi ter longum Nelidæ impleueris æuum,
O terræ decus, ô cupidi spes maxima celi,
Quæ non æqua potest fragilis tibi reddere tellus,
Accipias solido meritorum præmia calo.*

AD IACOBVM AVGVSTVM

Thuanum Epistola.

QUOD patruus tuus ille, sacri pars magna Senatus,
Te successorem sibi designauerit ultro,
Nec generis certè communia vincula spectans,
Sed mores animi niueos, cultumque per arteis
Ingenium, scelerisque manus ante omnia puras:
Gratulor hunc meritum tibi fidus amicus honorem.
Gratulor & patriæ, quæ tot iam oppressa ruinis
Præsides te antiquum decus & tuta otia sperat.

*Nam vestræ hoc proprium gentis mortale beare
Iustitia genus, & ieges pacemque iuri,
Explosumque nefas tota depellere terra.
Quodque pater, patruusque olim, quod Præsides & ipse*

*Cœpit auus, vel tu demum conamine dextro
 Perficies, vel mox à te ventura propago
 Affectum absoluet, melioraque secla reducet.*

*Non etenim ignauum, non tu consumere tempus
 Constituisti cœlebs, & inertum credere somno.*

*Ipsa sed auspiciis nuper felicibus uxor
 CANNIA ducta tibi est, & firmo fœdere iuncta.*

CANNIA magnanimum soboles illustris auorum,

Cœlestes referens vultuque & pectore diuas,

Quæ deinde optato te prolis honore parentem

Augeat, & longum tua nomina mittat in æuam,

Felix qui lato crescentes agmine natos

Vidit, & hinc seros potuit sperare nepotes!

Quid iuuat innumeris tellurem exscindere bobus?

Quid profunt auri multo congesta labore

Pondera, quid celfo perducta palatia cœlo,

Si tibi suprema cum terminus adpetet hora

Externo heredi moriens bona cuncta relinquo?

Adde quod hic nobis nascentibus insitus ardor

Cuique suum instaurare genus, similemque creare

Progeniem, & natis vitæ transcribere munus.

Quam quicumque fero neglexit pectore curam,

Illum ego duritia cautes æquare marinas

Crediderim, & sanctas naturæ vertere leges

Ingratum humano generi, inuisumque beatiss

Cœlitibus, quibus & sacra sunt genialia cura.

Tu cui concedunt meliorem numina mentem

Simplicium veteres ritus imitantis auorum,

Concessumque tori non aspernaris amorem.

Atque ego prima tuæ vidi præludia tædæ

*Jamdudum, primos ventura coniugis ignes
 Consciens, & tanti arcanis admissus amici,
 Dum retinet blando me docta Lutetia nexu
 Absentem dulci à patria, aspectuque meorum.
 Inde mihi reduci lætas ubi nuntius aures
 Perculit, aduentasse diem, cum pulcra subiret
 Nupta domum atque noua decoraret luce penates,
 Quas ego non aras, quæ non ego sacra petiui
 Tempia Deum, quos non superos in vota vocaui?
 Urania puerum ante omneis, cui cura iugalis
 Prima tori, supplex animoque & voce precabar,
 Hymen ô Hymenæe, Hymen cinge aurea sertis
 Tempora, Parisisque sauens illabere ripis.
 Quæ te cunque tenent sedes, placidissime Diuum
 J tua quo te seستا vocant, iustisque precantur
 Dexter ades votis, nec honestas despice curas.
 Ipsa licet vati genitrix se iunxerit olim
 Bistonio gelidi vocalem ad Strymonis undam,
 Non tamen vlla vnquam sociauit corpora Cypris
 Aptius aut melius, quam Cannia ducta Thuano est.
 Illa quidem forma superat præstante puellas,
 Ille viros doctrina vnus supereminet omnes.
 Hymen, ô Hymenæe, Hymen, da iungere dextras
 Omine felici, grata vt concordia sacris
 Adsit, & æternum fidos comitetur amanteis.*

*Hæc procul. at tantæ pars quantulacunque fuisset
 Latitiæ, forsân præsens meliora dedissem.
 Quando (nec illustres hoc inuidere poetæ)
 Magna suos inter numerat me Gallia vates
 Incultum licet ac nulla arte polita canentem*

Carmina,

*Carmina, quæ cæco tamen ipse amplector amore,
Ostentoque lubens, tutisque subinde latebris
Educo dubias in aperti luminis oras.*

*Quid faciam? sua cuiq; placent, cuique est suus error
Inditus, & dulci deludit imagine mentem.*

*Vidi ego deformes extanti gibbere natos
Qui sic diligeret, sic demulceret ineptis
Blanditiis, risum spectans ut nemo teneret.*

*Quis scit an insipidi fiam quoque fabula vulgi?
Sed mea dum placeant Puteanis atque Pithæis,
Augustoque meo, quo nil facundius usquam est,
Certè ego nec populi ronchos, neque vana morabor
Scommata, quin lauro caput insignitus ouanti
Usque canam, qualis torrente cicada sub æstu
Roris amans, totos sonat importuna per agros
Assiduè, & fessas messorum verberat aures.*

D A M O E T A S.

Ad Claudiam Retiorum Ducem.

H Actenus aut superùm laudes, aut prælia regum
Diximus Æolio cantu: nunc rustica nobis
Musa placet, nunc rura vocant & amicus Apollo
Pastorum gregibus, qui pastor & ipse Pheræas
Pauit agens olim per Thessala rura iuuenças.

Nec minus & votis diuina vocabere nostris
Claudia, quæ Musas, ipsumque in pectore Phæbum
Una geris nostri noua lux & gloria sæcli.

K

Nam mihi seu veterum splendor spectatur aurorum
 Siderea seu frontis honos, & gratus ab omni
 Parte decor, nitidaque illex facundia lingua,
 Seu magis ingenium præstans, quod vilia vulgi
 Contemnit studia & sacri se vertice Pindi
 Sistit, ut impura fugiat contagia terra,
 Vera pates certè penitus Dea. Quid quod & orbas
 Una foues nostra miserans atate Camænas,
 Præsidioque tuo doctos amplecteris omnes?
 Quos inter si quid merui, dum me quoque conor
 Tollere humo, & veterum lusus effingere vatum,
 Dina faue, sacrosque tibi ne despice cantus.

Mox & Musarum dulci prouectus amore
 Aggrediar maiore sono memorare mariti
 Facta tui, Allobrogum extremis quæ nuper in oris
 Gessit ouans, animos dum passim ad frana rebelles
 Siue manu, siue arte adigit, latèque sonantem
 Eridanum Galli fama iam nominis implet,
 Hesperiaque aditus & apertas asserit Alpes.
 Si vacat interea leuibus dare tempora nugis,
 Ne pigeat querulam Damœta audire cicutam.

Infelix Arethusa meos cur despicias ignes?
 Cur quoties operum immunis per prata iuuentus
 Aut pedibus ducit choreas, aut carmina cantat,
 Me velut immitem vitas auersa leanam?
 Tu si me patiare tuum pulcerrima dici,
 Nec potior quisquam vario tibi lucida flore
 Serta legat, iungatque manus & brachia nectat,
 Q tibi quam dulces fundet mea fistula cantus!
 Te Clani virides ripæ te tota sonabunt.

Flumina, te longo resonabunt murmure valles.

Quòdque adeò multæ dudum cupiere puellæ,

Per pagum digito monstrabere vatis amica

Dameta, & longos tua fama vigebit in annos.

Quòd si etiam te dona mouent, ac forsitan illa

Plusquam nœniolas, & inania carmina curas,

Sunt mihi sex niueo lucentes corpore cygni,

Quos ego pisces Lemouicis ab amne Vigennæ

Attuleram nuper, longæuæ munera matri,

Grata quidem & pigræ solatia blanda senectæ,

Tu tamen illa feres. Quid enim mihi gratia matris,

Quid patris heu misero bona diuitis omnia profunt,

Si tibi despicior, si me aspernaris amantem?

Sum tamen & forma, & florentibus integer annis:

Nec mihi contendat nostris in montibus ullus,

Seu sit opus lucta, celeri seu vincere cursu,

Seu fluuium ingentem validis tranare lacertis,

Aut iaculo, aut quauis agilem certare palastra.

Nuper & ipsa aderas, veteris cùm in funere Mopsi

Ferales de more ageret vicinia ludos,

Méque ferox digitis & voce lacefferet Ægon,

Torua tuens Ægon, reliquos qui robore agrestes

Vincit, & ardentes vocat in certamina tauros:

Illum ego iactantemque manus, & multa minantem

Arripui, & media postrauì letus arena.

Hei mihi quòd nulla vel vi superare, vel arte,

Sum potis insano conceptum in corde furorem!

Ille coquit me luce, coquit me nocte, nec ullus

Aut modus, aut tanto requies venit ulla dolori.

Vtque leuem attonso stipulam cùm exurimus aruo,

*Lucentes latè crepitans furit ignis in agros,
Sic furit heu! cacasque vorat mihi flamma medullas.*

*Me rigui fontes, me roscida prata dolentem,
Aspiciunt, nec opem interea mihi ferre dolenti
Aut rigui fontes, aut prata humentia possunt.
Ipse pater, mæstis quem sæpe incendio querellis,
Ferre negat Clanus tantæ fastidia flammæ,
Et nisi sit numen iam fundo arefcat ab imo.*

*O qui me gelidi longinquo litore Ponti
Sistat, ubi æterna glacie concreta rigere
Stagna ferunt, crudôque gelu durefcere circum
Terram omnem, & canas nunquam cessare pruinas!
Fors fuit assiduus algens Aquilonibus aër,
Leniat ut tantos & frigore temperet æstus,
Nam memini senior nobis cùm diceret Alcon
Tales hinc procul esse plagas: quo tendere quando
Fata negant, nec tanta meæ fiducia sorti est,
Ite citi nostræ quos tangit cura salutis,
Ite, mihi medicas istis in montibus herbas
Querite, si tandem sacris depellere succis
Insandum sit fas malesano è pectore morbum.*

*Quid loquor ab demens? nil hîc medicamina prosunt,
Nil magici ritus, aut vani verba susurri.
Ipse licet medicæ Deus artis Delius adsit,
Ipse suam vinci fateatur Delius artem.
Sola potest Arethusa meos finire dolores.
Lympha sitim pellit, rapidum leuat aura calorem,
Vina fugant curas, Amor ipse medetur amor.*

*Talia dicentem numeris, & plura parantem
Dicere, fortè alto vicini è vertice saltus*

*Venantum auditus clamor, strepitusque latrantum
Compressit medio turbatum in carmine vatem.*

IN CONVENTVS IVRIDICOS

Pictauij habitos Præside V. CL.

ACHILLE HARLÆO nunc

Senatus principe.

O MAGNI columen regni, præclara Senatus
Lumina, gens delecta virū, quibus aurea præbent
Lilia sublimem generoso à principe sedem,
Saluete Astræi procures atque omine fausto
Pictonica dudum optati succedite terræ.
Sic læto Æsonidum aduentu miserabilis olim
Dulcia concepit vitæ solatia Phineus,
Importuna auido cui turpiter ungue volucres
Vellebant ex ore cibos, totūque replebant
Imundo fœtore locum, neque certa salutis
Spes super ulla foret, nisi fessis rebus adessent
Optati iuuenes, qui monstra inuisa fugarent.

Vobis, illustres animæ, non ductor Iason
Præficitur, magno sed Iasone maior Achilles,
Qui quondam à tenera nutritus flore iuuentæ
Aonias inter Pimplæo in monte puellas,
Inde sacra Themidis melior pia venit ad arma.

Nec vobis etiam comes Orpheus additur alter,
Bruta sono qui saxa trahat, qui flumina sistat,
Sed qui Thræicio grauior Brissonijs Orpheo
Humanas teneat facundis vocibus aures.

*Quid superest igitur, nisi ut ipsos grandibus ausis
Vincatis Minyas? neque enim hic incommoda desunt
Talia, mille manus latronum, mille nocentes
Scilicet Harpyia, quas toto expellere caelo
Muneris est vestri & solitas inhibere rapinas.*

*Aspicite ut longo procedant agmine ciues,
Ut populi festis vos obuia turba salutet,
Plausibus, & letum clamorem ad sidera tollat.
Respon sant colles, respon sant florea circum
Arua, sonansque nemus, prae ruptique inuia rupes
Lurdini, & placidis ludit qui Clanus in undis,
Quaeque iacent rigua virides in valle Crotellæ
Quique pij seruat Benedicti nomina cliuus,
Nimirum & vobis olim loca nota, verendæ
Dum Themidis sacram huc pueri properatis ad ædem.*

*At Dea, quam nostro expulerat vis impia ab orbe,
Post scelera & cædes & quæ fera cunque libido
Ausâ diu est, sua nunc iterum sua surgere regna
Sentit, & antiquis liberrima gaudet alumniis.*

*Nec minus & nos, antè quibus grauis atque molesta
Vita fuit, rerum sedato turbine amicam
Paulatim aspicimus lucem, ac formidine pulsa
Dulcia venturæ sentimus gaudia pacis.*

*Vos ergo, sacri heroes, quo carmine dicam?
Quæ iuuenes, quæ digna senes præconia tantis
Præstabunt meritis, aut præmia debita soluent?
Fors & tempus erit cum sæuo erepta periclo
Pictonidum gens ritè memor solennia vobis
Vota ferat, vobis solennem istauret honorem,
Vindicibusque suis altaria ponat & aras.*

*Si liceat, neque Religio & pia sacra repugnent.
 Quod poterunt certè merita vos laude nepotes
 Usque colent, gratoque vehent super aethera cantu:
 Quisque dies huc vos optato sidere vexit,
 Sanctus erit nobis, & cana in secula felix.*

AD CLAVDIVM BINETVM.

S*I quis amor, Claudii, tenuis cognoscere vatis
 Et genus & curas (paucis namque omnia pando)
 Accipe. Quindecies aderat centesima messis
 Ter decies iunctis & ter tribus in super annis,
 Cùm primùm Aeneadae Cerealem ad Caesaris urbem
 Exiui aetherias infans in luminis oras
 Patrono regis natus patre, mellea cuius
 Copia nodosi exoluens anigmata iuris
 Victurum meruit vicina per oppida nomen.
 At mihi versificas leges, non Romula iura
 Discere cura fuit, pròque auro carpere laurum.*

*Non tamen ignauos porrò consumimus annos,
 Publica sed nobis etiam sunt commoda curæ:
 Quaque patet latè regio quæ nobile Picti
 Nomen habet, viridèmq; bibit qui Santo Carentam,
 Et qui nostrorum se iactat origine regum
 Engolismus ager, Thetidique admota Britannæ
 Rupella, & cultor Lemouix male fertilis agri,
 Muneris officium nostri patet. undique certis
 Huc anni spatij Quæstorum turba minorum,*

Confluit approperans, & vectigalia defert
 Annua regalem magni Quaestorum ad arcam.
 Qui si forte (fames ut saepe incessit habendi)
 Publica priuatos tentent conuertere ad usus,
 Castigare meum est, talémque auertere pestem,
 Quà licet, ac valido audentem compescere freno.
 Ipsi etiam Themidis mystæ quàm pectore casto,
 Quàm puris manibus faciant augusta verendæ
 Sacra Deæ, fiscoque fidem & sua munia præsent,
 Muneris obseruare mei est, sartasque potentis
 Regis opes omnes, patrimoniâque ampla tueri.
 Tu quoque Cyrrhæis aluit quem Musa sub umbris
 Egrediôsq; inter iussit florere poëtas,
 Non ideo molli torpes, Binete, veterno:
 Sed magni vice Guellæi, qui regia iura
 Cognitor atque rei seruat communis honorem,
 Principis interea populique negotia curas.
 Scilicet est aliquid patriæ seruire, suamque
 Ferre operam in commune: boni non ultima ciuis.
 Ista nota est, sine qua si quisquam viuere possit
 Ille sibi soli viuet, neque dignus ut illi
 Quisquam alius uiuat, obscura qualis in umbra
 Humani generis latuit teterrimus osor,
 Atque ipsas medijs in Athenis fugit Athenas.

FINIS LIBRI I.

SCAEVOLAE SAM-
MARTHANI SYLVARVM
LIBER SECVNDVS.

AD L. CASTANEVM
Rupiposæum Abennium.

*Q*UÆ tamen ignavos iam mollis inertia
Celtas
Detinet, aut spatijs timor improbus urget
iniquis,

*Ut sese addicant studio vix segniter uni
Degeneres? placidas avidè colit ille Camœnas,
Doctus, seu magnum numeris æquare Maronem,
Sive hominum mentes facundis flectere dictis,
Aut rerum causas, aut abdita promere iura.
At sit opus valido patriam defendere ferro,
Auget femineas imbelli voce querellas,
Et penitus trepidæ sit ciuis inutilis urbi.
Alter Marte potens, primis quem crudus ab annis
Ebibit, ingenuas animo non concipit artes,
Strenuus ille quidem, & sumptis longè optimus armis,
At si succedat rigido pax aurea bello,
Negligit inculto civilia pectore iura
Barbarus, horribili patriam miscétque tumultu.*

L

Hinc adeò externas armis neque pellere gentes,
 Nec satis inter nos pacem licet vsque tueri.
 At quos culta dedit seclis melioribus Hellas,
 Bellatrix aut Roma viros, utrumque subibant,
 Aequè onus, & socio gaudebat Apolline Maiores.
 Non igitur mirum est, si tot tantâsque per orbem
 Illa vel illa tulit gemino stans numine palmas.
 Nos malè vicino vix tuta tuemur ab hoste
 Oppida, & unius captis in mœnibus urbis
 Querimus ingentes titulos, finemque laborum,
 Quem dare victori provincia victa solebat.
 Vsque adeo fractum virtus diuisa vigorem
 Sentit, & egregiis nequaquam sufficit ausis.

Unus es, ô patriæ rarissima gloria terræ,
 Quem non degeneris ledant contagia seclis,
 Quisque trucem dulci Musa moderere Graduum.
 Atque equidem sic te nasci voluere sorores,
 Jus quibus humanæ deducere stamina vitæ,
 Perpetuò regni afflictiis ut rebus adesses.
 Seu magnum affari Tarpeia in rupe parentem
 Esset opus, blandisque ad pacem inducere verbis,
 Dum te magnanimo Legatum à Rege tot annos
 Roma videt, meritumque abeunti reddit honorem.
 Seu toties bacchante odij civilis Erynni
 Regis amor patriæque salus ad bella vocarent
 Impavidum & populis imponere fræna iuberent.
 Nec si sortè pares felix tibi Gallia multos
 Ferre queat, paribus non speret & illa triumphis.
 Debellare suo longinquas tempore gentes.
 Macte animi, macte ingenij, Ludouice, Deumque

*Non tibi concessas tot amico numine dotes
 Nequidquam esse puta, tanquam sine nomine vulgo.
 Non omnis moriere, tui pars optima letum
 Nesciet, & longa viuet per secula fama.
 Iam tua sidereo tollit se gloria celo,
 Jam tibi gratantes toto ex Helicone Camænæ
 Certatim sua dona ferunt, præque omnibus unum
 (Si quid id est, tenuémque haud aspernabere vatem)
 Cæpti operis meritò te prima in fronte locamus
 Insignem, & nostræ resonant tua nomina Sylva.*

HIPPOCRATIS IVSIVRANDVM

Latino carmine redditum.

Ad Franc. Vertunianum Medicum.

TE per ego hic, Phæbe ô medicæ pater artis et auctor
 Téque per hîc iuro non inficiande parenti
 Asclepi, & geminas dulcissima nomina natas
 Hygieam, Panacénque, Deósque, Deásq. per omnes,
 Quos testes appello fore ut, dum vita manebit,
 Quæ nunc conceptis statuo promittere verbis
 Illa sequar vigil, & seruem indefessus ad unguem,
 Promissi que fidem res ut iurata sequatur.

Qui me hanc instituit puerum præceptor ad artem,
 Ille mihi patris instar erit: non segnus illum
 Visque colam, ac ipsos qui me genuere parentes:
 Illum ego fortunas comitem complectar in omnes:
 Illi, cum sors dura feret, miseratus egeno
 Succurram: totis opibus, tota arte iuuabo.

*Nec minus & fratrum instar erunt, quos pectore toto
Certus amem, firmoque mihi quos fœdere iungam,
Tum nati illorum, tum qui nascentur ab illis.*

*Quorum si quis erit, pulchro qui incensus amore
Virtutis nostras animum conuertat ad artes,
Hunc ego gratuito, & nulla mercede docendum
Suscipiam. Quin & quouis genitore creati
Omnia me discent omnes præcepta magistro,
Omnibus vnus ero ductor, Phœbeia princeps
Castra sequar, duce me vestigia figere discent:
Si modò militiæ dederint sua nomina nostræ.*

*At sacris, Thymbræ, tuis quicunque teneri
Abnuerint, procul hinc illos, procul esse iubebo.*

*Omnibus hoc vnum studiis, operæque fideli
Curabo, ut victus ratio quacunque salubris,
Nec producenda fuerit malè congrua vita,
Hanc ego præscribam bonus, & contraria damnem:
Ut, quantum potero, maneant me vindice tuti
Mortales, fatique furens iniuria cedat.*

*Non ego vel pretio, vel iniqua petentis amici
Adducar precibus, cuiquam ut lethale propinem,
Pharmacon, aut alius quisquam me auctore propinet.*

*Nec verò mulier temerati damna pudoris
Si qua sit abiecto cupiat quæ extinguere fœtu,
Huic ego subijciam pessos, animamue latentem
Conscius, & nondum viuentia membra necabo.*

*Faxo mihi sceleris purissima vita nefandi
Semper eat, castique decus sine labe pudoris,
Nec mihi sanctum vllò vitietur crimine munus.*

Vesica inclusus miserè quos calculus angit,

*Haud ego sustineam crudeli excidere ferro.
 Ecquis enim furor est, qua sanas vulnera dextra,
 Hac eadem miseris membris infligere vulnus,
 Sævumque infando sedare dolore dolorem,
 Et lethum ut fugias aliunde accersere lethum?
 Scilicet has verset cædens operarius artes,
 Durum hominum genus, & pietate insigne cruenta.*

*Me quæcunque domus venientem exceperit, omni
 Viderit hoc cura satagentem, ut quæ ægra iacebunt
 Membra toro dulci arte leuem, mentesque dolore.
 Oppressas recreem verbis solatus amicis,
 Fæmina virue fuit nullo discrimine habebo,
 An domini an serui: neque amor me cæcus habendi
 Interea, aut Veneris coget male-sana libido.*

*Sive vacem officio, seu quidvis moliar unquam,
 In vita si forte hominum quid videro, quod sit
 Celandum, celabo lubens, linguamque fideli
 Corripiam freno, nec grata silentia rumpam:
 Nec secus atque meæ fidei commissa tenebo
 Arcana, & tacito sub pectore clausa recondam.*

*Sic mihi diuini faueat bona Numinis aura,
 Sic fortuna meis accedat prospera rebus:
 Quæque mihi merces suscepti optata laboris,
 Laude vehar, vigeatque meum per secula nomen,
 Ut me nulla dies violantem hæc viderit unquam.
 Sin minus, & vano periuria turpida mendax
 Ore loquar, dubiūque ferant hæc irrita venti,
 Nulla mihi ex animo succedant vota, sed atrox
 Me miserum sævis merget Fortuna procellis,
 Tristiaque inuisæ capiant me tædia vitæ.*

AD BLOND. CALEXIVM.

ILLE Parens rerum, pulcerrima cuius imago
 Omnis homo sumus, ætheriæ spiramus & auræ
 Particulam, non hæc indulsit munera nobis
 Gratuitò: sed enim iusto rem examine librans,
 Cætera cùm solo vigeant animalia sensu,
 Diuina & ratio sit solis insita nobis,
 Fecit ut hoc possint nobis præstare videri
 Quæ viuunt latos animalia multa per agros,
 Quæque natant liquidis animalia muta sub undis,
 Quæque volant tennes animalia picta per auras,
 Quod cùm traducant placidum feliciter æuum,
 Nec duris habeant obnoxia pectora curis,
 Vna malis hominum sic undique vita referta est,
 Ut merito puras in luminis editus oras,
 Tanquam venturæ sortis iam præsciens infans
 A fletu incipiat nascentes protinus annos.
 Illa autem Ratio, nobis quæ sola malorum
 Materies poterit merito fortasse vocari,
 (Quippe homini hoc pretio per iniquos vendita Dinos)
 Repperit ipsa malis solatia debita, mentem
 Sine premant curæ, seu vexent corpora morbi.
 Sic ubi quem læsit metuendus acumine caudæ
 Scorpius, & dirum sparsit per membra venenum,
 Illatum ipse suo sanat mox sanguine vulnus.
 At quamquam longè mens corpore dignior extat,
 Ut quæ morte carens æternum duret in æuum,
 Cùm tamen hoc veluti sit carcere clausa, necesse est

Corporis affectus mens ut captiua sequatur.

*Imprimis quarendum igitur qua pellere morbos.
Arte quæas. non calo aliud diuinius ullum,
Demissum munus miseris mortalibus unquam est.
Felices quibus hanc ediscere contigit artem,
Naturæque sinum referare, & lucida nosse.
Sidera & herbarum vires aperire latentes.
Inde etiam humani fabricam scrutarier omnem
Corporis, ac velut in speculo se cominus ipsos
Cernere, & his studiis vigili sibi mente parare
Unde queant hominum infirmæ succurrere genti,
Et reparare æuam, Naturæque addere vires.*

*Hinc Phæbus pater, hinc & Phæbi filius olim
Ascribi meruit Superis, nec tempora nullos
Nostra ferunt, quibus has meritò quæsitæ per artes
Gloria fidereo tollit se vinida calo.
Téque adeò Blondeli animæ pars optima nostræ,
Quo melior nemo languore oppressa leuare
Corpora, & effætos accersere robur in artus.*

*Nec verò sola est agris succurrere membris
Cura tibi, est alios etiam doctissimus ipse,
Qua fieri id possit ratione docere laboras.
Debita si meritis accedat gratia tantis,
Est bene quòd speres. quòd si labor irritus, & se
Cogatar virtus ipsa contenta manere,
Hoc saltem fuerit pretium pro talibus ausis
Quod te hominem præstas homini, multòsque iuuando
Ipsum imitare Deum, duce quo dum tu quoque pandis
Quæ producendæ ratio sit idonea vitæ,
Ipse tuam innumeros vitam producis in annos.*

CHRISTIANORVM QVI SVB TVRCA
degunt, Oratio.

*S*umme parens, rutili qui templa nitentia cæli,
 Aëraque imbriferū & vasti maris humida regna,
 Libratámque suo fundasti pondere terram,
 Principiíoque & fine carens, immensa potestas.
 Primum argilla hominem formas, terræque colendæ
 Præficias, at supremum habitas ipse altus Olympum,
 Vnde loca obtutu latè omnia cernis acuto.
 Omnia tu claudis, nec tempore clauderis ullo.
 Tu cæli atherios præscriptis legibus orbes
 Dirigis, hos rectis, obliquis motibus illos,
 Alternósque dies alterna diuidis umbra,
 Vnde vices anni, tempestatúmque notamus.
 Tu mare, tu ventósque cies, & fulmina vibras:
 Vtque leui puncto ingentem tua dextera mundum
 Condidit, ad nihilum sic cùm volet illa reducet.

Ast hominum ingrato gens pectore perdia nescit
 Quanto illam studio vitæ per denia ducas.
 Fac bonus ut nunquam recto de tramite flectat,
 Nec minus à diris sinuosi fraudibus anguis
 Assere, quæ primos olim cepere parentes.
 Stellatas ostende vias, quibus ante volatu
 Helias, Enochúsque pater petiere nitentis
 Insignes eboris purum super æthera sedes.
 Tum demum accipiet plenissima pectore toto
 Gaudia letus homo, cum te presente fruatur,
 Augustúmque decus sacri admirabitur oris.

Alme

*Alme parens (nam tu mortalibus omnibus æquus
 Iurasti, nec vana fides, fore vindice nato
 Oppressa eximeres ut amaris pectora curis)
 Aspicias ut penetrabile tui miserabile templi,
 Et genus electum, & sancta domus alta Sionis
 Inuisa externi patiantur iura tyranni?
 Isacidas miserare, tuamque ulciscere gentem.
 Nunc mihi, nunc calo lubet altam educere vocem,
 Promissique fidem querulis exposcere verbis,
 Sempérne hos tanto, Deus, in mœrore relinques?
 Carmina vos montes, vos carmina reddite silvæ,
 Vos etiam resonate meis caua cantibus antra.
 Tu Deus hæc audi miserans, & ab æthere celfo
 Mitte tuum terris populi in solatia CHRISTVM.
 Flare Tigris, placidi partem qui præfluis horti,
 Quem caput incoluit generis mortalis Adamus,
 Quæ cecini domino, dominique immobile pactum
 Perfer ad extremos voloci flumine Persas.*

T. COSSÆI EPICEDIVM
 Ex G. Alberti Gallico.

*I*psæ parens vatum, diuino carmine cuius
 Viua etiam magni nunc cernimus Hectoris acta,
 Haud quidquam arte sua Cossæi laudibus addat.
 Quacunque immensi patet ingens machina mundi,
 Aërîque, undosôque mari, calôque, solôque
 ximij iuuenis volat undique nobile nomen,
 amâque longinquas nunquam peritura per vrbeis

*Fertur, & hunc meruit generosum pectus honorem,
 Absque mora primis quod se patefecit ab annis,
 Nec se gessit ita, ut passim vulgaribus est mos
 Militibus, totum peragunt qui segniter ævum
 In castris, donec morà vix longissima tandem
 Accinctos operi videt, & se ad fortia demum
 Facta acuunt, gelidi cum dura relinquere cani
 Castra monent. fuit hoc viridi Cossæus in ævo,
 Haud multis sera quod contigit esse senecta.*

*Ille etenim patrias ubi primum in prælia turmas
 Ducere, & infestos contendere iussus in hostes,
 Sic acer ruit in medios, ut certa futura
 Virtutis documenta daret: mox agmina victor
 Integra dum fracto toties ex hoste reducit,
 Confestim ~~et~~ Regi & populo gratissimus unus
 Se totum insolito cumulari sensit honore.
 Tantum vera potest, cui fors comes addita, virtus
 Nec satis huic cœpisse fuit, minimumque putavit,
 In cœptis decus esse, nisi pede pergat eodem,
 Ut tandem egregiis Colophona imponeret ausis
 Impiger, & rara posset virtute mereri
 Illorum ascribi numero, clarissima quorum
 Nomina laurigeri splendent laude Gradiui.*

*Hanc autem extremo firmavit funere famam,
 Cum ferus arrepto clypeo (sic Regis amici
 Suadet amor) pulchram petijt per vulnera mortem.*

*Ille quidem moriens nobis aeterna reliquit,
 Lamenta, ast aeterna sibi simul ipse paravit
 Nomina, quæ nullum non admirabitur ævum,
 Bellica dum merito virtus in honore futura est.*

*Ergo suo vitam Regi deuouit in armis
Sponte sua, certus medio aut occumbere campo,
Aut superare hostem : neque sic lugenda cadentis
Conditio, nullum patitur qui funere damnum
Pro fragili uita solidum sortitus honorem.*

*Ipse quidem poteras (ea si mens forte fuisset)
Cossæ, ignauum traducere leniter æuam,
Stare domi partisque bonis à patre fruisce,
Quæque tibi magno congesserat ille labore
Desidia molli in varios conuertere lusus,
Armorumque procul strepitu securus & expers
Terrorum ignoti uitare pericula Martis.
Aut si fortè pudor te inuisa vocasset ad arma
Nolentem, ut multos qui Regia castra sequuntur,
Tuto stare loco poteras, animamque periculo
Surripere, & creperi non ulla subire duelli
Damna cauens tibi : sic flueret mollissima uita,
Sensimque in feros sese produceret annos.
Igneus at menti vigor insitus, ipsaque uero
Pectora quæ uirtus laudum incedeabat amore,
Et Regi promissa fides, te sola iubebant
Bella sequi, dubiamque animo contemnere sortem.*

*Hic patuit uictrix tua quantum dextera posset,
Cordaque degeneri nunquam depressa timore,
Illaque, qua sese decorari Gallia sensit,
Digna Deo uirtus. ô tæque quatæque beati
Heroes, tantum quos Iuppiter æquus amauit,
Ut similes illis animos diuinitus afflet,
Quos tibi, Cossæ, ætatis rarissima nostræ
Gloria, magnanimo cuius tot pectore gesta*

*Clara iuuentuti præbent se exempla futura,
 Vt tua sectantes olim vestigia discant,
 Et pulcræ, dum vita manet, sibi querere laudem,
 Et non obscurum post fata relinquere nomen.*

AD MICHAELEM HOSPITALIUM
 Franciæ Cancellarium, Epistola.
 Ex eodem.

Postquam Regis amor sacra tibi munera ceræ
 Commisit, primùmque togæ mandauit honorem,
 O qui tum plausus populorum & quanta fuere
 Caudia! nec sanè immeritò: res nam ipsa docebat,
 Aduenisse diem tot votis ante cupitum,
 Cùm neque virtuti iam debita præmia desint,
 Nec sola ambitio rerum ad fastigia ducat. (vrbes,
 Nempe aberas procul Allobrogum, Ligurumq; per
 Sed tua te in magnis iam dudum cognita rebus
 Præsentem media virtus faciebat in aula.
 Quippe adeò imberbi iam clarus ab inde iuuenta
 Grande tui specimen dederas; nec deinde per omnem
 Visus es ætatem vel vi vel munere flecti,
 Quominus officij recta in ratione maneres.
 At quamquam his sensim auspiciis tua viuida fama
 Cæperit excelso se primùm attollere cælo,
 Non tamen eximiis inimicus defuit ausis
 Qui tua morderet vesanus nomina lior.
 Scilicet ignorans insoniti nulla nocere
 Crimina, quoque magis premitur pulcerrima virtus,

*Hoc illam magis atque magis se ferre per auras,
Pulsoque inuidiæ sublimem euadere fumo.*

*Ille autem ætheria qui nos regit æquus ab arce
Te Deus eduxit primis & fouit ab annis,
Pérque gradus omneis paulatim euexit honorum,
Donec suprema spectandum in sede locauit.*

*Forſitan hi doleant quibus eſt mens conſcia culpæ,
Furgia qui litésque ſerunt, alienaque turbant
Otia : nec deſint tua quos conſtantia vexet,
Si quando empta prius diuendere publica rurſum
Munera non liceat paſſim venalia noſtris
Haſtenus, ut merces alio quas orbe petitas
Exponit media venaleis nauta taberna.*

*Integer at vitæ fore nunc te vindice ſperat
Conceſſum placidi ſpatium traducat ut æui,
Nec iam odio nec iam vano compulſa fauore
Sordida mens hominum, cæcæque libidine habendi
Percita iuſtitiaë temeret venerabile numen.
Nec Themidis porro tanquam præconibus olim
Sancta miniſteria indigne ſubiecta, videre
Faſ ſit, ut ante fuit, plerumque addicier illi
Qui licitatus erat collectis fœnore nummis
Aut aliquo turpi quaſtu, furtiſue, doliſue,
Fors etiam infami corruptis arte tabellis.*

*Ecce autem egregius iudex iam limine ab ipſo
Conſeſſu in medio patrum, caſtoque Senatu,
Attollitque manum & conſtanti peierat ore
Nullo ſe precio quodcunque hoc munus adeptum.
Atque ita periuurus celſum de more tribunal
Conſcendit meditando hoc unum & pectore voluens*

*Qua tandem arte, quibus possit pensare rapinis
 Quod prius accepto pro munere præstitit aurum.
 Jamque minutatim vendit solido ære quod emptum
 Ante sibi est, abigitque omnem de mente pudorem.*

O cæcos mores & auari opprobria seclī!

*Quid mihi tot veterum nodosa ænigmata legum
 Proderit & grandes prudentum euoluere libros,
 Si sine tot studiis tantorum & mole laborum
 Siue bonis via siue malis discrimine nullo
 Per solos pateat sacra ad subsellia nummos?*

*Huic tu præcipuè, vir magne, medebere pesti,
 Certus non alios posthac conscribere patrum
 In numerum, nisi qui præstent gravitate fidèque.
 Te frustra indoctus, frustra importunus adibit,
 Quanquam illum obnixè commendet epistola Regi
 Unius è procerum numero, qua fretus in aulam
 Irruat & rapidis præuertat cursibus omnes:
 Quæ tamen ille sibi spondebat munera vanus
 Haud referet, iustamque repulsam passus abibit,
 At nihil ambitionis egens (sibi nam satis ipsa est)
 Anteibit virtus fautoribus omnibus una.*

*Sic demum fugient fraudes, fugientque rapinæ,
 Sic fugiet, qua nec monstrum deformius ullum est,
 Illa carens oculis inimica Inscitia vero,
 Judiciūque suum reddes decus atque nitorem.*

*Nec longè has arteis ut perdocearis abibis,
 Sufficient quæ mellifluis præcepta notasti
 Carminibus, dio plenus dum numine cantas
 Qui Regem deceant mores, quæ cura adhibenda
 Ut populo pius atque sibi secla aurea condant.*

*At tu si quis amor, si quid te publica tangunt,
Commoda, nec spernis venturæ præmia famæ,
Ne patiare diu tam docta volumina capsis
Celari, & mutis sine fruge latere sub umbris.*

*Interea hoc munus placido bonus accipe vultu,
Quod strepitus interque fori, populique tumultus
Edebam, nec plura pater concessit Apollo.
Asper & infensus, postquam lucrosa legentem
Iura fori steriles vidit me linquere Musas.*

AD IO. DEFENTIVM.

Fortunate senex, cui nec maturior ætas
Ulla potest fregisse animos, rectumue morari
Propositum, patriæ subeas quin pondera molis
Impiger & tantis rursus obiectere periclis.

*Fortunate idem iuuenis, quem feruidus olim
Non vetuit calor ante annos senioribus uti
Consiliis, patriæ dum tu quoque fræna teneres,
Commisamque urbem longa obsidione leuares.*

*Ipsa tibi Natura parens utrumque sub æuum
Temperiem dedit & rebus facit esse gerendis
Siue manu siue arte habilem. nec territa duris
Temporibus meliorem habuit Respublica cinem,
Cui potius primo vasani turbine belli
Credere se posset, reuolutaque rursus eodem
Quem semel experta est hunc gestit habere magistrum
Iure suo & fidis iterum se tradit habenis.*

Ergo velut pulsa dubiæ caligine noctis

*Nos recreat noto rediuiuus lumine Titan,
Sic ubi te insignem reperito munere lata
Plebs videt & notos veneratur pendula vultus,
Dulcia iam optata spondet sibi gaudia pacis.*

*Tu modo solenneis urbis ne despice plausus,
Atque pater patriæ toties assuesce vocari.
Nec via difficilis fuerit, vestigia tantum
Ipse tua obserues, tibi tu fidissimus vnus
Dux eris, & certam referes cum laude salutem.*

FINIS LIB. II.

SCAEVOLAE SAM-
MARTHANI SYLVARVM
LIBER TERTIVS.

AD PHILIPPVM PORTÆVM.

*E N E, ô Pierides, plus vno viuere seculo
E exemptum tenebris hominûmque per ora
vagamtem?*

*Non equidem assumo tantum mihi, nec mea vano
Corda tument fastu. si quis tamen hunc quoque siquis
Fors olim melior genius mihi spondet honorem,
Sic eat, & studiis, quàm dedita turpibus atas
Mercedem vati negat, hanc ventura nepotum
Tempora dent, largoque moras cum fœnore pensent.
Namque (fatebor enim) vatum quoq; blandus inescat
Me labor, & dulcis iamdudum insania ludit.*

*Quid faciam? ante alios cælum quibus emicat ignes
Ipse mihi princeps nascenti illuxit Apollo,
Et mea Pimplais deuouit pectora sacris.*

Méne etiam placito Superûm pugnare fauori?

*Prima meis studiis populosa Lutetia sedes
Contigit, hinc primum sacra nemora ardua rupis
Et semper virides Hæmi patuere recessus.
Dein celebrem. Astrææ sacris sum missus in urbem
Pictonidum, si quâ naturam expellere furca,*

N

*Atque leues possem de mente fugare Camænas.
Sed tamen hoc frustra. nam quo me cumque ferebam
(Tantus amor) semper comitem se adiunxit eunti
Fida cohors, iussitque animum iuvenile calentem
Spernere lucrosas, vulgus quas appetit, artes.*

*Uix bene contigeram limosi litora Clani,
Cum Iani occurrit nobis miseranda Perusæ
Pieris, illa quidem rara lectissima forma,
Quæque sua doctorum oculos nouitate teneret:
Verum imperfecti lugebat damna cothurni
Usque latens, neque apertæ audens se credere scenæ,
Leuia quod nuda passim cute cura paterent.
Donec ego extincti miseratus fata poeta
Absolui, attexens operi quodcunque vocatus.
Delius, & placidæ mihi suffecere sorores.
Nec mora, cum populi iam peruenisset in ora
Cultior, & genium liber haud ingratus haberet,
Gaudebam alterius sub nomine nostra libenter
Scripta legi inuidia vacuus, tutique periculum
Ingenij tacitè sic me fecisse iuuabat.*

*Inde petita mihi Biturix, ubi diuite pollens
Eloquio ante omnes Duarenus iura docebat,
Et solitas vitans salebras per amœna vireta
Inſuetum pandebat iter, qua forsitan arte
Mens illectari poterat, nisi me sibi totum
Vindicet Aoniæ studium immortale cateruæ.*

*Inde aliæ atque aliæ sedes: nunc aula vagantem
Excepit, patriæ nunc blandior aura recepit,
Nunc & magna tuos adiij Germania fines;
Corniger Arctoa Rhenus quâ labitur vnda.*

*Vangionésque, Vbiósque rigans, & clara Nemetum
Mœnia, cum sonitu Batauum descendit in æquor.*

*Pòst ubi quà Druydùm dicta est de nomine tellus,
Pugnassent ex parte acies utraque paratæ
Nequicquam, & dubio errasset victoria campo,
Sperabam infesti sedato turbine belli
Jamdudum optatis penitus me tradere Musis.
Ecce autem magno misceri murmure rursum
Gallia & infandos cœpit renouare furores.
Impia, vos patrum ô sancti mihi parcite manes,
Dura loquor, sed vera loquor, nimis impia certè
Gallia, nec sacro venerandi nomine CHRISTI
Censeri iam digna satis, cùm iura fidemque
Contemnat totiesque suo se sanguine fœdet!*

*Nec minus interea me bella domestica vexant,
Anxiæque innumera consumunt pectora lites,
Quas socer incautus peperit, frigente senecta,
Intempestiuum Veneris dum concipit ignem
Infelix, miserâsque nouercam inducit in ædes.
Hinc patrum immenso patrimonia parta labore,
Quæ reliquos inter ciues domus ampla tenebat,
Inuasit sera pestis: & hoc in turbine rerum
Quisquam Pegaseis possit locus esse puellis?
Obstrepit hinc tristis belli fragor, obstrepit illinc
Cæca fori rabies, & nubibus irrita donant
Omnia, quæ ipse chori princeps dictauit Apollo.*

*Quid loquar impensum curis ciuilibus æuum,
Distractamque diu per mille negotia mentem,
Dum mihi nunc sacræ custodia credita gazæ,
Nunc urbis tutanda salus, ne tempore duro*

Turbarent fidos infesta pericula ciues?

*Multa tamen lusi interea: tantum insita menti
Vis potuit, famæque bonis innata cupido.
Mæque suos inter numerauit Gallia vates,
Seu blanda Aeolio modularer carmina plectro,
Seu tenues cantarem elegos, dum flordia lætum
Ver agit, & studijs gaudet iuuenilibus atas.*

*Quinetiam intacta quærens de fronde coronam,
Ausus ego, ingenti vatū applaudente theatro,
Longum operæ grauioris opus, quale antea nulli
Contigit è nostris Latia tentare Camæna.
Et potui, Gallôque homini, quæ gratia Musæ
Vestra fuit, Graiūm arcani patuere recessus,
Cyrrique, Parnassūque biceps, ubi florida plena
Serta manu, & sacras licuit decerpere lauros,
Dum molles infantum artus quæ pabula firment
Exequor, & natas in commoda publica seruo
Mille animas, auidique moror crudelia fati
Vulnera, & instantes Parcarum auerto rapinas.*

*Inde pium vitæ spirans melioris amorem
Sacra Deū regi cecini, calique beatis
Ciuibus, & casto demulsi carmine mentes.
Exemplo, Portæ, tuo quem numinis aura
Phœbei primis genuinum afflauit ab annis.
Dūmque olim teneros molli pede ludis amores,
Nullus erat qui se dicendi laude poeta
Auderet conferre tibi: sic ore fluebant
Mella tuo, & suauem redolebas totus Hymettum:
Dein Superum sanctas diuinis vocibus aures
Lenisti, & sacro clausisti carmine cantus.*

Fortunate operum, si quid monumenta merentur,
 Nulla tuos unquam delebunt secula versus.
 Nec tibi prensanda est alieno fama favore:
 Dum Priami soboles & Gallica sceptrâ manebunt
 Sempereris, memorique diu celebraberis ævo,
 Et patriâ tecum florebit gloria linguae.

Non tamen ista tuo sub nomine pauca verebar
 Edere, teque meis ornandum includere chartis.
 Scilicet ingrati nunquam delebile nomen
 Ut fugiam, serique sciant me teste nepotes
 Quo candore animi, quo fidus amore sodalem
 Prosequeris, nostrumque iuuas quemcunque laborem.
 Cumque pius princeps tibi iusti signa fauoris
 Multa ferat, non Aonios duntaxat honores
 Miratus, sed & ingenij solertis acumen,
 Et niueos mores, & natam ad grandia mentem,
 Ponderéque in medio rerum tibi præbeat aures,
 Huic ego si quando placui, tu sponte fauentem
 Extimulas, primoque faces bonus addis amori.

Salve Pierij merito spes optima cætus.
 Dum lateo dominae procul à splendoribus aulae
 Pictonicos inter scopulos, ubi Martius horror
 Intonat assidue & trepidantia pectora turbat:
 Interea, si certa fides, absentis amici
 Nomen ama, & memori constans in pectore serua.

AD P. LÆTVM MEDICVM.

P Arcite Fergonis manes, mea maxima cura,
 Non ego credideram leniri posse dolorem.

Quem mihi de vestro contractum funere vulnus
 Attulerat, sensûsque altè peruaferat omnes.
 Tristia sed Latus vobis dum carmina pangit,
 Tristia, quis credat? faciunt me carmina latum
 Quà licet, & lacrimis miserum solantur amorem.
 Nam caro cineri talem contingere vatem
 Gratulor, infernae qui vincula dura catena
 Soluat & aërias rediniuum educat in auras.

Quinetiam mœsto languentem in corde furorem
 Excitat, & segni me liberat ille veterno.
 Nempe ego qui tanti necopinum ad funus amici
 Exanimis, casûque diu prostratus acerbo,
 In stupida morem cantis sine voce iacebam,
 Ut vates bonus ille suo me perculit æstro,
 Protinus excutior, tardaëque silentia Musæ
 Rumpo libens, nec me seniorum quicquid olorum
 Sequana pulcer alit, querulo iam carmine vicat.

Atque adedè ne me immemorem, carissime Fergo,
 Esse putes (tu quando mea spes unica vitæ
 Nuper eras, tu fidus amor, tu summa voluptas,
 Securûsque dies te vindice tutus agebam)
 Tale tibi arguta meditor testudine carmen,
 Quale, licet faciles, ipso te indice, Musæ
 Antè mihi nullum mille inter dona dedère.
 Ille suo interea re demum ut nomine letus
 Gaudeat officio vates, quo plenius vllum
 Vix usquam esse potest, opera cùm sedulus una
 Ingrati me animi vitio, te faucibus Orci
 Liberet, & damnum simul à se utrumque repellat.

GENETHLIACVM.

NON tamen omnino, Superi, delere paratis
Pictonicum genus, & ciuili excindere ferro,
Cum pulcram nobis generoso è sanguine prolem,
Sufficitis forti de semine nobilis Aelij,
Patria cui debet, latio quod Roma Camillo
Debuit, urbe etiam pulsus hoc tempore Gallis,
Qui sacra nec veriti fuerant violare Deorum
Limina, sacrilegi soboles verissima Brenni.
Non illum solas, præstat quibus impiger, artes
Exercere togæ iuuat, & fora nota fouere:
Sæpe etiam, patriæ cum res id postulat, arma
Tempore sumpta placent, & Pallade claret utraque.

Nempe animis hominum si quando viuulus ille
Ardor inest, plenumque inhiat virtutis amorem
Desidia impatiens, illaudatque soporis
Exultat, studioque ferè haud includitur vno.

Fortunate puer, tali qui patre creatus
Quod sectere domi tantæ virtutis habebis
Exemplum nullo meritò debile seculo.
Fortunate puer, fausto tibi lumine mundus
Nascenti arridet, rerumque haud tristis imago
Spondet inoffensa letissima tempora vitæ.

Hoc erat Autumni tanto quod tempore nuper
Temperies producta fuit, sudumque serenis
Nubibus egelidæ nituit sub sidere brumæ.
Dein cum deformi riguisset frigore tellus,

Et glacie concreti amnes, & quicquid iniqui
 Sæua reducit hyems torpentia corda teneret,
 Mox veniente die, casta cùm matris ab aluo
 Luminis in dulces oras prodire parabas,
 Paulatim & frangi rigor, & mitescere cælum.
 Fallor? an hæc aliquam portendunt omina pacem,
 Ultricisque iras, rediuiui incendia belli,
 Ulterius fata ire vetant, superique fauentes?

Et meritò: quid enim toties furialibus ausis
 Gallia tam cæco ruat in sua damna tumultu,
 Atque aliis inuicta suo se robore vincat?
 Nón fuit satius iunctis pia prælia turmis
 Vertere in illeges Turcas, duròque leuare
 Colla iugo oppressæ per tot iam secula gentis
 Graiugenùm, fessisque Asiæ succurrere rebus?
 Iste, inuictæ animæ, quo vos possessa prophanis
 Busta vocant repetenda Dei, felicibus ite
 Auspiciis, aderit fauor alti certus Olympi.

Sic olim auratæ quærentes vellera lanæ
 Magnanimi heroes, Graiæ socia agmina gentis,
 Æquor in expertum prima tetigere carina.
 Quorum & Bistonius iuuenis memoranda canebat
 Facta comes, fluctusque insanos voce tenebat.
 O mihi tale fauens plectrum concedat Apollo!
 Vos per inaccessas rupes, per inhospita saxa
 Vos sequar, his ut visa oculis non auribus hausta
 Bella canam vates, & longa in secula mittam.
 Vos non Lethææ mergent obliuia ripæ:
 Vos quæ sol oritur, vos quæ se condit in undas
 Rumor aget, nuncisque volans ad sidera bigis

Euehet,

*Euehet, & seros mandabit ad usque nepotes,
Fors ego nec tanta suero pars ultima famæ.*

*Me iuuat interea partus cecinisse beatos,
Sincerumque mei testari cordis amorem
Carminibus, noti resonat quæ garrula Clani
Ripa, nouumque suis gaudet me adiungere ciuem.
Vos modò, iuge quibus studium est humana tueri,
Calicola, hunc vestro puerum seruate saure
Incolumem, & vitæ facilem indulgete tenorem.
Atque adeò, verbo breuiter complectar ut uno
Omnia, quæ vel fors, vel continet æmula virtus,
Huic date, ut eximij liceat vestigia patris
Certa sequi & tanto censerì nomine dignum.*

EPITHALAMIVM.

O QUÆ vecta leui spumosa per aquora concha
Iussisti insanos, olim, dea, ponere fluctus,
Descende è cælo: túque Hymen ô Hymenæe,
Huc ades, & noctem, qua nunquam faustior ulla,
Aurea festiuo tollas ad sidera cantu.
Et vos, ô Nymphæ, quæ prata per herbida letos
Ducitis arte choros, vitreis qua lucidus undis
Parrisium lambit sinuosus Sequana litus,
Nunc immortalem cantu celebrate decorem,
Et merita amborû, & nitidâ hanc super omnia lucem
Collucentem igni, quo nunquam purior alter
Casta Cupidinea consumpsit pectora tædæ.
Dicite diuinæ vultus atque ora puellæ,

O

Et penitus nulla maculatum labe pudorem,
 Tum niveos pueri mores, cultamque iuventam,
 Praclarumque viriusq; genus, quod sanguine ab uno
 Francorum antiqua defluxit origine Regum.
 Hic est Borboniae lux prima, & maxima gentis,
 Henricum referens virtute & nomine Regem.
 Illa soror regis dignissima rege marito
 Margaritis augustae nomen fatale Nauarrae.
 O nimium lato cali sub sidere iuncti,
 Publica privato qui foedere foedera firmant,
 Gallicaeque aeterna componunt oppida pace.
 Ecce diu optata iam noctis amica propinquant
 Tempora, iam tremulas orta sub nube sagittas
 Procedens Vesper media inter sidera spargit.
 Lucentem video cali per nubila currum
 Stellarumque globos, atque agmina longa trahentem.
 Sume age, pulcher Amor, pharetram, sume ocius arcum,
 Et lenem alarum ad motum volitantia mitte
 In blandos tua tela oculos, & mellis odori
 Caestem roseis labris infunde liquorem.
 Sparge hodie quicquid lectorum mittit odorum
 Aut gens Assyria, aut spectanda nigredine membra
 Quae gerit, & crispis nulla caput arte capillis.
 Fac thymus ut thalamum, fac suavis amaracus ornet,
 Peruolitentque vagae, ponantque apiaria circum
 Florilegae volucres, condantque liquentia toto
 Mella thoro, & donis caelestibus omnia fragrent.
 Mollis ut umbrosa lasciuat in arbore vitis,
 Ut se hedera amplexu vario per robora fundit,
 Atque tenax tanquam unguiculis tota implicat uncis:

*Candida sic teneræ fusus per membra puellæ
 Ora premens, geminūque sinus turgentis honorem
 Infer te optatæ, tandēque innectere totis
 Artubus, ut firmo se glutine corpora iungant.
 Hos inter lusus impressas dente relinque
 Mille notas, niuei quæ puro in marmore colli
 Nigrescant, nitidi ut si fortè coagula lactis
 Deciduum inficiat viridanti ex arbore morum.*

*Ergo age, delicias fac mille, & dulcia fige
 Basia mille oculis, & basia mille capillis.
 Ergo age, delicias dic mille, & pectore ab imo
 Crebra loquens tremula deduc suspiria voce:
 Quale olim, Zephyri moueat si blandior aura,
 Populus albenti tremulum det crine susurrum.
 Sit fas flumineas potius comprehendere lymphas,
 Quotque in Erythraeo voluantur litore arenæ,
 Lucida quot rutilent distincto sidera mundo,
 Quotque natent liquidis animalia muta sub undis,
 Quàm dulces numerare iocos, & grata duorum
 Gaudia virgineo bene dissimulata pudore
 Blanditias inter molles & libera vota
 Mille modis, quos ætatis calor ipse ministrat.*

*Ut rosa, feruenti quæ Solis ab igne perusta est,
 Purpureum amittit languenti flore colorem,
 Nec spes ulla, nisi hanc nocturnus recreet humor:
 Sic matura viro secretis virgo calefcit
 Ignibus, & totas consumitur agra medullas,
 Suspirans noctem, quæ tantos una dolores
 Finit, & solitum depellat corde timorem.*

Surge igitur, lux alma, nouos nunc exere vultus,

*Jam Sol cæruleo flauum caput aquore tinxit,
 Pronus, & immenso currum sub gurgite merfit,
 Surge, bone ô Vesper, neu gaudia læta moreris,
 Basiolis fœcunda parant quæ promere labra.
 Sparge tuos latè radios, pulcerrime Diuûm,
 Séque duo longis exoluant pectora curis.*

*Vt solis viduæ laurus, & piscibus æquor,
 Florilegæ sine melle vt apes, sine sideribus nox,
 Ver sine floribus, & nitidis sine solibus æstas:
 Sic sine amore thorus languet, ponitque leporem.
 Hic etenim ales Amor positus velut incubat ouis,
 Hic teneros primùm pullos excludit, amico
 Igne fouens, natisque alimenta optata ministrat
 Quare agite, ô Charitum, & Veneris dulci, fœmina cura,
 Felices animæ, improbulo miscete calores,
 Qui furtim in tepidas liquefacta per ossa medullas
 Labuntur, qualis sub odoris floribus anguis
 Vere nouo serpit gelidus, mutique sub vnda
 In venerem currunt, stimulante libidine, pisces.*

*Tu fac, mitis Amor, thalamum hûc pax aurea semper
 Incolat: interea duce te labentia fallant
 Tempora, & æquali caleant duo viscera flamma,
 Inque vnâ coëant geminæ per mutua mentes
 Vincula, neu tristes turbent ea gaudia cura.
 Mox lætam quoque prole domum fœlicibus auge
 Auspiciis, castoque utero nouus exeat infans,
 Maternum pulcra referat qui fronte pudorem,
 Ingenioque patrem, atque animis ingentibus æquet.
 Fac Deus, vt placidæ certo fluat ordine vitæ
 Perpetuus tenor ambobus, facilisque senectæ*

*Extremam tumuli seros perducatur ad oram,
 Demumque una duos fato lux tollat eodem,
 Et uehat unanimis in eadem nauita cymba.*

*Interea nostros felix concordia ciues
 Iam recreet, coëantque foci, coëantque penates,
 Séque animi procerum tam certo fœdere iungant,
 Exitia ut, diræque neces, populique furentis
 Intestina odia extremos grassentur in Indos.*

EPICEDIVM.

*Q*VIS mihi Pieridum puro de fonte petita
 Sufficiet nunc verba, quibus mulcere beatos
 Aggrediar manes, & soluere iusta Morello?
 Quem fortuna virum si non comes usque secuta est,
 Non tamen excelsa, non illi in pectore virtus
 Defuit, & sanctæ decus inuiolabile vitæ.
 Quem puerum Musæ Aonijs pauere sub antris,
 Quem iuuenem aula, virum casti fouere penates
 Formantem teneros generosi principis annos:
 At melior tandem securum sortis iniquæ
 Vilisque oblitum curas, neque plura petentem
 Florentis virides sophiæ deduxit in hortos
 Vrania, optatisque senem mox intulit astris.

*Ergo, sancte senex, mortali carcere liber
 Accipis in summo iam debita præmia calo,
 Despicîensque humiles terras penetratia Diuûm
 Celsa tenes, magno loca nunc habitata Thuano,
 Quem nostris ereptum oculis respublica nuper*

*Luxit, & orbato lacrimas dedit orba parenti.
 Nempe viri tanti alloquiis, vultuque beato
 Pasceris, ætheriosque unà circumspicis orbes
 Arduus, hisque oculis coram præsentia sentis
 Gaudia, quæ vix olim animo sperare licebat,
 Cum grauia obstarent inuisa pondera terræ.
 Quam tamen, ut fas cumque fuit, dum vita manebat,
 Vincebas, veri antè alios seruantior omnes,
 Fædæque vitabas impuri crimina secli.
 Ac velut in mediæ seruatus tempora brumæ
 Flosculus exacti renocat noua gaudia veris:
 Sic priscum sanctis renouabas moribus æuum.*

*Sed reliquas inter dotes, & quæ tibi larga
 Munera Dij tribuere manu, pars maxima tantæ
 Laudis erat constans in amico pectore candor,
 Quo doctos omnes, doctissimus ipse, fouebas
 Ut licuit, neque si vires ita fortè tulissent
 Sorderent steriles hac tempestate Camænæ.*

*Testis erit patrij princeps & gloria plectri
 Ronsardus, qui cum exoriens, cœu primis Olympo
 Lucifer, os sacrum efferret, fidensque iuuenta
 Dircaum exprimeret patria testudine carmen;
 Nec tanti possent fulgorem ferre poetæ,
 Indocti, quos illa ætas inculta ferebat,
 Tu primus laudare nouoque applaudere vati,
 Primus & insipidæ maledicta refellere turbæ
 Cœpisti, & procerum in cœtu celebrare merentem.*

*Quid memorem fido tibi iunctum & amore sodalem
 Bellaium? quid mille alios, quorum edita passim*

*Scripta tuum referent ventura in secula nomen?
 Et me aliquem hos inter (si Diis placet) esse volebas
 Nescio quæ agrestifundentem incondita vena
 Carmina, nec Musis, nec Apolline digna Latino.
 Nonne triplex ergo cingat mihi pectora ferrum,
 Si quantum ingenij, quantum mihi Delius artis
 Inspirat, tibi, quicquid id est, non seruiat uni?*

*At vos ô vatum proceres, quos enthea virtus
 Excitat, & mentes meliori numine complet,
 Composito cineri meritas persoluite laudes.
 Túque adeò tali dignissima patre Camilla,
 Rara tui sexus & nostri rarior æui
 Gloria, quas olim ductore parente Camœnas
 Nosse datum, aërij iuga dum celsissima Pindi
 Vix paucis adeunda viris, ascendere virgo
 Non dubitas, sacrâsque manu decerpere lauros,
 Has agedum extincti celebranda infata parentis
 Ritè cie, & Stygio reuocans à limine manes,
 Quod facis, acceptæ cui debes munera vitæ
 Redde vicem, & superas rediuiuum attolle sub auras.*

*Certè erit hoc satius, quàm vano lumina fletu
 Fœdare, & longas incassum iterare querellas.
 Quandoquidem non his crudelia fata mouentur,
 Non si soluaris lacrimarum in flumina, non si
 Tristia Mopsopiæ vincas lamenta puellæ,
 Cuius in occisum pietas animosa parentem
 Successit calo, viuitque in secula fama.*

*Nam pater Actæis quondam regnator in oris
 Icarius (Graij nisi fingunt omnia vates)*

*Dulcia in experti primus dum pocula Bacchi
 Monstrat, & ingratos hoc munere donat agrestes,
 Quà virides inter Marathon patet ardua saltus,
 Illum turba neci dedit ebria, scilicet haustum
 Nectare sub dulci sibi credens esse venenum,
 Quod madida insolito titubarent corpora lapsu.
 Fortè viæ comes & fidus canis iuerat unà,
 Qui morientis heri casum indignatus acerbum
 Multa ululans, multis latratibus aëra complens,
 Currit ad Erigonen, & qua potis, indicat illi,
 (Mirus amor) simul & sua per vestigia monstrat.
 Quà sit iter, sequitur tremulis mæstissima virgo
 Passibus, atque animo iam tum præsentia sentit
 Certa mali, carique subit genitoris imago.
 Ut verò hunc toto proiectum corpore vidit,
 Exanimes pallentem artus & sanguine fœdum,
 Tum flauas laniata comas, percussa lacertos,
 Et gelidum nequidquam amens amplexa cadauer,
 Tène, ait, ô genitor, tène, ô dulcissime, talem
 Aspicio? quæ tandem in te manus impia tantum
 Ausa nefas? nec te sacri reuerentia sceptri,
 Nec generi humano tot præstita commoda seruant?
 Heu quid agam? cui me miseram fugitiue relinquis?
 Quo mea se posthac poterit custode tueri
 Virginitas, quò nostra domus te sospite tuta?
 Vos ô tam miti felices nuper Athenæ
 Principe, vos populi quotquot meus ille regebat
 Imperio pater, & secura pace beabat,
 Immani meritis à gente reposcite pœnas
 (Si qua fides) tantumque scelus ne linquite inultum.*

Quò

*Quò feror ab demens? etiámne humana requiro
Auxilia? ipse deus, nostro quem sæpe receptum
Fovimus hospitio, nobis non adfuit Euan.*

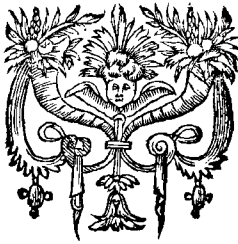
Ilicet una salus properata à morte petenda est.

*Vix ea finierat, cùm saevo euicta furore
Arboris infaustæ ramis moritura pependit.*

*At superi impavidos mirati virginis ausus,
Protinus aurarum hanc leuibus per inania pennis
In sublime, canémque simul rapuere fidelem,
Et noua stellato fixerunt sidera mundo.*

FINIS LIBRI III.

P

SCAEVOLAE
SAMMARTHANI
LYRICORVM
LIBRI II.

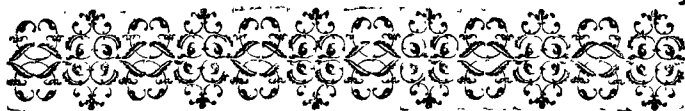
P ij

A D S C A E V O L A M
S A M M A R T H A N V M.

A Vdaces superas Thebani pectinis ausus,
Scauola, dum similes fundis ab ore sonos.
Sic Calaber iudex fandi numerique peritus,
Cui dedit & lyricas Romula Musa fides.
Ambos admiror tacitus, sed Pindarus ipse
Cantibus haud renuit plus falis esse nouis.

P. LAETI.

A D

IACOBVM AVGVSTVM

THVANVM V. CL.

Ecce iterum primi relegens vestigia cursus
 Fre liber gestit, populique in luce videri,
 Auctior ille quidem & Thebano insignis
 amictu,

Sed quem multa manent aduerso incommoda seclo.
 Quippe aut vana leues ludunt prasagia mentes,
 Aut certè his longam studiis offundere noctem
 Inuidia fata parant, nubésque infesta propinquat.
 Sic ubi cæca mouet sperati occasio lucri
 Per saxa & salebras media de nocte viator
 It vagus, & cælo temerè se credit iniquo.

Quid facias? patriæ ornandæ me tanta cupido
 Impulit, ut nec morum vlla ratione neque aui
 Planè habita, hanc etiam Musarum attingere partem
 Arderem & votis quemcunque vocatus Apollo
 Annuerat, sinerem in vulgus properare laborem.

Est certè & Musis ætas sua: nil adeò ingens
 In sese orbis habet, quod non crescentibus annis
 Floreat & senio tandem languente fatiscat.
 Græcia sic quondam, sic illius æmula Roma,
 Atque aliæ, atque aliæ diuerso sidere gentes
 Quæque suas habuere vices, mollique receptas

*In gremio dulces longum fouere Camœnas,
 Quas demum sensere mori, cursuque peracto
 Deficere, atque alijs se rursus attollere terris.
 Nec mirum ipsa suo si tempore Gallia certas
 Fatorum series, immotaque fœdera sentit,
 Quæque prius pleno nos lumine Musa solebat
 Spargere, nunc vultus paulatim abscondit amœnos.
 Mene tamen pulcris ideo desistere cœptis
 Inuidia nequidquam artes ac tela timentem?
 Non ita Natura ignauo me pectore finxit.
 Fida parens, pigrone atas sic frigore vinxit.*

*Adde quod & numero è magno, quem Pegasus unda
 Proluerat, superant nati melioribus annis
 Pauci aliquot, pauci, sed verum dicere si fas,
 Diuina ingenij vincunt qui laude priores,
 Scaliger ante alios, & tu doctissime Lipsi,
 Quique adeo Latij princeps arcana recludit
 Eloquij, Musasque tenet Passertius omnes,
 Pithæique, Faberque, & pulcro nomine Florens,
 Et gemini Douza, Batauo qui è litore fulgent,
 Pieriosque iuuant cursus ac nubila pellunt.
 Utque alios taceam mihi vel tu sufficis vnus
 Auguste, augendis nomen fatale Camœnis,
 Quem sibi Pegasides socium adiungere, sacrique
 Muneris in partem dux ipse vocauit Agyeus.*

*Præstantes animæ, Aonij spes ultima regni,
 Phœbeum extremo quæ tempore clauditis agmen,
 Vos dum fata sinent cœptam decurrere vitam
 Desperare nefas quin sit sua gloria Musis.
 Nec mihi vel Siculae fecundos messis honores,*

*Vel quæ gemmiferis merces quæruntur ab Indis
Optarim, aut flauas Hermi rutilantis arenas.
Tantum iudicibus vobis mea scripta probari
Concedant Superi faciles & Cynthius author,
Summa ego sublimi tunc sidera vertice tangam.*

*Forsan & hæc aliquod nomen sperare per artes.
Fata iubent, seroque diu memorandus ab æuo
Ad viuum antiquos non vno carmine vates.
Expressisse ferar: quod si potuisse negabit,
Posthuma, me certè voluisse fatebitur ætas.*

AD LECTOREM.

PINDARICA, Lector, hoc libelli quicquid est
Dici volebam, non quidem quod ipsius
Me dignitatem Pindari iactem assequi,
Cuius nec hæsi semper hîc vestigijs,
Nam pro instituta vatibus licentia
Hinc inde numeros lege nulla colligens,
(Nisi quam meo ipse iure dixeram mihi)
Inusitadosnectere ausus sum modos.
Si pauca demas, in quibus seuerius
Tentare placuit ecquid arduum foret
Tantum referre pectine Ausonio virum:
Sed cùm sit artis ille princeps & pater
Visum est ab eius nuncupare nomine,

*Hoc quaecunque est quod opus it in publicum.
Atque utinam eunti fausta sit profectio,
Genius neque absit : sed quis hoc tandem sibi
Ausit alieno polliceri seculo?
Nam per tumultus bellicos canentium
Audire vatium nec licet iam neniae,
Nec si audiantur ullus huic scientiæ
Honus relictus Martis inter munia.*

*Quis ergo, dices, te impotens agit furor
Sic perdere operam? Immodò optimè illam colloco
Amice Lector, sic enim demum asperos
Fallo dolores, temporumque iniuriam.
Tu si vicissim vis meis frui bonis,
Fruere, mihi que quod canendo præstitit,
Idem legendo fac tibi hæc præstet chelys.*

SCAEVOLAE SAM-
MARTHANI LYRICORVM

LIBER PRIMVS, QVO
continentur Pindarica.

AD CHRISTIANISS. REGEM
HENRICVM IIII.

DE VICTORIA APVD
EVRIACVM PARTA PRIDIE
Eid. Mar. anno CIO IO XC.

DODEC I.

MENVSINA *per vireta*
Vatem, Diva, tuum rege,
Incognitosque vulgo
Mihi da decerpere flores,

Vnde egregius texendi artifex
Principi adstruam meo
Tortilem nexu Ogygio corollam.
Fuuat recessus ire per abditos,
Quà nulla vates antè duxit orbita,
Nec me peregrinum licet
Rupes inaccessa aut locorum
Asperitas salebrosa terret.

Q

II.

*Ut enim arduum sit illud
 Quod molimur opus, tamen
 Vires profectò vires
 Animosque dat ipsa voluntas,
 Laudisque haud inhonesta cupido.
 Improbis quid gloriæ
 Non amor suadet? ruit ipse miles.
 Et liberorum & coniugis immemor
 Necem in propinquam, tentat impavidus
 Intacta nautis æquora, (Ligur
 Tantum ut futuris deinde seclis
 Nomina concelebrent nepotes.*

III.

*Neque longa forsitan ætas
 Olim nos quoque nesciet
 Ausos inusitato
 Tibi pectine dicere cantus,
 O inclyte Rex: tu modò gratum
 Laudis hunc plausum tuæ
 Letus exaudi: tibi nam laborum
 Hæc una merces. Non ego frigida
 Sub hiemis ipso sidere receptas canam
 Tibi tot urbes, tot relata
 Ex hoste passim dissipato.
 Litus ad Armoricum tropæa,*

IIII.

*Sed & hos volens tacebo
 Quos tot iam tibi præliis
 Vis blandi amica fati
 Cumulauerat antè triumphos,
 Quàm susciperes debita Princeps
 Gallici fræna imperi.
 Vna de multis mihi carmen esto
 Quæsita cælo vindice laurea,
 Quà latè apertus Eurij campus patet,
 Fufis fugatis hostium
 Turmis, & ipso perduellis
 Militiæ duce Lottareno.*

V.

*Sator ille nempe Diuum
 Quæ sceptræ arbitrio suo
 Lectis benignus olim
 Concedit regibus, idem
 Et constanti numine firmat.
 Iustus hinc cæli furor
 Sæuit rebelles in populos, neque
 Impias fraudes & iniqua vota
 Iuuat ambientum regna per fas & nefas.
 Quin ille debitas luat
 Pœnas, proteruo si quis audens
 Contra animo superos laceffit.*

Qij

VI.

*Tibi quid, superbe Mani,
 Facto profuit agmine
 Tot exterarum nefanda
 Trahere undique ad arma cohortes,
 Belgas, Italos, rebusque novis
 Infideles Insubres,
 Et (quibus sese veteres triumphos
 Oblita fœdè Gallia mancipat)
 Truces Iberos, quicquid & cœnerat
 Ferociorum ciuium,
 Quos egit in cæcos furores
 Vel mala mens, vel inanis error?*

VII.

*Pius ecce Rex amico
 Fretus numine, spiritus
 Qui frangat & rebelles,
 Tua victor & ausa redundat.
 Viden' ut patriis lætus in armis
 Martios inter duces
 Emicet? dextrum prius ut Tonantem
 Precatus hostes in medios ruat?
 Ut sternat ense quicquid usquã est obuium,
 Velocis instar turbinis,
 Aut fulminis, quod iusta Diuum
 In pauidas rotat ira gentes?*

VIII.

Proceres ô & beati
Qui vestram liquidò fidem
Regi optimo probastis
Tantæ in discrimine pugnae,
Quorum exima virtute stetit
Publicæ culmen rei,
Vos quibus tollam numeris ad astra?
Quis fando possit singula persequi
Quæ vos madentes impiorum sanguine
Latè edidistis funera?
Quot victa summisere vobis
Colla duces manibus reuincti?

IX.

Heliconis ille princeps.
Docti præsidium chori
Vestra omnium Thuanus
Facta inseret unus Olympo,
Sive ille chely, seu malit tuba.
Ipse parui conscius.
Ingeni tantùm tenui phaselo
Propinqua rado litora, feligens
Magno ex acervo pauca, nec porro hostium
Tot per cadentum vulnèra
Vnius Egmundi celebrem
Sit mihi fas tacuisse cadem.

X. II V

Ferus ibat, & paternæ
Egmondus necis immemor,
Indigna luce proles,
Peditumque equitumque cæteruas
Parte ex alia ductor agebat:
Nullus arrogantior
Spernere aduersas acies, sibi que
Spondere palmam: cumque adeo viris
Tot imperaret insolens (nam legerat
Hunc Parma qui vicem suam
Ad castra Lottarena gentis
Duceret auxiliaris agmen.)

XI.

Etiam hoc ferociebat.
Quin ipsum impatiens moræ
Et Manium increpabat,
Timidumque acuebat ad arma.
Cum manifesto in lumine visa
Ecce truncati patris
Astitit campis mediis imago.
Manabat atro tunc quoque sanguine
Collapsa ceruix, qualis hanc cum frangeret
Iberus olim carnifex.
Hoc ore natum aggressa, Quæ te,
Dixit, agunt furia, quis error?

XII.

Etiámne cæde nostra
 Infectas sequeris manus?
 At si tibi quid usquam
 Animi vel mentis inesset,
 Iniuria te tanta moueret:
 Nam quid heu dignum cruce
 Feceram, infelix? nisi fortè in auras
 Quòd tam impiatam progeniem extuli,
 Ad cætera insons. Tùne quam debes tuo
 Vitam parenti, hanc hostibus
 Impendis, ipsi qui parenti
 Innocuam eripuerè vitam?

XIII.

Scelus hoc ferum vel ipsi
 Vastis in Libyæ iugis
 Refugerint leones.
 Nec te mihi sanguinis opto
 Ultorem, anima ô vilis & indiga
 Sanioris consili,
 Hanc neque ad curam venio, sed atris
 Ut te inferum umbris deuoueam pater,
 Mortis propinqua nuncius. Vix talia
 Cum fumus actutum ut leuis
 Euauit, fugitque longa
 Cum gemitu aërias in auras.

XIIII

Pauor at repente pectus
Turbati ducis occupat:
Qui visu inauspicato,
Furiis vt concita Mænas,
Territus, amens, sine lege ruens
Tela se inter Gallica
Inijcit morti haud dubiæ. Cadentem
Vidère colles, qui Druydum vetus
Tenuere nomen, & propinqua Sequanæ
Plausum dedere litora.
Ille impio latè cruore
Fædat humum moriens & arma.

XV.

Mora nulla, terrefacti
Occiso duce milites
Non iam ordines tenere,
Non cæptæ insistere pugna,
Sed se trepido temerè cursu
Vertere in turpem fugam.
Tuque fax tantorum adeò malorum,
Caputque, Mani (nec pudor est) fugis,
Spem vitæ & omnem ponis in sola fuga,
Ceu degener lepusculus,
Qui vi latrantum obsessus omnem
Collocat in pedibus salutem.

Ubi

XVI.

*Vbi nunc tot arrogantes
 Voces? ille vbi fortium
 Contemptor antè regum
 Animus? fugis, vlla neque vsquam
 Tuta satis via. Quin & proximum
 Amne traiecto iubes
 Dirui pontem, tibi fortè saeuus
 Ne victor instet, qui tamen undique
 Premit fugaces, atque toto litore
 Deserta cedit agmina.
 Confusus it cælo hinc sequentum
 Plausus, & hinc gemitus cadentum.*

XVII.

*Iouis optimi propago
 Vos hanc, Aonides Deæ,
 Adoream per omnes
 Latè diffundite terras,
 Usque à Ligeri Eoum ad Gangem,
 Caspij & salis ostia.
 Dicite Henricum pietate & armis
 Insignem, acerbis temporibus datum,
 Nulli labori non parem, fidei integrum
 Virtute nec superabilem
 Nec arte, subiectis benignum
 Gentibus, indomitis tremendum.*

R

IN TVMVLVM P. RONSARDI

Ad Abelem Filium.

STROPHE I.

*Q*VO te beatam nomine
 Prædicabo potissimum,
 Gallie ô decus, urbiumque ocellæ,
 Quæ bellicosi nomine Cæsaris
 Gloriaris ciuitas?
 An quod blanda loci ridet amœnitas,
 Latisque circum tot places viretis?

ANTISTROPHE I.

An quod nitentis fluminis
 Diuite allueris vado?
 An quod mille tuas per officinas
 Nent delicato pollice virgines
 Fila Serum mollia,
 Vnde & crescit opum vis tibi, & ultimus
 Te nouit orbis? Quid sacras tot ades,

EPODVS I.

Educta cælo quid loquar palatia?
 Vna tamen supereſt
 Quæ te gloria cælo
 Aequat, æternum cineres ſepulti
 Vatis & ossa.

STRO. II.

*Sub mœnibus seruas tuis,
Cui nec ulla parem tulit
Ætas, nec feret. ô mihi verendi
Saluete Manes: ut video lubens
Parua tanti nominis
Busta & reliquias! Nec piget amplius
Dulces quod exul liquerim penates,*

ANT. II.

*Dum turbulenta factio
Pictones furiat meos.
Abundè mihi iam est, benigna postquam
Sors inquieti damna tot exili
Pensat hoc solatio.
At tu. (nam vacat & clausa silent fora)
Natorum Abeli prima pars meorum*

E P. II.

*Ades virique maximi mecum incipe
Versibus Aeoliis
Iustas dicere laudes.
Tota Ronsardum resonent ab alto
Fornice templa.*

STRO. III.

*Qui barba cum nec primula
Vestiret roseas genas,
Casto Pieridum calens amore*

*Intacta Pindi culmina per nouum
Scandere ausus est iter,
Gallósque artis adhuc Pieriæ rudes
Lyra beauit primus atque plectro.*

ANT. III.

*Intonsus illi Cynthius
Munera hæc dedit, indole
Captus egregia aurei puelli,
Tunc cum exeuntem è rupibus Aonum
Ad suos dimitteret.
Atque hanc ipse Deus texuerat lyram
Mira arte celans, finxeratque circum*

EP. III.

*Novi labores vatis & nascentium
Omnem operum seriem,
Quæ longe ante videbat.
Scilicet vatum Deus & futuri haud
Inscius aui.*

STRO. III.

*Illic gemellas fecerat.
Figura illice virgines
Cassandram & Mariam, iecur quæ amatis
Læsum vstularent dissimili face:
Hæc placebat mollior
Lasciuus oculis, illa seuerior:
Uterque tanto vate dignus ignis.*

ANT. IIIL.

Blandi volabant leniter
 Hinc & inde Cupidines,
 Harumque ex oculis nouæ subinde
 Flammæ legebant semina, non secus
 Atque apes dum roscida
 Hyblæ peruolitant rura, noui legunt
 In mellis usum flosculos madentes.

EP. IIIL.

Inde ebore pictus dædalo & Lædus pater
 Vindocinos per agros
 Lento se amne trahebat.
 Candidæ circum viridi sedebant
 Littore Nymphae.

STRO. V.

Ipsi herbido strati solo
 Canebant ouium duces
 Regna Capripedum, leuésque flammæ.
 Nutante passim vertice crederes
 Prona flectri robora,
 Arrectis & oues ebibere auribus
 Dulces relictis pascuis querelas.

ANT. V.

Hæc inter & potens opum
 Natura omniferos sinus
 Pandebat varias trahens figuras

*Rerum, alma tellus quas alit, arduæ
 Lucidi quas ætheris
 Celauere domus, materiem optimis
 Hymnis poëta maximi futuram.*

EP. V.

*Neque procul inde principes etiam viri
 Emicuere, quibus
 Concessura canendo
 Ipsa Ronsardi chelys haud caducos
 Effet honores.*

STRO. VI.

*Atque vnus inter cæteros
 Flobat sidus vt aureum,
 Quem clarum & spoliis Gradini & ipso
 Fratris propinquo funere Gallicis
 Debitum regnis ducem
 Vsque à Sarmatico litore Vistula
 Regem sibi vnum plurimus vocabat.*

ANT. VI.

*Percussa pectus candidum &
 Passis Gallia crinibus
 Flebili prece prosequens euntem
 Moras trahebat, Quo fugis impie,
 Nec relictæ in lacrymis
 Te matris miseret? si quis adhuc amor
 Præfer Polonis me, fugamque siste.*

EP. VI.

*Hæc per ego te vbera, quæ tenellus suxeras,
 Obsecro siste fugam.
 Hæc & plura: sed ille
 Surdior ponti scopulis cupitæ
 Regna petebat.*

STRO. VII.

*Parte operis in summa duces
 Armaque & profugæ Phrygum.
 Carinæ monitu Iouis per alta
 Vastinatabant aquora Nerei.
 Ipse princeps agminis
 Francus magnanimo sanguis ab Hectore,
 Francorum origo, Gallicæque genti*

ANT. VII.

*Noua inditurus nomina
 Tollebat caput arduum,
 Latè Dardaniis micans in armis,
 Ceu purus orto lumine Lucifer.
 Puppi & à picta suos
 Hortatus socios forti animo nouas:
 Adire sedes, cæptum iter tenebat.*

EP. VII.

*Felix reperta nobili ante omnes tuba,
 Si modo Dii sinerent:
 At pulcrum improba cæptum.*

*Parca turbauit, medióque telam
Stamîne rupit,*

STRO. VIII.

*Flum dolenti, & lacrymas
Fundenti similem suo
Iusta soluere diceres poëta,
Vt raptum acerbo funere constitit.
Remigésque languidos
Errore in medio deficere, & viris
Dulcem futurae spem perísse fama.*

ANT. VIII.

*Tali laboratum manu
Vates accipiens ebur,
Miratur speciem, nouóque letus
Honore voluit viuida identidem
Huc & illuc lumina,
Paulatimque fides tentat & omnium
In se ora vertens protinus virorum*

EP. VIII.

*Pictura quicquid continebat fertili
Explicat ingenio.
Nam quæ singula vates
Cateri claudunt numeris, hic vnus
Omnia clausit,*

STRO. IX,

Vt amne passim deuio

Nilum

*Nilum Aegyptia iugera
 Non uno accipiunt vado sonantem,
 Largi sed undans copia fluminis
 Diditur late, Aphricum
 Litus dum subeat, seque per ostia
 Septem æstuoso misceat profundo:*

ANT. IX.

*Sic illa inexhausti ingenti
 Vis nullum sibi terminum
 Permisit statui. Quid inde honestos
 Mores, auitum quid referam decus?
 Nam vetusti sanguinis
 Fumosa extulerant hunc quoque imagines.
 At istum honorem vulgus approbarit,*

EP. IX.

*Me nulla inanis dona fortuna mouent:
 Quæ bona vera animi
 Nulla ætate caducam
 Afferunt laudem, seges illa nostris
 Aptæ Camænis.*

STRO. X.

*Dicam oris Hyblæi fauos,
 Laudabo stabilem fidem,
 Addam & perpetuum bene instituta
 Vitæ tenorem, & candida pectora.
 Nec tacebo præ omnibus
 Cōuictum facilem, qui cum ego Caucasum*

Exrremum adissem Barbarasque Syrtes.

ANT. X.

*Sed quid bonis tot profuit
Pollere, inuida si breui
Momento hæc Lachesis tulit sub Orcum?
Nos, chare fili, quod modo possumus,
Visere hoc sacrum iuuat,
Et busto querulas fundere naniæ.
Tu, si sepulchri cura te ulla tangit,*

E P. X.

*Manes beatos inuoca, & plena manu
Illius ad tumulum
Lectos undique flores
Sparge, qui nostri modo flos nitebat
Unicus æui.*

AD P. PITHEVM.

STRO.

AGE ô candida Pieri
Vatis una voluptas,
Arripe plectra, dum nos
Veniens nouus excitat ardor,
Concinamus auribus
Quod placere Latinis
Possit auream Ogygi

Vatis ad cytharam.

Sed ô decus perenne rerum

Nouo quem tu carmine

Nunc beabis insolentem

Sive hominem seu Deum?

Tibine meus erit

Grata Pitheus seges,

Deorum vnus & hominum amor,

Sui quem faui liquore nitido

Bonæ in sinu aluere Gratia?

ANTIST.

Tumultus licet hunc fori

Sæpe dulcibus antris

Auocet haud volentem

(Themidis siquidem ille sacerdos

Et cauet clientibus)

Te tamen colit vnâ.

Scilicet probè memor

Quàm tuis placidè

Quiescat in sacris, quot olim

Latebras lustrauerit,

Dum tuos adit recessus,

Quas neque cuiquam alteri

Prus aperueras.

Hei mihi quod aureum

Virum vrbs impia retinuit,

Megara intus æstuante scelera

Tot inter hominum furentium!

E P O D.

*Beata superum cohors
 Quibus est bonorum
 Salus amica, ne placida adeò
 Sinite animæ cupita eripi otia.
 Licet sapienti suam quietem
 Quis auferre potest, suam & modestiam?
 Virtus solidi appetens boni
 Vna usque permanet,
 Turbas & ad omnes
 Immota. Pone Pitheum
 Vbi Adria spumantior
 Fremit, pone ubi Mars grauius tonat,
 Semper erit quietus.*

AD IACOBVM AVGVSTVM
 Thuanum.

STRO. I.

*DVM meditor veteri
 Fidis Æoliæ
 Te sonare cantu,
 Auguste viden' Phocide tota
 Nouem repente ut sorores
 Huc adproperent, utque tuarum
 Ingenti virtutum ex acervo
 Pulcra quæque legant,
 Canentis vnde lato*

*Vatis ori suggerunt,
 Ornandum alumni ad decus fertilem
 Copia locuplete segetem?
 Genus hæc patrumque imagines
 Mihi larga ministrat,
 Nec inter eos pium
 Silet parentem,*

ANT. I.

*Quem pudor atque fides
 Statuere sacro
 Principem in Senatu.
 Hæc diuitias addit auitas,
 Amica vita beatæ
 Fomenta: gradus illa supremos
 Et splendentum fasces honorum.
 Illa sed melior,
 Caduca nempe spernens,
 Digniora sufficit
 Dona ingeni, dulce fandi decus,
 Romula pia munera Dices,
 Sophiam, & rerum latentium
 Causasque vicésque,
 Nec ipsa suas in his
 Omittit arteis.*

E P. I.

*Etiámne morum
 Huc accedit honos, & illa porro
 Omnibus una præstans*

Adiungit almi sanctum amorem numinis,
Adiungit patriæ atque regi
Probatam iniquis temporibus fidem?
Mihi quæ Dearum
Ope ego præstita omnia carpo
Manu statim impigra,
Non secus atque nitenteis
Per prata gemmantia
Flores, rutilum unde tibi
Sertum gratus offero.

S T R. II.

Tu tamen hoc obeas
(Modo si placeat)
Optimè vel vnus.
Nam quid pigeat lumine mentis
Tuas recensere dotes,
Quas ipse tuo carmine dicas?
Qualis pictor, siue ille Apelles
Sive quisquam alius
Et usu & arte præstans,
Fortè si pingi velit,
Se curiosè hinc & hinc lucido
Conspicans speculo, nec ope egens
Alia, vultum ipsemet suum
Effingat ad vnguem.
Sed hoc adeò negat
Modesta virtus.

ANT. II.

Candidus Aonidum
Tibi quicquid amor
Præstat inuocanti,
Hoc ætheria percitus aura
Deo vel impendis uni,
Vel si qua Deo proxima castæ
Occurrunt argumenta Musæ.
Dicta nec toties
Loquacibus Pelasgis
Arma Phlegres impia,
Magni & trisulco Iouis fulmine
Tristium obruta corpora Ducum,
Miseri nec fata Pergami,
Nec somnia vulgo
Placentia futili
Retexis orsu.

EP. II.

Tibi carmen ille
Senex diuitis Hussiæ colonus
Omnia dura quamuis
Authore cælo sufferens incommoda.
Felix terque quaterque felix,
Quem tot malorum fluctibus obrutum:
Medios per æstus
Placida mens & aurea sursum.
Modestia erigit,
Omnia despicientem

*Fortunæ inanis bona.
Quod si mihi dicere fas
Quæ vera esse sentio,*

STR. III.

*Enthea nec temerè
Mouet ora Deus,
Ad beatitatem
Certe haud minima accessio facta est.
Quod illa magni Thuani
Iobum quoque vox diuina sonat.
Quid vero & Romanè loquentem
Principem Solymes,
Docentis ore cuius,
Non sine afflatu Dei,
Præcepta manant Hymetti aureis
Dulciora fanis? quid alios
Referam vates, sacra aetheris
Oracula, quos &
Frequens Latium duce
Legit Thuano?*

ANT. III.

*Nam leuiora viri
Memorare opera
Forſan haud decebit.
Quaque aligerum prælia & arteis,
Nouòſque cultus canentem
Audire lubens quis neget? ô me
Quanta olim pertentat voluptas*

Alta

*Alta dum in spatia
 Et aëris nitentis
 Ausseror latè plagas,
 Quò me potens cùmque vel nescium
 Vatis eximij rapit amor!
 Et erit quisquam inficetior,
 Qui carpere tales
 Remissi animi iocos
 Licenter ausit?*

EP. III.

*Sapit ille quisquis
 Miscet dulcia tristibus, nec inter
 Tædia mille fessam
 Leuare mentem negligit. Quis improbet
 Si post pondera tanta rerum,
 Thuane, tantos pro patria tibi
 Obitos labores,
 Leuibus interim atque iocosis
 Honestæ temperes
 Otia? Nam neque Pindi
 Saltus amœnos, neque
 Nympharum agiles choreas
 Te solum sequi iuuat.*

STRO. IIIL.

*Publica res etiam
 Sibi sæpe suo
 Iure vindicauit,
 Musæque sinu auulsit alumnus,*

T

Ut usus hoc exigebat.
Et nunc ea te quoque cura tenet,
Dum voluis quod pressam Gradiuo
Galliam recreet.
Sequester instituta
Pacis à Rege optimo
Delectus. ô fausta si sors ferat
Cæca ut impietas & odij
Pereant inuisa semina,
Mentèsque rebelles
Ad officium tuo
Lepore ducas,

ANT. IIIL

Gloria quanta tibi
Opere egregio,
Fama quanta surget!
Non Ismarij grandius Orphei.
Fuisse factum feretur.
Blando ille feras pectine traxerit,
Dum lingua flectas perduellium.
Asperos animos,
Quibus ferociorem
Nulla gignit Africa
Aut aspidum aut tigrum sanguinem.
Cæptà Dij tua prospera velint,
Modò perge, Auguste, tam pio,
Neu parce labori.
At ô bona Pax, quies,
Amica rerum,

EP. IIIL.

Ades & benigno
Tandem lumine nos tuo serena.
Pelle procul furores
Ad usq; Calpen, solis ultimã & domum.
Et, si cura piorum est,
Ne regna deinceps Gallica desere.
Quid enim Dea nobis
Sine tuo fauore beatum est?
Ades bona & bono
Grata fauensque Thuano
Quocunque se conferet,
Fac illius ut lateri
Semper fida sis comes.

AD IOSEPHVM SCALIGERV.

STRO. I.

QUANDO raturum est abire,
Nec impotens te gementis
Desiderium patriæ,
Non preces tuorum,
Non moras neētentum amica
Tot procerum cura moratur,
ꝑ quò fata iubent, piæque
Vocat gentis amor.
Non ego crediderim hæc fieri
Absque Diuūm numine,
Nec arrogare tantum

Sibi fors improuida possit.

ANT. I.

*Omnibus hunc utique,
Honestum amorem ipse rerum
Certissimus ordo inserit
Diis colendum & ipsis,
Ut suam seruent parentes
Progeniem. Nonne vides ut
Si quando hostis adest & urbi
Minatur pauidæ
Perniciem, properè hinc alià
Liberos dulces pater
Amandet, imminentem
Si possint fallere cladem?*

E P. I.

*Sic arbiter ille rerum
Deus æthere ab alto
Miserè ruentem ubi vidit
Cæco tumultu Galliam,
Te quoque te beati
Memorable pignus Olympi
Subtrahi tantæ placuit ruinæ
Magisque tuta in sede locari.*

STRO. II.

*Scilicet & Lacones
Simonidem sic gemelli
Quondam hospitio in Thessalo.*

Nil sibi timentem
Aedium instanti ruina
Eripiunt: qui sacra & ipse
Casta Pieridum colebat,
Ut ardenti animo
Tu quoque nunc ea ritè colis.
Et Deum quisquam in fide
Profanus elegantes
Posthac neget esse poëtas?

ANT. II.

O meritò superbam
Bataviam, non ferace
Tantum ubere pinguis soli,
Non situ beato,
Litoris non portuosi
Diuitiis, non operoso
Præstantum artificum labore,
Sed hoc præcipuè,
Quod tanti ora videre viri,
Totque fecundi ingenî
Diuina sensa docta
Haurire ex voce licebit.

EP. II.

At nos abeunte amico
Simul omnia abire
Studio dolemus inani.
Quod te per ulla si pios
Cura monet sodales

*Ubicunque eris obsecro nostri
Sis memor semper, Philijq; sanctum
Iouis caucto lœdere numen.*

IN OBITVM IACOBI

FAI SPESSÆI V. CL.

Ad Carolum eius fratrem Senatorem.

STRO. I.

IAMNE *vides nimis infelix,
Iamne sentis Gallia,
Quàm te fata impia tangant?
Si quem tibi dedere
Benigna ciuem numina,
Virtutem auitam pectore qui gerat,
Qui lacera sarcire ruinas
Aptus sit patriæ
Totque illam clades inter casusque fuorum
Instaurare laboret.*

ANT. I.

*Vnguibus actutum hunc avidis
Orcus infestus rapit.
Eccui præcordia tanto
Obdurnere ferro,
Vt non querelis iugibus
Iniusta nuper sidera dixerit,
Cum Stygij noua fama barathri
Infandus Monachus*

*Magnanimum Regem cultello aggressus & astu
Cæca morte peremit?*

EP. I.

*O mitissime principum,
Quid tantum poteras commeruisse mali,
Ut fuso imbueres cruore terram?
Tu nostra tecum sustulisti gaudia,
Te periit pereunte rerum,
Tota spes: neu quid superesset usquam
Ægris mentibus aut consilij aut opis,*

STRO. II.

*Quot simul, heu, quantosque viros
Parca momento breui
Nobis inuidit iniqua!
Hæc abstulit Noëum,
Hæc te Lenuncuri abstulit,
Castelliumque, & nunc ego quem gemo
Fajum, & mille alios, quibus orba
Jam tum luminibus
Gallia debuerat nimis ab manifestaruentis.
Sentire omina Regni.*

ANT. II.

*Atque equidem hinc sensim elabi
Si qua sortis blandior
Nobis prius aura fauebat,
Hinc ire cuncta pessum
Seu bella, seu pax, artibus*

*Vt visum fberis. Hei mihi quo vigor
 Vis animi quo pristina cessit?
 Quod Rex ipse nisi
 Obijciat sese inuictum, iam funditus omnis
 Rerum summa perisset.*

E P. II.

*An partes Nemesis suas
 Hic agit, offensos scilicet ulta Deos,
 Ob tot crimina criminumque causas,
 Fœcunda noxæ quas habent hæc secula?
 Nam penitus pudor exolevit:
 Furta nunc fraudesque, & auara habendi
 Fert quacunque sitis, quicquid & efferum*

STRO. III.

*Sanguinis improbus audet amor
 Impias per Gallias
 Pulso grassatur honesto.
 Putes genus Cyclopum,
 Qui quæ iacet quondam ultima
 Latè feracis Trinacriæ plaga
 Deprensos in litore nautas
 Raptabant auidi,
 Carnificumq; instar iugulis mucrone recisis
 Fædo more necabant.*

ANT. III.

*Multa virum lita sanguineo
 Membra tabo luridis
 Pendebant*

Pendebant undique tectis.
Quæ nec labor coquebat,
Ullus, sed infamem cibum.
Humanitatis nescia pectora,
Sicut erat, sine lege vorabant.
Non multum his adeo
Gallorum distat feritas, quos pectore nullus
Tangit sensus amoris.

EP. III.

Deme oris decus insitum,
Deme usum eloquij, dixeris esse feras.
Quales æquore qui vagum sequuti
Comites Ulyssæ colle Circeo simul
Sole satæ biberant potentes
Colchidis succos hominem exuebant,
Mutati stolidum turpiter in pecus

STR. IIIL.

Hæus ubi nunc veterum illa patrum
Caritas doli inscia, &
Generis pia cura iuuandi?
O siderum maligno
Nati sub aspectu, quibus
Haurire primam hoc tempore contigit
Inter tot contagia lucem!
Quæ Speßæ tamen
Vitabas, tantoque magis tua fama nitebat,
Ceu per noctis opacæ

ANT. IIIL

Tempora lucidius rutilat
Sidus inter nubila.
Sit quamuis arida tellus,
Fœtus tamen beatos
Generosa reddunt semina.
Nec te creatum sanguine nobili
Quamuis turpia sæcla vetabant
Virtutem exprimere.
Atque has Naturæ dotes, hæc insita primo
Vitæ à limine dona

E P. IIIL

Bonis auxerat artibus
Musarum sacro te pater amne rigans.
Quem vix attigeras, puellus audax,
Cum molle carmen Teij tentas senis.
Ausonio resonare plectro.
Dumque paulatim nouus in tenello
Gliscit corde furor mox etiam ipsius

STR. V.

Romula Virgilij recinis
Ore Graio carmina.
Miratur mentis acumen.
Et gaudio triumphans
Subinde amicis te pater
Ostentat ultro, spem senij sui.
Quos inter grauis ille Michaël

*Legum primus honos,
 Astrææ interpretæ idem Phoebique; sacerdos
 Gratiæ amplexus amici*

ANT. V.

*Aureolum gremio puerum,
 Cresce, dixit, ô puer
 Generis spes optima tanti,
 Cresce in tui parentis
 Et gloriam & solatium.
 Si vera nobis indicat indoles,
 Nec vatem præfagia fallunt,
 Olim tempus erit,
 Cum te doctrina insignem Respublica tollet
 Summo ad sidera plausu.*

E P. V.

*His dictis senior nouo
 Incendit cupido laudis amore animum.
 Inde ætas ubi firma venit annis,
 Post facta Iuri sacra in æde Pictonum,
 Primitiæque foro dicatas,
 Mox datur summo locus in Senatu,
 Nec desunt iuueni debita præmia,*

STRO. VI.

*O tua quàm subito hic patuit
 Tot graues inter viros
 Iuuenili ætate senilis
 Constantia, atque prudens*

*In iudicando castitas!
 Quas te per artes, neq̃ mora, lucido
 Fama euexit ad aethera curru
 Spectatum populo,
 Spectatum & Regi, Regisq̃ue ante omnia fratri,
 Cui Polonia cessit.*

ANT. VI.

*Forte suum rigidi extulerant,
 Sarmata Regem, neque
 Superabat debitus haeres,
 Et principis legendi
 Urgebat anxios patres
 Incerta dudum cura, fauentibus
 Nunc huic nunc propensius illi
 Consultantum animis,
 Ventorũ ut variis impulsu flatibus aequor
 Huc iactatur & illuc.*

EP VI.

*At te prouida Principis
 Cura simul longas iussit inire vias,
 In vnum eloquio tuo, coacti
 Omnes repulsis ambientium artibus
 Conueniunt, neque conquiescis
 Impiger, donec domino cupitum
 Gens tota imperium, iuráque deferat.*

STRO. VII:

Nunc etiam pater ipse memor

*Amne toto Vistula
 Speſſai nobile nomen
 Latè ſonat. Quid ille
 Quid interim Rex optimus,
 Cui tam fideli te obſequio probas?
 Nempe larem ſimul atque reuerſus
 Intrauit patrium, (dum
 Sumpſit ubi auſpicibus ſuperis ſibi debita du-
 Fratris funere ſceptra,*

ANT. VII.

*Tale animo meritum reputans
 Te Senatu in maximo
 Fiſci iubet eſſe patronum.
 Quo ſe orbis in theatro
 Animis patrum obſtupentibus
 Vis illa fandi quàm pote maxima
 Exeruit: neque poſtea longi
 Effluxere dies,
 Cum te cōſilium in ſacrum, cui præſidet ipſe,
 Sponte admittit. Et unum*

EP. VII.

*Deinde rebus in arduis
 Participem arcani gaudet habere ſui.
 Ecce autem medias fremens per vrbes
 Populi rebellis inſolens ſerocitas
 Arma mouet ſubito tumultu.
 Nullus eſt legum metus, atque Regum,
 Diuûm nullus amor, nulla modeſtia.*

STRO. VIII.

*Nec propè iam locus ullus erat,
 Turbidus furentium,
 Quo non peruaderet ardor.
 Vix una fluctuantem
 Turonum amica ciuitas
 (Olim negabunt credere posterì)
 Regem vix exceperat una:
 Felix ô nimium,
 Cui tantæ fidei sæclis præbere futuris
 Longa exempla licebit!*

ANT. VIII.

*Ipsa etiam caput & columen
 Imperi Lutetia,
 Diuûm domus inclÿta quondam,
 Defecerat scelestis
 Adiuncta perduellibus,
 Pulso Senatu: quem pius ordinem
 Respectans antè omnia princeps
 Huius relliquias
 Colligit & grata Turonum sistit in urbe
 Iusti insignia regni.*

EP. VIII.

*Verum qui reliquos regat
 Patres, angusto præsideátque loco,
 Dux legendus erat, nec ille quiuis
 E plebe media, sed suo qui lumine*

*Longe alios premat vnus omnes.
Ille nam præstans animis ACHILLES,
Cui sedes fuit hæc debita principi,*

STRO. IX.

*Vincula passus iniqua diu,
Spes bonorum maxima,
Aberat, vitámque trahebat
Pro patria atque Rege
Inter latrones impios.
Hic tu Deorum non sine numine
Eligeris, qui nobile munus
Illo absente obeas,
Désque operam paci, atque tua pro parte labantis
Sistas pondera regni.*

ANT. IX.

*Hei mihi nulla hominum generi
Tuta sors vsquam fuit!
Vix menso exegerat anno
Sol inquietus orbem,
Cum febris ardor æstuans
Æui te in ipso flore dedit neci,
Clarúmque atro funere munus
Mutauit, nec eam
Vxorís vel fidus amor, vel gratia fratris,
Vel spes publica mouit.*

EP. IX.

At vos, ô pia pectora,

*Non sum adeo agresti præditus ingenio,
 Ut lugere vetem: sed huic dolori
 Modus adhibendus. damna certè publica
 Flere decet, quod vtrique tantum
 Gallia amisit decus, atque lumen,
 Illis temporibus, cum neque talium*

STRO. X.

*Vis numerosa virum est, & eo
 Res loco sunt maximè,
 Præstanti egeamus ut horum
 Industria, fidèque.
 Priuata sed si commoda
 Spectetis, ecquæ sorte beator
 Jam poterat Speſſæus haberi,
 Quam si defereret
 Tot monstris fœtam tellurem, ac pura subiret
 Pacati atria cœli?*

ANT. X.

*Adde quod & vetat ipsa suos
 Alma virtus emori.
 Viuet Speſſæus, & ora
 Per erudita vatium
 Doctis volabit cantibus.
 Nec inter illos me quoque carminis
 Hoc quodcunq; tulisse pigebit.
 Quod si cui nouitas,
 Forſan & insuetus numerorū displicet ordo
 Nec mollitus ab usu,*

Nimirum

E P. X.

*Nimirum insolitus dolor
 Non solito vatum pectine dignus erat.
 Quo res cunque cadat, profecto nunquam
 Huius laboris pœnitebit, si modò
 Grata tibi mea sit voluntas,
 Candide ô Fai, placidòque vultu
 Hunc testem officij non renuas mei.*

AD P. LÆTVM.

STRO. I.

DVM Martia signa secuti
 Litus ad Britannicum
 Mente tot curas edaces
 Tot laborum tædia perpetimur,
 Patria dulci relicta,
 Quàm bene Numen amicum
 Atque tibi atque mihi, facunde Læte,
 Consulit, fors una quod nos iungit ambos!

ANT. I.

*Nam principis ora benigni
 Quanquam acerba temperent,
 Omnia obtutu vel vno,
 Quæ ramen solatia, quod poterat,
 Candidis Musarum alumniis*

*Gratius esse leuamen,
Quam serere alloquia inter se, & prophano
Multa vulgo indicta certatim referre?*

E P. I.

*Lydia sic gemini
Cycni ad vada voce pares edunt sonos.
Nec si etiam ingenij nos tardiores
Fertili vbertate vincis,
Me minus trahit voluptas deliciis
Talibus tecum, bone Late, frui,
Mella quibus Hyblæa cedunt.*

STRO. II.

*Nunc ergo vetusta citare
Facta præstantum Ducum,
Nunc lubet rerum latentes
Quærere ortus, quæ niuis aut pluuiæ
Causa, quid late sonantes
In maris alta profundi
Præcipitet fluuios, cur astra summo
Quædam oberrent, fixa quædam stent Olympo.*

A N T. II.

*Sæpè & meminisse remotæ
Patriæ absentes iuuat,
Vrbis & nostræ superba
Persequi primordia ab usque nouo
Gentis emergentis ortu,
Scilicet ut Venus olim*

*Saucia cor nitidis Anchisæ ocellis
Diuâ mortalem arserit flamma haud inani.*

E P. II.

*Fertur enim alma Cypris
Jda in Phrygiæ riguis conuallibus
Forte viri eximiam vidisse formam,
Dum virenti fusus herba
Stridula sono cicutæ lata procul
Rura demulcet, patriûmque gregem.
Atque equidem (ut annos decebat)*

STRO. III.

*Tunc mollè canebat amores,
Regnâque ipsius Deæ,
Quam tremunt tellus & æquor,
Tota quàm magni colit aula Iouis,
Te, dea, agnoscit parentem
Quicquid ubique creatum est,
Te sine torpet iners Natura rerum,
Ipse mundi ordo tibi se debet uni,*

ANT III.

*Tu ferrea flectere corda,
Tu potes coniungere
Asperos quamuis amantes.
Sis mihi felix utinam atque fauens.
Talia oranti repente
Astitit &, Tibi præsto
(Inquit) adest, tua quam per vota captas.*

Nympha non vilis tuos sedabit ignes.

E P. III.

*Sed Gnidon atque Paphon
Quæ frenat & alta Cytheri culmina.
Ille nouo attonitus fulgore primum
Artubus totis moueri,
Inde sese ubi recepit, nulla mora
Diue in amplexus ruit, Æneadum.
Vnde genus eductum in auras,*

STRO. IIIL.

*Et gentis Iūlus origo,
Cæsar à quo Iulius,
Gallia qui dum subactæ
Signa apud Gallos superesse cupit.
Dicitur fundasse celsi
Mænia Iulioduni
Haud procul à Ligeris lucente ripa,
Nomine & primos suo signasse muros.*

A NT. IIIL.

*Magni ô monumenta Monarchæ,
Vosque circum frugibus
Fertiles agri & racemis,
Limpidi ô fontes, pede qui nitido
Picta per prata ambulatis,
O domus atque penates,
Quando erit ut liceat vobis fruisçi
Tot semel curis solutum tot querelis?*

EP. IIIL.

*Mens nisi laua foret,
 Quæ me ambitio, quis amor nummî improbus
 Auferat à gremio vestro volentem,
 Turbidisque addicat aulis?
 Ipsa sed furore ceco gens hominum
 Inuidet quæ sunt bona vera sibi,
 Anxiaque falsis inhæret.*

AD FRANC. PVLCRVM

MOTHÆVM.

STRO. I.

GENTIS *Argiua decus
 Late refulsit, nec Latini gloriam
 Imperî extrema siluere terræ
 Insignem egregiis belli artibus
 Artibusque pacis.
 Causam quærere si lubet,
 Hæc una porro est, quòd studio pari
 Martem atque Musas nobilis inuentus
 Vnguibus à teneris colebat.*

ANT. I.

*Quid inuat mundi abditas
 Callere caussas, quid lepore Tullium
 Vincere, aut cultum numeris Maronem,*

Si ferus obsessis cùm mœnibus
Imminebit hostis,
Robur non animi tibi
Non apta bello dextera suppetat?
Si consili expers viriûmque nulla
Parte queas patriam tueri?

E P. I.

Quanto hic splendidius qui primis vnus ab annis
Etre & nomine Pulcer
(Antiqui ut genus Appij decebat
Romanoque satum sanguine) lauream
Junxit utramque simul
Bellatorque bonusque poëta?

STRO. II.

Sic marinæ filium
Thetidis docebat prouidus quondam senex
Arma non tantùm Aonias sed artes.
Mox ætas ubi firma viro fuit,
Ilicet vel ipsi
Formidabilis Hæctori
Superba Troiæ Pergama funditus
Euertit, alto monte ceu volutus
Sternit humi sata leta torrens,

A N T. II.

Magna sternit oppida:
Non tecta fossæ non tuentur aggeres,
Ipsa quæ longos superauit annos

*Sylua cadit. Nec te fortissimè
 Pulcer hoc minorem
 Ferebas duce, viuidus
 Sanguis iuuenta dum fuit integra,
 Sic frangis hostes, sic ferox cruento
 Demetis obuia quæque ferro.*

E P. II.

*Nunc miseros artus nodosa podagra reuinxit,
 Infirmaque senectæ
 Sæui iugiter additi dolores
 Te nexum duplici compede detinent,
 Ac solito prohibent
 Officio non digna ferentem.*

STRO. III.

*Ipse te Mauors gemit,
 Ipsæ cohortes militum desiderant
 Te ducem, & duris quoties in armis
 Mentio facta virum est, olim quibus
 Inclitos honores
 Virtus bellica contulit,
 Ad summa cæli sidera te vehunt,
 Notumque Pulcri nomen atque laudes
 Tota diu sonuere castra.*

A N T. III.

*Fida sed Musæ cohors
 Te veterem alumnum atrocibus non deserunt.*

*Interim in curis, tibi semper adsunt,
Solanturque dolentem, & munera
Quæ prius solebant,
Vltro nunc quoque porrigunt.
Hoc tu Dearum numine percitus
Pugnata cantas principum duella,
Quorum etiam bona pars fuisti.*

E P. III.

*O utinam tali exemplo iam Gallia tandem
Rectum insistere pergat
Vera laudis iter! sed inquietis
Illam vexat agens turbinebus furor,
Assiduusque comes
Tam pulcris paupor invidet ausis.*

DAVIDIS PSALMVS PRIMVS.

STROPHE.

NIMIS ô beatum
Qui nec faciles applicat aures
Iniusta consulenti,
Ceca nec nocentum
Ingreditur temerè vestigia,
Neque se prophanis
Admiscet irrisoribus.
Sed sui legem Dei

Casto

*Casto colens pectore
Meditanda nocte diéque
Totus in illa est.*

A N T.

*Erit ille qualis
Arbos riguis consita ripis,
Quæ latè opaca ramos
Explicat comantes.
Non illam acris hiems, non torrida
Violavit æstas:
Sed læta cultori suo
Fundit annuas opes.
Sic ille rerum aggredi
Quicquid voler, irrita nunquam
Vota videbit.*

E P O D.

*Gens autem impia quæ potentis
Mandata Dei despicit,
Instar erit paleæ minutæ,
Primo quam turbine ventus
Raptam in celeres agit auras.
Ergo iudicij
Quando aderit suprema dies,
Nunquam impius consistet ante
Iudicis ora Dei,
Nusquam audebit sanctispiorum
Sese adiungere cætibus.*

Vt enim Deo bonorum

Est vita cura,

Sic funditus omnis

Impietas peribit.

FINIS LIBRI I.

SCAEVOLAE SAM-
MARTHANI LYRICORVM
LIBER SECVNDVS.

AD
ILLVSTRISS. PRINCIPEM
HENRICVM BORBONIVM
Mompenserij Ducem.

*FLOS Hæctoridum sidere pulcrior,
Princeps liligeræ spes noua Gallia,
Qui vultu Venerem, pectore Pallada,
Mauortémque animis refers.*

*Ut quondam Æacides puberibus genis
Inter virgineos delituit greges,
Dum mox fulminea terribilis manu
Altum euerteret Ilium,
Sic inter teneros Pieridum choros
Ætatis tibi ver transijt aurea.
At nunc tempus adest, cum tua se exerat
Virtus impatiens moræ.
Jam diues patriis montibus Allobrox,
Iam toto amne sonans te Rhodanus vocat,
Rectorémque sibi gaudet ab optimo
Talem Principe deligi.*

O si flammifero dulcis ab aethere
 Pax ad nos redeat, nec fera Gallia
 Jam sese ulterius tot pereuntium
 Turpet sanguine cinium,
 Quæ tu in bella rues extera, Barbarum
 Seu Turcam, indomitos siue premes Scythas,
 Diui nota per exempla Loisi
 Tanto dignus auo nepos!
 Non illum oppositi terminus Adriæ,
 Non tellus tenuit, non iter insolens,
 Quin ditis penetrans regna Asiæ pio
 Gentes Marte lacefferet.
 Illum & sub Tyrijs mœnibus hostica
 Tela inter madidum sanguine Punico
 Viderunt socij non sine lacrimis
 Vitamponere milites.
 Fortunata nimis tempora, masculæ
 Cùm virtutis amor, verâque gloria
 Tangebant animos, & pudor & fides
 Seruabant sua fœdera.
 Nunc nil egregium nil iuuat arduum.
 Moliri, nisi cùm stringimus impios
 Enses in patriam, & turbidus hinc furor,
 Hinc auri sitis impotens,
 Hinc dira ambitio seuit, & improbis
 Virus letiferum mentibus inijcit,
 Audens omne scelus, sit modo perditam
 Fas explere libidinem.
 Sed quæcunque tamen prælia te manent,
 Dij faxint patrij, ut per liquidum æra.

*Bigis conspicuum semper in aureis
Te victoria deuehat.*

Augustoriti. an. 1587.

AD ANNAM IOEVSÆ DVCEM
Amiraliū Franciæ.

IOEVS A pubis gloria Gallicæ,
Quem belli honesto puluere sordidum
Et sanguine hostili madentem
Aula frequens reducem salutat.
Quæ digna victor præmia, quos tibi
Poscis triumphos? Nam neque tam celer
Impleuit augustum superbis.
Cæsar ouans Latium tropæis,
Nec saltuosas impiger Annibal
Dum tentat Alpeis & iuga non prius
Traiecta, maioris peregit
Molis opus. via sic eunteis.
Tardabat altis rupibus ardua,
Qua ponderosas tollere machinas
Per saxa præruptosque colleis
Vix validi potuere currus.
Sed rebus arctis nescia cedere
Virtus laborem quamlibet asperum
Suscepit, HENRICI que faustis
Auspicijs animosa vicit.

Y iij

Mox ingruentum examina militum

Miratus hostis, tale nihil timens,

(Nam sese inaccessa locorum

Crediderat regione tutum)

Ad prima fœdè prælia concidit

Nuper feroci pectore, nec mora

Victoriæ spem abiecit omnem,

Et vacuas patefecit vrbeis.

His fama factis protinus excita,

Centum ore linguas, centum oculos gerēs,

Ad castra Gallorum citatis

Lata volat per inane bigis.

Ducémque partis laudibus inclytum

Aggressa, Quo te (dixit) amabili

Sub siderum aspectu recenteis

Edidit alma parens in auras?

Virtute & ausis macte age fortibus,

O digna nostræ materies tubæ,

Faxo futuri te nepotes

Innumeros celebrent per annos.

Dicent iniquis temporibus ratam

Seruasse Regi magnanimo fidem,

Dum pace polluta rebelles

Turbat agens animos Enyo.

Sic fata, gratis non sine plausibus,

Curru locatum excepit eburneo,

Terræque sublimem relicta

Summa virum super astra vexit.

De Præfectura Urbis.

NON tenuis villæ, aut humilis sine nomine pagi,
 Sed urbis augustissima,
 Pictonicis latè princeps quæ præsidet oris,
 Quòd cura nobis credita est,
 Da citharam puer, hoc venturi teste Camæna
 Faxe nepotes nouerint.
 Nec mea tam vano turgescent pectora fastu,
 His esse me ut parem putem.
 At certè haud aberit tantis fiducia cœptis,
 Nec cæca me pericula,
 Nec labor, aut quicquid metuunt qui publica curant,
 Franget, moueri nescium:
 Non si bacchantes turbata per æquora venti
 Calum solúmque misceant.
 Usque adeò vestri stimulat me gratia facti,
 O fida ciues pectora,
 Nec si etiam vobis ipsam deuouero vitam,
 Fecisse me credam satis.
 Ecquid enim est maius, quàm lectū ex omnibus vnum
 Præesse ciuem patriæ?
 Atlantisque instar, mundi qui sustinet axes,
 Rem sustinere publicam?
 Odi ego priuata laudat qui commoda vitæ
 Iners & ignauus domi.
 Dúmque audit fortes Fabios, magnúmque Camillum,
 Et illa Martis fulmina
 Scipiadas, aut qui Graiúm feliciter vrbes

Virtute rexerunt sua,
 Non magis afficitur, quàm si Mæpeſia pigro
 Cautes riſceſcat frigore:
 Nec ſubito huic pectus laudum ſuccendit amore
 Pulcherrima æmulatio.
 Quo fugis, ô demens? an ſi tibi vixeris vni,
 Rerumque habenas ſpreueris,
 Jdcirco ſæuo patriam euertente tumultu
 Ruina te feriet minus?
 Falleris: idem omnes tanto in discrimine ciues
 Fati ſequetur exitus.
 Ceuratis infeſtis ubi naufraga mergitur undis
 Non ille qui clauum tenet
 Obruitur ſolus, ſed nautas ſeuit in omnes
 Vis impotentis æquoris.
 Dij tamen in melius malè-ſauſta hæc omina uertant,
 Quæque alma noſtras incolit
 Nunc placidè ſedes, longùm pax incolat, & nos
 Aetate ditet aurea?
 Scilicet haud tanti eſt ſegetem tibi ſurgere laudis
 Quærendam ab actis fortibus,
 Sustineas miſeræ vt patriæ lacrimoſa videre
 Furente bello tempora.

 AD IACOBVM AVGVSTVM

THVANVM.

IAM garriebat, iam pede paruulo
 Tectis alumnus progrediens humum

Signabat,

Signabat, & nutrix & almi
 Lactis amor tenues in auras
 Paulatim abibant. hoc adeò mea
 Restabat unum iam vigilantia,
 Hunc mille ut infestas docerem
 Qua fugeret tener arte pestes.
 Cùm de propinquo litore Santonum
 Garumna pleno quà ruit alueo,
 Illuxit Augusti politum
 Vatis opus : neque me, sed omnes
 Quotquot Camænis dulcibus integri
 Pudica mystæ concinimus sacra,
 Percussit ingenti stupore
 Protinus, atque silere iussit.
 Ceu cùm remotis Phocidos in iugis
 Alterna Musæ carmina concinunt,
 Si fortè inexpectatus adsit
 Delius, instituâtque cantum,
 Sive ille priscos pectine mobili
 Retractet ignes, notæque pascua,
 Seu visa Phlegreï furoris
 Bella tonet grauiore plectro:
 Silet sororum continuò chorus,
 Fusi que circum Capripedes stupent,
 Vocemque odoratis latentes
 Collibus excipiunt Napææ.
 Quàm penè lecto carmine tot noua
 Miratus uno in corpore lumina
 Artis vetustæ, qua recentes
 Arduus exuperas poetas,

*Auguste, fregi plectraque cum chely, &
Saltus reliqui transfuga Theſſpios:*

Ineptiarum ſic mearum

Pectore me tacito pudebat!

At glorioſum eſt, & licet imparem.

Certare tanto me inuat æmulo,

Quo nulla maiorem tulere.

Secula, nulla ferent poetam.

Quo vate turgēt magna Lutetia,

Ut patre quondam Præſide, quem videt

In ſummo & ipſum iam Senatu

Ordine ritè ſuo ſedentem.

Ille quidem ipſæ quarum etiam aureis

Naturam & artes verſibus explicas,

Virtute non una volucres

Dant varios per inane gyros.

Nec magnus alti ſi Iouis armiger

Primas meretur, dum rapit & feras,

Viros & ipſos dum cruentat

Vngue fero metuendus ales,

Nulla eſt minoris gloria pumili,

Qui ſæua pro ſe bella gerit, ſuam:

Nec ipſe prædam non reportat

Dum timidas furit in columbas.

Tu prima noſtri gloria ſeculi,

Magno Maroni proximus, Italæ

Dicere faſtum gentis vnus.

Romuleo retudiſſe cantu.

Nobis, minori numine quos agit

Phœbeus ardor, ſat fuerit modò

*Si prole seruata frequentes
Nomina nostra nurus loquentur*

AD IOSEPHVM SCALIGERVVM
Iul. Cæsaris F.

IOSEPHE, sanguis nobilum ducum,
Quorum fideli præsidio stetit
Verona quondam, & summa vexit
Scaligerum super astra nomen.
Fortuna quanquam blandior improbis,
Virisque semper fortibus aspera,
Opes auitas & vetustos
Merferit exitio penates:
Nullis procellis tu tamen obrutus
Effers Olympo conspicuum caput,
Ceu fluctibus pulsata rupes
In medio manet alta ponto.
Aduersa contra fata reniteris,
Nec sortis ullo frangeris impetu,
Virtutis vnus colendæ
A tenero studiosus æuo.
Hanc alma mentem Musa tibi dedit,
Nuper iuuentæ fida comes tuæ
Casus in omnes, imminentis
Præsidium senij futurum.
Quam tu secutus, non sine numine,
Qualis Sibyllam Dardanius ducem,
Profunda noctis regna, & umbras

*Tanarij penetras Auerni,
 Semper virentes Elysia plagæ
 Visurus agros, & veterum pios
 Manes virorum, quos & Hellas.
 Et Latium tulit, imperito
 Ignota vulgo nomina, Pindaros,
 Blandaque molles arte Propertios
 Et vos Catulli, vos Tibulli,
 Virgilióque, Manilióque.
 Quorum tibi vni cominus omnium
 Mentès beatas cernere contigit,
 Et si quod arcanum his latebat
 Aoniis aperire mystis.
 Felix laboris primitiis tui,
 Felix & illis quæ melior tibi
 Concessit ætas à Britannis
 Ad rigidos celebranda Bactros.
 Et nostra si quid luminis addere
 Soli corusco Pieris audeat,
 Lubenter hoc quodcunque fido
 Seruiet ingenium sodali.
 Non saeva totum te feret Atropos,
 Dicere vatis carminibus tui
 Docti parentis docta proles
 Innumeros celebris per annos.
 At quis Deorum te malus inuidet,
 Subinde nobis, nec finit amplius
 Os illud augustum intueri,
 Quod cupida mihi mente curas
 Depellit omnes? huc ades ô tui*

*Lux rara secli, pars animæ meæ,
 Vultuque diuino serena
 Pictonicos, velut antè, colles.
 Te noster Ulmus, te pius huc senex
 Voto impotenti Borderius vocat,
 Iocos tibi Vertunianus
 Mille parat studiosus hospes.*

AD IANVM ANTONIVM
 Baïfium.

*S*IC est, Baïsi, pulcra patrum degener
 Inuenta negligit nepos.
 Viden' diserta Roma quos lusit modos,
 Hellásque Roma doctior,
 Parcens labori ut spernat usque Gallia,
 Morémque seruet barbarum?
 Non illa Homeris, illa non Maronibus
 Vates minores protulit,
 Ronsardus ex quo nemini antè peruium
 Reclusit Aonum nemus.
 At sacra quorum pectora entheus calor
 Oestro furente percutit,
 Certos nec illi verba cogunt in pedes,
 Legi nec ulli inseruiunt:
 Tantum similiter desinentibus fonis
 Extrema claudunt carmina.
 Quis non leporis confiteri cogitur
 Hinc deperire plurimum,

*Tenoris expers Musice dum fluctuat,
Ut ebrij vestigia,*

*Nec illa porro mulcet aures suauitas
Quam numerus aptus efficit?*

*Tu quem vetustas culta seruauit modum
Sectaris, ingressus viam,*

*Qua nulla Gallos antè duxit orbita,
Longis ab usque seculis.*

*Et ipse simili mentem amore percitus
Dumeta te per inuia,*

*Te per salebras insequor, noua chely
Senem amulatus Teïum.*

*At cui recentis hoc rudimentum lyrae
Debetur? Antoni, tibi.*

*Vitis repertor Eubhyus, frugum Ceres,
Oliuæ Athenarum Dea:*

*Vina offeruntur Eubhyo, farra Cereri,
Oliua Athenarum Dea:*

*Ita numerorum Gallicorum principem, &
Artis repertorem noua*

*Nefas putarim te nisi primum omnium
Numeris salutem Gallicis.*

*Ergo tepentis aura dum Fauonij
Sudo renidet athere,*

*Secum lagenam Belneiplenam meri
Iube Camullus adferat,*

*Quà fons propinquus garrulo salit pede,
Notasque valles irrigat,*

*Hic ubi per herbam saepe nudas vidimus
Saltare fluminum Deas.*

Adsit nitentes culta Tyndaris sinus,
Adsint sodales optimi,
Bellaqua, Grifinus, & vetustæ qui lyrae
Coruillus instaurat sonos.
Hic fusus vdo gramine interpocula
Anacreontis in modum
Recitabo versus conditos nuper mihi
Anacreontis ad modos.

AD PHILIPPVM
 PORTÆVM.

PORTÆ *Aonij delictum chori,*
Quem fausta bona sors alite protulit
Excultumque per artes,
Et cana innocuum fide.
Nimirum ille sapit, qui Genio auspice
Naturam sequitur perpetuâ ducem,
Ætatisque per omnes
Dat sese facilem gradus.
Sic cui teneri mitia tempora
Dum fluxere tibi, & vix bene primulo
Vernans flore iuuenta
Intonsis nituit genis:
Blandis Idaliæ saucius ignibus
Lusisti Æolia plurima barbitō
Non cessura iocosus
Lesboæ fidibus lyrae.
Felix dicta tuis Hippolyte modis;

*Felix Hippolytes nec minus amula,
 Quæ te vate Diana
 Cæli se ignibus inserit.
 Non si possideant quicquid ab vltima
 Lusitana ratis deuexit India,
 Non si mille potenti
 Gentes imperio premant,
 His olim titulis ambitiosius
 Quàm Musæ numeris intumeant tuæ,
 Per quos ore nepotum
 Sperant perpetuò cani.
 Sed nec magnanimi principis interim
 Dotes egregias, factæque fortia, &
 Sanctum pacis amorem
 Arguta retices chely.
 Quid cùm maius opus præterea mouens
 Orlandi furias, & Stygio Ioui
 Sacratum Rodomontem
 Heroa resonas tuba?
 Ecce autem vt veniens te quoque reddidit
 Ætas firma virum, nunc alius tibi
 Rerum nascitur ordo,
 Nec mens quæ fuerat manet.
 Æternis Sophiæ tactus amoribus,
 Musarum illecebris parcere destinas,
 Actæumque Lycæum
 Mutas Aonia specu.
 Maeste hoc ingenio : non tibi maximi
 Opportuna deest gratia principis,
 Nec quemcunque capeffes*

Incaßum

In cassum labor effluet.
Huic blandi officio carminis unice
Jam tum carus eras, cum nequedū ullius
Sceptra insignia Regni
Augusta gereret manu.
Nec tanti auspicio Herois ad exteros
Te vatem piguit pergere Sarmatas
Incultamque superbæ
Gentis barbariem pati.
Longi ille obsequij nunc adeo memor
Vnum te merito diligit, unius
In sermone quiescens
Sacris te alloquiis beat.
Terrarum domino sic sua Cæsari
Virtus Virgilium conciliat, neque
Sacro iunctior alter
Hærebat lateri comes.

AD CL. PELGEIVM

Rationum Magistr.

TE procul à patriæ dilectis mœnibus urbis
Aula vagum prius una tenebat:
Nunc prebet placidas populosa Lutetia sedes,
Nobilium domus inclita vatū:
Hic ubi Pierijs notissima nomina siluis
Portæusque, patérque Baïsus
Bertaldus, Perróque sui flos aureus æui,
Musarum mysteria tractant.

Aa

Vos, qua nulla patet pedibus via trita profanis,
Per Sophiæ florentia regna
Fris, & arcanos rerum perquiritis ortus
Naturamque reuoluitis omnem.
Quis non sollicitos toto de pectore amores
Hæc inter solatia pellat?
Tu tamen indefessus amas (quis credere possit?)
Et patrij dulcissima Clani
Litora dum subeunt, dominæque absentis imago
Multa oculis, animoque recurſat,
Omnia tunc tacitis turbantur gaudia curis,
Tunc solito furit igne Cupido.
Quid faceres? hac lege hominum gens exit in auras,
Vt Chalybum niſi cincta metallo
Corda geras, te vincat Amor, qui cetera vincit,
Cæli aura quæcunque fruuntur.
Præſertim egregijs quoties ornata puella
Dotibus hæc incendia miſcet.
Qualis ea eſt tua quæ iamdudum pectora adurit,
Digna æternos vrere diuos,
Nutrita Aonijs in montibus, altera Sappho,
Leſbia ſi modò caſta fuiſſet.
Vix ea formosæ fuerat præſtantia Laura,
Et tamen hanc pius ille poeta
Intactam coluit multòs Petrarcha per annos,
Et cantu ſuper æthera vexit.
Non illum ingenuæ, quas intentiſſimus artes
Cura omni ſtudioque colebat,
Primus & à longa reuocabat nocte ſepultas,
A dulci auertère furore.

Ah quoties domina infelix post fata superstes
Ingemuit, cælumque perosus
Inuisam optauit cum luctu abrumpere vitam!
Ille etiam manesque ciebat
Carminibus querulus, & nunquam oblitus amorum,
Quà Rhodanus fragrantia latè
Rura secat, Ligurumque cito pede currit in aquor,
Multa leues iactabat ad auras.
Tu quoque, cui faciles pandunt sua sacra Camæna,
Cui rerum cognoscere causas,
Et varios terræ tractus, & sidera cæli
Diui concessere fauentes,
Non ideo speres conceptam extinguere flammam.
Si quis enim est qui mente sagaci
Præditus indoctæ fugiat vestigia plebis,
Hoc demum Deus hospite gaudet.

AD LODOICVM SAM-
MARTHANVM FRATREM.

D*V*M turbulento conspicuus foro
Pericle dignis vocibus intonas,
Mirante Pictorum Senatu
In media senium iuuenta,
Lusuque honesto seria temperans
Lectæ puellæ suauibus interim
Hæres labellis, quæ beatos
Assyriæ cumulant odores,
Me nota amænæ rura Beociæ

Tenent canentem carmina, quæ Dryas
 Mirata saltu de propinquo
 Blandisonis iterat susurris.
 Non acta regis fortia, regij
 Non acta fratris, Tyndaridæ quibus
 Cessere fratres, apta nostræ
 Materies veniunt Camœnæ.
 Hæc Mantuana commemorent tuba
 Maiore quorum pectus inæstuat
 Furore, conceptumque numen
 Intus agit meliore flamma.
 Minuto inaudax pectine libera
 Nunc vina canto, nunc nimium diu
 Absentis optatos Neæræ,
 Qui mihi me eripiunt, ocellos.
 Beatus ille est, numina quem sinunt
 Miscere curis gaudia tristibus,
 Dulces & imprimis amores
 Mente sequi haud nimium seuera.
 Nunc vanitati gens hominum studet,
 Solaque honesti gaudet imagine:
 Quoduis scelus patrare tutum est,
 Dum tetricum simules Catonem.
 At nuda nostros simplicitas auos
 Magis iuuabat, nec leuibus iocis
 Nefas putabant dura acerbæ
 Tædia saepe lenare vitæ.
 Nec furta, cædésue interea, aut doli,
 Quæque hoc nefando plurima seculo
Immania emerfere monstra,

*Tunc placidas tenuere terras.
 Sed pura vitæ fallere nesciæ
 Lucebat omni tempore castitas,
 Fidēsque, candorque, & profanis
 Relligio temerata bellis.
 Quid? ille cuius diuite de penu
 Fatentur omnes se sapientiæ
 Præcepta deprompsisse. magnus
 Nōne Plato teneros amores
 Secutus olim est? neu sua posteri
 Non facta nossent, ipse perennibus
 Intexuit chartis iocosa
 Ingenuæ monumenta flammæ.
 Et nos inanis sepositi procul
 Errore turbæ, tam celebris viri
 Vestigijs, natura pollens
 Quò vocat ac Genius, sequamur.*

AD STEPHAVM PASCASIVM.

*Contrahes paucis epigramma verbis
 Docte Pascasi, neque te Catullus,
 Bilbilis nec te soboles faceto
 Carmine vincet.
 Ipse, ne vires teneri pusillas
 Ingenj gyro breuiore clausus
 Comprimam, laxis feror huc & illuc
 Liber habenis.*

*Debilis primo ac trepidans, sed ipso
Excitor paulatim agilis volatu,
Missilis vires veluti sagitta ac-
quirit eundo.*

*Quid inuat vili studio calentes
Fraude collectis inhiare nummis?
Quid magistratus speciosa profunt
Nomina fasces?*

*Ista linquentur simul hinc migrare
Iusserit nullo docilis moueri
Cæca mors rerum pretio, neque ullis
Æqua triumphis.*

*Docta sed sacro quibus ora fonte
Musa Hyanteis rigat in viretis,
Quæ nemus lauri placidum beatos
Aflat odores,*

*His manet muto cineri superstes
Fama, quæ æternis hominum subinde
Plausibus puro recreat receptas
Æthere mentes.*

*Fallor? an summas ubi fata metas
Clauserint æui, diuturnus olim
Nos quoque hoc curru super alta rumor
Sidera tollet?*

*Te quidem lauro celebrem, foroque,
Magne Pascasi, celebrabit ingens
Orbis à Pæuce viridi ad superbas
Hercule Gades.*

*Sed neque obscurus veluti latebo
Fossor aut cerdo, sua quem iacentem*

*Uix videt præsens, penitus futura
Nesciet ætas.*

*Ipse iam Clanus pater, ipsa Clani
Quæ colit ripas lenium decora
Turba Nympharum mea scripta glaucis
Cantat in antris.*

AD NICOLAVM SVDORIVM.

PRÆSES, forensis grande decus toga,
Quo doctiorem non alium mihi
Videre Pimpleis in Antris
Contigit à puero sodalem.
Ecquid lubenter nunc subit illius
Felicis aui, dulcibus optimas
Cum sæpe luces, sæpe noctes
Fallimus in studijs Sororum?
Verùm fugacis prima ubi tempora
Fluxere vitæ, et sollicitudinum,
Maturior quas ducit ætas,
Turba frequens animos adorta est:
Ut quemque certis rebus idoneum
Natura fati præscia finxerat,
Mox Aonum saltu relicto,
Mentem aliæ subiere curæ.
Nec una nobis voluitur orbita:
Te iura magnæ dicere Gallia,
Me regias curare gazas
Contigit, hoc similes in vno,

Quòd non inertì pectore patriam
 Iuuare pro se quisque fideliter
 Conamur : at me dignitate
 Muneris exuperas minorem.
 Sic fulgidorum copia luminum
 Cum noctis umbras discutit, omnibus
 Non una vis stellis, sed unum
 Omnibus officium est micandi.
 Nunc me, fauebat qui puero, videt
 Toruo relictus lumine Cynthius,
 Et eruditis insolentes
 Auribus apta negant Camæna.
 Quid, quòd molestis litibus atteror?
 Notis & ausum credere se vijs
 Negotiorum vorticosa
 Abripiunt Genium procellæ?
 Ut oblatrantum feruida vis canum
 Ceruam innocentem non sinit aujs
 Regnare lustris, quæ benigna
 Sors habitare dedit latenti.
 Sic me immerentem morsibus inuidis
 Canina rauci monstra petunt fori,
 Si quæ (dij auertatis omen)
 Ruribus eijciant auitis
 Nec ipse dentes abstinet impios -
 Quo spes in vno nostra fuit sita,
 Et quem mihi casus in omnes
 Præsidium fore pollicebar.
 Qui se (nefandum) sanguine dum meo
 Cruentat atrox, hoc dolet vnicè

Quòd

*Quòd lacrymem læsus nec istos
 Dissimulem tacitus dolores.
 Tam durus olim non Phalaris fuit,
 Mugire clausos nec vetuit, cauo
 Quos ære subiectis cremabat
 Ignibus, exitiale monstrum.
 At tu (quietam sic tibi mitia
 Dent fata vitam) quando tibi suas
 Concessit artes illa, terras
 Ultima quæ Superum reliquit,
 Ades Senator maxime, & à malis
 Vetusum amicum fraudibus exime,
 Neulitium mergi profundo
 Me patiare tuum sub orco.
 Sic sortem iniquam Cecropij ducis
 Ferens iniquè, non sine gloria
 Inuictus Alcides amicum
 Afferuit Strygijs ab undis.*

DEO.

O *Qui stelliferis orbibus insidens
 Humana arbitrio facta regis tuo,
 Rerum magne opifex, triste gementibus
 Te nunc vocibus inuoco.
 Hinc moles grauium solitudinum,
 Hinc morbi effera vis cedere nescij
 Miris excruciat me miserum modis
 Et nocte & vigilem die.*

At tu sancte parens (nam tibi debita
 Castè sacra fero, te veneror Dcūm)
 Languenti fer opem, & rebus in asperis
 Da constantem animum mihi.
 Non me lucis amor sollicitum tenet,
 Inter tot dubia tristia tædia
 Vitæ nec renuo funera, nec moror
 Extremam tumuli vicem.
 Sed me admissa mouent crimina, dum subit
 A recto quoties tramite deuium
 Peccati in laqueos me pede lubrico
 Error præcipitem dedit.
 Nec spes ulla, animum tu nisi recreas,
 Ostendisque viam, quo melioribus
 Insistam auspicijs, & patrij poli
 Sublimes repetam domos.
 O si me ætherijs ciuibus additum
 Admittas superæ in limina Regiæ,
 Oblitusque hominem, sidereum tui
 Vultus aspiciam iubar,
 Quid me uno poterit esse beatius?
 Quas non delicias, quas ego non opes,
 Et regum titulos, & diademata
 Celso pectore respuam?
 Tunc præsentem calens numine gratias
 Exoluam meritas, atque volubilis
 Ad celi numeros Aeolio tibi
 Laudes pectine concinam.

AD RENATVM FRATREM
ARCHIDIACONVM PICTAVIEN.

ERG O *quieto redditus otio*
Amore Phæbi totus inæstuas,
Durique susceptam Gradiui
Trans fuga militiam relinquis?
Non hoc inuenta vinida vis tuæ,
Omnémque firmum pectus ad aleam
Sperare nos de te iubebat:
Sed fore qui veteres auorum
Laudes referet, nomen & inclitum
Rubri quod olim litoribus freti,
Et pabulosa notum Idumæ
Palmiferi sonuere colles.
Quod nec taceret Gallia fortium
Mater virorum, semiuiri nisi
Iam Marte neglecto nepotes
Pierijs lateant sub antris,
Fortasse iustis huc rationibus
Impulsi, auorum temporibus sua
Dum conferentes nulla prisca
Signa vident superesse laudis.
Nam disciplinæ gloria bellicæ
Tota exoleuit: imperio ducum
Audire nunc præceps recusat,
In scelerum genus omne miles.

Non ille *sauis* audeat *hostibus*,
 Cùm *publica* id *res* postulat, *obuiam*
Se ferre, pro *verâque* *pulcrâ*
Laude *necem* *impauide* *pacisci*.

Laus *una* *râpto* *uiuere*, *mollibus*
Parentum *ab* *vlis* *vellere* *virgines*,
Sauire *in* *imbellem*, & *nefando*
Jura *Deûm* *violare* *ferro*.

Hoc si esset *usus* *milite*, *nobiles*
Dum *captat* *olim* *Cæsar* *adoreas*,
Aut *ille* *qui* *patris* *Philippi*
Gesta *nouo* *superavit* *ausu*:

Non *magni* *habenas* *susciperet* *soli*,
Quæque *orbis* *ingens* *nomina* *prædicat*,
Ignota *vili* *cum* *popello*
Cimmerijs *premerentur* *umbris*.

Tu si *latronum* *dux* *fugis* *eligi*,
Tuôque *damno* *crimina* *non* *tua*
Plecti *recusas* *integellus*
Vitæ *adeo* *merita* *que* *famæ*,

Iam *laudo* *factum*, *perge* *modo*, & *pijs*
Precare *cæptis* *prospera* *sidera*,
Ut *cuius* *auctores* *fuere*
Consilium *superi* *secundent*.

Vita *fruentem* *calibe* *virgines*
Amant *Camænæ*: *cernis* *ut* *Aonum*,
Iam *se* *tibi* *pandant* *profano*
Culmina *non* *superanda* *volgo*?

PROTREPTICON AD REGEM
ex Gallico Catharinæ Rupeæ.

DIGNIS *latus honoribus,*
Quos à gentibus exteris
Tulisti, optime Principum,
Reuifis patrios lares
Ipso in flore iuuentæ.
Nunc & imperium exterum
Patrio imperio iuuat
Mutare, & populos rudes
Gallorum populis, quibus
Nihil cultius vsquam est.
Festis undique plausibus
Ciues te excipiunt tui:
Sunt qui munera porrigant,
At certè hoc animo, datis
Vt maiora rependas
Qui sic dat, nihil ille dat,
Dúmque aurum tibi callidè,
Dum gemmas rutilas ferunt
Isti, vendere verius
Quàm donare videntur.
Munus munere ni luas,
Habendi sitis impotens
Hos à te procul exiget.
At tibi ipsa quod offero
Gratum sit modò munus,

*Gloriosum erit & mihi,
Nostrisque utile ciuibus.*

*Maiestas etenim tua
Instar eminet ardui
Claro in lumine templi,*

*A quo mirificum petat
Exemplum tua gens, tua
Ad virtutis imaginem,
Cuius rebus in omnibus
Dehinc vestigia seruet.*

*Vt rebellia frangeret
Angli militis agmina
Magni rex quoque nominis
Olim non renuit sequi
Vilis dicta puellæ.*

*Nunc ergo & mihi virgini
Quod virtus tua suggerit
Lubens accipe: perfidos
Hinc hostes tibi vincere
Sic fortasse licebit.*

*Præclara ut documenta des
Christianæ animæ, Deum
Antiquis cole ritibus,
Huius morigerum sacris
Da te legibus ultro.*

*Huic te criminis exhibe
Purum, huic labe carens dato
Mens pro thure sit hostia.
Quippe & in Domini manu
Regum est ipsa potestas.*

*Tu iunctos tibi sanguine
Rebus præfice maximis:
At negotia si qua sint
Momentosa, fidelibus
Illa trade ministris.*

*Regem hæc præcipuè decent,
Virtutes cumulis opum,
Donis consilia optima,
Modestamque libidini
Anteponere mentem.*

*Tum prudentia quos gerit
Recto lumine limpidos
Observare oculos, quibus
Quod fuit, quod erit, quod est.
Visu cernitur uno.*

*Ad recti studium ferè
Privatos homines agunt:
Legum terrifice minæ,
Aut honesta docentium
Blandimenta sophorum.*

*Huc & aspera patræ
Linguae verbera conferunt:
Amici monitis iuvant,
Et qui crimina detegunt
Probris turpibus hostes.*

*At, ô gloria Principum,
Tu diuinitus insitæ
Mentis munere præditus,
Tu legum imperijs potens
Tibi sufficis unus.*

*Te non praterit optimi
 Esse munera principis
 Cultu iustitiam suo
 Prosequi, & miserum à malis
 Vindicare popellum:
 Indulgere bonis, malos
 Armis plectere, patrios
 Latè extendere limites,
 Hæc sunt nobilium quibus
 Stat potentia Regum.
 Tu mollis nisi virginis
 Fastidis tenues modos,
 Illa spero dies erit,
 Cùm tuas grauioribus
 Laudes cantibus æquem.
 Tunc & undique leniter
 Se trahentis ad herbida
 Clani litora candida
 Pictonum tibi concinent,
 Mille carmina Nymphæ.*

AD C. NODANVM.

*Q*uod natale solum Macrino vate tumebat,
 Idem mihi ortum præbuit.
 Quà Cereris fecundus ager tibi, maxime Cæsar,
 Fundata cingit mœnia.
 Mœnia quæ letos quondam fouere colonos,
 Dum blanda ridebat quies.

At postquam

*At postquam euersis belli vis impia muris
Prædonibus fecit viam,*

*Mox alios aliosque sibi legere penates
Quicumque tristis patriæ*

*Cernere deformes non sustinuere ruinas
Horrenda belli insignia.*

*Sic olim euersæ post ultima tempora Troiæ
Mæsti migrabant exules.*

*At mihi Pictonidum placidas ante omnia sedes
Amica præstat ciuitas.*

*Illa olim primo puerum suscepit ab æuo
Tecum Nodane dulcibus*

*Addictum Musis, tibi quæ sua dona ferebant
Larga beata dextera.*

*Illa virum, illa senem longos sibi seruet in annos.
O grande Pictonum decus,*

*Vrbs opibus populoque potens, pietatis alumna,
Celebris Astrææ domus,*

*Grata bonis statio Musis, arx tuta Gradiui,
Puro salubris aëre,*

*Nobilis, ampla, frequens, spatiosis leta viretis,
Templis superbis ardua,*

*Pande mihi bona, pande sinum, meque accipe ciuem:
Tu, luce dum datur frui,*

*Da faciles æui cursus, tu lumine cassum
Leui tege æternum solo.*

Epicedium.

CASSANDRA flos & gloria virginum,
Quasunque tellus Iulia protulit,

Ten' pubere intactam sub aeo.
Cruda nimis rapuere fata?
Te mille certatim ambierant proci
Formæ potentis munere nobilem,
Sed Orcus, cheu! destinabat,
Ipse sibi hunc cupidus decorem.
At inter umbras forma quid attinet?
Nullus colorum Manibus est honos,
Omnes simul nigris teguntur
Noctibus, & fugiunt videri.
Certè inuidorum est hoc facinus Deum,
Ut quisque vita dignior, ocyus
Hunc auferunt, ne quæ perennes
Gens hominum mereatur annos.

EX AREOSTO.

O *Nimum simplex, audio quæ credis amanti,*
Dum sancta iurat numina!
Nulla in amore fides, & amans dum fallit amantem.
Periurijs gaudet suis.
Precipue prima vernant quibus ora iuuenta.
Caue, puella, fidere.
Quàm citò qui leuibus stipulis accenditur ignis,
Pereunte pabulo perit:
Tam citò deficiunt iuuenili in corde calores,
Euanidique transeunt.
Venator cupidus ventos patietur & imbres,
Optata si fugit fera:
Inciderit semel in casses, hanc negliget idem.

Nec persequetur amplius.
Sic virgo dum intacta manet, dum pectore duro est,
Hanc impotenter sedulus
Ambit amans: idem rigida cessante repulsa
Potitus illam respuet.
Non tamen ô teneræ vobis, non proinde puellæ
Cauendus omnis est amor.
Nam veluti nullo foditur quæ vomere tellus
Sub veris aduentum noui,
Nullo flore decens, nullis nitet utilis herbis,
Sed squalet ingrato situ.
Sic mulier nullos experta Cupidinis ignes
Ætatem inertem transigit.
Tu modò ne iuuenum incerto capiaris amore,
Quæcunque consulis tibi.
Nam caco ætatis male-sanæ deperit æstu
In amore si qua est suauitas.
Nónne vides cruda quos vellis ab arbore fœtus
Acerbitatem vt afferant,
At quæ cocta suo mitescunt tempore poma
Lenes palato dent cibos?

AD IACOBVM DAVIDIVM
 Perronem Episcopum Eborac.

TE finxit Natura parens, doctissime vates,
 Omnia Mercurio similem.
 Cumque paris linguæ cælestia dona dedisset,
 Quæ fluuios ventosque tenes:

Cum mentem ætheriam, qua cœu talaribus auras
 Findis & astra super ueheris.
 Pro virga, Stygiis quæ sedibus euocet umbras,
 Doctrinam, geniûmque dedit,
 Quopius erranteis animas à nocte profunda
 Eripis ad superosque trahis.
 Nec tantùm ignaui tibi cedunt vilia vulgi
 Nomina, degeneresque animæ:
 Ipsi etiam inuicti, Manortia pectora, Reges
 Non renuunt te sponte sequi.
 Mirum igitur si magnanimi te prouida cura
 Principis elegit talem?
 Mœnia qui Romæ magnis de rebus adires
 (Sic quoque Mercurium referens)
 Sacrorumque Patrem, vasto qui præsidet Orbi,
 Mulceres dulci alloquio?
 Tu modò ab hoc Pacem exora, patriamque reuise
 Tot miserè afflictam ærumnis,
 Aduentuque tuo recrea, cœu fidus amicum
 Turbato latè pelago,
 Quod simul aspiciunt læti post nubila nautæ
 Mœrorem ponunt animis,
 Felicemque viam tranquillas deinde per undas
 Numine pacato peragunt.

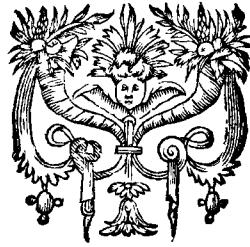
AD NICOLAVM RAPINVM
 Pictonem.

MARTIA inter agmina
 Iam frigidum æui quis ferat poëtam

Tot, Rapine, cantibus
 Obtundere aures? Tu vetuste amice,
 Quem suo bona in sinu
 Minerva souit, forsan hunc laborem
 Non iniquus æstimes.
 Quemcumque certè lumine hand maligno
 Musa nascentem videt,
 Vix est ut illum quamlibet senentem
 Cura dulcis deferat.
 Non ille pluris fecerit potentum
 Sceptra Regum gemmea,
 Non quicquid auri vel Mydas habebat,
 Impigri vel Astures
 Laboriosis eruunt fodinis.
 Quid quod & vatum pij
 Juuant labores, publicoque profunt,
 Facta dum virum ardua
 Oblivioso vindicant ab auro?
 Ipse ego tam feruidum
 Scribendi amorem, quo subinde flagro,
 Eripi nolim mihi,
 Ne forte desim muneri, superba
 Colla dum hostium terit
 HENRICVS ardens, tótque nos triumphis
 Ad suas laudes trahit.
 Me pelle ad orbis ultimos recessus,
 Quaque surgentem diem
 Indi salutant solibus perusti,
 Quaque desertus gelu

*Neptunus vinctis nec patet carinis
Debitam Regi fidem
Memor tenebo, vita dum manebit.*

FINIS LYRICORVM.

S C A E V O L A E

S A M M A R T H A N I

EPIGRAMMATA

& Lusus,

CL. V. JACOBO AVGVSTO

THVANO, SENATVS

Parisiensis Præsidi.

NON satis nobis fuit in malis versibus pangendis tempus & operam contere, nisi etiam lusus nostros in apertum proferremus, & quidem iniquo, malignoque seculo. Porro dum eos colligimus & adornamus, placuit exemplum Varronis imitari, qui ne à grauioribus ad leuiora regressus videretur, quæ de rebus diuinis erant vltimo loco reposuit. Itaque sacris Hebræorum canticis, quæ Latinæ consuetudini à nobis tradita sunt, præposuimus ea quæ ad religionem non pertinebant. Quo in numero fuerunt & Epigrammata, quæ tibi, vir clarissime, offeruntur: non digna illa quidem tanto viro, cui vix vllum in hoc toto scriben-

di genere hac ætate parem agnoscimus. sed eò
certè minus displicitura, quòd vt exilia, sic e-
tiam breuia, non adeò longam tibi molestiæ
occasionem datura sunt. Vale.

SCAEE

SCAEVOLAE SAM-
MARTHANI EPIGRAMMA-
TVM SIVE LVSIVM.

Liber primus.

AD HENRICVM III.
Regem Christianiſſ.

DE FVGA GERMANICI
exercitus.

VNDE armata virûm fufis tot millia turmis
Fugere ad vultus lumina prima tui?
Iſta quidem laus tota tua eſt HENRICE
neque illam.

Qui ſibi iure ſuo vindicet vllus erit.

Cum ſuperos vani bello petiere Gigantes
Incerta haud modico tempore palma fuit.

At rector ſimul ipſe Deûm rutilantia torſit,
Tela manu, fracti procubuerunt duces.

Scilicet in Regum vultu quædam inſita viſ eſt,
Quæ tenuem in populum fulminis inſtar agit.

AD PALINGENIAM.

LASCIVO laſciua mihi dum baſia iungis,
Et repetit curſus mutua lingua ſuos,
Concipio dulci in coitu, ſequè humor in vnum
Colligit, inque meo corpore corpus alo.

D.

*Haud secus ac Libycis in collibus ipsa per ora
 Concipit optato vipera iuncta mari.
 Quod mihi corpus inest, reor esse Cupidinis illud,
 Vsq̃ue adeo implacidum sepiò quàm sit onus:
 Et vereor simili ne tecum vipera fato
 Iste me æ fœtus sit mihi caussa necis.*

AD NIC. RAPINVM.

*V*OBIS, Parisij, quid imprecabor,
 Qui meum rapitis mihi Rapinum?
 Sed vobis quid ego audeam imprecari,
 Quando vos meus incolit Rapinus?
 Certè quod licet, orbus ut fideli
 Turtur compare, iugibus querellis
 Latè Pictonicas replebo siluas.
 Accurret Dryadum chorus, suumque
 Emirabitur insolens poëtam
 Solum errare per antra, p̃erque valles,
 Solum errare per arua, perque colles,
 Orbatum unanimi sodale, quicum
 Alternis patrios Deos canebat.
 Felix interea, Rapine, felix,
 Diuino alloquio frueri magni
 HARLÆI, neque te ulla iam tenebit
 Nostri cura, sed immemor tuorum
 Spectabis propius nouem sorores,
 Quæ iam saltibus Aonum relictis
 Amant Sequanicas tenere ripas.
 At vos (quandoquidem ipsa si quid vsquam)

*Nutrit Gallia rari & elegantis,
 Vobis continuò arrogatis illud)
 Vos ô Parisij unicum potentis
 Europæ iubar, urbiúmque lumen,
 Meum reddite vel mihi Rapinum,
 (Nam vester quoque factus ille ciuis)
 Vel me reddite vos meo Rapino,
 Ut fiam quoque vester ipse ciuis.*

BELVILII Tumulus ad MARGARETAM
 eius sororem.

ALTER eram Mauors: cæli me in templa recepi,
 Terra parum sedes quòd foret apta Deo.
*Mirarisne soror mihi cum sit & altera Pallas,
 Cur simili mecum non petat astra via?
 Scilicet in terris homines miserata remansit,
 Exemplo mores formet ut illa suo.*

AD REM. BELLAQVEVM.

ANTE' quidem lepidò referebas carmine totum
*Anacreonta, Remigi,
 Nunc etiam similis magis incipis esse, quod alba
 Canent ut illi tempora.
 Discrepat hoc tantum, quòd sobrius ebria cantas
 Senis faceti pocula.
 Quòd si de solito quid fortè pudore remittas,
 Musisq; iungas Liberum,*

D ij

*Quàm bene vinosus superares vina canentem,
Qui siccus illum sic refers?*

AD GERM. AVDEBERTVM. D.
Marci Equitem Torquatum.

AVDEBERTE nouem sacer Camænis
*Quæ te depereunt senem puella
 Quantum qui valida vel in iuuenta
 Plurimum potis est amari ab illis,
 Perlegi aureolum tuum poëma,
 Quo Cenallitios Myronis hortos
 Vehis Romuleo sub astra cantu.
 Sed quid hoc sibi vult? me amne quæso
 Censuram exigis, & bonus poëta
 Subis iudicium mali poëta?
 Præsertim tibi cùm sit ille præsto
 Iudex optimus, optimusque vates,
 Vestræ Præsidium Alealmus urbis,
 Cuius, si sit opus, potes fideli
 Stare consilio. Sed ipse nullis
 Eges consilijs satis tibi vnus.
 Qui dum carmine delicatiore
 Florentes celebras Myronis hortos,
 Sertis Aonidum caput reuinctus
 Ipsis floridior nitefcis hortis.*

GV L. BRITONI Niuernensi.

CVM fortuna vices, Gulielme, celerrima mutet,
Nūc premat, inde iuuat, nūc iuuat, inde premat.

*An secura homini potis est contingere vita,
Qui mala vel patitur, vel patienda timet?*

AD SENATVM CVM PÆDOTROPHIÆ
opus inchoatum illi offerrem.

NOSTRA licet medio consistant carmina cursu,
Non tamen inceptum Musa reliquit opus.
Scilicet hanc domini lis importuna moratur,
Quam mouit tectis dira nouerca dolis.
At vos, conscripti ô patres, clarissima Iuris
Sidera, & antiqua lux rediuiua togæ,
Errorum expulsis tenebris perquirite verum,
Nec finite iniusto fasque piûmque premi.
Quæque adeo tanti non vltima gratia facti,
Tollite damnosæ tædia longa moræ.
Hoc noster querulis poscit vagitibus infans,
Atque intermissam postulât ager opem.
Vos si nulla mouent insontis vota poetæ,
At miseræ ætati debitus adsit amor.
Sic vobis si qua est soboles hanc numina seruent,
Nec turbet placidas vlla nouerca domos.

MARIÆ GILOTÆ Tumulus.

COrpus hîc Mariæ iacet Gilotæ,
Qua nec vlla magis venusta vixit,
Qua nec vlla magis pudica vixit.
Sed venusta licet, licet pudica,

Quantos illa tamen diu tumultus,
 Quantos illa diu tulit labores!
 Nec illam grauis abstulit senectus
 Maturam, placido dedit ve letho.
 Sed ipsa grauior lues senecta,
 Inuasit iuuenem, velútque duro
 Tactum vomere flosculum peremit.
 O qui me Elysias agat sub umbras,
 His ut possim oculis pios videre
 Applausus, animam quibus recentem
 Beati excipient subinde Manes.
 Te nos interea, Gilota, flemus,
 Flemus, & superos monemus ipsos
 Ne quid fingere pulcri & elegantis
 Tanto iam studio & labore curent,
 Cùm vis indomiti superba fati
 Statim hoc deleat, & nefario ausu
 Lethæas trahat obrutum sub undas.

DE CORMERIA.

COr mea Cormeria eripuit mihi, si cor habebam:
 Nam cor dum eriperet tunc mihi non cor erat.

AD IAC. GRENERIVM.

NON ego difficilem possum laudare puellam,
 Sed neque, se facilem quæ dat, amica placet.
 Illa parit flammæ, parit hæc fastidia flammæ:
 Sic amor unde urat pectora semper habet.

IAC. CORBINELLO Florentino,
In Canticorum versionem.

INTER nequitias & fœdi crimina seclī
Miraris castam sacra sonare chelyn?
Hoc facit HENRICI Genius, quem perdita diri
Temporis impietas non vetat esse pium.
Ille etiam Thuscōs penetravit ad usque recessus,
Diuina ANGELII mouit & ora tui,
Qui Syrios Gallo compleuit milite colles,
Asseruitque pia regna beata manu.
Non ea vis tenui Musæ est, ut numine fretus
Ipse meo tantum condere coner opus.
Quod possum, sacra per veterum vestigia patrum
Carmina diuinis laudibus apta cano.
Quòd si nulla meos commendat gratia cantus,
Materiæ saltem nomine gratus ero.

AD PETRVM FORGETVM
Regis à sacris mandatis.

FORGETE optime, si meus potis sit
Fari Henriciolus, tibi perennes
Gratias agat, alteri ut parenti,
Qui susceperis hunc sacras ad aras,
Rite dum pius abluit sacerdos
Antiqui scelus impium parentis.
Sed nati genitor vices obibo,

*Tibi que omnia fausta comprecabor,
 Ne qua vis tibi fortè, dum feroces.
 Vasconum petitis per arma gentes,
 Fatorum ingruat, impiaque sortis.
 Sed vota ad tua res fluant secunda, &
 (Quod præstans meruit tua illa virtus).
 Sospes innumeros eas in annos,
 Donec quam nequijt tenellus infans.
 Dicat iam ille senex tibi salutem.*

NIC. BRVLARTO Senatus Præsidi cùm
 de religionis rebus Legatus à
 Rege mitteretur,

OMNIA Mercurio similis, facunde Senator,
 Nestoreo cuius nectar ab ore fluit,
 I faustis auihus, quò non sine numine Diuùm
 Magnanimi Regis te pia iussa vocant.
 Atque utinam quos tu proceres petis, aurea flectant.
 Verba, piùsque almae Religionis amor.
 Credite Mercurio, proceres, ille optimus index
 Monstrat in ambiguo limite quà sit iter.

DE VICTORIA IOEVSÆ
 -ducis in Andibus.

DI patrij, quorum auspicijs trepidantia victor
 Agmina & armatos perculit Anna duces,
 Hæc spolia, hæc vestris dona haud indebita templis
 Dedicat,

*Dedicat, inuicta digna tropæa manu.
 Ille quidem & pauidum Ligerim firmavit, & omne
 Litus, & Andinæ culta propinqua plagæ.
 Vos si qua est pietas & tanti gratia facti,
 Nec perijt patria nomine partus honos,
 Vos facite ut magni meruit quem Regis amorem
 Seruet, & huic solita seruiat usque fide.*

In quosdam huius ætatis scriptores.

QUID iuuat obscuris inuoluere scripta latebris?
Ne pateant animi sensa, tacere potes.

AD IACOBVM GVELLÆVM
 Cognitorem Regium in Senatu.

QVO tuus antè parens, nunc munere clarus eodem
*Fungeris, acceptum continuâsque decus.
 Quæ tamen ille senex duri post longa laboris
 Tadia, virtutum præmia sera tulit,
 Hæc tibi vel iuueni tribuunt dum mitia fata,
 Macte animo, spondent & tibi plura seni.*

C. RVELLIO qui librum ediderat in
 historiarum scriptores.

Historiam meritis minuis dum laudibus, ipse
Dignam perpetua rem facis historia.

E.

MONTANI ducis Tumulus.

MOenibus egressum infestis dū persequor hostem
 Plumbeolo lethum venit ab orbe mihi.
 Sed me hinc vita manet magnum celebrāda per orbem,
 Quique orbis damnum sarciat orbis erit.

P. FVLVII Tumulus.

IAM valete ioci, valete lusus,
 Jam valete sales, valete risus.
 Nam si certa satis fides Metello,
 (Verum certa nimis fides Metello)
 Fuluium inuida sustulere fata.
 Fuluium lepidi patrem leporis,
 Fuluium Aonijs sacrum Camœnis,
 Nectibi bone non sacrum Lyæ
 Nobis inuida sustulere fata.
 Gratulor mihi quod fuit negatum
 Tam triste his oculis videre funus:
 Non enim fueram satis futurus
 Huic planè intolerabili dolori.
 Nunc qui vate locus tumet sepulto
 Cū per fata oculis meis negetur,
 Illum mente adeo, piāsque amico
 Persoluo inferias, piūmque luctum,
 Et dico bona verba, lacrymisque
 Solum mollio, quod tegit iacentem.
 O quā nunc merito, piōque fletu,

*Petronilla, tibi rubent ocelli!
 Tuas delicias, tuumque vatcm
 Non tantum tibi sæua fors ademi
 Verùm cum domino perire iussit
 Aureos tot amabilèsq̃ue versus,
 In quibus tua forma sic nitebat
 Expressa, ut vitreis nitent in vndi
 Vultus candiduli, venustulique
 Haurientis aquam manu Napææ.*

*At tu si sapias, ô puella pulcra,
 Centum basia nunc Mesoniero,
 Mille basia nunc dabis Metello,
 Ut functi officio boni sodalis
 Sparsa carmina colligant, & edant
 In lucem, faciântque iam sepulto
 Quod vellent fieri sibi sepultis.*

*Interim vaga mens boni poëtæ,
 Quam de corpore tam citò hinc fugauit
 Lues insoliti nefanda morbi,
 Errabit loca per tenebricosa
 Damnans improbulos amoris ignes,
 Quos urbis dubiæ mouent puellæ,
 Laudansque ingenium Mesonieri,
 Sola cui caprimulga cor perurit,
 Et sanissimus ipse mente cùm sit,
 Sana vult quoque mentula vigere.*

IN AVLV M.

A *Vlus ubi Rufam scortum haud ignobile duxit,
 Et noua ridenda cornua fronte tulit:*

E ij

*Protinus hunc meritò turba indignata suorum
 Impetere, & toto bella mouere foro.
 Quid quereris bone vir? Superi gestare dederunt
 Cornigerum haud alia conditione caput.
 Sic Actæoniæ creuère ubi cornua fronti,
 A canibus tutus non fuit ille suis.*

AD ST. PASCASIVM Rationum
 Regiarum patronum.

Disertissime Paschasi & patronos
 Consultissime iuris inter omnes,
 Dignitate quòd auctus es recenti
 Non hoc sortis opus fuit caducæ.
 Qui multis ratione præstat unus
 Hunc certè rationibus præesse
 Jamdudum Ratio ipsa postulabat.

DE P. FELICE.

Quæritis uxorem fugiat cur ducere Felix?
 Hoc sine iactura nominis ille nequit.

AD R. BOCHETVM.

Quid non cogit amor? meus Bochetus
 Linqvit ecce domumque, liberósque,
 Linqvit coniugis ora tam placentis
 Ut sit ipsa minus placens venustas,

Quóſque deperit haud minore cura
 Libros deſerit, otiúmque dulce,
 Vt me bella per & feros per enſes
 Per incommoda mille me ſequatur.
 Quin ſecum ¶ Charites, bonáſque Muſas
 Adducit comites, quibus cruenti
 Martis impia ſacra temperemus.
 Quibus pro meritis quid huic rependam?
 Niſi vt quem pius antè diligebam,
 Nempe auunculus optimum nepotem,
 Nunc penè hunc quoque plus amem vel ipſa
 Domo, coniuge, liberis, librísque?

FRANC. PROTHEI Tumulus.

TVMVLO ſub iſto Protheus ſepultus eſt,
 Non ille, nodo quem teneri nescium
 Mutari in horas Graia perſonat Chelys.
 Sed alter, vno qui manebat in ſtatu.
 Vt cui perennis membra mulceret ſopor.
 Res mira dictu, ſeu dies, ſeu nox ſoret,
 Quodcunque agebat, hoc agebat dormiens.
 Nec interim illi defuit vis maxima
 Mentis ſagacis, qua ſuis clientibus
 Ferret patronus rebus in duris opem.
 At fuerit ille quamlibet ſagax, tamen
 Vitalis iſta vita non eſt (inquies)
 Sed vera imago mortis. immò ſalleris,
 Humana vita cùm merum ſit ſomnium,
 Bene dormiendum eſt viuere vt poſſis bene.

AD P. RONSARDVM.

A Emula dum Latij Ronsardi Gallica nostri
 Conor ego in Latios vertere scripta modos,
Me vis maior agit solito, ignotâsque per auras
Abripit hinc tanti spiritus ille viri.
Quique prius proprio cum plectra furore mouerem,
Vix bene sum notæ serpere visus humi,
Summa feror super astra: iuuat quoscunque poëtas
Despicere, & sacri pectinis esse patrem.
Sic olim ætherijs aquilæ dum Regulus alis
Suscipitu, reliquas despicit altus aues.

THEMIDI votum pro ABELE filio.

D Vlcibus Aonidum nobis eductus in antris,
 Molliâque assuetus plectra mouere puer,
Nunc citharam abijciens, veterumque oblitus amorû,
Se tibi, magna Themî, tempus in omne dicat.
Tu Dea, si nuneos huic dant sua semina mores,
Ingeniumque aptum qua libet arte coli,
Da studiis faciles cursus, templisque sacerdos
Pura tuis olim fac tibi sacra canat.

AD HENRICVM MEMMIVM V. C.

D Vm noua mutatas in corpora dicere formas
 Gestio, quod tenuit Naso secutus iter.
Non tamen Argolica referens mendacia gentis,

*Vera sed aeterno quæ Deus ore canit.
 Ante alios uno tenuis te vindice Musa.
 Difficiles audet carpere tuta vias.
 Quippe aliquid nostros numeros, clarissime Memmi,
 Si quid fortè olim lusimus, esse putas.
 Tu genium mihi concilias, Heliconæque totum
 Pandis & insolito corda furore mores,
 Quémque vident tanto vatem censore probari,
 Certatim Aonides Phæbus & ipse iuuant.*

IO. PASSERATIO.

S Ic quæ carmina, docte Passerati,
 Concedunt faciles tibi Camænæ,
 Quem plausum meruere consequantur,
 Inuitis ego quæ exarata Musis
 Magno carmina Memmio dicaui
 Illi candidus offeras precamur,
 Absentisque obeas vicem sodalis,
 Commendésque meos bonus labores.
 Qui si iudice Memmio probentur,
 Certè non fuerit mihi verendum
 Quin quouis hominum probante, plausum
 Vel quem non meruere consequantur.

IN LEGEM MOLINÆAM de
abroganda testium fide.

C Vm nullum humanæ diuino munere vocis
 Manarit supera maius ab arce bonum,

*Cúmque adeò ipsius tantum sit vocis imago
 Scriptura, ambiguis res malè certa notis,
 Quis furor est pondus vocali demere testi,
 Et solidam mutis rebus habere fidem?
 Prodigij simile est non credere vocibus ipsis,
 Et vocum interea nos simulachra sequi.
 Quid facias? ita sunt mores, ita tempore nostro
 Aut vana, aut vanis proxima quæque placent.
 Non vero, at sola gaudemus imagine veri.
 Non res ipsa, rei sola sed umbra iuuat.
 Prouidus hinc Princeps, prauique haud inscius æui
 Aptæ suo nobis tempore iura dedit.*

IO. BOCELLO cum
 visum recepisset.

*R*ES passim obscuras claro dum lumine spargis,
 O lux, ô patrij fama Bocelle fori.
 Inuidit sese tibi lux, longúmque negauit,
 Prodigus acceptæ tu quia lucis eras.
 Sed quia nulla fuit lux nil cernente Bocello,
 Se, ne se careat, reddidit illa tibi.

IN MEZENTIVM.

*C*VM sis Deum contemptor impurissimus,
 Mezentij te nomine appellem lubens.
 At ille sortis vir fuit, tu semiuir.
 Dicam ergo Gallum, membra cum careant viro?

Atenim

*Atenim sacerdos Gallus est matris Deum,
 Tu sacra nulla credis, & nullos Deos.
 Dicamne scurram, quod iocis vernilibus.
 Aliena captes impudens cibaria?
 At scurra, licet illiberalis, attamen
 Caret veneno, tu venenum totus es.
 Hæc dum reuoluo mente, ridens Cynthus,
 Quin abige, dixit, pectore hanc curam tuo.
 Frustra laboras nomen eius quærere,
 Qui nebulo planè nullius sit nominis.*

C. CANTOCLARO libellorum
 supplicum Magistro.

*Q*UAM bene certa fides à prima ætate medullis
 Méque tuis potuit figere, téque meis!
 Nimirum sua utrique licet sint membra, suumque
 Corpus, at una tamen vita duobus inest.
 Nec potis insidias tibi, Cantoclare parare
 Mors simul insidias quin paret illa mihi.
 Ecce tuum inuasit morbis quo tempore corpus,
 Inuasit morbis corpus & illa meum.
 Una quidem potuit uno ictu missa sagitta
 Figere diuersis pectora nostra locis.
 Sed frustra, nam cum antiquos virtutibus æques
 Heroas, certè nescius ipse mori es.
 Communis que mihi cum tecum vita supersit,
 Per te etiam fio nescius ipse mori
 Ut mortem effugias, tales tibi cautus amicos,
 Quisquis es, exemplo iungere disce meo.

AD GELLIAM.

ET mea nota fides, & sum tibi Gellia cordi,
 Tu tamen heu! misero basia pauca negas.
 Credo times rapido dent incrementa calori,
 Et miserata animæ prospicis inde meæ.
 Haud equidem frustra: sed enim promittit amanti
 Non minus his certam dura repulsa necem.
 Ergo seuus Amor cùm lethum utrinque minetur,
 Quæ lethi species lenior, illa placet.

 AD GERMANVM ET NICOLAVM
 Audebertos patrem & filium.

QUO te prosequar, Audeberte, versu?
 Linguarum ô decus, ô pater leporum,
 Secli munditiæ politioris,
 Quod Bezas tulit & tulit Macrinos,
 Aurato; tulit & tulit Muretos,
 Qui de te meritum nihil poëtam
 Illis versibus aureis beasti,
 Quibus se ipse Maro putet beatum.
 Nec debere putem hoc meis Camænis,
 Nam quid crassius, inficetiusque est?
 Verùm me tibi, quo fauore Musas,
 Musarumque fouet pios alumnos,
 Commendauit amicus ille noster
 Landuza optimus omnium virorum,
 Qui cum publica & usque & usque curet,

Notus regibus, & granissimorum
 Molem sustineat negotiorum:
 Non potest tamen illa vis sagacis
 Beata ingenij carere dulci
 Musarum studio : hinc piasque Musas,
 Musarúmque fouet pios alumnos.
 Nec me non licet ultimis minorem
 Dilaudare solet bonus, sed illi
 Non sum credulus, & tamen vocatæ
 Si quid fortè mihi dabunt sorores,
 Tibi seruiet hoc libenter uni,
 Qui tot me titulis bearis vnus.

Nec te carminibus meis tacebo,
 O docti patris erudite fili,
 Qui ceu filius ales ille Maiae
 Summi iussa patris nitente penna
 Portat aërias leuis per auras:
 Sic pennæ officio elegantioris,
 Et cui nulla parem tulere secla,
 Per manus hominum politiorum
 Culti scripta patris ferenda curas:
 Maior hoc etiam, quòd ille tantum
 Dicta nuncius exprimit parentis,
 Tu simul tua cum patris disertis
 Scriptis scripta pari lepore iungis.
 Sic Pboebi ad radios adulta lata
 Vitis progenies suis virescit,
 Ipsa palmitibus, pares & uuas,
 Et cum vite pares creat racemos.

Viuite incolumes vterque longum,

O docti pater erudite nati,
 O docti patris erudite fili,
 Et vos ut faciles amant Camenæ,
 Sic bonas colite inuicem Camenas.

AD EVTYCHVM Irlandum & Adamum
 Blacuodæum Consiliarios Regios.

Irlandum nostri Blacuodæumque senatus
 Rara duo,arque suis lumina digna locis,
 Hunc Scotum, Scotoque illum de patre creatum
 Jus sibi dicentes Pictonis ora colit.
 Vnde fit hoc geminum sub eodem tempore nobis
 Mittat ut Arctoo Scotus ab axe decus?
 Num quod Barbaries nobis nunc horrida bellum
 Inferat, & medio iactitet arma foro,
 Has sibi suppetias à gente accersit amica,
 Ne sibi cum desit Gallia victa cadat?

NIC. REGII Tumulus.

Languida me rapuit febris mea fata dolentem,
 Non quod acerba foret, licet immatura, sed inter
 Proelia magnanimum sine vulnere obire pudebat.

Ad Auitum.

Quod tibi morigeram tua se negat uxor, Auite,
 Et vacuum à rixa non finit ire diem.
 Tu licet hanc toto cumules Oriente petitis

*Muneribus, blanda sollicitésque prece,
 Nil agis, aspera res mulier, quam munere nullo,
 Nullis blanditiis conciliare queas.
 Viribus hic opus est: animos ut frangere possis,
 Omnibus hæc nervis est subigenda tibi.*

In eandem sententiam.

V*T quamvis duros lapides, quos robore nullo,
 Vi nulla valeas rumpere, gutta cauat.
 Fœmina sic fluidi mollescit ab umbra mariti,
 Haud alia melius soluitur arte rigor.*

Laidis votum Veneri

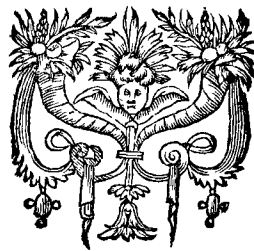
I*LLA ego quæ cupidos pellexi Laïs amantes
 Dum iuvenile meo fulsit in ore decus,
 Nunc anus hoc Veneri speculum fero, quando videre
 Nec placet id quod sum, nec licet id quod eram.*

Mamerto Patissoni.

M*Amerte optime, qui sacros inertis
 A caligine vindicas poëtas,
 Doctorumque vetas perire lusus,
 Hunc incultum etiam tibi libellum
 Commendo auspiciis tuis in auras
 Deserto cupidum euolare nido.
 Quanquam non equidem mihi ipse tantum
 Assummo; ut merear virum per ora*

*Vagari: sed enim meas Camænas
 Cum laudent Puteanus & Pithoei,
 Proben̄t Hollerius, Valens, Thuanus,
 Docti omnes adeò viri & sagaces,
 Nónne & sim scopulis, & inquieti
 Longè durior Adriæ procellis
 Si non has ego amem, deosculérque,
 Meas ut pote, quas mihi canenti
 Tot curæ peperere, tot labores?
 Sed quamuis etiam has mihi canenti
 Tot curæ peperere, tot labores,
 Debebunt tibi plus tamen, Patisso,
 Tot munere si licebit illis
 Longa vincere secula, & perenne
 Vatis ferre sui sub astra nomen.*

FINIS LIBRI I.

SCAEVOLAE SAM-
MARTHANI EPIGRAMMA-
TVM SIVE LVSVM
liber secundus.

AD LECTOREM.

VNT inter tenues quas edo subinde Ca-
mœnas

Quadam etiam puero carmina lusa
mihi.

Cernis ut in leuibus puerile sonantia nugis

Non leuia ætatis dent documenta sua?

Quid faciam? in capsis temerè illa iacere pigebat,

Loripedique Deo tradere certus eram.

Reppulit hoc à me pietas mitissima crimen,

Et patrius natis parcere iussit amor.

Vos mihi quos melior dedit ætas, & quibus olim

Docta per ora virum tutius ire licet,

Vos facite ut vestro nomen de nomine sumant,

Nen pigeat teneris fratribus esse duces.

AD FONTEM LODOICI
fratris Proprætoris Pictauen.

L Impide fons vitreo qui Clani allaberis amni,
Et penè æquales æmulus addis aquas:

Ff iiij

*Quem sibi fraternus labor in iucunda parauit.
 Otia, post rauci tædia multa fori,
 Crede mihi non te domino seruire pigebit,
 Nectareo cuius flumine diues eris.
 Tu modò clamosa cum liber ab urbe lauatum.
 Succedet ripis ora, manúsque tuis,
 Præsta te nitidum, & tremulo splendentia fundo.
 Saxula fac leni murmure mota strepant.
 Efficiet certè Aonijs permixtus ut undis
 Qualis es eterno limpidus amne fluas.*

V E N E R I.

*V*Entris onus Corydò mediis dum ponit in agris,
 Penduláque in viridi gramine mēbra rubent.
 Hæc, ut vicina tum fortè latebat in herba,
 Lubrica ieiuno vipera dente petit.
 Quæ corpus reliquum accepto ne fortè veneno
 Inficiant, medici prouida cura secat.
 Palpitat infelix succisi more colubri,
 Sanguinéque aspersam mentula pulsat humum.
 Hanc mutilus pastor myrti viridantis in umbra
 Ponit Acidaliæ flensque, gemensque Dea.
 Tu quando vires inuito casus ademit,
 Parce, Dea, & curis hunc bona solue tuis.

AD C. IUL. GVERSENTIVM.

*D*ic mihi (sic rerum causas, doctissime Iuli,
Natura ingenio pandat amica tuo)

Quis sit

*Quî fit constantes animos ut fœmina laudet,
 Qua tamen est leuius, mobiliusque nihil?
 Scilicet hoc proprium est humanæ mentis, ut illa
 Quo caret, id faciat pluris, ametque bonum.
 Sic oculis, visuque carens magni æstimat illum,
 Auræ tui clara sidera luce patent.
 Sic sibi & iunata leuitatis conscia, constans
 Ingenium mulier, quo caret ipsa, probat.*

IN QVENDAM.

PHOEBVS eras nitido formosulus ore maritus:
Accedunt capiti cornua, Bacchus eris.

AD IO. POSTHIVM.

TE licet insignem Germania iactet alumnus,
*Meque alat Armorico Gallia iuncta freto,
 Nos tamen haud vno celi sub sidere natos
 Unus amor, Posthi, iungit & una fides.
 Quid mirum? hoc faciunt Musæ communia vatum
 Numina, quas sequimur castus uterque duces.
 Passibus haud aequis fateor, nam vix ego repo
 Lentus humi, celsa tu petis astra via.
 Verum adeo si quid Naturæ fœdera possunt,
 Principijque tenet semina quisque sⁱ,
 Quorum immortales iunxerunt pectora Diuæ,
 Hos immortalis fœdere necet amor.*

DE ANCHISE ET VENERE.

DVM fouet Anchisem amplexu formosa Dione,
 Ardet, & in medijs ebria delicijs
 O, ait, & superæ sedes & sancta Deorum
 Aula vale, cælum nunc erit Ida mihi.

AD PAVLVM MELISSVM.

SIC rorem ætherium non flore exugit ab uno
 Quæ tibi dat meritum sedula nomen apis.
 Seu varios culti numeros initaris Horati,
 Et quæ Dircæus carmina cantat olor.
 Siue arguta refers epigrammata vatis Iberi,
 Nasonisque elegos, Virgiliique tubam.
 Hos omnes ut mole libri, sic pondere rerum
 Exuperas, venæ copia tanta tuæ est.
 Iure igitur tali Germania vate superbit,
 Erectumque nouo tollit honore caput.
 Nam terra innumeros ut proferat Italia vates,
 Unus pro innumeris esse, Melisse, potes.

In Gellij noctes Atticas Ad H.

STEPHANVM.

QUIS Stephanũ esse neget Phæbi de semine cretũ?
 Obscuris adfert noctibus ille diem.

IACOBO AVGVSTO THVANO Regis
ad Venetos oratori designato.

IBis hinc procul arduas per *Alpes*
Et magna *Venetum* sedebis *urbe*
Hospes non nouus, ut subinde *fidos*
De re principis alloquare *patres*.
Quid nos interea potente amico,
Fidelique, pioque destituti?
Quam triste in lacrymis trahemus æuū,
Donec te reducem videre sit fas!
O qui carminibus mihi vel herbis
Iuuentæ virides reducat annos,
Certè non sine me teratur istud
Via quicquid erit: sed obstat *ætas*
Quæ tardum facit atque negligentem.
Nec te, *Auguste*, moror, nec in bonorum
Sic peccare velim omnium salutem,
Iniusa ut prece te mouere coner.
I quò fata iubent, bonique *Diui*.
Quisquis publica nescit anteferre
Præuatis bona, cuius ille non est.

DE V. FABRI Tetrastichis Græcè
redditis à FL. CHRISTIANO.

QVÆ Graio de fonte Faber prius hauserat, illa
Transtulit ad Graios mellito flumine *Florens*.
Sic ortæ Oceano voluuntur in æquora *lymphæ*.
Gg ij

DVARENI I. C. Tumulus.

Magnanimū Henricū Gallis qui sustelit annus,
 Idem etiam letho te, Duarene, dedit.
 Ille decus fuerat summorum nobile Regum,
 Doctorum fueras nobile & ipse decus.
 Quot gessit bella ut contunderet ille furorem
 Siue, Hispanie, tuum, siue, Britanne, tuum?
 Tu quoque dum vindex Astræ interritus instas
 Quot cum Barbarie, quantæque bella geris?
 Post varios casus iam victor uterque manebat,
 Partaque iam fuerat pacis utrique quies.
 Sed dum aliquam ad tempus petitis post bella quietem,
 Æterna est vobis ecce reperta quies.

Ad Iosephum Scaligerum.

QUOD Nomadū patria pulsus ditione Tyrānus,
 Hoc patrio regno tu quoque pulsus agis.
 Pro fluxis opibus potiores concipis artes,
 Nec te ingens quidquam doctius orbis habet.
 Qui recturus eras alios, meliora capeffis
 Imperia, & dominum te iuuat esse tui.
 Quàm fueras felix fato arridente futurus,
 Aspera cui vel sors commoda tanta tulit?

PACI.

HVC ades ô requies defessis unica rebus
 Pax bona, pax cunctis anteferenda bonis.

*Te vocat absentem suspirans nupta maritum,
 Te vocat inculta mæstus arator humo.
 Aspicias ut ferri dominetur sæua libido,
 Grasseturque locis omnibus omne nefas?
 Vince feros, Dea, vince animos, redde aurea mundo
 Secula, & in bellum tu tua bella gere.
 Ah quid ago? belli fragor, armorumque tumultus
 Irrita ventosis nubibus ista ferunt.*

AD M. Myronem sacri consistorij
 Consiliarium.

DVM pacis auctor bellicos flectis duces,
 Motumque sedas ciuicum,
 O nate Regi, nate patriæ Myro,
 Dij cæpta fortunent tua.
 Sacro medendi suctus ante munere
 Seruare Regem Gallijs,
 Partes ut omnes impleas, nunc nitere
 Seruare Regi Gallias.

In effigiem HENRICI III. Gallix
 & Poloniæ Regis.

HÆC tabula inuicti vultis ostendit & ora
 HENRICI, voluit quæ ultro gens extera Regē,
 Indignata sua est, & iniqua cæde peremit.
 Nectemerè tulit ille, Deus quod passus & ipse est,
 Cuius vincta sacris in regibus extat imago.

AD CL. Falconem sacri Consistorij
Consiliarium.

O *Decus Astrææ Falco, quem nectare pauit,
Quæ fandi studiis aurea Diva præest.
Quondam præteritæ comes indiuulſe iuuentæ,
Nunc mihi præſidium nunc mihi dulce decus.
Obteſtor per ſi qua fides, atque auſpice Phæbo
Contractus ſtabili pectore durat amor.
Dexter ades, veteremque memor miſerare ſodalem,
Tempeſtas dubij quem premit atra fori.
Aſpicias ut rabidè ſua bella cientibus Euris
Fluctuet haud uno turbine pulſa ratis?
Illa quidem ſolidis trabibus compacta, ſalutis
Secura ut meritò debeat eſſe ſux.
Adde quòd hanc ſcopulos doctus vitare latenteis
Non infelici ſub Ioue nauta regit.
Sed tamen horret aquas (quid enim eſt incertius illis?)
Et tutum in tuto nil ſatis eſſe putat.
Tu, tibi namque dedit ius hoc Neptunus in æquor,
Pelle pericla manu vindice, pelle metus.*

Ex Seneca.

QVEM non ridenti vultu blandita ſefellit,
Non illum duro ſors improba tempore franget.

In Ælium.

QValeſ ubi Actæon mutata fronte figuram
Exiit, & ſimilis deſuit eſſe ſui,

*Ipse suis canibus, quos praeda assueuerat olim,
 Discerpto misere corpore praeda fuit.*

*Sic quoque mutata cepit cum mente videri
 Aelius, & similis desit esse sui,*

*Ciuius ipse suis, quos praeda assueuerat olim,
 Discerpto in partes corpore praeda fuit.*

*Ne tamen id fieri diuū sine numine credas,
 Par fuit his fatum par quia crimen erat.*

*Viderat arcanum Cybeles hic, ille Dianæ,
 Ille Deæ pœnas soluit, & iste Deæ.*

Baccho.

H*Vnc tibi, Bacche, cadū quo non modo vina sed
 Exhaust potator opes dat Caluus inanē. (ipsas
 Tu facilis cape, quando aliud nil denique restat.*

CALVI Tumulus.

A*STA viator, te nisi forte auocat
 Repentē nata propter hoc bustum fames.
 Amor enim edendi conditus mecum hīc cubat.
 Hæc vna menti cura, dum vixi, fuit.
 Hic vnus ori sermo, dum vixi, suit.
 Adeo ut viderer vestri in oras luminis
 Missus ad edendum, planè iners ad cætera.
 Dum suppetebant ergo fortuna mihi,
 Pudore victo, feruidè hoc vrgens opus,
 Id, cuius ergo veneram, felici lubens,
 Genium secutus atque Naturam ducem.*

Gg iiij

*Me sol edentem vidit, & cūm pelleret
 Noctis tenebras, & tenebris inuicem
 Cūm pelleretur, nec pusillum temporis
 Punctum remisi, quin vacarem muneri.
 Neu liberorum cura alendorum patrem
 Edacitate ab instituta auerteret,
 Vitam peregi cælibem interfercula.
 Neu sobriorum discerem consortio
 Frugalitatem, sæpe vicinis locis
 Monachorum ego inter sordidos iacui greges,
 Monacharum & inter candidos iacui greges,
 Atque hîc edendi quod furens libidine
 Mens ingerebat, egerebat mentula.
 Tandem quod ederem cum nihil reliqui foret,
 Et sic quod agerem nil mihi reliqui foret,
 Absumpto obiui patrimonio diem,
 Inutilisque ne forem, esse desij.*

In Liuorem.

Pessima res liuor, sed enim laudatur in uno,
 Inuida dum ultrici pectora tabe ferit.

Helenæ Iouiæ Tumulus.

TV quoque raptum Helenæ Lacedæmonis æmu-
 la lugens
 Gallia, nam rapit hanc mortis auara manus.
 Si rapienda fuit, si sors ita dura ferebat,
 Cur suus hanc, superi, non rapit ergo Paris?

In

In Iuliodunum.

IMPIA cū nuper ciuili Gallia bello
 Arsit penè ruens viribus ipsa suis,
 Videre oppositas stare hinc atque inde phalanges
 Iuliodunæi pingua culta soli.
 Non tamen acris hiems infesto frigoris æstu,
 Passa fuit pigras conseruisse manus.
 Quis Deus, ô Musæ (neq; enim hoc sine numine diuū)
 His bonus auertit funera tanta locis?
 Num quæ Dardanio postquam sub iudice vicit,
 Dardanio generi nunc fauet æqua Venus?
 Nempe Dionæo fundata hic Cæsare surgunt
 Mœnia, quæ seruant nomen, Iule, tuum.
 Cūque sit & Romæ, & Gallis communis origo
 Argolicum fugiens Troia subacta iugum,
 Cognato acceptos maculari sanguine muros
 Non fuit ut posset sustinuisse Dea.

In Rufam.

VALLE sub alarum tibi cū caper antè lateret,
 Postquam nupsisti iam premit ille femur.

In eandem Parodia ex Catullo.

TVRPES deliciæ senis salacis,
 Rufa putida, quam in sinu tenere,
 Cui penem vietum dare appetenti,

Hh

*Et lentas solet excitare curas,
 Cùm vobis nimium libidinosus
 Fædum nescio quid lubet iocari.
 Irritatus ut acquiescat ardor.
 Tecum ludere velle, sicut ipsum;
 Méne putida, me ne Rufa, censes?
 Tam graue id mihi, quam ferunt pudica
 Dilecto Berécynthiæ puello
 Nymphæ Sangaridis fuisse crimen,
 Quod testes secuit parum pudicos.*

M. Arcerio Senatori.

TENE etiam meminisse mei dum carmine ludis,
 Et longum socio pectine fallis iter?
 Híc ego ceu demens nitida Narcissus in unda
 Miratur formæ dona superba suæ,
 Sic dum auidè cerno in nostræ præconia Musæ
 Quod tibi diuino carmen ab ore fluit,
 Ipse mihi videor (sed fallax ludit imago)
 Expressa ingenij signa videre mei.
 Jamque (fatebor enim) placeo mihi credulus ipsi,
 Méque mei totum cæcus adurit amor.

AD P. Gemellum Lisoræum.

NAM cur inuida, cur maligna Febris,
 Hoc me tempore tale nil merentem
 Affligis miserè malo cubili,
 Cùm sui tenuem larem Poetæ

*Inuifit Liforæus ille, cuius
 Lingua moribus, eruditione,
 Venustate nihil tulere maius
 Prifca fecula, nil ferent futura?
 Nec clarum licet hospitem, ut deceret,
 Fefiuè excipere, atque liberali
 Feffos hospitio fouere, & ipsum,
 Et longæ comitem viæ Tiremum?
 An parum fuerat, mifcella membra
 Sæuo ingiter angres quod æftu,
 Anxiam nifi & ægritudo mentem
 Uexaret fua, pars nec vlla prorfus
 Restaret mihi iam doloris expers?*

*At fi quis modus eft tibi, molefta,
 Hoc tecum liceat mihi pacifci.
 Dum vatis tenues lares amici
 Inuifunt Liforæus & Tiremus
 Hinc quafo procul, hinc faceffe, febris,
 Tantiſper, mihi dum licebit illos
 Fefiuè excipere, atque liberali
 Gratos hospitio fouere amicos.
 Dein quantumlibet vre, punge, fæui.
 Laffos languor ut inquietet artus,
 Certè deferet ægritudo mentem.*

*Negas improba, & ufque & ufque fæuis?
 Sæui: dum mihi (quod febriculofis
 Plerunque euenit) impotens ferentis
 Errorem incutiat doloris æftus,
 Ita ut non vid ar mihi dolere,
 Nec meum officium moretur vlla*

*Morbi opinio quamlibet maligni,
Sed contra febris ipsius dolorem
Profit esse mihi febriculoso.*

AD PONTVM THIARDVM
Episcopum Cabillon.

QUOD tibi gens sine fronte tuos induta colores
Sacrilega rapuit scripta diserta manu,
Facta quidem est docti iactura dolenda laboris,
Quem sors restituat nulla, Thiarde, tibi.
Sed tamen hoc iustum poterit lenire dolorem,
Quòd qui te laesit publicus hostis erat.
Scilicet est aliquid communia fata subire,
Cum patria, & ciuem publica damna pati.
Ille quidem sacra dum violatis undique templis
Diripit, in sanctos bella geritque Deos,
Hæc quoque Pierijs fuerant quæ sacra deabus
Furari, officij credidit esse sui.

Iano Vauquelino Fraxinæo.

QUANTO spes minor est rei cupita,
Tantò gratior obuenire suevit.
Atqui non adeò cupit maritum
E duris reducem videre castris
Tabescens nimio dolore coniux,
Ut te, Iane, videre gestiebam.
Sed quæ spes potuisset esse, dum tu
Diuitem æquore Neustriam pererras,

*Me verò tenet, haud quidem volentem,
 Formosi Ligeris beata ripa?
 Ecce nos Biturix amica iungit.
 Nunc & alloquio frui cupito
 Et vultu veteris licet sodalis.
 Myrtinae interea rubent ocelli
 Dum flent assidue suos amores.
 Fleant ut lubet, interim fruemur,
 Et quàm nunc dolet his abesse amantem,
 Tam gaudebimus hîc adesse amicum.*

Io. Benenati Tumulus.

PER vim pèrque dolos fatali conditus urna
*Mortuus hic malè sum, qui Benenatus eram.
 Mortis caussa Venus: nam ceco armauit ab æstu
 In me riuales corda, manûsque mei.
 Ofati ambiguas leges! quæ cuncta propagans
 Vitæ alyis caussa est, fit mihi caussa necis.*

MARINO LIBERGEIO I. C.

MI Libergee, cuius in labellis
*Et Themis sedet & natant lepores,
 Tibi, si quid amas tuum sodalem,
 Commendo teneros meos gemellos,
 Quos Musæ placido è sinu beatum
 Nunc initto Andegauum, tuosque ad amnes,
 Haurienda sacri ad fluenta iuris.
 Quanquam si bene te, Marine, noui,*

*Quod tangit veteres tuos amicos
Hoc tibi satis est, superque cura,
Nam quid te melius, fideiûsque est?
Porro si quid erit, vel hic vel isthic
Quod præstare tibi, tuique nostra
Aut industria possit aut facultas,
Me nulla immemorem dies videbit.*

In frigidum quendam cognomento
Lupum, Ad Paul. Desireum.

ISTE quidem Lupus antè fuit iuuenilibus annis,
Dum rabido infestus quemlibet ore petit.
Inde etiam ut pandi creuere abdomina ventris,
Visus in obscæna porcus obesus hara.
At nunc, Paule, vafra cùm te deluserit arte,
Fallacis meritò nomina vulpis habet.
Ergone qui cumulat tot in vno corpore bruta,
Hunc miremur adhuc non satis esse virum?

In Cantica Fogerati.

QUEM figmèta iuuant falsum ille sequatur hono-
Hunc qui vera canit gloria vera manet. (rem,

CL. MANGOTII Tumulus.

IN bellicosi natus vrbe Caesaris,
Mangotiorum nobili de stemmate,

*Jam primo ab æuo patrum fugilarem,
 Si me quoque alta possem ad astra tollere.
 Nec verò inanem me fefellit spes mea.
 Summus patronus in Senatu maximo,
 Poeta summus in deserto seculo,
 Famam paravi, rem paravi, nec mihi
 Virtutis ampla defuere præmia.*

*Nunc porro & annis plenus, & superstite
 Nato beatus maximos in Gallia
 Gerente honores, quo nec eruditior,
 Nec probior ullus viuit, aut facundior,
 Solum relinquo letus, & cælum peto.*

*Vos ô nepotes discite exemplis meis
 Quàm sit decorum blanda mollis otij
 Vitare fomenta, & labore prævio
 Suprema rerum tendere ad fastigia.*

IN SÆVOLAM & LODOICVM
 gemellos mihi natos.

*CVM foret & Phineus, dira instigante nouerca,
 Qui generi inferret plurima damna suo,
 Harpyiæque forent fædo mox ungue paratæ
 Quæsitos misero vellere ab ore cibos.
 Forsitan & nasci voluerunt fata gemellos,
 Vnde salus cæco restituenda seni.
 Nam spes ut teneris quæ gratia lucet in illis,
 Affectu patrio talia monstra fuget.*

H h iiij

B. GIRARDO HALLIANO.

DVM fugis Aonios fontes, & Martia Quæstor
 Missus ab inuicto principe castra petis:
 Maacte animo, Girarde: boni non ultima ciuis
 Hæc laus est, patriæ nomine dura pati.
 Fors & te medios inter comitabitur enses
 Quæ lateri semper iuncta Minerva tuo est.
 Scipiadeque olim qualis comes ibat ad arma
 Ennius, ut tanti scriberet acta ducis:
 Sic tu magnanimum per bella sequere Bironem,
 Testere ut scriptis illius acta tuis.

I. VVLCOBIO.

TE puerum Aonides, iuuenem Respublica fouit,
 Nunc sibi Relligio vindicat alma virum.
 Singula si hæc possunt veræ satis addere laudis,
 Quos poterunt titulos addere iuncta seni?

Ad Palingeniam.

AMO te, mea lux, amoque totam,
 Amo candidulos, breuésque dentes,
 Et nigros oculos, nigrósque crines,
 Et frontis patulæ arcem nitentem,
 Et pulcerrima quicquid undiquaque
 Toto corpore habes amandum, amamus.
 Sed nobis quoque mens amatur æquè.

Nobis

Nobis gratia mollis illa fandi,
 Excultique lepos amatur oris,
 Placet certa fides, placetque constans
 Illud virginæ decus pudoris.
 Quod verbum excidit hei mihi misello?
 An quod me malè perdit, hoc amare
 Possim? non alius magis pudore
 Se nobis in amore præbet hostem.
 Sic est: attamen istum amo pudorem.
 Nempe qui mihi certa caussa mortis,
 Est bonæ tibi iusta caussa famæ:
 At longè, mea lux, tuam ipse famam
 Meæ perditus antepono vitæ.

Ad P. Vassalium, cùm Romæ ageret.

H Actenus Ausonij non vno carmine vates
 Omne decus Latiae promeruere lyrae.
 Vix licuit Gallis optatum attingere collem,
 Errantesque sequi per nemora alta Deas.
 Tu tamen & veteri dignum testudine carmen
 Pangis, & insolito tendis in astra pede.
 Fallor ego an celebrem tot quondam vatibus urbem
 Dum colis, hoc genius præstitit ipse loci?
 Sic nempe assuetas Musis dum vescitur auras
 Hesiodus vatum laus quoque summa fuit.

Iacobo Sammarthano patruo.

A MABO patre, alter Æsculapi
 Medendi studiis & arte pollens,
 Quos simul medicus, simul poëta,

*Et tibi medico & mihi poëta
 Communes numeros dedit Sepinus,
 Fac legam semel, ut venusto amico
 Respondere queam, arrogantiaque
 Iusta suspicione liberari.
 Nam quid ille velit profectò scire
 Haudquaquam, nisi legerim, potis sum.
 An præcordia quòd sacris poëtis
 Impleat suus incitata Phœbus
 Divinare putas licere nobis?*

Iul. Cæsari Bulengero.

M*acte agendum, Iuli (nec enim doctissime credo
 Indictum fratris funus abire fines)
 Maecte pio officio, raptum florentibus annis
 Tartarea iuvenem Ditis ab arce trahe:
 Sic suus extinctum reuocauit Castora Pollux,
 Sed paris officij gloria major erit.
 Quandoquidem vitæ rediuvio tempora fratri
 Quæ dedit, ipse sibi dempsit iniquus amor.
 At fratri æternam tribues dum carmine vitam
 Longior accrescet sic quoque vita tibi.*

In Gilberti Bancherelli carmen,
 de Culice ambusto.

E*rgo etiam exiles animas (quis credere posset?)
 Ambitio sua pertentat, famæque cupido;
 Paruulus ille Culæx, nomen dum à carmine captat,
 Sustinet exuri & medios moriturus in ignes
 Ante oculos vatis repetito hinc inde volatu.*

*Insilit, ut docta sic argumenta Camœnæ
Præbeat, æternoque dehinc celebretur ab ævo.
Et dubitant homines, vermis quod tantulus audet,
Perpetua fragilem vitam pro laude pacisci?*

Ad IAC. GILOTVM Senatorem.

Vos ô grati animi bonæ ministræ
Gilotam Charites adite, & illi
Nostram, qua licet, approbate mentem;
Me nempe immemorem nec esse nuper
Accepti officij, piaque curæ,
Dum nos iudicio tuetur æquo,
Nec porro unquam aliis futurum in annis.

Sed & vos etiam bonæ Camœnæ
Vestram huc ferte operam, sacræque Pindo
Nitentes legite undiquaque flores,
Vnde his pro meritis mei Giloti
Ornem conspicua caput corona.

Certè illum, mihi vita dum manebit,
Faxo omnes celebrent canântque gentes,
Ni sim fors ego tam malus poëta,
Quàm iudex bonus est meus Gilotus.

In Sabinum.

VXorem poterat forma præstante Sabinus
Ducere, sed cui res non foret ampla domi.
Maluit uxorem forma, salibúsque carentem,
Ducere, sed cui res non foret arcta domi.
Nimirum hoc Veneri est Plutum præferre, Sabine,
Inferna & superis numina numinibus.

Ad FRANC. ESPINAIVM SANLVCIVM
citerioris Britanniae proregem.

Heroum decus, inuicto cui pectore Maiores
Insidet, & lepidò nectar ab ore cadit.
Ne tibi quid desit referas ut totus Achillem,
Dum pia pro patria fortiter arma moues,
Quondam etiam dulces Musæ digressus in hortos
Aonium patrio pectine tangis ebur.
Nec placidam tractare chelyn post horrida bella
Negligit hostili sanguine tincta manus.
Singula si hæc possunt iustæ satis addere fama,
Quos titulos æquo numine iuncta dabunt?
Ille quidem omne tulit vel Momo iudice punctum,
Quique canenda gerit, quique gerenda canit.

Ad N. NEOVILLVM VILLOREGIVM
à sacris mandatis Regis.

Non ego te indictum nostris, Neouille, tacerem.
Carminibus: nec erat latior ulla seges.
At vereor leuibus ne dudum assueta Camæna.
Concidat, & tantum ferre recuset onus.
Me certè meminisse tui, vir magne, iuuabit,
Signatumque tuo nomine carmen erit.
A Rege auspiciū, tibi desinet, omnia cui Rex
Credidit, & in regni parte dat esse sui.

In effigiem P. Brachij.

Brachii, si tua quam Thalia Tassum
Aptè reddidit elegante versu.

*Tam scitè tua reddidisset ora
 Prestans ingenio manúque pictor,
 Nulla viua magis foret tabella.*

GIVRÆI viri fortis. Tumulus.

D*Vm cæcos hominum motus, irásque, dolósque,
 Dum furias, ipsis & digna Gigantibus ausa
 Despicit è supera malè tutus Jupiter arce,
 Pertimuit cælo, rursusque antiqua parari
 Prælia prævidit, quod prævidet omnia, numen.
 Ergo suo Diuûm ne defensore careret
 Regia, qui tantos posset cohibere furores,
 Et certum instanti caput obiectare periclo,
 Giuræum euocat ad superos quo fortior usquam
 Nullus erat, quique horrifonis Mars acer in armis
 Alter erat, belli gemino nunc numine cælum
 Gaudet, & inuisæ spernit monstra impia terra.*

M V S I S.

S*I mea principibus placuit populóque Thalia,
 Implevit partes iam satis illa suas.
 Sin potius vanis oneraui cantibus aures,
 Plura quid incassum perdere verba iuuat?
 Scribite viuidior quibus est in pectore sanguis,
 Non facit ad molles tarda senectæ iocos.
 Ipse ego nunc muta & lauro suspensa virenti
 Æternùm hic Musis plectra lyramque dico.*

F I N I S.

IN varias solitus formas se vertere Protheus
 Iam ferus ignito dente ruebat aper,
 Iam leo, iam rutilus flammis crispantibus ignis,
 Aut liquidas nigro fonte vomebat aquas.
 Tu verò in varias solitus te vertere formas,
 Iam Maro, Iam molli Pindarus ore fluvis.
 Iam tenera blandi lascivis arte Catulli,
 Flaccus & in labijs infidet usque tuis.
 Ille quidem horrendas facies assumere fuetus,
 Ut posset laqueis explicuisse manus.
 Tu veneres quot quot vaturn tibi sumis, ut illas
 Impedias laqueis continèasque tuis.
 Nos quoque sic victos mellito carmine nectis,
 Dulce sit ut laqueis immori amore tuis.

J. C. Bulengerus.

SCÆVOLA nobilium decor & lux aurea vaturn
 Insolita Latias qui quatis arte fides.
 Quàm iuvat Aonio toties decerpere cliuo
 Æternùm virides ferta datura comas!
 Ipse licet vertex olim, velut omnia, flammis
 Flagret, odoratum depereatque nemus,
 Hic liber Aonij flos delibator horti
 Quàm quisquam Argolicus gignere possit ager,
 Semper florescet; vel si fumante ruina
 Ruëtarit laceras flammeus Orbis opes.

Gilbertus Bancherellus.

S C A E V O L A E
S A M M A R T H A N I
E L E G I A E.

CL. V. PETRO FORGETO

Fraxineo à sacris Consilijs,

& mandatis Regis.

N A N C etiam Lufuum noſtrorum
partem tibi, vir clariffime, dicare
viſum eſt: cùm vt beneficia, quæ
in me plurima contuliſti, aliqua
ſaltem grati animi ſignificatione publicarem:
tum vt hos recentes ingenij noſtri fœtus in
tuto collocarem, & à peſtifero Inuidiæ morſu
vindicarem. Neq; enim tibi à fraxinis temerè
cognomen inditum eſt, quarum hoc eſt inge-
nium vt ſerpentes omnes, quibus hoc monſtri
genus adnumerari poteſt, longiſſimè fugent
& arceant.

IOSEPHVS SCALIGER
IUL. CÆSARIS F.

Ad Chrysæum.

SCÆVOLA si cultis mulcet tibi versibus aures,
Dum tua mens docti pendet ab ore viri.
Si lepidæ blandis inhiant tibi mille puellæ
Eloquiis, animo quæ sitiente bibis.
Cur felix mecum esse cupis, Chrysæ? quid ultra
Quo cæli tangas sidera summa petis?
Ille tenet cælum, cui præstant mille puellæ
Mille Deas, vnus Scæuola mille Deos.

SCÆ

S C A E V O L A E

S A M M A R T H A N I

E L E G O R V M

Liber primus.

A D C H R Y S A E V M.

*E quoque ne pigeat, Chrysæ, sequentibus
annis*

Pierios inter nomen habere choros.

Ipsa licet lituos tantum nunc Gallia cures

Fœta viris, quorum Martia corda calent.

Non tamen hinc laudum ampla seges, nō vera petēda

Gloria, nec forti præmia digna viro.

Hæc fuerant olim, dum patrum mascula virtus

Adderet imperijs extera regna suis,

Dumq; illam tremarent Arabes, Phæboq; propinquus

Orbis & Eoæ regna beata plagæ.

Nunc periit solida laudis generosa cupido,

Discordesque animos impius ardor agit,

Hoc tantum unanimes, quod pro se quisque superbas

Antiqui imperij perdere tentat opes.

At placidi vates monstra hæc immania vitant,

Tractantque innocua mollia plectra manu.

Felix ille, adeo quem Iupiter æquus amavit,

Vt dulci Aonidum possit amore frui.

Non illum iniustæ franget vis improba sortis,

Non dubio euentu spesue metusue prement.

Kk

*Jllum & summorum pandentem arcana Deorum
 Omnis certatim sexus & ordo colent.
 Cumque adierit suprema dies non totus obibit,
 Nominis at longo tempore viuet honos.
 Huc ades ô dilecte Deo, dilecte Camænis,
 Inuisumque feri desere Martis opus.
 Te sacri reuocant fontes, te culmina nota,
 Mulcerique tuis vocibus antra petunt.
 Victtricem quærant alij per vulnera laurum,
 Hanc amo quæ nullo sanguine tincta venit.*

Ad Illustriss. Principem Condensem
 HENRICVM BORBONIVM.

M Agne puer, magnis Francorum è regibus orte
 Cui micat in roseo plurimus ore pater.
 Non satis est pulcra decorari munere formæ,
 Quanquam etiam hic parui non faciendus honos,
 Nec satis antiqua censeri sanguine gentis
 Quæ tenuit valida Troia sceptrum manu.
 Tu nisi virtuti primis assuescis ab annis
 Impiger & celsa pergis ad astra via.
 Qualis ubi educta est generosi seminis arbor
 Quæ latè virides explicat alta comas,
 Dat nisi grata suo latos in tempore fructus,
 Nec tantum ingrati floris honore nitet.
 Non illam agricolæ cultu dignantur inani,
 Nulla venit sterili gratia, nullus honos.
 Ardua sic magnum spargat nisi facta per orbem
 Et patriam haud segni strenuus auctet ope.

Dulcia ne princeps optata præmia famæ
 Speret & à iusta posteritate coli.
 Ergo age paulatim egregijs accingere cæptis,
 Et sequere ingentum fortia gesta patrum.
 Nam neque tot flauas Libycum mare voluit arenas,
 Aurea nec fulgens tot polus astra tenet.
 Fulmina quot belli magno gens orta Capeto
 Protulit, unde patris semina prima tui.
 Quid memorem his toties coniectū in vincula Belgam,
 Captæque tot bello mœnia, tótque locis?
 Quid toties gelidas victricia signa per Alpes
 Transmissa, aut Siculi per freta longa sali?
 Non tamen ulla magis te patrum exempla mouebunt,
 Acrius ad laudem nec tibi calcar erit,
 Quàm magni HENRICI per tot iam prælia virtus
 Cognita, vel summis suspicienda Deis.
 Non illi quisquam antiquus se conferat heros
 Seu res consilio, seu sit agenda manu.
 Quòd nisi temporibus duris hunc fata dedissent,
 Qui populo erranti debita fræna daret.
 Tandudum euersis lugeret Gallia rebus,
 Et raperet nostras victor Iberus opes.
 Interea è tenebris veluti Sol aureus exi,
 Et patrias vrbes lumine sparge tuo.
 Certè equidem si quid vatum præsagia possunt,
 Nostra nec immodicus pectora fallit amor:
 Ille eris optata firmes qui tempora pacis,
 Aduentûque tuo nubila cuncta fuges.
 Dij patrij quorum creuit sub numine quondam
 Gallia vicinis inuidiosa locis.

*Augustum hoc seruate genus, seruate quod usquam est
 Gallorum & fessis otia longa date.
 Si qua tamen restant culpæ vestigia, necdum
 Sanguinis exhaustum creditis esse satis.
 Omnis ab externis queratur gloria bellis,
 Impia nec repetat ciuicus arma furor.*

AD MVSAS.

P*egafides Nymphæ sanctorum numina vatum,
 Quas pius æterno cingit honore pudor,
 Me quoque (nam si quas eni contagia sordes
 Attulerant, castæ proluit humor aquæ)
 Ne vestris prohibete adytis: nouus ecce Sacerdos
 Carmina nec vobis inficianda cano.
 Vos etiam Aoni j puro qui pectore mystæ
 Præsentis colitis nota per antra Deas,
 Me vestris adhibete choris, nam me quoque plebi
 Subtrahit, & patrio mens vehit alta polo.
 Nec mihi regalis cura est quod tradita Gæza,
 Auro pollutas esse putate manus.
 Parcite Pierides è vestris pellere regnis
 Tale decus, vera est unde petenda quies.
 Ne uos error agat, puro quid dignius auro?
 Quàm bene res vestris conuenit illa sacris?
 Omnis enim vester labor est sonus: at suus auro est
 Quo melior bibula nullus in aure sonus.
 Ergo siderei gaudet quoque nomine Solis,
 Quod vestro primas in grege numen agit.
 Haud alio optarim genio magis auspice sanctum.*

(Si liceat) sacri montis adire nemus.

Atque utinam, veniens mea carmina forsitan ætas
Dum leget, huic vates aureus esse ferar.

AMOR VETVLÆ.

QUicunque ille fuit, monstrum qui dixit amorem,
Crede mihi vero verior ille fuit.

Quàm varias prima me semper ab usque iuuentâ

Egerit in formas si numerare velim:

Scribentem variis totâque monstra figuris

Deficietque manus, deficietque dies.

Nec tamen ex illis fuit ante molestior ulla,

Quàm quæ nunc animum sollicitudo premit.

Eheu quàm tæco pectus mihi carpitur igni!

Credo erit à sola morte petenda salus.

Quippe (quod est mirum) non has mihi candida flamas

Virgo mouet, flammæ quæ leuet ipsa meas.

Verùm anus (ô pudor) & priscis æquæua Sibyllis,

Jam nihil ipsa calens est mihi sola calor.

Debueram certè melioribus ignibus vri,

Sed fuit hæc fastus pœna secuta meos.

Nam Veneris cæcas penitus deponere curas

Mens erat, & Clario corda vouere Deo.

Quis nescit sexus vitium? cum spernere multas

Inciperem, multis virginibus placui.

Sed placui frustra, stabat mihi robore pectus

Durius, & nullis mobile blanditijs.

Exarsit subito contempti numinis ira,

Dum, mihi quas flammæ obijcit, abijcio.

Nec mora, qui spernis dignas ardore puellas,
 Accipe quid læsi numinis ira queat.
 Dixit, & ex vetula toruum spectantis ocellis
 Egit in hoc miserum tela sinistra caput.
 Nunc cogor canos mirari sæpe capillos,
 Rugosāsque genas, pallidulumque labrum.
 Nec mihi (sic sum amens) laxus sinus iste videtur
 Esse, nec os vacuum dentibus esse suis.
 Quinetiam precibus nostris elata superbit,
 Sæque aliquam, sit quod iam illa rogata, putat:
 Amplexusque fugit, nostros, roseisque labellis
 Ora licet buxo pallidiora negat.
 Quidni autem mea lux? certè decor iste senectæ
 Me iuuat, & merito me mihi surripuit,
 Et meritò precibus nostris dignissimus unus
 Conficit hac longo nos in amore siti.
 Nonne etiam cana est & tota argentea Luna?
 Illa tamen reliquis ignibus una præst.
 Esse puto dentes, nulli tamen esse putentur,
 Liberior linguae cursus in ore tuo est.
 Nec suus & non est rugis decor ignea circum
 Lumina Phœbeos dum referunt radios.
 Ut tamen ista iuuent oculos animūque furentem,
 Est in tam sicco corpore nulla Venus,
 Et licet illa meis accedat candida votis,
 Certè nullus habet languida membra calor.
 Hei mihi quisnam igitur finis spectandus amanti,
 Finit ardores mors nisi sola meos?
 Si quis adhuc usus Medæe mansit ab arte,
 Et quisquam magico tanta labore potes:

Te per ego Veneris benè notos omnibus ignes,
 Quos qui non sentit sentiet ille nihil,
 Fac precor exutam rursus induar illa iuuentam,
 Et liceat veris flore nitere seni.
 Tunc ego crediderim vestris servire parentem
 Naturam, atque Deos, atque elementa sacris.

AMOR IN ARANEAM
 Ex Gallico Tiraquelli
 Senatoris.

Nunc tibi nunc, moneo, iuuenilis turba, cauēdū est,
 Ille puer Veneris nunc noua bella parat.
 Jam nota nimium tædæ, iam notus & arcus,
 Telæque, & armorum quicquid habebat, erat.
 Ergo nouam assumens mutato corpore formam,
 Rem potius ducit fraude, doloque geri.
 Abiectis faculis noua factus aranea casses
 Tendit, & insolitos hac struit arte dolos.
 Utque locum querit, quo texat aranea telas,
 Hic ubi sunt vermes, hic ubi musca frequens.
 Sic in fronte mea Domina, qua semper oberrant
 Mille animæ, cautus retia tendit Amor.
 Improbis (ô pueri fugite hinc) latet hostis in illa,
 Incumbitque iugo textor, & urget opus,
 Ecce pedum officio, partes quos flectit in omnes,
 Nescit adornatas, retia certa, comas.
 Panduntur gemina spatij aequalibus alæ,
 Atque ostentat opes aurea tela suas.
 Quæq; magis rutili densantur parte capilli,
 Kk iiij

*Hic furti latebras subdolus hostis habet.
 Ille vides? Stat in insidiis, explorat euntes,
 Tectaque securis mentibus arma parat.
 Hei mihi ut imprudens anima hac dulcedine nuper
 Capta, tulit vitæ multa pericla meæ!
 Forte moræ impatiens insuetas induit alas,
 Quo citius gratum posset adire locum:
 Neu domina agnoscat visam, inceptumque moretur,
 Exilis muscæ sumpta figura placet.
 Vix tantum attigerat, totos cum protinus artus
 Implicitam aureolis se videt esse plagis.
 Luctatur primò, & stridentibus aëra pennis
 Verberat, & rauco murmure multa strepit.
 Sed tamen hoc frustra, exiliens nam surgit in illam,
 Corruptamque alis impedit acer Amor.
 Tunc Deus, ô demens an fallere posse putabas
 Cetera quod fallit Numina numen? ait.
 Et dominam ostendens, ego te pro talibus ausis
 Huius in æternum mancipo seruitium.
 Nunc anima infelix Dominæ vestigia seruat,
 Et consorte caret corpus inane sua.
 Nec traheret vitam: sed enim Cythereius implet,
 Præque anima vegetat languida membra calor.
 Ille furens inis resoluta per ossa medullis
 Me coquit, & dulci torquet amaritie.
 Nec modus aut requies, tantoque immunis ab æstu,
 E membris superest unica lingua meis.
 Macte tuo lingua officio, duræque puellæ
 Dum geminas questus nocte diæque noxos,
 Tu face ut hanc vatis miseranda dolentis imago*

Commoueat tantis, afficiatque malis.
Vos, quoniam sapere est alienis dulce periclis,
O pueri exemplo damna cauete meo;
Vitate aureolis quos nectit Aranea casses
Crinibus & tecti retia plena doli.

AVRELIA MAGNANO.

QUID gemis ignauo corrumpens lumina fletu,
Magnane, & placidos non finis ire dies?
An tua communi virtus in amore fatiscet,
Quodque puella fero non vir & ipse seres?
Nam quid dissimulem, cum sese viuudus ignis
Prodat, & in vultu luceat usque meo?
Ipsa mihi ingenuè videor debere fateri
Vulnera, quæ ingenuus non nisi fecit amor.
Dum patris amplexus petit impia Myrrha nefandos
Secretum tacita nocte capeffit iter.
At quæ legitimi suspirat gaudia lecti
Deserta in patrijs montibus Alcione,
Ipsam inter medios in aperto litore nautas
Non dubitat clara voce vocare virum.
Ille autem, heu cæcas mentes! heu nescia corda!
Voluitur insano mersus in Oceano.
Ah tibi ne similis noceat fortuna vaganti,
Ah fera ne cæptis cursibus obstet hiems!
Quod seu contingat, seu te bona sidera seruent,
Quicquid eris, memorem te iuuet esse mei.
Dúmque vagum procul hinc errans imitabere Vlysssem,
Penelopen certa consequar ipsa fide.
Interea ne dissidij noua crimina quæras,

Indicium hæc fidæ litera mentis erit.
 Illa quidem sermone humili conscripta, neque arte.
 Non rudis, at talem virginis esse decet.
 Vos quibus ingenuas ediscere conuenit artes,
 O nati fato prosperiore viri,
 Fundite facundæ manantia flumina linguae.
 Tale decus nobis inuida iura negant.
 Nudus ut est animus, sic verba carentia fuco
 Scribimus, hoc animo tu quoque scripta lege.

AD P. BVLENGERV M PETRI F.

BVlengere, dedit cui res aperire latentes
 Phæbus, & Aonio rore leuare sitim,
 Cernis ut hiberno formosum sidere cælum,
 Quale solet medio vere nitere, nitet?
 Nec secus ac niuei lucent dum cornua tauri
 Temperat auratas pulcer Apollo faces?
 Ipsa suis cohibent se decrefcentia ripis
 Flumina, & exiguo leniter amne fluunt,
 Maturanfque vices, gelidumque oblita Decembrem
 Natura insolitos pandit aperta sinus.
 Fallor? an hoc faciunt incendia cordis, & auras
 Temperat à nostro feruidus igne vapor?
 Nam collata mihi poterit frigere videri
 Fumida sulphureis quæ calet Ætna iugis.
 Quòd si me bruma in media qui torridus urit,
 In rapidæ æstatis tempora duret amor,
 Jam Phaëthontæ redeunt incommoda flammæ,
 Nec geminos æstus qui ferat ullus erit.

AD LEMOVICES.

*C*erne vices rerum varias, occultâque vires
Natura ut mira proferat arte suas.
Qui rudis incultis Lemouix in montibus olim
Rapa modò ediderat, castaneâsque nuces,
Hoc demùm insolitos depromens tempore fœtus,
Æmula Romanis edidit ingenia.
Hic mihi erunt testes Musis gratissima mille
Nomina, quos tellus hac habet Hesiodos.
Gardius ante omnes, & Graij Bofius oris,
Atque Secundi animam qui Betolaudus habet,
Quique ducem Orlandum sub Gallica iura reducit,
Et redocet Gallum Gallica verba loqui.
Vt taceam Auratum patrem, plenissima cuius
Copia Pierias undique fundit opes,
Auratum à quo vno vatum, ceu fonte perenni,
Gallorum Aonia labra rigantur aqua.
Te quoque quid memorem, fruitur quo Romula tellus,
O decus, ô seculi Varro, Murete, tui?
Vos ergo incultæ longè cultissima gentis
Ornamenta alijs inuidiosa locis,
Viuite, duplici vos titulo mirabitur ætas
Postera, virtuti si suus extet honos.
Primus honos doctas animum potuisse per artes
Excolere, est rarum scilicet illud opus:
Hoc autem crasso potuisse sub aëre natos,
Alter honos, rarum nec minus illud opus.

VALLIS AVREA.

TE cano, cui pulcrum vallis dedit aurea nomen,
 Villula, fratris amor deliciaeque mei.
 Ulmeus hinc lucus patulis te protegit umbris,
 Illinc aprico vinea colle viret.
 Parte alia facili leuiter pendentia cliuo
 Æmula Campanis messibus arua patent.
 At mediam latè pingunt prata herbida vallem,
 Quæ crepitans tremula riuulus ambit aqua.
 Hac inter domus exiguo lepidissima structu
 Surgit, & ipsa suas undique spectat opes.
 Nec procul hinc lato pandit sua mœnia muro.
 Vrbs quæ de veteri Cæsare nomen habet.
 Vrbs superis accepta Dijs, domus inclita vatū,
 Quam pudor & probitas, iusque, piūque colunt.
 Quid memorem tota celebres regione Napæas,
 Capripedūque leues per tua rura choros,
 Albiadem, Brissamque, & cognita vate Macrino
 Circū in vicinis nomina mille ingis?
 O fessis iucunda quies, te sidera seruent,
 Et quod habes longo tempore nomen habe.
 Te fera non vastet damnosæ iniuria belli,
 Sed tua securus rura colonus aret.
 Et tibi quæ mellis, nitidi quæ copia lactis
 Nunc fluit, æterno tempore leta fluat.

AD AGRVM
Iuliodunensem.

AGRESTER villa, tenui gratissima censu
 Prædia, & à proavis regna relictæ meis,
 Grellias, & parvæ Ialturia iunctæ Noeræ,
 Et Dryadum intonsis Belsia cinctæ comis.
 Quæque pio digna ante alias à vate teneri
 De sacri Tripodis nomine nomen habes.
 Vt vos ipse libens post prædia mille reuiso!
 Vt patrij præsens me beat aura soli!
 Saluete ô, placidosque mihi præstate recessus,
 Dum meditor latia carmina culta lyra,
 Fors fuit ut seclis longo voluentibus ævo
 Posteritas nostri vos studiosa canat.
 Et dicat, locus hic ille est ubi Scæuola quondam
 Tot lepido argutos protulit ore sonos.

FINIS LIB. I.

Ll iij

S C A E V O L A E

S A M M A R T H A N I

E L E G O R V M

Lib. secundus.

Ad manes P. RONSARDI.

IAS tibi *Parisis* sacras in collibus aras,
 Magne parēs, grata ponimus ecce manu.
 Tu patrij Deus eloquij, quo numine quōdā
 Pierias Francum protulit vber opes.
 Ergo velut Cereri & Baccho sua sacra quotannis
 Vouerat, & festos gens operata dies:
 Sic tibi quotquot erunt Galli, tua turba, poëta,
 Annua solenni carmine vota canent.
 Jamque tibi primos ecce instauramus honores,
 Et vitæ aggredimur dicere facta tuæ.
 Ut claræ antiqua deductus origine gentis
 Threicio dederis tempora prima Deo.
 Ut mox & laudis meliore incensus amore
 Malueris Musas Graia per antra sequi.
 Nullus erat, tua qui regeret vestigia callis,
 Saxa per & nullo culmina trita pede.
 Tu tamen & salebras, & sentibus aspera vincis
 Omnia, nec cæcum te remoratur iter.
 Donec Hyanteo teneras à fonte sorores
 Deducas patrios victor ad vsque lacus.

Inde ubi per medias Nymphis comitantibus vrbeis
Conspicuum insigni tollis honore caput:
Protinus, ut roseo surgit cum Lucifer ortu,
Cum tenebris fugiunt astra minora suis
Sic rudis incultos aluit quos Gallia vates;
Fugere ad vultus lumina prima tui.
Nunc igitur laudésque hominum, laudésque Deorum
Concinis, aut blandus quæ tibi dictat Amor.
Nunc ortus rerum varios, verique latebras
Quæris, & audaci tendis in astra via.
Martia nunc resonas heroæ prælia versu,
Francosque à Phrygio principe ducis auos.
Néne tibi veteres contendant laude poetæ
Quotquot habet Latium, Græcia quotquot habet,
Nil intentatum mens indefessa reliquit,
Siue placent citharæ munera, siue tubæ.
Felices Ligeris ripæ, felicia Cosmi
Fana tui, uberibus Turóque diues agris,
Et quæcunque tuo demulsa carmine gentes
Hausere ætherios vatis ab ore fauos.
Te nemorum coluere Deæ, te sæpe canentem
Mænalijs Faunus visit ab usque iugis.
Te stupuit Natura parens: nec te tua cepit
Gallia, quæ tanti ciuis honore tumet:
Sed norunt latè populi, quosque ultima Thule,
Quosque alit Hesperio terra propinqua freto,
Quique bibunt Istri gelidum septemplicis amnem,
Quique Euphrate habitant & loca cincta Tigri.
Salve cura Deum, salve ipsis addite Diuis,
Quindocini æternum fidus, honosque soli.

*Non tibi quærenda est alieno fama labore,
 Digna nec ingenio laus satis vlla tuo est.
 Tu tamen hæc cape vota lubens, seu lactea mundi
 Te plaga, seu magni te tenet aula Iouis.
 Et si quis tibi restat amor, si cura tuorum,
 Nec te operis memorem iam piget esse tui:
 Respice nos, animisque fauens illabere nostris,
 Tractamus patriæ dum noua plectra liræ.*

LODOICI ALEALMI PRAESIDIS
 Aurel. Tumulus.

E*T si te proprijs possis attollere pennis
 Jam nouus ex ipso funere factus olor.
 Te tamen & seros feret Audebertus in annos,
 Pieria dudum primus in arte senex.
 Postulat hoc qui vos longo coniunxerat vsu
 Non sine Phœbeo numine partus amor.
 Sed neque non tenui nobis dicere camæna,
 O simul Astrææ Calliopésque decus,
 Flos, Lodoice, virûm, nigro quem turbine lethi
 Eripit & calo numen utrumque beat.
 Nec certè inficior, folio ius dicere ab alto
 Muneris est longè nobilioris opus.
 Non tamen Aonij spernenda est gloria plectri,
 Cuius blanda homines vis trahit atque Deos.
 Errat enim quicumque togæ patribúsque seueris
 Indecores Pindi iudicat esse Deas.
 Aspice Bellaiûmque patrem, cui murice sacro
 Cinxit honoratum Roma superba caput,*

Diui-

Diuinumque senem Xenij de nomine dictum,
 Supremus cera quem decorauit honos:
 Aspice & Augustū quo nunc quoque Præsides fulget
 Curia tot graubus conspicienda viris.
 Quis non scripta legit Latio condita lepore
 Quæ variis illi concinuere modis?
 Nec tua non etiam veniens mirabitur ætas,
 Optima Pegasei pars Alealme chori.
 Tu quoque defessam post bella forensia mentem
 Suetus eras sumpta sic recreare chely.
 Quæque manus recta librabat iura bilance,
 Hæc eadem facili pectine mouit ebur.
 Non temerè id præstent quibus est in pectore cautes
 Horrida, Caucaseo frigidiorque gelu.
 Quò sit ut ignaui pars longè maxima vulgi
 Negligat Aonio fonte leuare sitim.
 At quibus ingenij vena se diuite fundit,
 Copia, vísque animi fortior intus agit,
 Non uni insistent curæ, sed fusa per artes
 Libera mens vario tramite currit iter.
 Ergo ubi felicem tali se Aurelia sensit
 Præsides, vicinis inuidiosa locis,
 O qui tum plausus totam sonuere per urbem!
 Quàm tumido latus se Liger amne tulit!
 Inde ubi crudeli conspexit funere mersum,
 Quot fudit lacrymas, quot gemitusque dedit?
 Mox tamen ut subiit patri succedere natum
 Et similem studijs & pietate parem,
 Paulatim sese erexit, plausumque dolori
 Miscuit, & mæstis letitiam lacrymis.

*Cen quondam pluuio dum pellit nubila celo
 Noctem inter dubius Sol micat atque diem.
 O felix anima & terra iam erepta periclis,
 Perpetuum salue, perpetuumque vale.
 Tu si qua interea uiuentum cura sepultos
 Sollicitat manes, clausâque busta mouet;
 Lugubres ne sperne modos, lacrymisque piorum
 Tale tuo inscriptum marmore carmen habe,
 Hic Alealme iaces, ipsi fleuere cadentem.
 Te superi, exequias Musa Themisque ferunt.*

Nomine DANIELIS VARENI
 ad bustum LAVRENTII
 patris, Lacrymæ.

*A*T me nec tanto ingenio natura beauit,
 Et si quod fuerat perculit ipse dolor;
 Quicquid inest tamen id meritò tibi seruiet uni.
 O decus, ô vitæ fons & origo mea.
 Impius est quisquis non illum in funere luxit.
 Ipse à quo ætheriæ munera lucis habet.
 Hinc sacra feralis quondam spectacula pompæ.
 Officij memores instituisstis aui.
 Sic pius Aeneas rediuiuæ gloria Troiæ
 Manibus in Siculo rite parentat agro.
 Sic tibi pro ludis solennibus (hoc mihi quando
 Res angusta negat) carmina pauca fero.
 Sunt tamen & nobis (sed sors leuis omnia versat)
 Sunt etiam claræ stemmata prisca domus.
 Quaque pater largo restagnans gurgite Nilus

*Arida flumineis imbris aura rigat,
 Si qua fides, veteri gens nobilitata Canopo
 Sæpe memor nostros nunc quoque iactat avos.
 Vnus & insignis facie & florentibus annis,
 Amplarumque domi diues Orebus opum,
 Auctus Reginae thalamis, quæ surgit in auras
 Alta Pharos, longo tempore iura dedit.
 Non illo quisquam fuit observantior æqui,
 Nec minus ad Martis classica promptus erat.
 Sed potius duxit tranquilla per otia vitam
 Degere, & Aonidum mollia castra sequi.
 Calorum motus varios & nomina norat,
 Quæque fauent homini lumina, quæque nocent.
 Verum ubi diuisas sacra in contraria mentes
 Illusit ficto numine vanus Arabs,
 Hinc intestinis odijs & bella suborta,
 Plebis & ingrata mente fugata fides.
 Non tulit hanc speciem generosi pectoris Heros,
 Dùmque ferox læuo corripit arma Ioue,
 Cum vita imperium amisit, consorsque iugalis
 Fida thori similem sensit & ipsa vicem.
 Filius his prima vix signans ora iuuenta
 Iosippus miseri mens & imago patris,
 Antiquæ patriæ quem debita sceptrâ manebant,
 Si modò sors patriæ quæ fuit antè, foret.
 Quid faciat regno charisque parentibus orbis?
 Cessit, & in subita spes fuit una fuga.
 Huic se addunt pauci comites, quæcunque parati
 Tristia cum profugo Principe fata sequi.
 Quid loquar ingentes animique & corporis æstus,*

*Multaque perpeſſos æquore, multa ſolo,
 Donec deſeſſi tetigere Liguſtica tandem
 Littora, quæ longæ meta fuere viæ?
 Hinc ſerie longa multos ſuccreuit in annos
 Nobilibus ſoboles continuata viris.
 Quorum ſi tenues minuit ſors improba cenſus,
 Vis tamen in forti pectore auita fuit.
 Non ſecus Herciniꝝ longinqua per auiæ ſaltus
 Quà ſurgit patula plurima ſylua coma,
 Caſa licet ferro plerunque repullulat illex
 Frondoſumque nouo tollit honore caput:
 Illa quidem aerias non tam ſublimis in auras,
 At vigor in folijs qui fuit antè, manet.
 Tūque adeo ante omnes duro ſpectate Gradiuo
 Multa Camille tuo ſanguine digna geris.
 Nec melior quiſquam ſeu reſ pendenda ſagaci
 Conſilio, valida ſeu peragenda manu.
 Dumque altas ſuperans multis cum millibus Alpes
 Fortis in Alphonſum Carolus arma mouet,
 Tu quoque pars aderas huius non vltima palmæ.
 Multa ubi virtutis das documenta tuæ.
 Nec minus & pulcer iam pubeſcente ſub æuo
 Hærebat lateri gnatus Ariſto comes,
 Muſarum noua cura puer, qui bella peroſus
 Miles Hyantæi maluit eſſe gregis.
 Protinus hunc ſtudijs vna communibus omnes
 Duxerunt auidum per loca ſacra Deæ.
 Jam virides Hæmi ſaltus, iam tota patebat
 Quæ fluit è biſido leniter vnda iugo.
 At ſibi tranquillos dum ſpondet credula curſus*

Quàm penè est rapido turbine mersa ratis!
 Principis exilium temerè comitatus amicì
 Multa procelloso tempore dura tulit.
 Vis tamen illa animi constans in sede remansit,
 In medio rupes ut manet alta freto.
 Donec plenū annis, opibúsque, & honoribus auctum
 Merferunt placido funere fata senem.
 Huic bisseña oculos clauserunt pignora, quorum
 Et tu chare parens ordine primus eras.
 Ipse etiam addictus placidis ante omnia Musis,
 Horrida nec Getici natus ad arma Dei.
 Mille tibi unde artes, seu quicquid nobilis Hellas,
 Siue placet Latium nobile quicquid habet.
 Illa quidem Ausonij diuina scientia iuris
 Prima fuit puero cura, nec una tamen.
 Non bene fortis equus contractis paret habenis,
 Nec patitur gyro se breuiore premi.
 Non bene collectos Tiberis capit auctior imbreis,
 Aggere nec claudi sustinet usque suo.
 Ergo & secretas inuit perquirere causas,
 Et pia Pæonij sensa aperire senis.
 Inuit & à prima surgentis origine Romæ
 Fortia magnanimū facta referre ducum.
 Sæpe etiam magni penetrans sacraria Pauli
 Quæ sit vera homini queris & unde salus.
 Sæpe leui alternans grauiora negotia ludo
 Aonium docto pollice tangis ebur.
 Et media procerum poteras in luce nitere,
 Quos apud ingenij nomine clarus eras.
 Conscia sed virtus sibi plus satis ipsa placebat,

*Ceu nulla externa sortis egeret ope.
 Hinc adeo indignata procul fortuna recessit,
 Nec tribuit rebus tempora lata tuis.
 At saltem exactos æui post mille labores
 Fata magis placida morte perire darent.
 Nec te porrecto manus exitiosa veneno
 Ante diem Stygias cogeret ire vias
 Impie quis te adeo infandus quis compulit error
 Tam sacrum auderes ut violare caput?
 Nec te coniuncti reuerentia sanguinis ulla,
 Nec tenuit sancto debita iure fides?
 Non tamen effugies: viden' ut funale cruentum
 Jam rotet ante oculos torua Megæra tuos?
 Aut cruce tu coruis epulum pendebis ab alta,
 Aut meritas pœnas hoc dabis ense patri.
 Sic Phrygium fundens ad busta paterna cruorem
 Pyrrhus Achillæi sanguinis ultor erat.
 Cùmque foret virgo fraterni criminis insons,
 Morte sua pœnas non minus illa dedit.
 Ah! quoties conata hostem lenire precando
 Flebilis inuisos concidit ante pedes!
 Parce precor, si qua est pietas, dux inclyte, parce;
 Neu fortem innocuo sanguine tinge manum.
 Hac ait, & riuos lacrymarum effundit inaneis,
 Imploratque Deum saepe, hominumque fidem.
 Ille animum iusto vindictæ incensus amore
 Tam blandas rigida negligit aure preces.
 Plectitur infelix alieno crimine virgo,
 Usque adeo superis displicet omne scelus.*

IN OBITU I. O. PERUSII
Poëta Tragicæ.

Postquam Ronsardi ductu, mea Gallia, Musæ
Mutauere iugis notum Heliconæ tuas,
Quas prius ignotas spernebat quilibet ordo,
Excoluit notas quilibet ordo Deas.
Jámque Lyra cantu resonabas tota, tuorum
Materies vatum cum foret unus amor.
At sua qui prisco vestiret crura cothurno,
Deerat adhuc, tragicos qui struerétque modos.
Venit Francorum Iodelius alter Apollo
Alitibus natus sideribúque bonis:
Venisti parua decus & tu, Iane, Perusæ,
Dignus quem socium iungat Apollo sibi.
Nec mora Diuarum patrio iam fonte receptus
Hausisti sacras tu quoque pronus aquas.
Iámque quod incutiat Romaque Argisque tremorent:
Nescio quid sub te grande theatra tonant.
Cum medius iuuenem fera mos te sustulit ausis,
Nec patitur iusto claudere fine dies:
En adsum & patulo quantum possum ore sonare;
Fungo meas voces vocibus ipse tuis.
Faxit Musa meis veniens tua iungat ut æuum,
Iunctaque concelebret nomina nominibus.

AD CHARLLAYM MACRINVM
in morte Salmonij patris.

*Quidquid pater ille tuus, mihi certus Apollo,
 Humana potuit conditione mori.
 Qui vatum plures animas, dum vita manebat,
 Mortis ab infesto limine restituit,
 Æquum est hunc etiam, ut multi post funera vates
 Qua licet à mortis limine restituant.
 Et facerem, sed & ipse agrum sic sentio corpus,
 Ut timeam nondum fata timenda mihi.
 Erectum seu mane caput sol exerat undis,
 Occiduum condat vespere siue caput,
 Perpetuus me languor habet, sua frigus & ignis
 Tempora agunt, certa scuit utrumque vice.
 Nec possum faciles velut antè accersere Musas,
 Cumque sacro carmen dicere dulce choro.
 Si fortè accersam, teneras horrore puellas
 Afficit ipsa meo Parca propinqua thoro.
 Sed mibi dum morbus, tibi dum dolor ocià tollit,
 Anxius è cari morte recente patris,
 Ecce vices nostras noster Betolaudus obiuit,
 Æquales inter gloria prima meos.
 Disseream facili si quidquam cedat auena
 Dulcibus arguti Panis arundinibus.
 Gaudeat hoc noster Macrinus vate sub umbris,
 Macrino quantum Tartara vate tument.*

AMPLISS.

CLARISS. V. CHRISTOPHORI THVANI
Senatus principis Memoriae S.

PROuidus ille parens, magnum qui temperat orbem,
Humanumque pio seruat amore genus,
Sicubi grassantes despexit ab aethere pestes,
Ut regio monstris non caret ulla suis,
Tristia quod pellat contagia sufficit illic,
Præsentemque malo fert miseratus opem.
Nonne vides ut terra nouo quæsitæ sub axe,
Quam Veneris passim fœdat acerba lues,
Felicit truncum tulit arboris, unde laborum
Certa quies, agris certa petenda salus?
Sic ubi tot scelerum facies, tot Gallia fouit
Monstra, fuitque locis omnibus omne nefas.
Ille salutiferæ caput extulit arboris instar
Christophorus, patriæ certa medela suæ.
Cuius ope impuras deponeret impia labe
Gallia, & in pretio fâsque piûmque forent.
Ergo sacro Themidis iamdudum impulsus amore
Pellebat longa vimque, dolosque fuga.
Cum validam immitti quatiens feritate bipennem
Mors decus hoc tristi strauit iniqua solo.
Ingemuit casu tanto non Gallia solum,
Hanc licet imprimis tangeret iste dolor:
Verum omnes latè populi, quicumque per orbem
Astrææ reducis numina sancta colunt.
Ecce tamen viua radice renascitur arbor
Instaurata, nouis luxuriâtque comis.

*Aspicis in summo dicentem iura Senatu
 Augustum tantæ spem columénque domus?
 Hic vir hic est, vno quo vindice Gallica virtus
 Ardua conspicium tollet ad astra caput,
 Magnæque Ausonia veterē premet æmula laudem,
 Sive placent Musa, seu iuuat alma Themis.
 Quique habet à magno decus immortale parente,
 Gloria & ipse sui magna parentis erit.
 Ergo tot elogijs, quæ audit pater ille Senatus,
 Cara sui Regis maxima, plebis amor;
 Hunc etiam titulum venturæ in secula famæ
 Addimus, Augusti quod fuit ille parens.*

D. M.

IO. BOCELLI BORDERII
 amici suauis.

QVO tibi præcipuè luctu, quo, fane, parentem
 Munere? nam te etiam Parca seuera tulit.
 Accipe amicorum quacunque sacrauimus umbris
 Carmina, & illa tibi tu quoque sacra puta.
 Quicquid enim laudum liber hic partitur in omnes,
 Hoc adeò soli conuenit omne tibi.

FINIS.

S C A E V O L A E

S A M M A R T H A N I

S A C R A C A N T I C A .

A D

CLARISS. VIRVM ACHILLEM

HARLAEVUM, SENATVS

Parisiensis Principem.

ON semper cupidi malè-sanos pectoris
astus
Ladicraue, aut partos immiti Marte
 triumphos

Musa canit, terraque inhians mortalia spirat.

Quondam etiam quæ virgineo sunt digna pudore

Diuinis aptat fidibus, notumque pererrat,

Voce polum, et vani spernit ludibria vulgi.

Præsertim si quem meritis et honore patronum

Insignem legit et castas modulatur ad aures.

Nempe alto Patrum in folio sacra debita Iuri

Dum facis et populo princeps oracula dictas,

Te si interpellem leuibus, vir maxime, nugis,

Vel rerum ignarus merear, vel ineptus haberi.

Verum age si sacris de fontibus hausta, Dæique

Prompta sinu tibi dona feram, sanctæ optima vitæ

Fomenta, et duros rerum solantia casus,

Ecquid erit pretij? quo letus amore poetam

Excipies, blandoque dehinc dignabere vultu?

Ista quidem est voti merito pars optima nostri,

Nec potis uberior Musæ contingere merces,

Nn iij

Quàm tanto placuisse viro, quem Gallia latè
 Suspicit & summis certatim laudibus effert.
 Non quia conspicuus veterum te sanguis auorum
 Illustrat, largosque tibi non inuida census
 Nòrtia, supremosque togæ concedit honores.
 Sed quia sorte ista longè dignissimus unus,
 Atque adeò maiore, tua virtutis amorem
 Injicis in puras mentes & amantia recti
 Pectora: nec si te inferior fortuna tulisset,
 Parcius arderent animi colerènt ve merentem.

Me certè iubeas penetrare vel ultima Thules
 Litora, vel siccas Libyæ flauentis arenas,
 Quæque loca Euphrates extremo flumine findit
 Turbidus, Eois ubi ponti spargitur undis,
 Quanquam auipigra instet hyems, hæc omnia caussa
 Non verear tentare tua, dum nostra voluntas
 Sic pateat. Sed & est melior, qua me quoque possim
 Commendare opera & non planè ingratus haberi.
 Possum ego Pierij diuino munere cantus
 Virtutes celebrare tuas, noctique profundæ
 Eximere, & sæuas Parcarum vertere leges.
 Nam licet unius captus dulcedine cæli
 Non hominum plausu, non vana duceris aura,
 Usque adeòne tamen virtuti debita spernes
 Præmia, ut oblatum non amplectaris honorem?

Ille adeò incundus honos etiam optima mulcet
 Pectora: nec si olim famæ generosa cupido
 Deferat humanas rerum in discrimine mentes,
 Vllus erit qui pro populi Regumque salute
 Audeat innumeris caput obiectare periclis.

Quo tibi tot curæ, tot sumpti sæpe labores
 Pro patria, si post spatium breue labilis æui
 Omnia Lethæis nox obruat una sub undis?
 Siccine virtutum illa cohors, timor ille Deorum
 Et pudor & probitas & acerbo tempore Regi
 Nunquam fracta fides, nunquam mutabile pectus,
 Inuictoque animus non inficiandus Achilli
 Vanescant, neque venturo noscantur ab ævo?

Hoc Musæ prohibere nefas : non plurima vobis
 Turba deest, tam gratum obeat quæ sponte laborem.
 Non tot in herbosis fœcundæ saltibus Hyblæ
 Vere nouo glomerantur apes ad roscida florum
 Pabula : non tot ubi Autumno vindemia feruet
 Aligeri coëunt culices & fumida circum
 Labra volant musti latè fragrantis amore,
 Gallia quot nostro produxit tempore vates
 Qui liquidas vestri concurrunt fontis ad undas.

Atq; equidē hos inter quanquā postremus & arte &
 Ingenio, tamen hanc potero dum carpere lucem
 HARLAEI egregias non vno carmine laudes
 Persequar, ut magnum longè diffusa per orbem
 Tot decora aeternū viuant, æuoque futuro
 Non leuia ad seros veniant exempla nepotes.

2000 1000 500 0

1000 500 0

SCAEVOLAE SAM-
MARTHANI SACRA
CANTICA.

MOSIS Israelitarum ducis.

AVDIAT hæc Tellus, hæc audiat arduus
Aether,
Nunc mihi rore leui, nunc blando mollius
imbre

Verba fluant, quales nimio sitientibus æstu
Insidunt herbis, & luxuriantia mulcent,
Gramina cæruleis pluuiæ de nubibus orta..

Namque Deum celebrabo: Deum celebrate volentes
Vnâ omnes passim, pietas quibus aurea cordi est.

Integra sunt quæcunque gerit, nihil ille beata
Mente agitat, quod non iusto, non congruat æquo.
Et seruare fidem scelerum purissimus vnus
Nouit, & amplecti quicquid rectumque piūque est.
Sed tamen (ô cæcas mentes!) desciuit ab illo
Degener immeritò populus, iam praua, nocensque
Natio, nec tanti censenda fauore Parentis.

Ah popule insipiens, quæ te dementia vertit?
His meritum officijs cumulas? hæc præmia soluis?
Nōne tuus Pater est, cuius tu munere spiras?
Nōne tuus Dominus, qui te suscepit, & omnes

OO

*Vnum inter populos propriè sibi legit habendum?
 Antiqui subeat longissima temporis ætas,
 Perpetuòsque annos, & continuata reuolue
 Secula, neu quidquam lateat, patrèsque, senèsque
 Consule, sic referent, Totum cùm gentibus orbem
 Partitus rerum ille Parens, atque vnicus auctor,
 Diuiderétque homines, & agris secerneret agros,
 Finiuit reliquis cedentia gentibus arua
 Pro numero Isacidum: siquidem hic pars illius vna
 Est populus, suus Israël sors illius vna.
 Quem cùm inuenisset loca per deserta vagantem,
 Solis nota feris, cultore carentia rura,
 Hinc eduxit agens, & fanæ mentis egenum
 Quà via recta foret, docuit, curaque fideli,
 Haud minus ac proprios tutum seruauit ocellos.*

*Ac veluti teneros cupiens educere fœtus
 Nido Aquila, ignotàsque vias, tractùsque docere
 Aëris, & primo per nubila ferre volatu,
 Se super hos volitat vibrans, passis que trementes
 Suscipiens alis paulatim ad sidera tollit:
 Sic carum solus populum Deus ipse, nec vllò
 Præterea comitante Deo, ad fastigia summa
 Perduxit, lætùmque solo meliore locauit.*

*Hic illi optatas, agrestia munera, fruges,
 Dulciàque è rigidis adeò manantia mella
 Cautibus, & succum nitidæ suffecit oliuæ.
 Addidit & nuceum balantis ab ubere nectar,
 Et de vaccinis butyrum pingue papillis,
 Tum molles agnos, teneri cum carnibus hædi,
 Et florem æstui selectum farris, & almæ*

Sanguineos vuae grauida de vite liquores.

*Mox ubi tot vesci dapibus concessit abunde,
Ipse probè fartus, crassique abdomine ventris
Auctus in auctorem, vasesane, tuæque salutis
Custodem indignè calces iactare, Deique
Ausus es æterni verum contemnere Numen:
Ausus es ascitis aliunde laceffere Diuis,
Dæmonibusque preces, & inania sacra tulisti.
Quæque tui nunquam prius agnouère parentes,
Tunc primùm orta nouis coluisti numina votis.
At qui te genuit, tibi dulcis munera vitæ
Qui dedit, ingrata Dominum de mente fugasti.*

*Talia patrantes non æquo lamine vidit
Omnipotens, iustaque Pater stimulatus ab ira
Hæc ait, Auertam vultum commotus ab istis,
Quò res deinde cadat, quis deinde videbo sequatur
Exitus impuram violato fœdere gentem.
Qui mihi stultitia stomachum mouere, grauémque
Per vanos, nullósque Deos fecere dolorem,
Hos per ego abiectas etiam, nullásque vicissim
Frritabo vltus gentes, & digna rependam.
Ardet enim furor, & rapido mens aestuat igni,
Qui nigra ad usque furens infernæ viscera terræ
Frrumpat, penitúsque suis cum frugibus ipsam
Deuoret, & montes radicibus vrat ab imis.
Quæ mala cūque nocent in eos velut agmine facto
Inducam, mea tela in eos ferus omnia mittam.
Hos premet ægra fames, hos vret lethifer æstus,
Nec parcent miseris etiam sæuique ferarum
Morsus, & varijs sinuosi flexibus anguis*

Quod latet obscæno dirum sub dente venenum.
 Triste foris ferrum grassabitur, intima habebit.
 Tecta pauor, iuuenes passim, tenerasque puellas,
 Et molli infantes lactantis ab ubere raptos,
 Maturisque senum vulgus venerabile canis,
 Unum omnes rapiet nullo discrimine lethum,
 Quando semel statui sceleratam excindere gentem.
 Et faciam, nisi me moueat qui talia postquam
 Gesta sua esse manu male-sanus viderit hostis
 Non mihi, sed proprijs hoc totum protinus armis
 Acceptum referet: neque enim gens cæcior ulla est.
 Quod si mens non læua foret, sic voluere secum,
 Euentumque rei melius perpendere possent,
 An fieri posset bello superaret ut unus
 Mille homines, binique ut millia dena fugarent,
 Ni Deus ipsorum, quo nil est fortius usquam,
 Proderet oppressos, spatiumque includeret arcto?
 Non eadem quippe est ratio, similisue potestas
 Numinis illorum, ac nostri: quod & ipse fatetur
 Expertus toties hostis: nam vitis eorum est,
 Et Sodoma vites, & turpia rura Gomorra
 Quæ sapiat: fellis saturos habet uua racemos,
 Unde fluit tumidi funesta venena Draconis
 Qui referat liquor, & quod manat ab aspidi virus.
 Omnia me penes ista latent, & condita seruo:
 Quique unus iustam in pœnam mortalia cogo
 Pectora, digna dabo meritis, ubi scilicet horum
 Pes titubabit humo, & vestigia lubrica faller.
 Instat enim suprema dies, ventura propinquant,
 Tempora, fatali extinctos quæ funere perdant.

Quippe suum tandem populum tutabitur aqua
Mente Deus, fracto penitus cùm robore fessos
Viderit esse suos miserans, ac talia dicet,
Illa ubi nunc, fuerant quorum munimine tuta
Numina, seque mala tutos à sorte ferebant?
Quorum è pollutis gaudebant pinguia sacris
Nequicquam, & fusi libamina carpere vini?
Quin surgunt, durisque leuant in rebus egenos?
Nunc igitur, nunc me tandem cognoscite verum
Esse Deum, soli mihi verum adscribite numen,
Quem penes arbitrium est rerum, vitæque, necisque,
Tristia qui infligo membris, inflictaque sano
Vulnera, nec nostram est possit qui fallere dextram.

Ipse ego sublata Cælorum ad sidera palma
Hæc iuro, Mihi sic nullos minuenda per annos
Vita vices sub se positas, & tempora vincat,
Vt si fulmineum semel ira percitus ensem
Exacuam, ac iusto rem totam examine quæram,
Gens inimica dabit pœnas, & erit sua ceco
Illius in me odio merces, nec inultus abibo.
Illita purpureo fœdabo sanguine tela
Cæsorum, duro miserè captiua terentur
Membra solo, durum pascetur funere ferrum.

Vos igitur summis felicem laudibus ultro
Tollite iam hunc populum, gentes, quando ipse suorum
Stat Dominus vindex, & fusi sanguinis ultor.
Ille hostes domat, ille suos, omnemque suorum
Rem fouet amplexans, & amico numine seruat.

ANNÆ MATRIS SAMVELIS.

NUNC tota vero pectora gaudio
 Fauente nobis Numine gestiunt,
 Attollo nunc cornu superbum,
 Liberâque attonitos in hostes
 Nunc ora soluo, triste silentium,
 Perosa, tanta letitia efferor,
 Postquàm suo tutam benignus
 Me pater esse iubet fauore.
 Quis sanctus æquè est, ô Deus, atque tu?
 Quis, ut loquamur veriùs, vspiam
 Te præter unum sanctus? aut quis
 Eximia tibi comparandus
 Virtute? iam vos ergo ferociam
 Oris superbi comprimate, aspera
 Jam verba cessent: ille quem res
 Nulla fugit, Deus ille vanos
 Evertit ausus, & variat vices.
 Hoc fracta hebescent spicula fortium,
 Hoc debiles firmanantur artus
 Robore non patiente vinci.
 Largo repleti qui suerant cibo,
 Victum ob parandum nunc operas locant:
 Et qui fame contra peribant,
 Nunc nimio saturantur esu.
 Tædas inanes, & sterilem torum
 Quæ exboſtulabat. nunc sobole affluit:

Damna gemit miseranda lecti.
Vita, necisque est vnicus arbiter
Creator orbis : cùm lubet horrido
Detrudit Orco, mox reducit,
Cùm lubet, atherias in auras.
Dites oborta pauperie obruit,
Amplis egenos diuitijs beat,
Nunc deprimit summum tenentes,
Nunc humiles super astra mittit.
Sape infimo de puluere pauperem
Ad celsa rerum culmina prouehit,
Virisque summis assidentem
In solio statuit supremo.
Immensa terræ qui sola fulciunt,
Torquentur eius numine cardines,
Quibus super vasti locauit
Templa opifex speciosa Cæli.
Ergo supremis imperijs potens
Tutum piorum certus iter reget:
At impiorum sub profundis
Muta cohors latitabit umbris.
Caduca & impos gens hominum suis
Ne fortè quidquam viribus arroget,
Ab arce mundi fulminabit
Ille ferox pauidos in hostes.
Regendi habenas suscipiet soli,
Suum ille Regem robore muniet,
Sui ille Regis ter verendum
Sidera tollet ad alta cornu.

 ESAIÆ PROPHETÆ.

TIBI beate gratias ago Parens,
 Qui cùm furore ardesceres,
 Tamen benignus parcis, & solatio
 Dulci immerentem me foues.
 Cùm sit salutis auctor & vindex meæ,
 Fidam Deo imperterritus.
 Materia nempe est ille cantandi mihi,
 Dum me ad suas laudes trahit,
 Laudes supremæ debitas potentiaë,
 Nobis saluti quæ fuit.
 Hoc haurienda fonte vobis est salus,
 Hinc illa abundè profluet.
 Et tunc beato delibuti gaudio,
 Agite, inquietis, gratias
 Iehouæ supremo, numen illius sacrum.
 Prece innocate supplice,
 Ingentia eius facta latè spargite,
 Noménque clarum attollite.
 Memorare Dominum, qui canendum gentibus
 Opus peregit arduum.
 Festis alacres vos ouate cantibus,
 Pulcræ Sionis incolæ,
 Postquam ille sanctæ gentis augustus Deus
 Miranda vobis præstitit.

EZECHIAË

EZECHIÆ REGIS IVDA.

IAM nigra ante oculos via non remeabilis Orci
 Errabat, medio succisæ tempore vitæ,
 Urgebátque feræ sæuissima Mortis imago,
 Cum tremulo tales effudi pectore questus,
 Ergo ego te posthac numquam hac in luce videbo,
 Magne Parens, iucundo hominũ neque perfruar usu!
 Haud aliter quàm pastorum tentoria cedunt,
 Mota loco, nostra hinc sedes ablata faceffit.
 Nec secus ac facili textoris ducta secantur
 Fila manu, ipse me æ præcido stamina vitæ.

Tu me nascentis vel in ipso limine morbi
 Sic miserum exanimas, ad noctem ut Solis ab ortu
 Fata mihi, quàm longa dies, instare putarim.
 Inde ubi nox denso terras velamine texit,
 Censebam antè, suos noua quàm Tithonia vultus
 Exereret tristi clausurum lumina letho.
 Interea immani tanquam trucis ungue leonis
 Undique perfractos sensi crudeliter artus.
 Atque iterum infanda sæui grauitate doloris
 Sic miserum exanimas, ad noctem ut Solis ab ortu
 Fata mihi, quàm longa dies, instare putentur,
 Nullaque sollicito careant momenta pauore.
 O Deus affer opem mala non toleranda ferenti!
 Quid loquar imprudens, et inania iurgia iactem?
 Sic visum Domino, cui non finita potestas.
 Ergo metu semper trepidus quodcunque misella
 Restat adhuc vitæ, per tristia tædia ducam.

At mihi si led ris reparato loquus auro
 Posse frui, Pater, agnoscat se ipsi nepotes
 Victura innumeros meruò benefactor per annos,
 Vináque ipsi mihi post funera summa superstes.
 Nec dubium, cum sic tranquilla tempore pacis
 Præter spem miserè casu prostratus acerbo,
 Mox te dante manum fuero renocatus in auras,
 Quin tanti illa tui præsentior aura fletu
 Crimina stultitiæ deleverit omnia nostræ:
 Unde mihi in longum meritò celebraberis auum.
 Ecquis enim obscura muti sub mole sepulchri
 Te colat, & gratos tibi mortuus offerat hymnos?
 Hoc faciant dulci vita quicumque fruuntur,
 Utque ego nunc, tua facta canat, doceantque e minores.
 Ergo ades, & dubiæ succurre salutis egero,
 Alme Parens, me cæte tui decentior honores
 Æternum, & læta populi stipante corona
 Sacra tibi castis resonabunt templa Canonicis.

Trium puerorum apud Daniele.

SANCTE Parens, nostre Deus unus genis & auctor:
 Dignus es æternis hymnis, sublimia ciuias
 Illustre attollit sese super omnia nomen.
 Dignus es æternis hymnis, qui splendida Cæli
 Numine tota laus complectitur, & laude coarscat.
 Dignus es æternis hymnis, celsam æthere sedem
 Cui nitidi præcedunt Cherubi, audis unde profunda
 Despicis, & totius terrarum mundum.

Dignus es æternis hymnis, araplissima cuius
Majestas solio lite dominatur ab alto.

Dignus es æternis hymnis, tellure iacenti
Qui procul a terra aethere ad æm
Ergo ait, Et me itos vi gratia reddat honores,
Quæcunque te Parens mundi nascentis origo
Condidit, Et sancto moderatur condita nutu,
Dicite diuinum, vos omnia, dicite Numen.

Quæ vitreo circumpendis fornice lymphæ
Cingitis immensum vobis uamine Cælum,
Ipse sive adeo magis spatia ardua Cæli,
Dicite diuinum, vos omnia, dicite Numen.

Felices quæ pro sub æthere
Æternum sive diuina capisse iussa,
O dco astringe illos astringi a Olymp,
Dicite diuinum, vos omnia, dicite Numen.

Phœbe patet P' quæ est, diuina maxima munda
Sidera, quæ nescer de nem volui sanctorum,
Et quotquot in sidera sunt in orbibus ignis,
Dicite diuinum, vos omnia, dicite Numen.

Qui cadis gurgibus pluuies de nubibus imbres,
Qui fluitis liquidi per prærata nitentia rores,
Et late ingente quatuor flamina terras
Dicite diuinum, vos omnia, dicite Numen.

Arida flumina antes qui finditis arua calores,
Sanguinea concretas præfrit restringitis undas,
Quæcunque da is lunem noctis, quæ tempora noctem,
Dicite diuinum, vos omnia, dicite Numen.

Vos etiam aëriaque nives, et rubra per æthera
Fulgura, et attonitas trerent fulmina mente,

Dicite diuinum, vos omnia, dicite Numen.

*Nec minus & magnæ sola quàm vastissima terræ,
Vos iuga, vos dubio pendentes tramite colles,
Et quacunque vigent ex ipsa orientia terra,
Dicite diuinum, vos omnia, dicite Numen.*

*Et gelidi fontes, & qui de fontibus amnes
Perpetuos lapsus in apertum voluitis æquor,
Ipsum etiam, ipso etiam quicunque sub æquore natis
Squammigeri pisces, & grandi corpore Cete,
Dicite diuinum, vos omnia, dicite Numen.*

*Vos etiam puras animalia picta per auras,
Vos etiam latos animalia bruta per agros,
Et quibus humanæ concessa est gratia formæ,
Dicite diuinum, vos omnia, dicite Numen.*

*Jsacide ante omnes, & queis est cura sacrorum,
Et quacunque adeò pietate insignia vera
Pectora caelestem Domini spiratis amorem,
Dicite diuinum, vos omnia, dicite Numen.*

*Et vos felices animæ, quas sidera seruant,
Anania, Azariæque, & casto corde Misaël,
Dicite diuinum, vos omnes, dicite Numen.*

*Vos meritò cantate Deum: quando ille potenti
Nos dextra eripuit nigri de faucibus Orci.
Ille vnus medios clausa è fornace per ignes
Eduxit miserans, dulcèsq; reduxit in auras.
Quare agite, & meritò puræ pietatis amantes
Vos omnes cantate Deum, plenissima cuius
Gratia, & innumeros Clementia durat in annos.*

Iudithæ viduæ Bethuliensis.

LÆTIS carmina tympanis,
 Lætis læta meo carmina cymbalis
 Orsi pangite nunc Deo.
 Laudes blandisonis non sine cantibus
 Sancto eius date Numini.
 Belli terribilem qui domet impetum,
 Qui castra in medio sua
 Metatus populo, dira parantibus
 Me subtraxerit hostibus.
 Canis Assyrius venerat è iugis
 Horrens unde Aquilo fremit,
 Ipsosque innumeris militibus ferox
 Intercluserat amnium
 Cursus, ipsa suis infima vallium
 Latè opplerat equis loca.
 Jamque atroce animo pollicitus meis
 Sæua incendia finibus,
 Nulli certus erat parcere, sed meæ
 Gentis fortia robora
 Districtus iuvenes confodere ensibus,
 Et lactantis ab ubere
 Duro rapta solo sternere corpora,
 In prædâque tenellulis
 Molles cùm pueris ducere virgines.
 At rerum ille potens Deus
 Conatus tumidi pectoris irritos
 Fregit fæminea manu.

Non hosteri eximij viribus incliti n.
 Bellatrix iuuenum cohors,
 Non vasta Superis mole minantium
 Titanum manus abstulit.
 Formosæ facies sola Meraridos
 Judithæ sibi subdidit.
 Nam post longa animi tædia ciuibus
 Allatura suis opem
 Lugubres habitus, & vidui tori
 Cultum protinus exiit.
 Jucundis faciem sparsit odoribus,
 In nodumque volatiles
 Nectens arte comas, sicque hominem dolo
 Captans illice, linea
 Huic sese exhibuit conspicuam stola.
 Huic torpentia lumina
 Incessu aureoli surripuit pedis,
 Huic forma aucupe, perditum
 Non pellendo animum supposuit iugo:
 Huic demum exitiabili
 Cervicem miseram fregit acinace.
 Audax horruit illius
 Ingentes animos Persidos incola,
 Medusque obstupuit ferox.
 Tum longis mea gens pressa doloribus,
 Duris fracta laboribus
 Exclamare noua letitia, nouis
 Pulsare æthera plausibus:
 Ad quorum strepitum se pauidi incitant
 Vertunt Assyrij in fugam.

Illos de teneris nāpue l l i s
 Molis turba ded t e c i,
 Casos vulneribus turpibus, ha d f c u s
 Ac seruos refugas, meo
 Deb llante Deo, cuius ego incl t i s
 Laudes perpetuo canam.
 Tu magnus, meritis tu, Pater, vnd' que
 Fulges clar is honoribus.
 Tu r t u e potens ced re nescia.
 P r t e c n d i t a se a n t
 Passim c n c t b . quip e s m u l t i
 S r o n i s c r i t s,
 Illis esse d t u m : a s u l t u a
 Affl i t, fabric n .
 O s s e t r e q u u d t
 Contra t n l q a m.
 Q n i i a s l l c u m v i t e i a q u i s,
 M n e s s i b l i u n f l o.
 Et u l t u s n i t i d i s a t
 e s n f r a i i
 i l i t f o c e r a r e s l u i u .
 A i t m e t i t, c o s
 J n l e s s u s a m a n c f i t l d t
 T o t a a l t a r i a t i i
 S u f f e, & r a p i l i s l a r t e r i g n i b u s
 P i n g u e s r r e v c u n a s.
 A t s i n c l u s D o n i p u o s t i m o r a f f i c i,
 H o s m a g n i D o n i s j u a t.
 V e h i n f e s t a q u i l u s c o n t i o t i i m e n a
 M l n i p o p u l i g e n a s!

*Hos plectet miseris omnipotens modis
 Summo iudicij die,
 Certatimque feris ignibus, & feris
 Totos vermibus exedet
 Æternis querulos in cruciatibus.*

M O S I S.

L Audemus Dominum, cuius virtute profundis
 Equites & ipsi sunt equi immergi vadis.
 Ille mea vires, mea magna potentia solus,
 Meisque semper digna versibus seges.
 Nempe salutifero me tutum numine servat
 Ab impotentis hostis inclementia.
 Ergo erit ille mihi semper Deus, illius unum
 Sonare nomen me lyra dulci iuuat.
 Ille mea gentis patrius Deus, illius alto
 Efferre cælo cantibus laudes lubet.
 Bellipotens, sortisque, Iouæ cui nobile nomen,
 In belluosum tota proiecit salum
 Agminaque, & currus Pharaonis, & inclita gentis
 Nomina, regendis copijs lectos Duces.
 Qui rubri absorpti sinuosis æquoris undis,
 Vt missa ad imum saxa nunc fundum iacent.
 Magne Parens, valido inuictæ tu robore dextræ
 Virtutis amplum specimen hîc præbes tuæ!
 Magne parens, valido inuictæ tu robore dextræ
 Fregisti inanes victor aduersarios.
 Vt quæ leues stipulæ crepitanti vruntur ab igni,
 Tui furoris æstus hostem perdidit.

Nam

*Nam simul atque tuis de naribus halitus ingens
 Afflauit æquor, protinus stantes aquæ
 Denfari in cumulum, & me o concrefcere ponto,
 Tuæque genti militauerunt freta
 Dixit ille ferox, Iam persequar istos,
 Et spolia compos mox optata diuidam.
 Nunc totam expleta satiabo libidine mentem,
 Strictoque ferro hæc sternet euersos manus.
 Quid dignum hæc tanto gessit fiducia fastu?
 Te flante tantum, protinus iuncti maris
 Inuasit tumidos, & plumbi more profundo
 Rapidè voluta mersit unda gurgite.
 Ergo cunctorum Deus ô supreme Deorum,
 Quis comparabit se tibi, quis conferet?
 Tu magnus, tu terribilis, tu laude tuorum
 Gestorum in omne dignus æuum suspici.
 Qui pius extensa media inter prælia dextra,
 Tellure ab ima deuoratis hostibus,
 Exemptum hunc morti populum deducis, & ipse
 In sede tuta fortis illum colloas.
 Audiet hoc circum externi gens incola cæli,
 Simulque gelidus occupabit hanc tremor.
 Culta Paestus æfindunt qui rugera terræ
 Toti expauescent, nec minus perterritos
 Palmiferam procures quicunque tueritur Idume
 Inuadet horror, & Moabi Principes,
 Atque adeo cunctis Cananæa tenentibus arua
 Exanimes trepido palpitabit cor metu.
 Palpet his certe gelida formidine pectus,
 Inuadat horror, expauescant brachia*

Attoniti virtute tui, mutumque stupenti
Ut dura cautes os premant silentio.
Dum populus tuus ille, tuus tibi quem ipse parasti,
O Domine, populus tutum iter pertranseat.
Hunc proprio tibi tu tecum considerare monte
Vectum iubebis mille per pericula,
Hic ubi stant sedes, tibi quas dudum ipse locasti,
Tuisque manibus conditum Sacrarium.
Aeternum Domini maneat per secula regnum,
Aeternitate sit vel ipsa longius,
Peruia qui lectæ genti bonus æquora fecit,
Et inter undas tramitem siccum dedit.
At currus, & equos, peditumque, equitumq; cateruas
Pharaonis illum persequentis obruit.

Ex Epinicio Deboræ.

EIA, quid cessas Deboræ? eia dulces
Dic modos, prædæque ferox recenti
Huc ades magni generosa proles
Abinoami,
Quosque sors belli tibi comparavit
Lata captivos celebrem in triumphum,
Profer, & totam manibus reuinctis
Coge per urbem.
Impetu facto Cananææ ab oris
Asperam reges iniere pugnam,
Quæ vagus Thani spatiosa lustrat
Arua Mageddo.
Non tamen dites retulere prædas,

*Ipse nam celi fauor, ipsa contra
Sisaram ex altis quoque dimicarunt,
Orbibus astra.*

*Nunc io illustres animæ ac beatæ,
Quæis datum exacto superesse bello,
Nunc io tandem dabitis fugatis
Fura tyrannis.*

*Prima laus tantæ tibi danda palmæ
Fortis Ephrami soboles, paratis
Prima tu vires Amaleciorum
Excipis armis.*

*Quid satis claro Sabulone dicam,
Quos amor tantus ciet, ut quietis
Dediti Musis homines, & ipsi
Arma capeffant?*

*Nec mea indictus fuerit camœna
Qui simul præstans animi Baraccus
Vallæ decli r' pedes ingruentem
Tendit in hostem.*

*Quæ tamen lentos mora, quis veteranus
Vos Rubenitæ tenuit, propinquis
Quominus vestrum quoque iungeretis
Gentibus agmen?*

*Qui sub euersis Aserita muris
Ad procellosum stabularis æquor,
In tuis, quæso, tibi quæ latendi
Causa ruinis?*

*Non ita inuictus Sabulo, potensque
Neptalis pubes, medijs sed ipsam,
Posceret si res, voluere campis*

Ponere vitam.

Vae sacrae infandis domibus Merosæ

(Hoc enim interpretis iubet ipse cæli)

Vae sacrae inuiso populo Merosæ

Dicite ciues.

Nam Iouæ afflictis per iniqua rebus

Tempora, haud quidquam male-fida grati

Auxili contra numero ferocem

Præbuit hostem.

Illa sed Iaël celebranda, Iaël

Nympha præstantis generosa Heberi,

Fæminas inter memori uehenda

Laude Cænæas.

De fuga fesso & gelidam petenti

Sisaræ magna paterà bibendum

Lac dedit palpans, niueoque mulsit

Labra liquore.

Blandus irrepfit sopor: illa leua

Ferream clauum, simul & fabrilem

Malleum dextra rapiens, iacentis

Tempora fixit.

Sternitur tanto labefactus ictu

Fæminæ infelix ferientis ipsos

Ad pedes ductor, subitoque pallent

Frigore membra.

Ter solo sese exiliens leuauit,

Ter solo fœdè reuolutus imo est,

Et nigra demum hic miseranda clausit

Lumina nocte.

CANTICORVM

PARS ALTERA

EX NOVO TESTAMENTO.

Zachariæ Sacerdotis.

*VO tibi, summe Deum, veteri quem
nata Jacobo
Gens colit, atque aris meritum pia libat
honorem,*

*Quo tibi nunc dignæ soluentur carmine grates?
Quandoquidem populo præsens ades, ille beatus
Vindice te tandem nunc libera tempora ducit,
Acceptoque tui de semine Davidis ortum
Erigis optanti promissæ dulce salutis
Præsidium, antè tuo pleni quod numine vates
Haud temerè antiquis patribus cecinère futurum.
Nempe fero tutos aliquando ut mitis ab hoste
Assereres, & seruitij iuga dura leuares:
Quo magis in nostros facilis, placidaque pateres
Largitor veniæ, nec fæderis immemor olim
Percussi, Abrahamo dum tulætissima spondes
Juratus fore sæcla, truci cùm ex hoste redemptis
Auspice te nobis posita formidine tandem
Te colere, & pia ritè tibi sacra ferre licet.
Et tu, sancte puer, felix benèdixte mundo*

Q q iij

*Auspicijs, summi Domini appellabere vates.
 Quippe viam sternes venturo, & nata salutis
 Munera narrabis fesso prænuncius orbi,
 Speratâque diu pacem mortalibus ægris,
 Qua nos ima beat Regis clementia, puro
 Dum noua lux oritur cælo, quæ noctis opacis
 Immerfos tenebris nitido mox lumine spargat,
 Nostrâque ad optatam ducat vestigia vitam.*

MARIÆ virginis sanctissimæ
 CHRISTI matris.

TE, Pater alme, canit mea mēs, te exultat in uno
 Spiritus, ô mea spes, ô mea sola salus,
 Qui de sidereo sublimis culmine cali
 Res ancillæ humiles respicis ecce tuæ.
 Hinc erit ut longum felix ego dicar in ævum,
 Et populi æterna laude per ora ferar.
 Ille etenim, cuius nunquam finita potestas,
 Qui sanctum angusto numine nomen habet,
 Cuius amica pijs clementia semper aperta est,
 Pertribuit magnus munera magna mihi.
 Ille potens, terra stupeat quæ maximus orbis,
 Ingenti manuum robore multa facit.
 Vana quibus nimio turgescent pectora fastu,
 Deiectos animi spe iubet esse sui.
 Cùm lubet, elatos solio deturbat ab alto:
 Cùm lubet, abiectos ad loca summa vehit.
 Hoc ditatur inops, modò quem fors dura premebat:
 Hoc fit inanis opum, qui modò plenus erat.

*Ille etiam Abrahamo, veterisque nepotibus olim
 Abrahami certa quod dedit antè fide,
 Israël sator iuuat, æternumque iuuabit,
 Quem populum in tempus vendicat omne sibi.*

SIMEONIS.

NUNC (quod antè receperas futurum)
*Nunc ô nunc genitor benigne, tandem
 Dimittor placida quiete felix.
 En tuo famulo tuam Salutem
 Hisce luminibus datur tueri,
 Quam tu in luce palam exhibes aperta
 Nationibus omnibus videndam,
 Lumen gentibus aureum prophanis,
 Aeternum Solymis tuis honorem.*

Ex capite Actor. IIII.

O Magni ætheris arbiter,
*Ille es tu sator omnium,
 Qui terras, mare, sidera,
 Quæque hæc singula continent
 Verbo perficis uno.
 Cuius numine percitus
 Rex olim hæc Solimæ canit,
 Quis gentes furor incitat?
 Quò vanæ populi minæ?
 Quid fert iste tumultus?
 Quid factò fremit agmine*

Qq iiij

Principum manus impios
Versans corde dolos, quibus
Et Deum petat & Dei
Regem ritè perunctum?
Est vati sua nunc fides,
En cum gente nefaria
In CHRISTVM coeunt tuum
Herodes animi ferox,
Proconsulque Latinus.
Quid porro hi facient, nisi
Quod ratum tibi sit prius?
At ò maxime cœlitum
Huc ades bonus, & minas
Horum despice inanes.
Iussa fac tua libere
Loquamur, neque Fily
Nobis interea tui
Desit spiritus, æthere
Qui nos afflet ab alto.
Vnde & corporibus sua
Passim ægris redeat salus,
Et stupentibus impijs
Sit fas edere plurima
Latum ostenta per orbem.

Decalogus.

Accipito hæc animis, tibi quæ Rex maximus olim
 Imperat, excusso gens recreata iugo.
 Hunc unum tota venerabere mente, nec ullum
Ascribes

*A*scribes pictis numen imaginibus.
*N*e iures temerè nulli iurabile nomen.
*S*eptima lux positis cesset ab officijs.
*U*t longùm viuas, Patres cole. neu committas
*F*oedum inconcessi crimen adulterij.
*N*ec vanus falsò quidquam testare, nec unquam
*V*llius infectas sanguine habeto manus.
*D*enique nil rapias, alieni nulla cupido
*T*e capiat: supero est sic via certa polo.

AD GERMANVM VALENTEM
 Episcopum Aurelianen.

*H*ÆC ego quæ Solymis vertebam è vatibus olim
*C*armine Romuleæ non satis apta lyre,
*J*udicio submitto tuo, doctissime Præsul,
*C*ui me Pieridum iunxit honestus amor.
*Q*uicquid enim veterum pia patrum Ecclesia sentit,
*C*uius ego in sancto nascor, alorque sinu,
*H*oc ut mente fero, vitæque amplector in omni,
*S*ic volo & in scriptis usque nitere meis.
*E*rgo malus si forte aliò me abduxerit error,
*E*mendare tui muneris illud erit.

FINIS CANTICORVM.

AD GVLIELMVM RVZAEVM
Episcopum Andegauen.

CVI donem potius sacras, Ruzæe, Camœnas;
 Quàm tibi, sacrorum, Pieridumque decus?
 Nec mea quòd paucis niteant variata figuris
 Carmina, & externa sermo sit arte carens..
 Crediderim idcirco minùs ista futura legenti
 Grata tibi, istorum si modo lector eris..
 Cùm referunt nugâsque leuès, & inania Musæ,
 Quæ per se nullum somnia pondus habent,
 Tunc locus ingenio est, nimia tunc arte politum,
 Materiem sterilem vincere debet opus..
 At cùm vera canit, compto sermone Poëta
 Non eger: ipsa sibi sufficit ampla seges..
 Sic operam aurificis rutilo lapis æmulus igni
 Negligit ipse suo plus satis orbe micans..

DAVIDIS ALIQVOT

PSALMI AB EODEM

SCAEVOLA SAMARTHANO

Latinè redditi.

PSALMVS III.

EI mihi quàm densi collectis viribus ho-
stes

Insurgunt! quanto coëunt in me agmine
turmæ!

Quinetiam illuduntque mihi, nullamque salutem

In Domino esse aiunt. At enim tu maximus ille es,

O Deus, incertæ qui per discrimina pugnae

Me tectum ut clypeo felici numine seruas.

Tu decus omne meum, per te mihi gloria surgit

Altior & summis letum caput erigit astris.

Tu quoties querulas promo de pectore voces

Exaudis bonus, & sacra me attendis ab arce.

Certè ego seu vigilem, seu blandos lumina somnos

Accipiant, semper tanto custode paucioris

Liber agam & placida securus mente quiescam.

Me licet innumera vallent hinc inde phalanges

In caput hoc iurata omnes, impunè videbo

Agmina, nec lethi me vrgens terrebit imago.

Rr ij

*Tu modo (nam seruare tuum est) fortissime surge
 Dux mihi, neu pigeat solita virtute nocentum,
 Et malas terere, & duros confringere dentes,
 Ipsa tibi niueis fulgens Victoria pennis
 Seruit, & ipsa. Salus, te lectipendet ab uno
 Spes populi, tu nota illum bonitate fideque
 Conserua, & largis cumula, pater optime, donis.*

PSALMVS IIII.

Magne Parens (nā te angustis in rebus amicū
 Jam memini expertus toties)
 In fontis miserere, & non iniusta petenti.
 Nunc præbe quoque te facilem.
 Quo tamen usque mea sic insidiabere famæ
 Nescia gens hominum veri?
 Si dubitas, idem ille sibi qui sponte sacrauit
 Me Deus, & dedit esse pium,
 Constanti fouet usque fide. quodcunque precabor.
 Non vacuas sinet ire preces.
 Indultum errori satis est, agnoscite summi
 Nnmina non temeranda Dei.
 Has animo taciti per noctem euoluite curas
 Pertæsi vitæ ac scelerum.
 Sed neque suffitu, pecudum nec pinguibus extis.
 Vos iubeam cumulare focos.
 Nulla magis Domino placet hostia, quàm sibi recti.
 Conscia mens, & certa fides.
 Optet opes vulgus: quærendi cæca libido.
 Sollicitè viles animas:

At tu fiderei blando me lumine vultus
Irradies pater alme tui,
Non illis ego vel quæ rumpant horrea messes,
Vel grauidas vino cellas.
Inuideam, satis ipse mea iam sorte beatus,
Vindice si fretus Domino.
Tranquillos capiam somnos, turbataque nullis
Tempora traducam curis.

PSALMVS VI.

A*H ne vindice dextera, tuæ dum*
Sæuit impetus æstuantis iræ,
Ab ne corripe me licet merentem,
O Deus bone, sed furore pulso
Da mitis veniam mihi petenti,
Affer mitis opem mihi dolenti.
Eheu, care parens, vides ut imas
Vis morbi effera pascitur medullas?
Ipsa præ nimio doloris æstu
Certa vix bene sede mens quiescit.
Nullumne huic statues modum labori?
Verte, verte oculos ad obsecrantem,
Et me numine recrea benigno.
Nam nec lumine cassus inter umbras.
Tui iam memoresse perseveret,
Nec silentia per tenebricosa
Quisquam te in gelido canat sepulchro.
Anxium interea ferire pectus,
Et (si non satis est superque pœnæ

Exhaustum hæctenus, ipsa luminum quod
 Præ moerore acies hebet, vigensque
 Induit silicernium iuuentus)
 Fugi me imbre iuuet replere ocellos.
 Testis tu mihi Luna tot laborum
 Dum furuis tacite vehes quadrigis,
 Et largo madidum cubile fletu.
 Fallor? audiit an meas querelas
 Terrarum dominus deusque cæli,
 Optatamque diu attulit salutem?
 O sint ergo procul procul nocentes,
 Perfusique nouo rubore malas
 Turpem præcipites fugam capeffant.

PSALMVS CXVII.

Maximi laudes Dei
 Quotquot estis undique
 Nationes pangite.
 Dicite eius gratiam,
 Qua nihil benignius:
 Dicite eius & fidem,
 Qua nihil constantius.

PSALMVS CXX.

Oui rebus in asperis
 Nunquam non placidus mihi
 Das aurem, pater optime,
 Audi rite precantem.
 Tu me falsa loquentium,

Tectis eripe fraudibus,
 Tupelle hinc procul impia
 Mala toxica lingua.
 Quid verò tibi proderis,
 Quem fructum paries tibi,
 O lingua inuida, qua nihil
 Est nocentius usquam?
 Non sic militis impigri
 Pungunt acria spicula,
 Non sic feruidus aridas.
 Vrit ignis aristas.
 O me iam miserum diu,
 Qui vitam in gemitu trahæ
 Inuisam, inter inhospitas,
 Dura nomina, gentes!
 Hostes pacis & otij
 Gentes, quas ego si velim
 Fando flectere, mollia
 Reddunt verba feroces.

PSALMVS CXXXIII.

Quid esse melius, quid potest iucundius
 Quàm sese amantum mutuò fratrum fides?
 Non ille Aronis quo madet sacrum caput,
 Vnguenti amicus imber aequè recreat,
 Liqueenti odore dum senis barbam p̃ij
 Sinusque ad ipsam vestis oram perpluit.
 Non ille guttis albicans lucentibus
 Ros qui supina spargit Hermonis iuga.

*Non qui Sionis colle sensim defluens
 Subiecta opimat arua. Sicenim domus,
 Fratrum beata quæ patet concordia,
 Demissam ab alto sentit indulgentiam,
 Multisque leta semper affluit bonis.*

PSALMVS CXLVIII.

F*elices anima, sacras
 Quæ cæli colitis domos,
 Vos cæli dominum & soli
 Pio tollite cantu.*

*Vos puri Aligerum chori,
 Vos prompta ætherij patris
 Parere imperio agmina,
 Deo pangite laudes.*

*Et Solis iubar aureum,
 Et Lunæ iubar æmulum,
 Et vis cetera luminum
 Deo pangite laudes.*

*Illum & fiderei poli,
 Illum & sidereos super
 Polos pensilia æquora
 Pio tollite cantu.*

*Qui nutu creat omnia,
 Qui nutu regit omnia,
 Fas & omnia debitas
 Illi dicere laudes
 Quæ porro statuit semel
 Firmis condita legibus,*

Servant

Servant perpetuò suum
 Indefessa tenorem.
 Sed & vos etiam infima
 Deum tollite laudibus.
 Qui terræ colitis specus
 Picti terga dracones,
 Qui liquentia verritis
 Cauda remige marmora
 Delphines maris incolæ,
 Deo pangite laudes.
 Nives, fulgura, grandines,
 Imbres, quique simul Deo
 Iubente omnia vertitis
 Cæco turbine venti,
 Montium aspera culmina,
 Collium iuga frondea,
 Arborumque comantium
 Omni à stirpe propago,
 Omnes undique bestię,
 Omnes undique reptiles,
 Et quæ versicoloribus
 Auras finditis alis.
 Orbis denique Principes,
 Reges, & populi, & quibus
 Potestas datur infimæ
 Jura dicere plebi.
 Puellæ & pueri integri,
 Quicquid est iuvenum & senum,
 Laudate ætherij patris
 Sanctum in secula nomen.

*Hic est ille potens Deus
 Et cæli simul & soli
 Æterna propriam siti
 Sospitans ope gentem.
 Iſraële ſatum genus,
 Si qua eſt pro meritis fides,
 Illi concine debitas
 Grato pectore laudes.*

*PSALMI XXII. PARAPHRASIS
 Authore Lodoico Sammarthano
 prouinciæ Pictonicæ
 Profeneshallo.*

TV QVÆ conuexis ad nos descendis ab astris,
 Quam non humanæ tetigit cōtagio fortis,
 Sed nitido puram diuina potentia cælo
 Excipit, exceptamq; docet, doctamq; remittit,
 Clio sancta refer, quibus auxit Christus egētem
 Muneribus, præsentiq; auctum numine firmat.
 Nam veluti vigil innocuas viridantibus agris
 Pastor oues agit & securas vndique seruat,
 Sic statuit sancti pia me per pabula campi
 Omnipotens Deus & diuino gramine pascit.
 Ille sitim & sacro restinxit crimina riuo,
 Fœlicemque iterum decorauit imagine prima,
 Et prima reducem me libertate beauit.

Mens equidem errabat per devia lustra ferarū,
 Illecebris donec captam fallacibus ad se
 Attraxit Deus & fida in statione locauit.

Quo duce si libeat dubias migrare per umbras
 Vel certæ mortis manifesta pericla subire,
 Haud trepidus mēti arrectæ timor ingruet, atra
 Ex oculis ægræ euanescet mortis imago.

Est mihi solamen diurni virga doloris,
 Membra tuo clemens baculo defessa leuasti,
 Cœlestique auidus tandem saturarer vt esca
 Sacratas media menfas de luce parasti,
 Quas vidit fidei visisq; intabuit hostis.

Diuino ceruix oleo perfusa nitescit,
 Fœcundusque calix animam cōspergit, & omni
 Abluit illuie spurcam, maculisque repurgat.

Quin tua me nūquā pietas, quę me & mea curat,
 Sedula destituet, dum spiritus hos reget artus.

Ac tandem humanæ transacto tempore vitæ
 Diuinum felix traducam leniter æuum.

EX PSALMO XX. AD DEVM PRECES

pro Christianis. Rege HENRICO IIII.

Authore Abelio Sammarthano

Scauola F.

DVM populus sine lege ruit, dirasq; precatur
 Impius, & sacri deceptus imagine falsa
 Bella iniusta mouet, verumque laceffere Regem
 Audet & infano demens concurrere ferro,

Te Deusexaudire velit, Rex optime Regum
 HENRICE, & saluum præsentî numine seruet,
 Auxiliumque tibi cœlo metuendus ab alto
 Mittat, & augusta te firmet ab arce Sionis.

Cùmque etiam pia sacra feres & debita voti
 Perfolues, memor omnipotès tua munera bládè
 Accipiat Deus atque immisso cœlitus igni
 In flâmam & cineres oblata holocausta resoluat.
 Deniq; quicquid ages, animo quæcûq; reuolues
 Diuina vsque tuis aspiret gratia cœptis.

Nempe altos aderit circum Victoria currus,
 Nos tibi plaudemus reduci, te sospite læti
 Próque aris tibi próque focis pia signa feremus.

En nostras placida cepit Deus aure querelas
 Et summi, nec vana loquor, de culmine Olympi
 Magnanimum infidis regem defédet ab armis:
 Certam adeo diuina suis fert dextra salutem.

Curribus ergo alij exulent, iactentque feroces
 Alter equos, pleno memorabimus ore Tonâtis
 Augustum nomen, patris auxiliumq; petemus.

Nec mora gens inimica ruet, genibusq; reflexis
 Victoris cadet ante pedes, & supplice vultu
 Multa gemès veniã generoso à principe poscet.
 Interea capita in terras abiecta prememus,
 Et superum erecti tollemus ad æthera vultus.

Quare ades ô Regemq;, fauēs, regnumq; tuere,
 Et cum sacra tibi ponemus vota, querelasque
 Edemus, valeant euentu vota secundo,
 Et nostris pater omnipotens attende querelis.

EIVSDEM ABELII SAMMARTHANI

Ad eundem Regem Christianissimum

EPINICION ex Psalmo XXI.

ARbiter armorum omnipotens, quo pender
ab vno

Rerum certa salus, fusa quòd gente nefanda
Rex pius & partis felici Marte tropæis
Exultat, pater alme tuum est, tibi gaudia fundit
Victor ouās, memori grates tibi pectore reddit.

Nam verum illudit vano dum numine numen
Impius, & rabidos cœco sub corde furores
Voluit, vt HENRICVM sceptris expellat auitis,
Borbonidûmque genus regali à stirpe recidat,
Ad te confugiens supplex quodcunque petiuit
Ille tulit, longeque adeò potiora petitis
Sæpe tulit, victumq; hostem dare terga coegit.

Huic porrò & patriæ sacrum diadema coronæ,
Et nunquam optati decus inuiolabile sceptri
Armorum strepitus inter, dubiosque tumultus
Nobilium vnanimi assensu gestare dedisti.
Vtque tibi puram petijt sine crimine vitam
Protinus illæfæ longissima tempora vitæ
Concedis bonus, atque annos sine labe fluentes:
Nec tuus vsquã illi placido fauor altus Olympo
Defuit, aut mollis pacato lumine vultus.

Vnde quidem multa lætus cum laude vigebit
Æternum & florens memori celebrabitur æuo.

Nimirum simul intrepidus te fidit in vno

S f iij

Ilicet infesti perierunt funditus hostes,
 Nec diuina tuæ fugerunt verbera dextræ,
 Flammantesque iras: vt enim fornace sub ima
 Æstuat ignis edax & sæua incendia miscens
 Deuorat annosæ durissima robora siluæ,
 Sic etiam iusta Deus altè accensus ab ira
 Fudisti gentem inuisam, scelerataque deinceps
 Semina, progeniemque futura in secula perdes.

Illa quidem horrendo nimium se polluit ausu,
 Et spirans immane nefas tua numina læsit
 Dira, amens, Regem infanda dum cæde peremit
 Ipsa suum, heu nostro scelus execrabile sæclo!

Ac licet insidias tendat, vitæque minetur
 Magnanimi Herois qui nunc ad fræna rebelles
 Cogit & acceptas rerum moderatur habenas,
 Tu tamen hunc, pater, ætheria seruabis ab arce
 Incolumem, ferroque hostes flammaq; fugabis,
 Impiaque audentes vibrabis in ora sagittas.

Ergo ades ô exurge Deus, viresque potentes
 Ostende & supero sanctum caput exere cælo:
 Nos tua pandemus terras benefacta per omnes,
 Teque pio nitidum tollemus ad æthera cantu.

F I N I S.

De Scæuolæ Sammarthani v. c.

Operibus recens editis.

Librum S C A E V O L A Musici leporis
Fœcundo dedit ediditque partu
Et grauem simul & simul venustum,
Quem virgo sibi, si minus creasse,
Adrogassetamen, patrima, vellet.
Atqui ni titulo notatus esset
Liber tam grauis, & simul venustus,
Iratas habeam nouem Sorores,
Has ipsas nisi nominem parentes
Libri tam grauis, & simul venusti.
Imò nec titulo notetur vllò
Liber tam grauis, & simul venustus,
Sat notus mihi vultus est parentis,
Quem liber proprio indicârit ore.
Quis verò, nisi S C A E V O L A ille, cuius
Mens est numine culta puriori,
Tantâ gignere dignitate possit
Et grauem, simul & simul venustum?
Credent Pierides, scio, puellæ
Iniurata licet sit vique lingua.

NIC. RIGALTII Parisiensis.

Gilb. Bancherellus Lectori S.

DV M hic liber excuderetur author ferè aut hinc absuit, aut variis distractus negotiis emendationi operam dare non potuit. Quo factum est vt plurima typographorum errata irrepsent. Dum porro & peregrè abiens amicorum nonnullis (in quibus etiam ipsi aliquoties fuimus) emendandi laborem imponit, hinc item euenit vt pro sententiarum varietate varia subinde seruata sit interpunctionis & orthographiæ ratio. At nequaquam profecto diuersi corporum cultus eorum formam sic immutant quin sint æquè semper elegantia sui que similia.

PAG.	LINEA.	ERRATA.	EMENDATIONES.
20	23	<i>timestre</i>	<i>trimestre</i>
24	30	<i>sensum</i>	<i>sensum</i>
<i>Ibid.</i>	<i>Ibid.</i>	<i>lapsu.</i>	<i>lapsu</i>
33	27	<i>mereamur</i>	<i>mereatur.</i>
46	20	<i>Voluptus</i>	<i>Voluptas</i>
48	28	<i>importuna</i>	<i>importuna</i>
50	20	<i>patribusque</i>	<i>patri^{bus}que</i>
71	20	<i>stamina</i>	<i>stamina</i>
76	22	<i>ego.</i>	<i>ego</i>
86	29	<i>istaret</i>	<i>instaret</i>
88	2	<i>Quæstorum</i>	<i>Quæstoris</i>
93	26	<i>turpida</i>	<i>turpia</i>
95	3	<i>queas</i>	<i>queas</i>
<i>Ibid.</i>	21	<i>est</i>	<i>est</i>
<i>Ibid.</i>	25	<i>cogatar</i>	<i>cogatur</i>
96	18	<i>perdia</i>	<i>perdita</i>
97	18	<i>veloci</i>	<i>veloci</i>
99	20	<i>incedebat</i>	<i>incendebat</i>
106	12	<i>cura</i>	<i>crura</i>
<i>Ibid.</i>	19	<i>periculum</i>	<i>periculum</i>
107	28	<i>pet</i>	<i>per</i>
110	17	<i>ricat</i>	<i>vincat</i>
115	16	<i>voluantur</i>	<i>voluantur</i>
118	20	<i>primis</i>	<i>primus</i>
124	5	<i>sic</i>	<i>Sic</i>
132	16	<i>redundat.</i>	<i>retundat</i>
133	5	<i>exima</i>	<i>eximia</i>
141	20	<i>flectri</i>	<i>flecti</i>
143	9	<i>Phrygum.</i>	<i>Phrygum</i>
152	25	<i>Quamque</i>	<i>Quanquam</i>

PAG.	LINEA.	ERRATA.	EMENDATIONES.
157	28	<i>monet</i>	<i>mouet</i>
161	3	<i>cubum.</i>	<i>cubum</i>
165	28	<i>nulla</i>	<i>nulla</i>
197	18	<i>Stephaum</i>	<i>Stephanum</i>
201	24	<i>solitudinum</i>	<i>sollicitudinum</i>
203	6	<i>trans fuga</i>	<i>transfuga</i>
217	23	<i>lusuum.</i>	<i>lusuum</i>
218	titulo	<i>Epigrammata</i>	<i>Epigrammatum, et sic deinceps</i>
234	16	<i>Aurato</i>	<i>Auratos</i>
237	24	<i>Assummo</i>	<i>Assumo</i>
238	13	<i>Tot</i>	<i>Tuo</i>
241	7	<i>inrata</i>	<i>innate</i>
242	9	<i>instaria</i>	<i>imitatis</i>
244	2	<i>sustelez</i>	<i>sustulit</i>
245	21	<i>vultis</i>	<i>vultus</i>
247	25	<i>felici</i>	<i>fecit</i>
251	27	<i>ferentis</i>	<i>furentis</i>
253	24	<i>inutto</i>	<i>mitto</i>
265	11	<i>petenda</i>	<i>petenda</i>
285	30	<i>pocul</i>	<i>procul</i>
287	19	<i>mos</i>	<i>Mors</i>
301	23	<i>Membra</i>	<i>Membra</i>
310	1	<i>eximij</i>	<i>eximis</i>
324	20	<i>Namina</i>	<i>Numina</i>

FINIS.

